

รายงานการดำเนินงาน

โครงการ

การศึกษา รวบรวม และจัดสร้างฐานข้อมูลหนังสือโบราณ จังหวัดอุบลราชธานี

นางอรทัย	เลียงจินดาถาวร
นายโสรัจ	นามอ่อน
นายสวิง	บุญเจิม
นายลำดวน	สุขพันธุ์
นางสาวนุจรินทร์	ภูธา
นางสาวชัชณา	นราจันทร์
นางสาวนิษฐา	ทุมมากรณ์

งานข้อมูลท้องถิ่น ฝ่ายหอสมุด
สำนักวิทยบริการ
มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
เมษายน 2545

ได้รับทุนสนับสนุนการดำเนินงาน
จากแผนงานอนุรักษ์ ทำนุบำรุง
ศาสนาและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัย
อุบลราชธานี ประจำปี 2543

ประกาศคุณูปการ

การดำเนินการโครงการศึกษา รวบรวมและจัดสร้างฐานข้อมูลหนังสือโบราณจังหวัดอุบลราชธานี นี้ เกิดแรงบันดาลใจจากการที่ข้าพเจ้าได้เกิดเป็นคนอีสานและได้มีโอกาสได้มาทำงานอยู่ในจังหวัดอุบลราชธานี “เมืองนักปราชญ์” จึงเกิดความสนใจใคร่รู้ว่าเหตุใดอุบลราชธานีจึงได้ชื่อว่าเป็นเมืองนักปราชญ์ เป็นดินแดนแห่งภูมิปัญญาอีสาน และเป็นแหล่งการศึกษามูลกัศจรรย์แบบโบราณ หลังจากดำเนินการโครงการ โดยการออกสำรวจข้อมูลโบราณตามวัดต่าง ๆ แล้วจึงได้ประจักษ์ถึงความเพียรพยายาม และความลุ่มลึกของภูมิปัญญาบรรพบุรุษชาวอีสาน

ข้าพเจ้าจึงขอกราบขอบพระคุณบรรพบุรุษชาวอีสานที่ได้อุตสาหะสร้างสรรค์ผลงานไว้ให้ลูกหลานได้ศึกษาและใคร่ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงต่อมหาวิทยาลัยอุบลราชธานีที่ได้ส่งเสริมและสนับสนุนงบประมาณ และขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ไสรวัจ นามอ่อน ผู้กรุณาให้คำปรึกษาและให้ความช่วยเหลือในการออกสำรวจข้อมูล ช่วยอ่านตรวจทานและให้คำแนะนำแก้ไขข้อบกพร่องขอขอบพระคุณอาจารย์สุภชัย นาทองคำ ผู้อำนวยการสำนักวิทยบริการ และเพื่อนร่วมงานทุกท่าน ที่ให้ความสะดวกจนทำให้การดำเนินงานสำเร็จลุล่วงลงด้วยดี

คุณความดีและคุณประโยชน์ต่าง ๆ อันเกิดจากการดำเนินงานข้าพเจ้าขอบแต่บุพการีผู้มีพระคุณ รวมทั้งสำนักวิทยบริการ ผลการดำเนินงานนี้คงจะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้าต่อไป

อรทัย เลียงจินดาถาวร

เมษายน 2545

สารบัญ

	หน้า
บทนำ	1
ไบลาน	2
อักษรธรรมอีสาน	8
อักษรไทยน้อย	25
ผลการสำรวจหนังสือไบลานจังหวัดอุบลราชธานี	29
ผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการอ่าน/จารหนังสือไบลาน	157
เรื่องย่อหนังสือไบลาน	
กาฬเกษ	181
กำพร้าผีน้อย	182
ไก่อั่วหอมฮู (กำพร้าไก่อั่ว)	183
ขุนทึง (ขุนเทือง)	184
ซูลู - นางอั่ว	186
จำปาสีตัน	187
เซตพน	188
เชียงเมียง	189
ทรายฟองหนองคำแสน	191
ท้าวท่ากาดำ (ท้าวกินรี)	192
ท้าวคันธนาม (คัชนาม)	193
ท้าวปาจิตต์กับนางอรพิมพ์	195
ท้าวผาแดง - นางไอ่	196
ท้าวว้าวทอง (อุ้นหล้าว้าวทอง)	198
ท้าวสิงห์กาโล	199
ท้าวโศวัจ	200
ท้าวหงส์หิน	201
ท้าวมหาหุยุ	203
นกกระจอก	204
นางแดงอ่อน	205
นางผมหอม	206

ปลาแดกปลาหมอ	207
พญาคันคาก	209
พระคุณของบิดามารดา	210
พื้นเมืองอุบล	211
พื้นเวียง (พื้นเวียงจันทร์)	213
สังข์ศิลป์ชัย	215
สีทนมโนราห์	217
สุพรหมโมกชาหมา 9 หาง	218
สุริวงศ์	219
เสียวสวาสดี	220
ฮีด 12 คอง 14 (ฮีดบ้านคองเมือง)	222
สภาพปัญหาของหนังสือโบราณจังหวัดอุบลราชธานี	224
ภาคผนวก	227
บรรณานุกรม	232

บทนำ

อุบลราชธานีเป็นจังหวัดด้านตะวันออกสุดทางภาคอีสาน ครอบคลุมด้วยที่ราบสูงและแม่น้ำสำคัญสายหลักของอีสานถึง 3 สาย ได้แก่ แม่น้ำชี แม่น้ำมูล แม่น้ำโขง ลำน้ำเหล่านี้ได้ยังความอุดมสมบูรณ์และชุ่มชื้นแก่แผ่นดินทำให้เกิดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์พืช และสัตว์มาแต่ครั้งบรรพกาล นอกจากความสำคัญทางด้านภูมิศาสตร์แล้ว อุบลราชธานียังมีความสำคัญทางด้านประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม อุบลราชธานีมีความยิ่งใหญ่ในฐานะเมืองลูกพี่ของแถบอีสาน เป็นศูนย์กลางการศึกษา จิตรกรรม สถาปัตยกรรม ศาสนา และการเมือง ในภูมิภาคนี้ นับเป็นดินแดนแห่งภูมิปัญญาอีสาน เป็นแหล่งการศึกษามูลก่งจายน์แบบโบราณและการศึกษาภาษาไทย สำหรับข้อมูลที่เป็นเอกสารเกี่ยวกับอุบลราชธานีนั้น เริ่มปรากฏชัดเจนเป็นเอกสารสมัยปลายกรุงธนบุรี – รัตนโกสินทร์ตอนต้น อุบลราชธานีมีความสำคัญในด้านต่าง ๆ โดยลำดับ เป็นที่รู้จักในนาม “เมืองนักปราชญ์”

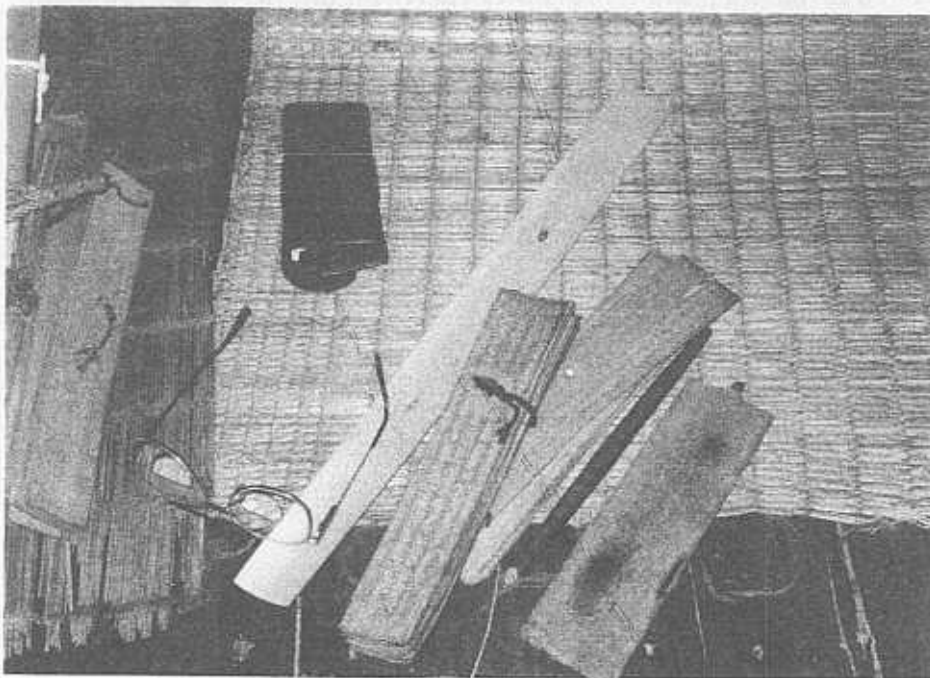
เอกสารเกี่ยวกับอุบลราชธานี ส่วนใหญ่นั้นจารึกลงบนใบลาน โดยใช้อักษรธรรม อักษรไทย น้อย หรืออักษรขอม จัดเก็บกระจัดกระจายอยู่ตามวัดต่าง ๆ ซึ่งปัจจุบันมีน้อยคนที่สามารถอ่านออก ดังนั้นการศึกษา รวบรวมเนื้อหาจากหนังสือใบลานจังหวัดอุบลราชธานี จะสะท้อนความคิดความเห็น กระบวนการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมที่สามารถใช้ศึกษาค้นคว้าได้ทั้งระดับ เพื่อเป็นการปูพื้นฐานความรู้ ความเข้าใจทั่วไปเกี่ยวกับจังหวัดอุบลราชธานีและสามารถใช้ศึกษาค้นคว้าในระดับวิเคราะห์เจาะลึกในบางเรื่องได้

งานข้อมูลท้องถิ่น ฝ่ายหอสมุด สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ในฐานะเป็นแหล่งบริการทางวิชาการของสถาบันอุดมศึกษาที่ได้จัดตั้งขึ้นในจังหวัดอุบลราชธานี ได้ตระหนักและเห็นถึงความจำเป็นที่จะต้องรวบรวมและสงวนรักษามรดกทางวัฒนธรรมอันทรงคุณค่านี้ไว้เป็นการสืบ สอยตาว่าฮอยปู สืบสาน เพื่ออนุชนรุ่นหลังจะได้ศึกษาค้นคว้ามิให้ขาดสาย จึงคิดจะจัดสร้างฐานข้อมูลหนังสือใบลานจังหวัดอุบลราชธานีขึ้น เพื่ออำนวยความสะดวกแก่อาจารย์ นักศึกษา นักวิจัย และบุคคลทั่วไปทั้งภายในและต่างประเทศให้สามารถศึกษา ค้นคว้า วิจัย ได้อย่างกว้างขวางและมีประสิทธิภาพ

ใบลาน

ลาน เป็นพืชใบเลี้ยงเดี่ยวในตระกูลปาล์ม ในตระกูล "Coryha lecomtei" ขยายพันธุ์ด้วยเมล็ดเป็นพืชที่มีความทนทานต่อสภาพดินฟ้าอากาศในเขตร้อนเป็นอย่างดี มีลักษณะของลำต้นใกล้เคียงต้นกับตาลมาก แต่ต้นลานมีลูกขนาดเล็กกว่าลักษณะเป็นทะลายเหมือนหมากและมีใบใหญ่และยาวกว่าใบตาลพื้นที่ของใบลานมีปริมาณมาก จึงเหมาะในการนำไปใช้ประโยชน์ ในการสร้างหัตถกรรมและทางวรรณกรรม โดยเฉพาะในทางเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ได้วิวัฒนาการทางวรรณกรรมมาเป็นสื่อความหมาย สืบทอดต่อกันมาจากบรรพชนในอดีตบนใบลานหลายรูปแบบ ใบลานที่เหมาะสมกับการจารึกอักษรคือใบลานอ่อนซึ่งเพิ่งคลี่กลับใบ กลีบหนึ่ง ๆ มีความกว้างประมาณ 5-6 เซนติเมตร และยาวประมาณ 1 เมตร แต่เมื่อใช้จารึกจะตัดเอาความยาวเพียง 55-60 เซนติเมตร (เรียกว่าหนังสือผูก, หรือหนังสือเจียง) และความยาว 1 ศอก 1 คืบ (เรียกว่าหนังสือก้อม)

การบันทึกอักษรลงใบลานเรียกว่า "การจารอักษร" การจารอักษรนั้นต้องใช้เหล็กปลายแหลมคล้ายเข็มเย็บผ้า ใช้เข็มเย็บผ้ากดปลายด้ามแล้วฝน(ลับ)หินให้แหลมคม เรียกว่า"เหล็กจาร" เขียนตัวอักษรลงไปในเนื้อใบลาน ระวังไม่ให้ปลายเข็มแทงทะลุแผ่นใบลาน เมื่อจารเสร็จแล้วก็เอาเขม่าไฟผสมน้ำมันยางทาให้ทั่วแผ่น ตากแดดให้แห้งแล้วทำอีกเป็น 3 ครั้ง เนื้อเขม่าสีดำก็จะฝังลงในร่องตามรอยจารึก เมื่อเอาเศษแผ่นๆ เช็ดเขม่าออกจากใบลานก็จะมองเห็นตัวอักษรสีดำที่เกิดจากเนื้อเขม่าฝังตัวอยู่ในรอยจารึกนั้นอย่างชัดเจน และเมื่อเขม่าแห้งก็จะติดอย่างทนทานถาวรอยู่ในร่องจารึกนั้น (เท่าที่สำรวจพบอยู่ได้นานประมาณ 100-200 ปี มาแล้วยังคงอยู่ในภาพที่สมบูรณ์ยิ่ง คาดว่าคงจะอยู่ได้อีกนับร้อย ๆ ปี หากได้รับการดูแลรักษาเอาใจใส่เป็นอย่างดี)

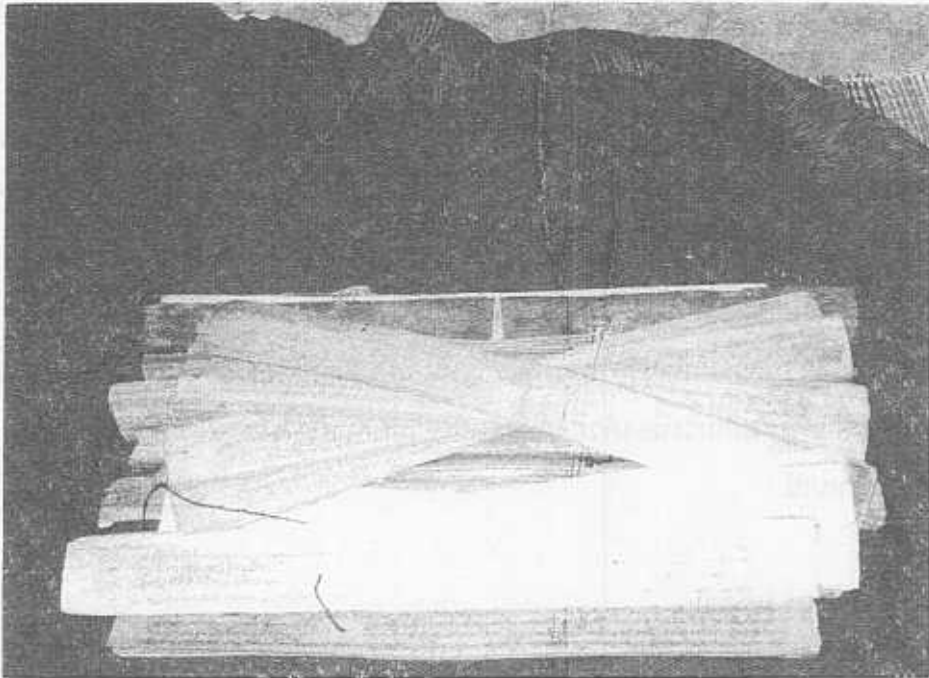

รูปที่ 2 ใบลานเปล่าและเหล็กจารลาน

รูปที่ 3 การจารใบลาน

รูปที่ 4 หนังสือผูกและผ้าห่อ

แผ่นใบลานขนาด 5-6 X 50-60 เซนติเมตร แผ่นหนึ่ง ๆ ใช้จารึกอักษรได้ 4-5 บรรทัด และจารึกได้ทั้ง 2 หน้า หนังสือผูกหนึ่ง ๆ มักใช้ใบลาน 24 แผ่น แต่อาจมีบางผูกมีจำนวนแตกต่างกันไป เมื่อจะรวมแผ่นใบลานที่จารึกเสร็จแล้วเป็นมัด ต้องเจาะรูที่หัวท้าย แผ่นของทุกใบให้รูตรงกันแล้วร้อยรวมกันเป็นมัดด้วยเชือกป่านจากเส้นฝ้ายหรือไหม เรียกว่า "สายสนอง" เรียกหนังสือแต่ละมัดว่าเป็นหนังสือ 1 ผูก

นอกจากจารลงบนใบลานแล้ว ยังจารลงบนวัสดุอื่น ๆ ที่พบเห็นในภาคอีสานมี 3 ชนิดคือ

1. จารลงบนผิวไม้ไผ่

หนังสือเจียง : อักษรจารในผิวไม้ไผ่

หนังสือเจียง (บางท้องถิ่นออกเสียงว่า เจียง) เป็นหนังสือที่บันทึกลงบนผิวไม้ไผ่ (ผิวหรือเปลือกนอก) ร้อยด้วยเชือกให้ติดต่อกันเป็นแผง (เหมือนกับชาวจีนเขียนหนังสือตำราในผิวไม้ไผ่สมัยโบราณ) เรื่องราวที่บันทึกนั้นเป็น คำแข็ง โดยเฉพาะคำแข็งบั้งไฟ หรือแข็งในพิธีกรรมอื่น ๆ เนื้อความที่บันทึกนั้นเป็นคำหยาบโลน สัมผัสคล้องจองกัน ตามฉันทลักษณ์ท้องถิ่นที่เรียกว่า "กาบ" หรือ "กาบแข็ง"

การที่หนังสือเจียงมีถ้อยคำหยาบโลนนั่น เชื่อกันว่าเป็นการไล่ผี เพราะผีกลัวอวัยวะเพศ (ชาย - หญิง) คำแข็งในหนังสือเจียงจึงกล่าวถึงอวัยวะเพศกลับไปกลับมา พวกข้าเหล่าจึงนำมาอ่านมาแข็งกันในพิธีกรรมดังกล่าว บางตำรากล่าวว่ามีชอบคำหยาบโลน ชอบอวัยวะเพศ ฉะนั้นการกล่าวถึงอวัยวะเพศในคำแข็งนั้น ก็เพื่อให้ภูตผีพึงพอใจ และจะไม่ขัดขวางพระยาแถนที่จะให้น้ำฝนแก่ชาวโลก ส่วนนักมานุษยวิทยามีความเห็นว่ายวัยวะเพศชายนั้น เป็นสัญลักษณ์แห่งการรอกงาม ฉะนั้นสังคมเกษตรจึงมีพิธีกรรมอันเกี่ยวเนื่องด้วยอวัยวะเพศชายทุกแห่งทั่วโลกและได้พัฒนามาเป็น ศิวลึงค์ในศาสนาพราหมณ์

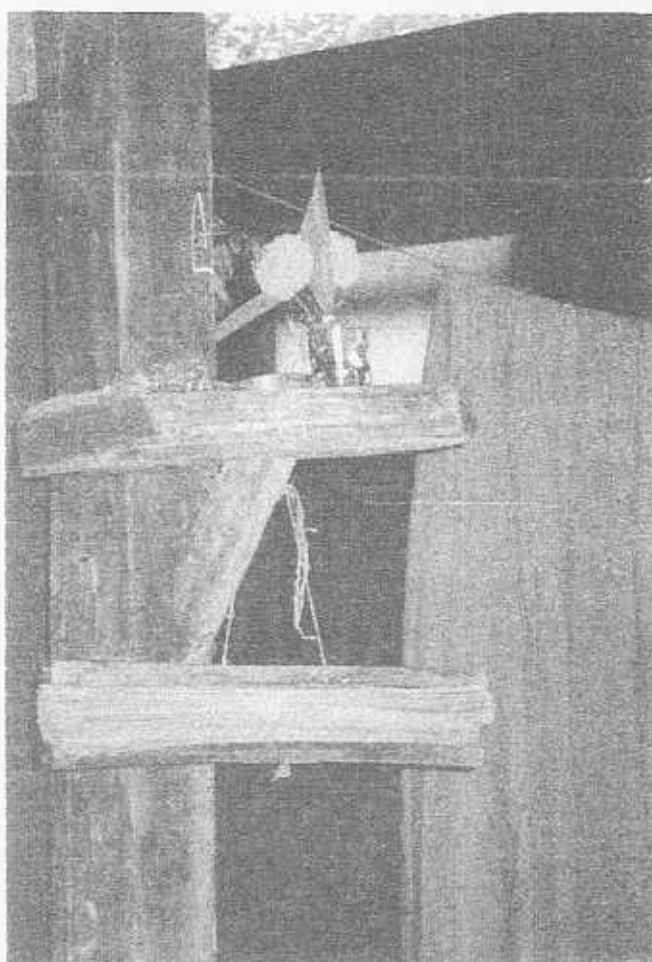
ลักษณะของหนังสือเจียง (เจียง)

ทำด้วยผิวไม้ไผ่ ขนาดกว้าง $\frac{1}{2}$ - 1 นิ้วฟุต ยาวประมาณ 12 นิ้วฟุต เจาะรูส่วนหัวท้าย ใช้เชือกร้อยติดกันเป็นแผง (จำนวน 20 - 40 ตัว) บนผิวไม้ไผ่จะเขียนคำแข็ง โดยจารด้วยเหล็กแหลมลงไปในผิวไม้ไผ่ ใช้เขม่าดำ (ถ่านก็ได้) ผสมกับน้ำมันยางนำไปลูบได้ สีเขม่าดำจะจับตัวเหนียวกับน้ำมันยางไปรวมตัวอยู่ในร่องเหล็กจาร ตัวอักษรจะเด่นชัด อ่านได้ชัดเจน

เมื่อขณะมีงานบุญบั้งไฟ กลุ่มนักแข็งจะนำมาอ่านหรือเป็นบทแข็ง

ตัวอักษรในหนังสือเจียง

หนังสือเจียงบันทึกด้วยอักษรไทยน้อย และยังพบว่าได้เขียนคำพิเศษ คำย่อจำนวนมาก หากผู้ไม่รู้วิธีอ่าน จึงอ่านไม่ได้ค่อยจะได้

รูปที่ 5 หนังสือเจียง

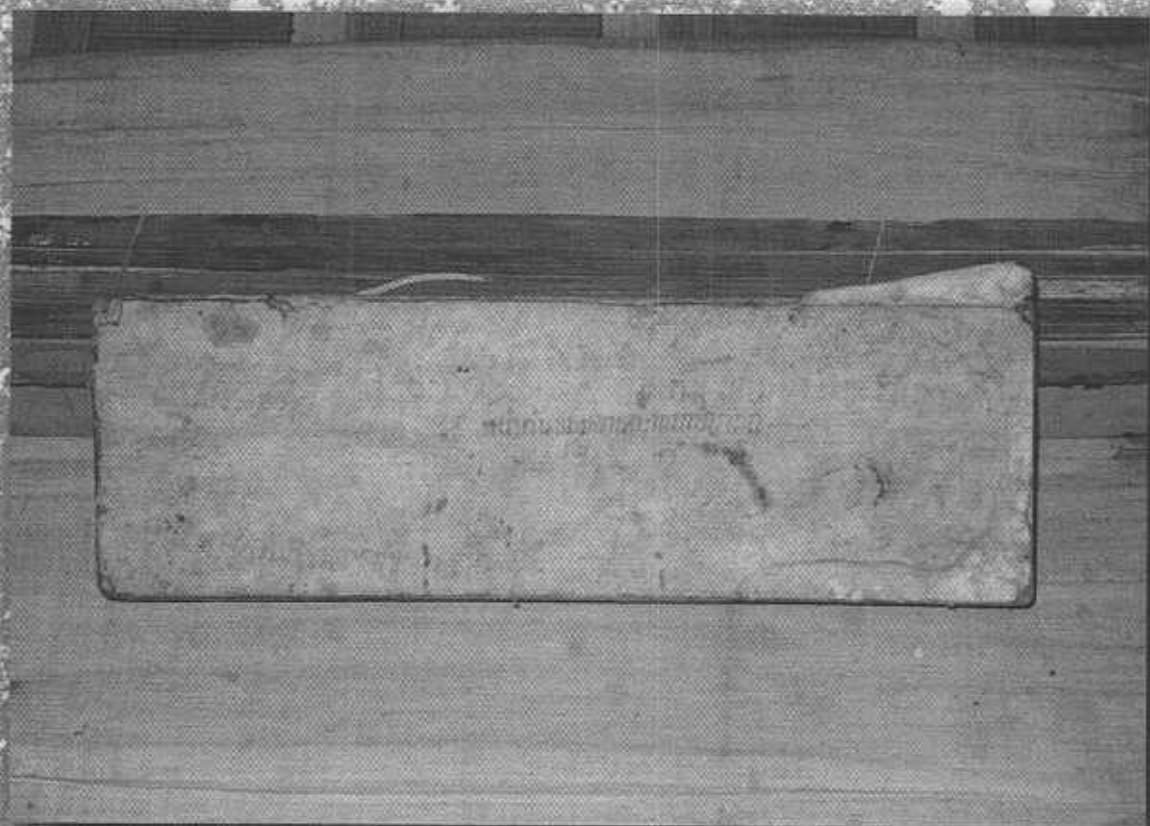
2. จารลงบนกระดาด

หนังสือเจีย (สมุดข่อย)

หนังสือเจีย คือหนังสือที่เขียนบนแผ่นกระดาดข่อย (สมุดข่อย) ซึ่งพบจำนวนน้อยมาก เพราะชาวอีสานนิยมเขียนหนังสือในใบลาน (ไม่ได้กำหนดว่าพระธรรมคัมภีร์ที่ใช้เทศน์เท่านั้นที่จะเขียนในหนังสือใบลานเหมือนภาคกลาง) ทั้งวรรณกรรมทั่วไปและชาดก หรือคัมภีร์ที่ใช้เทศน์ ฉะนั้นจึงพบเอกสารที่บันทึกในสมุดข่อยมีจำนวนน้อยมาก ซึ่งเรียกว่า หนังสือเจีย (เจียกระดาด) บ้าง หนังสือข่อย บ้าง

ชาวอีสานรู้จักทำกระดาดใช้มานานแล้ว เรียกกระดาดว่า เจีย ซึ่งนิยมทำมาจาก

1. ปอสา คือ ต้นสาที่ชาวภาคเหนือใช้ทำกระดาดสา
2. ปอเต่าไห คือ ปอปาชนิดหนึ่ง เป็นไม้ยืนต้นขนาดกลาง เปลือกลำต้นมียางเหนียว ๆ คล้ายปอสา
3. เปลือกต้นข่อย (ชาวอีสานเรียกว่า ต้นส้มผ่อ)

รูปที่ 6.7 หนังสือเจ๊ย (วัดม่วงสามสิบ)

เนื่องจากชาวอีสานเขียนหนังสือในใบลาน จึงทำกระดาษเพื่อใช้ในกิจการอื่น ๆ เช่น ใช้ทำรูป เรียกว่า รูปเจี้ย ใช้ทำกระดาษร่ม เรียกว่า คันยูเจี้ย บ้าง (ชาวอีสานเรียกร่มว่า คันยู) คันฮ่มเจี้ย บ้าง ใช้เขียนหนังสือราชการหรือคำสั่งเจ้าเมืองเรียกว่า ลายจุ่ม หรือ ลายจุ่มลายเจี้ย

ลักษณะของหนังสือเจี้ย

หนังสือเจี้ย มีรูปลักษณะเหมือนสมุดข่อย หรือสมุดไทย ทุกประการ นั่นคือนำกระดาษหรือเจี้ย พับหลังไปกลับมายาวประมาณ 14 นิ้วฟุต กว้างประมาณ 4 นิ้วฟุต การใช้หนังสือเจี้ยเขียนหนังสือนี้ ชาวอีสานคงนิยมใช้กันในสมัยที่ได้เรียนรู้จากตำราวิชาการจากภาคกลางไปบ้างแล้ว จึงเรียกชื่อว่า หนังสือข่อย ตามภาษาภาคกลางอีกด้วย (ชาวอีสานเรียกตอนข่อยว่า สัมผ่อ)

ตัวหนังสือในหนังสือเจี้ย

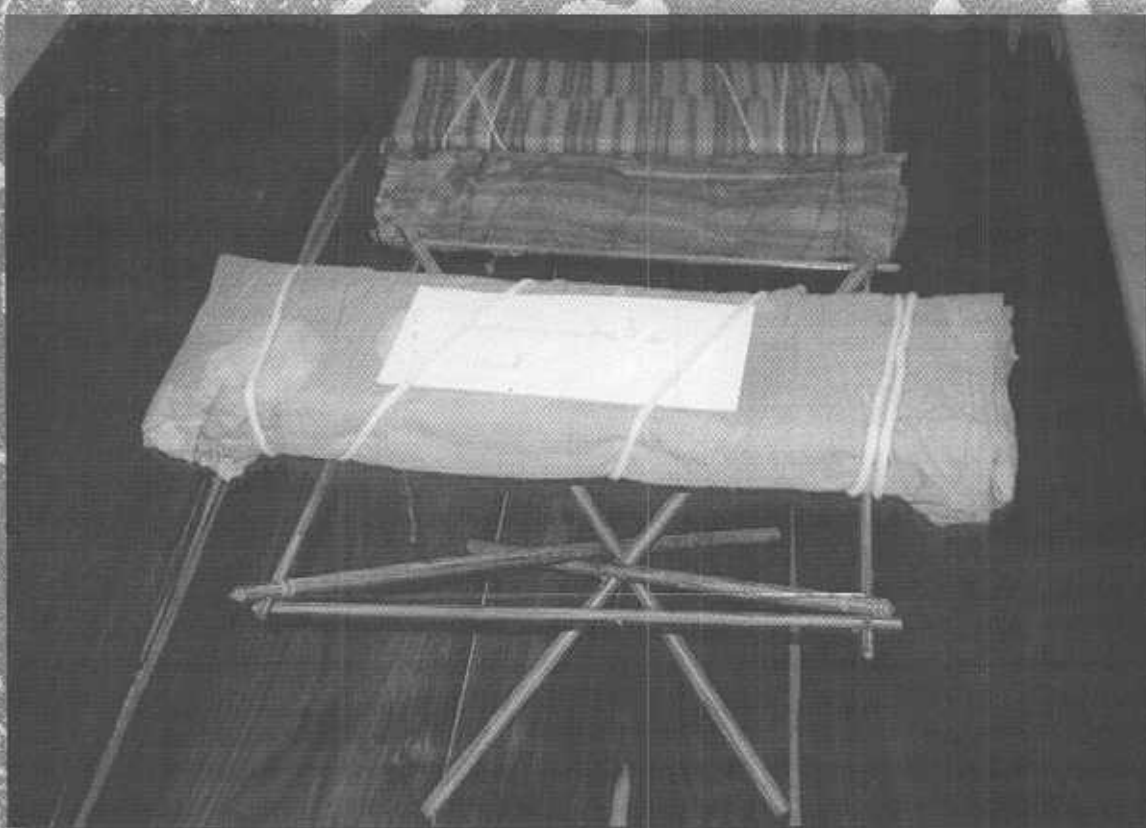
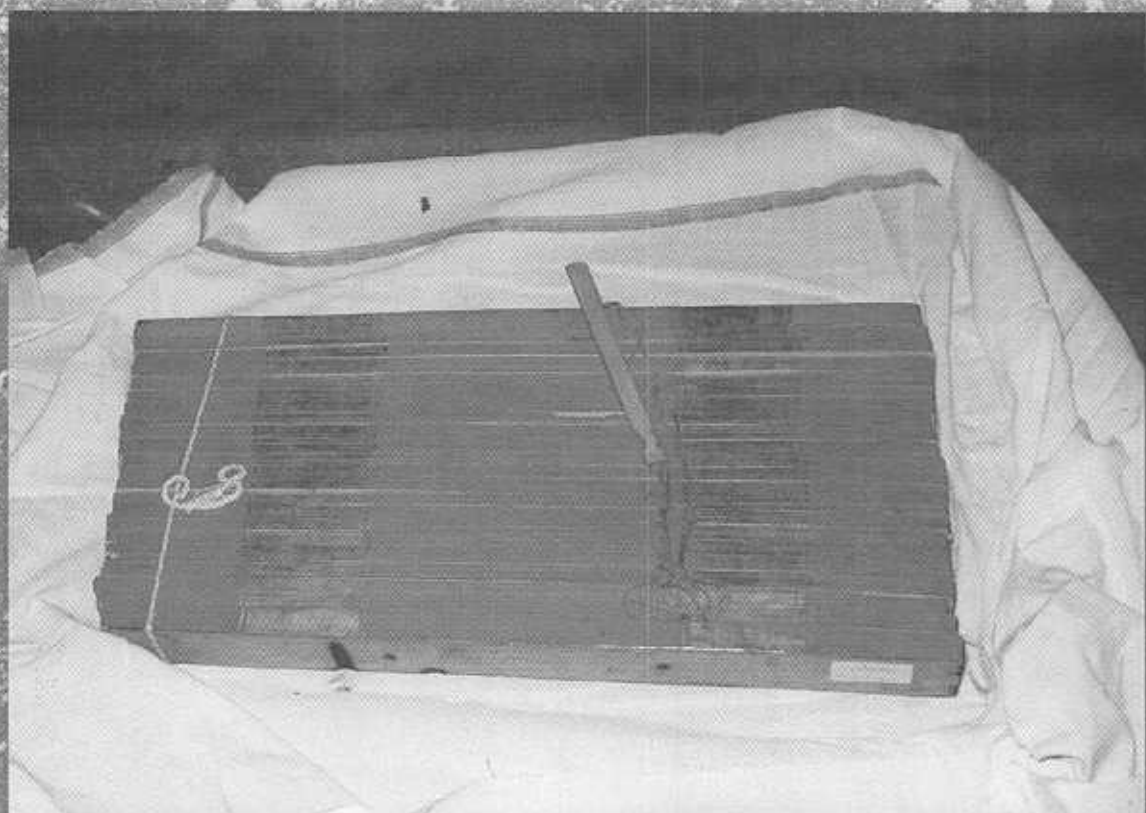
ตัวหนังสือที่ใช้บันทึกในหนังสือเจี้ยนั้น มีทั้งอักษรตัวธรรม และอักษรไทยน้อย บางฉบับมีการวาดภาพสีประกอบด้วยแสดงว่าต้องการจะวาดภาพประกอบคำอธิบาย จึงจำเป็นจะต้องใช้กระดาษ เช่น ตำราขอดลิม (การผูกพันธสีมาตามพุทธาณุญาต)

ธวัช ปุณโณทก เรียบเรียง

3. จารลงบน แผ่นหิน แผ่นผนังถ้ำ ผนังโบสถ์ วิหาร ฯลฯ ข้อความเป็นหลัก พุทธธรรมและภาพเกี่ยวกับพุทธศาสนา เช่น นรก สวรรค์ ลัทธิวัชรก เปรีต อสุรกาย นางฟ้าอัปสร เทพบุตร พระอินทร์ เป็นต้น

ส่วนประกอบของหนังสือผูก

1. ไม้ประกบ หรือไม้ชนอม คือส่วนปก ทำด้วยไม้เนื้อแข็งหรือไม้ไผ่ มีขนาดแผ่นกว้าง ยาวมากกว่าขนาดของแผ่นโบราณเล็กน้อย หนาพอประมาณ บางทีสลักเสลาตลอดลายบนแผ่นไม้ ประกบนี้ด้วย
2. ลานดิบ คือแผ่นรองปก เป็นโบราณวางเปล่า ไม่จารึกข้อความใด ๆ ใช้ประกบไว้ข้าง หน้าหน้าแรกและข้างหลังแผ่นสุดท้ายของแผ่นที่จารึกอักษรข้างละ 3-4 แผ่น
3. ใบหลบ คือปกรอง อยู่ถัดลานดิบเข้าไปหาแผ่นที่จารึกอักษรจริง ทั้งด้านหน้าและ ด้านหลัง ด้านละแผ่น อจารึกชื่อตำรา ชื่อวรรณคดี ชื่อผู้แต่ง ชื่อผู้สร้าง (ผู้จ้างให้ช่างจารึกอักษร)
4. เนื้อจริงของหนังสือ คือแผ่นโบราณที่จารอักษรทั้ง 24 แผ่นหรือมากกว่าก็ได้
5. ไม้หน้า คือสันปกหนังสือ มักทำจากแผ่นไม้ไผ่สีสุก เป็นแผ่นกว้างครึ่งนิ้วและยาว 5-6 นิ้ว ให้เขียนบอกชื่อหนังสือด้วยการกรีดปลายแหลมของเหล็กจารลงในเนื้อไม้ไผ่เจาะรูที่ปลาย ข้างหนึ่งเพื่อร้อยเชือกผูกติดกับเล่มหนังสือ แล้วสอดแนบไว้ข้างเล่มหนังสือ เพื่อให้ผู้จะหยิบหนังสือ มาอ่าน ค้นหาหนังสือที่ต้องการได้ง่ายขึ้น เช่น จารว่า "อันนี้ ลำปฐุมสมโพธิ์ แลเจ้าเอ๋ย"
6. ผ้าห่อหนังสือ มักทำจากผ้าจีนไหม ผ้าจีนมัดหมี่ หรือผ้าตีนชิ้น ซึ่งทอออกมาใหม่ ๆ มีลวดลายสวยงาม ใช้พันห่อหุ้มหนังสือทั้งเล่ม (ผูก) และมัดด้านนอกสุดด้วยเชือกฝ้ายสีขาว หรือ บางทีก็ใช้เส้นผมนกตกเป็นเชือกแทนเส้นฝ้ายก็มี การทำเช่นนี้ก็ด้วยความเชื่อว่า เมื่อผู้ชายเป็นผู้จาร อักษร ผู้หญิงก็เป็นผู้ทอผ้าห่อและทอเส้นผูกหนังสือ ถือว่าได้บุญด้วยกัน (ทำบุญร่วมชาติ ตัก บาตรร่วมขัน ประารถร่วมกันทุกชาติไป)
7. สายสนอง เป็นเชือกด้ายส่วนใหญ่เป็นไหมอย่างดีถัก 5 เกลียว ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 2 มิลลิเมตรใช้ร้อยโบราณตามลำดับหน้าให้ยึดติดกัน

รูปที่ 8.9 หนังสือผูก

ประเภทของหนังสือผูก

หนังสือโบราณของภาคอีสาน พบทั่วไปมี 3 ประเภท คือ

1. **หนังสือผูก** คือโบราณที่จารเรื่องวรรณกรรมท้องถิ่น ส่วนใหญ่เป็นวรรณกรรมนิทาน เช่น เรื่องสินไซ จำปาศิंदัน นางผมหมอม ท้าวกำกาดำ ท้าวคันทนาม ท้าวกาฬเกด ท้าวขุนลูนางอ้อ ฯลฯ เป็นต้น วรรณกรรมนิทานดังกล่าวส่วนใหญ่ประพันธ์เป็นกลอนลำ นิยมนำขับลำในที่ชุมชน ทำนองลำเรื่อง หรือลำพื้น ในสมัยอดีต งานทำบุญศพของชาวอีสานเจ้าภาพจะหานักขับลำมาอ่านหนังสือผูกเรียกกันว่า “อ่านหนังสือในบุญจันเฮือนดี”

2. **หนังสือก้อม** คือหนังสือผูกโบราณชนิดสั้น ทำขนาดโบราณสั้นกว่าหนังสือผูกทั่วไป หนังสือก้อมจะมีขนาดยาวประมาณ 12-14 นิ้วฟุต นำมาจารอักษรมัดร้อยด้วยสายสนอง มีไม้ประกับเช่นเดียวกับหนังสือผูก เนื้อหาที่จดบันทึกในหนังสือก้อม ได้แก่ ตำราหมอดู ตำราฤกษ์ยาม คาถาอาคม ประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ

3. **หนังสือเทศน์** คือโบราณที่บันทึกวรรณกรรมนิทานชาดก หรือคัมภีร์พุทธศาสนาอื่น ๆ หนังสือเทศน์จะมีขนาดยาวกว่าหนังสือผูกและหนังสือก้อม แบ่งเนื้อเรื่องเป็นตอน ๆ ตอนละประมาณ 24 ใบลาน เรียกว่า 1 กัณฑ์ มีสายสนองร้อยเป็นกัณฑ์ ๆ ไว้ (เจาะรูโบราณ 1-2 รู) หากเรื่องยาว ๆ จะเขียนไว้ว่าผูกที่เท่าไร และนำมาวางเรียงจนจบเรื่อง (13 กัณฑ์ หรือ 5 กัณฑ์) มีไม้ประกับ 2 แผ่น ขนาดเท่ากับโบราณ และใช้ผ้าห่มมัดไว้ โดยมีไม้หน้า เขียนชื่อเรื่องไว้ มัดแนบติดอยู่นอกผ้าห่อโบราณ เช่นเดียวกับหนังสือผูก

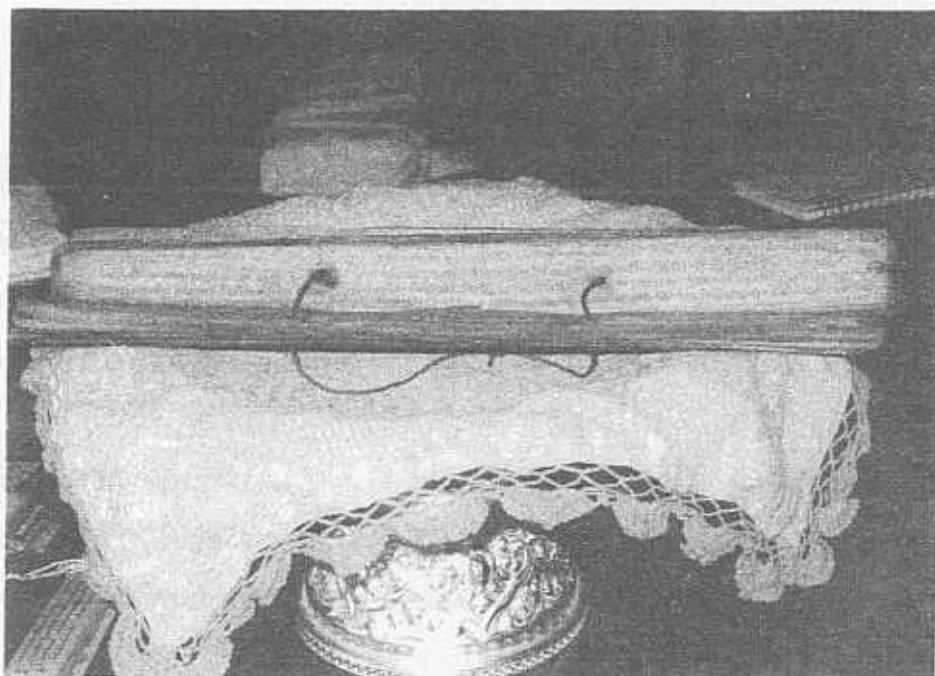
อักษรที่จารบนหนังสือโบราณ

1. อักษรตัวธรรมอีสาน หนังสือโบราณส่วนใหญ่จารด้วยอักษรธรรมอีสาน
2. อักษรตัวไทยน้อย
3. อักษรขอม

อักษรธรรมอีสาน

ธวัช ปุณโณทก เรียบเรียง

อักษรธรรมที่พบในภูมิภาคอีสานสมัยกรุงรัตนโกสินทร์มีจำนวนมากที่บันทึกในโบราณ และจำนวนน้อยบันทึกในศิลาจารึก ในเอกสารโบราณที่หลงเหลืออยู่ตามวัดสำคัญ ๆ ในภาคอีสานส่วนใหญ่จะเป็นตัวธรรม ซึ่งชาวอีสานนิยมใช้อักษรตัวธรรมเขียนบันทึกเรื่องราวเกี่ยวกับพุทธศาสนา เพื่อประโยชน์ในการศึกษาสำหรับผู้ที่มีความสนใจที่จะเรียนรู้อักษรตัวธรรม จึงขอให้รายละเอียดอักษรตัวธรรมพอสังเขปดังต่อไปนี้

รูปที่ 10 อักษรตัวธรรม

1. การพัฒนารูปแบบอักษรตัวธรรมอีสาน

จากการศึกษาตัวอักษรที่ปรากฏอยู่ในศิลาจารึกในภาคอีสานและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ที่ใช้เขียนภาษาอีสาน หรือภาษาไทย-ลาว นั้น เริ่มมีปรากฏในสมัยพุทธศตวรรษที่ 21¹⁾ แต่ก่อนหน้านั้นมีอักษรปัลลวะ (พุทธศตวรรษที่ 12-15) และอักษรขอมสมัยพระนคร บริเวณลุ่มแม่น้ำมูลจนถึงนครราชสีมา (พุทธศตวรรษที่ 15-18) และพบว่าศิลาจารึกได้ขาดช่วงระยะหนึ่งประมาณ 300 ปี แสดงให้เห็นว่ากลุ่มชนที่ใช้ภาษาไทย-ลาวนั้น มิได้สืบเนื่องทางด้านวัฒนธรรมต่อจากแหล่งวัฒนธรรมเดิมที่ปรากฏอย่างเด่นชัดในสมัยก่อนขอมพระนคร และสมัยขอมพระนคร จากหลักฐานนี้น่าจะสันนิษฐานได้ว่ามีการเปลี่ยนกลุ่มชนที่มีวัฒนธรรมต่างกันในบริเวณลุ่มแม่น้ำโขงตอนบนช่วงพุทธศตวรรษที่ 19-20 คือ กลุ่มชนไทย-ลาว ที่อพยพมาอยู่นั้นได้รับวัฒนธรรมทางด้านเหนือมาแล้ว โดยเฉพาะตัวอักษรและพุทธศาสนาแบบเถรวาทผสมมหายาน ส่วนวัฒนธรรมดั้งเดิมซึ่งเป็นแบบขอมพระนคร คือ ลัทธิเทวราช (ฮินดู) และตัวอักษรขอมได้เลือนหายไปดินแดนลุ่มแม่น้ำโขง (รวมทั้งภาคอีสาน) ก่อนหน้าที่ชุมชนไทย-ลาว ซึ่งเป็นกลุ่มใหม่ที่เข้ามาตั้งรกรากแทนที่

จากการศึกษาอักษรธรรมที่ปรากฏอยู่ในภาคอีสานและล้านช้าง (ลาว) พบว่าอักษรนั้นเริ่มมีบทบาทในการเขียนจารึกในสมัยใกล้เคียงกับอักษรล้านนาภาคเหนือ ครั้นเมื่อพิจารณาถึงรูปแบบของตัวอักษรแล้ว ทำให้เชื่อได้ว่าอักษรตัวธรรมและอักษรล้านนาเป็นตัวอักษรแบบเดียวกันในสมัยแรก ๆ คือ สมัยราชวงศ์มังรายของภาคเหนือ และคงเป็นอักษรที่ใช้ร่วมกันทั้งคนไทยในล้านนาและล้านช้าง จากหลักฐานทางด้านประวัติศาสตร์เป็นเครื่องช่วยในการยืนยันในความเห็นดังกล่าวนี้คือ อาณา

จักรล้านช้าง และล้านนาสมัยราชวงศ์มังราย (พุทธศตวรรษที่ 19-21) มีความใกล้ชิดในการสืบทอดวัฒนธรรม และมีความสัมพันธ์กันทางสายเลือดระหว่างเจ้าผู้ครองนครทั้งสอง เช่น พระเจ้าโพธิสาลราช (พ.ศ.2063-2093) แห่งล้านช้างสมรสกับเจ้าหญิงแห่งเชียงใหม่ และพระโอรส พระเจ้าโพธิสาลราช คือ พระเจ้าไชยเชษฐาธิราช ได้มาครองเชียงใหม่ระยะหนึ่ง แล้วเสด็จกลับไปครองอาณาจักรล้านช้างเมื่อ พ.ศ. 2093²⁾ นอกจากนี้ยังปรากฏหลักฐานทางด้านการสืบศาสนาพุทธเถรวาทจากล้านนาอยู่เนื่อง ๆ เช่น ในสมัยพระเจ้าวิสุทธราช (พระบิดาของพระเจ้าโพธิสาลราช) ได้ทำนุบำรุงศาสนาพุทธโดยสืบทอดจากเชียงใหม่ และในสมัยพระเจ้าโพธิสาลราชได้ขอพระเทพมงคลเถระและบริวารพร้อมทั้งพระไตรปิฎก 60 คัมภีร์จากเชียงใหม่มาสู่ล้านช้างเมื่อ พ.ศ. 2066 อีกด้วย³⁾

จากเหตุการณ์ทางด้านประวัติศาสตร์ดังกล่าวเป็นปัจจัยหนึ่งทำให้ตัวอักษรล้านนาเข้าไปมีบทบาทในอาณาจักรล้านช้างเป็นทวีคูณ⁴⁾ และชาวไทย-ลาว ได้ใช้ตัวอักษรล้านนาสืบทอดมา และแพร่กระจายสู่ดินแดนภาคอีสานด้วย และมีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “อักษรตัวธรรม” ต่อมารูปแบบของอักษรล้านนาและอักษรตัวธรรมได้พัฒนาแตกต่างกันออกไป จนในปัจจุบันนี้พบว่ามีรูปแบบต่างกันหลายประการ เช่น อักษรล้านนา (อักษรยวน) ได้เพิ่มไม้กำกับเสียงวรรณยุกต์ ไม่ห้าม (ระห้าม) หรือเครื่องหมายกำกับเสียงตัวพยัญชนะ (เช่น เสียง / ซ / และ เสียง / ช / ให้แตกต่างกัน) ฯลฯ

1.1 อักษรตัวธรรมร่วมสมัยอยุธยา

(การที่ให้ชื่อว่า “ร่วมสมัยอยุธยา” เพราะว่าภาคอีสานสมัยดังกล่าวยังไม่ได้อยู่ใต้อำนาจการปกครองของกรุงศรีอยุธยา และการสืบทอดวัฒนธรรมคนละรูปแบบกับวัฒนธรรมอยุธยา โดยเฉพาะวัฒนธรรมการเขียนหนังสือ แต่จำเป็นที่จะให้เข้าใจมิติทางเวลาจึงเรียกว่า “ร่วมสมัยอยุธยา”)

จากการศึกษารูปแบบพื้นฐานของอักษรตัวธรรมที่ปรากฏอยู่ในศิลาจารึกอีสานและล้านช้าง พบว่าจารึกที่เก่าที่สุดได้แก่ จารึกฐานพระพุทธรูปวัดสีสะเกด เวียงจันทน์ ลงศักราช พ.ศ. 2033 (จ.ศ.852)⁵⁾ ฐานพระพุทธรูปพระประธานอุโบสถวัดพระธาตุพนม ลงศักราชตรงกับ พ.ศ. 2046 (จ.ศ.865)⁶⁾ ส่วนศิลาจารึกที่มีข้อความขนาดยาวได้แก่จารึกวัดสังคโลกเทวาลัยเมืองหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ลงศักราชตรงกับ พ.ศ. 2070 (จ.ศ.889)

อักษรตัวธรรมที่ปรากฏอยู่ในศิลาจารึกดังกล่าวข้างต้นจะมีรูปแบบเหมือนกับอักษรยวนในภาคเหนือ (หรืออักษรตัวเมือง) ที่ปรากฏในศิลาจารึกวัดช้างค้ำ จังหวัดน่าน ลงศักราช พ.ศ. 2091⁷⁾ จารึกฐานพระพุทธรูป วัดเชียงมั่น จังหวัดเชียงใหม่ พ.ศ.2008 แสดงให้เห็นว่าอักษรตัวธรรมภาคอีสาน และอักษรยวนในภาคเหนือ เป็นอักษรชนิดเดียวกันในยุคต้น ๆ นั่นคืออักษรยวนเหนือได้ถูกนำมาใช้ในภาคอีสานและล้านช้าง เพราะมีหลักฐานทางด้านประวัติศาสตร์จำนวนมากที่กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างอาณาจักรล้านช้างและอาณาจักรล้านนาสมัยราชวงศ์มังราย เช่น พระเถระผู้ใหญ่แห่งล้านช้างได้มาศึกษาพระธรรมวินัยจากเมืองเชียงใหม่ เมืองน่าน (นันทบุรี) นับตั้งแต่รัชสมัย

พระเจ้าวิสุทธิราช (พ.ศ.2043-2063) แห่งล้านช้างเป็นอย่างน้อย⁹¹ ครั้นถึงรัชสมัยพระเจ้าโพธิ์ศาลราช (พ.ศ.2063-2093) แห่งล้านช้าง ได้มีสัมพันธกับราชวงศ์มังรายอย่างมาก นั่นคือได้พระธิดาเจ้าเมืองเชียงใหม่เป็นพระมเหสี จนพระโอรสของพระองค์ชื่อเจ้าชายไชยเชษฐาธิราช ได้ครองเมืองเชียงใหม่ระยะหนึ่ง (พ.ศ.2091-2093) ในสมัยเดียวกันนั้นพระเจ้าโพธิ์ศาลราชได้ขอ พระเทพมงคลเถระ และบริวารพร้อมด้วยพระธรรม 60 คัมภีร์จากพระเมืองแก้วแห่งเมืองเชียงใหม่ (พ.ศ.2038-2068) เมื่อ พ.ศ.2066⁹² ไปเผยแพร่พระธรรมที่อาณาจักรล้านช้าง

ฉะนั้นอักษรยวนของภาคเหนือได้แพร่เข้ามาในบริเวณลุ่มแม่น้ำโขงตอนกลาง คืออาณาจักรล้านช้างเป็นทวีคูณ นั่นคือรูปสัณฐานของอักษรตัวธรรมในสมัยพื้นฟูพุทธศาสนาหลังการวงศ์สายเชียงใหม่ในอาณาจักรล้านช้างและภาคอีสานของไทย จึงมีสัณฐานตรงกับอักษรยวนที่ใช้ในภาคเหนือร่วมสมัยเดียวกัน ดังจะเห็นตัวอย่างได้จากศิลาจารึกวัดถ้ำสุวรรณคูหา อำเภอสุวรรณคูหา จังหวัดหนองบัวลำภู ซึ่งพระเจ้าไชยเชษฐาธิราชได้สร้างไว้เมื่อ พ.ศ.2106 สัณฐานของตัวอักษรตัวธรรมตรงกับตัวอักษรยวนในภาคเหนือยุคสมัยเดียวกัน ตัวธรรมเหล่านี้ก็นำมาใช้ในภาคอีสานของไทยสืบต่อมา

ในทำนองเดียวกันหากเราพิจารณารูปสัณฐานของตัวอักษรไทยน้อยในสมัยดังกล่าวจะพบว่าสัณฐานของอักษรไทยน้อยในศิลาจารึกอีสานและล้านช้างได้รับอิทธิพลอักษรไทยฝักรามของภาคเหนือเช่นเดียวกัน นั่นคือทรวดทรงรูปอักษรไทยน้อยจะปรับเป็นตัวสูง-ผอม เหมือนอักษรไทยฝักรามของภาคเหนือ ซึ่งจะกล่าวถึงในตอนอักษรไทยน้อยต่อไป

1) พยัญชนะอักษรตัวธรรม

อักษรตัวธรรมที่พบในภาคอีสานที่ร่วมสมัยอยุธยา มีจำนวนหนึ่งไม่มากนัก (ในศิลาจารึกอีสานนิยมบันทึกด้วยอักษรไทยน้อย) คือพบศิลาจารึกจำนวน 6 หลัก (นอกนั้นเป็นจารึกฐานพระพุทธรูป ใจความสั้นๆ ในศิลาจารึกจำนวน 6 หลักดังกล่าว สร้างระหว่าง พ.ศ.2103-2179) ซึ่งเป็นอักษรสมัยเดียวกัน

หากใช้ศิลาจารึกวัดถ้ำสุวรรณคูหาเป็นหลักในการพิจารณารูปสัณฐานของอักษรตัวธรรมแล้ว อาจจะสรุปได้ว่าทรวดทรงของตัวอักษรยังใกล้เคียงกับอักษรยวนในภาคเหนือมาก เช่น

ก (ก) เส้นดิ่งกลางจะลึกถึงฐาน หากเป็นในใบลานเส้นดิ่งกลางจะตื้นมาก ก

ข (ข) เส้นกลางอิสระไม่ติดกับเส้นบน เหมือนรูป ข (ข) ในใบลาน

ท (๓) ยังรักษารูปทรงของอักษรอมฤโโบราณไว้

ป (๔) แยกจากตัว บ นั่นคือ เพิ่มหางยาว

ผ (๕) แยกออกจาก ผ นั่นคือ เพิ่มหางยาว

ส่วนพยัญชนะที่มีหัว จะยังรักษา หัวหยัก หรือ หัวแตก ไว้ ซึ่งอักษรตัวเมือง หรืออักษรยวนในปัจจุบันจะรักษาหัวแตก เช่น

ฮ - หู ฮ - หู ฮ - หู

พยัญชนะอักษรตัวธรรมในยุคร่วมสมัยอยุธยาพบ 33 ตัว ความจริงน่าจะมากกว่านี้ แต่ไม่ได้เขียนไว้ในศิลาจารึก เช่น ฉ ฌ ฌ ฬ ซึ่งเป็นอักษรที่จะต้องใช้เขียนภาษาบาลีส่วน ฬ ต้องใช้เขียนคำพื้นเมือง แต่กระนั้นก็ตาม ข ในภาษาถิ่นออกเสียงเป็น / ซ / หากเป็นคำภาษาบาลีให้เป็นเสียง / ซ / ส่วนเสียง / ต / ในภาษาถิ่นจะใช้ / ท / ทุกแห่ง

อักษรตัวธรรมมีพยัญชนะตัวเต็ม และพยัญชนะตัวครึ่ง (เชิง) ซึ่งเรียกตามภาษาถิ่นว่า "ตัวเพื่อง" หรือ "ตัวห้อย" ใช้เขียนได้บรรทัดเช่นเดียวกับอักษรสกุลอักษรอมฤ และอักษรขอมทั่วไป

2) สระอักษรตัวธรรม

สระมี 2 ชนิด คือ สระลอย และสระจม สระลอยใช้เขียนเมื่อเสียงสระอยู่หน้าคำ เช่นเดียวกับอักษรขอม และอักษรยวนในภาคเหนือ ส่วนสระจมจะยังคงรูปสัณฐานเช่นเดียวกับอักษรยวนในภาคเหนือ และวางสระไว้รอบตัวพยัญชนะต้น (ดูรายละเอียดในตอนที่กำลังถึงอักษรวิธ และวิธีอ่านอักษรตัวธรรม)

ตัวอย่างการใช้สระลอย (จากศิลาจารึกวัดถ้ำสุวรรณคูหา)

អាណា - อาญา (อาญา)

ឥន្ទ្រី - อินทรี (อินทรี)

ខា - เอา

ตัวอย่างการใช้สระจุม

ให้สังเกตสระแอ บางครั้งเขียนไว้เหนือตัวพยัญชนะและพยัญชนะต้นบางครั้งใช้ตัวครึ่ง เช่น ในศิลาจารึกวัดถ้ำสุวรรณคูหา ดังนี้

ทาวมาลุนขุนมาใหม่

- ทาวมาลุนขุนมาใหม่ (ท้าวมาลาขุนมาใหม่)

อันมีในเขตในแดนไรนาผ่งนี้

- อันมีในเขตในแดนไรนาผ่งนี้ (อันมีในเขตในแดนไรนาผ่งนี้)

3) วรรณยุกต์

ไม่ปรากฏว่ามีเครื่องหมายกำกับระดับเสียงวรรณยุกต์แต่คำภาษาถิ่นนั้นมีระดับเสียงวรรณยุกต์ ฉะนั้นผู้อ่านต้องดูใจความข้างเคียงหรือบริบท จึงจะอ่านได้เข้าใจความหมาย

4) อักษรวิธี

อักษรวิธีใช้ระบบเดียวกับอักษรวนภาคเหนือ และอักษรขอมไทย ซึ่งเป็นระบบอักษรวิธีที่ใช้ทั่วไปของอักษรสกุลมอญโบราณ และอักษรสกุลขอมโบราณ ซึ่งจะแตกต่างกับอักษรสกุลพอขุนรามคำแหง รายละเอียดในเรื่องอักษรวิธีให้ดูรายละเอียดตอนท้ายเรื่องทีกล่าวถึง อักษรวิธีอักษรตัวธรรมและวิธีอ่าน

1.2 อักษรตัวธรรมสมัยรัตนโกสินทร์

อำนาจทางการเมืองของราชธานีได้เข้ามามีอิทธิพลในภูมิภาคอีสาน นับตั้งแต่สมัยกรุงธนบุรีเป็นต้นมา คือเมื่อ พ.ศ.2322¹⁰⁾ กองทัพไทยได้ไปช่วยเมืองอุบลราชธานี ที่ถูกกองทัพเมืองเวียงจันทน์รุกราน ในครั้งนั้นกองทัพไทยสามารถควบคุมเมืองนครจำปาศักดิ์ เมืองเวียงจันทน์ และหลวงพระบาง รวมทั้งหัวเมืองต่าง ๆ ในภูมิภาคอีสานไว้ได้ ความจริงแล้ว บริเวณหัวเมืองโคราชและบริวาร (เมืองใกล้เคียง) อยู่ใต้อำนาจกรุงศรีอยุธยาเมื่อครั้งสมเด็จพระนารายณ์มหาราชเป็นอย่างน้อย¹¹⁾ แต่ไม่ได้ขยายขอบเขตพระราชอำนาจมาถึงหัวเมืองอื่น ๆ บริเวณชายฝั่งแม่น้ำโขง แต่กระนั้นก็ตาม ราชธานีได้ปกครองหัวเมืองในภาคอีสานอย่างหลวม ๆ นั่นคือเจ้าเมืองในท้องถิ่นยังมีอำนาจปกครองไพร่บ้านไทยเมืองตามธรรมเนียมเดิมของตน เพียงแต่ส่งส่วยต่อราชธานีและตีมน้ำพระพิพัฒน์เท่านั้น ฉะนั้นการสืบทอดวัฒนธรรมของภาคอีสานจึงดำเนินตามจารีตประเพณีเดิม โดย

เฉพาะวัฒนธรรมการเขียนหนังสือชาวอีสานยังใช้ตัวอักษรที่เคยใช้อยู่ในท้องถิ่นสืบมา นั่นคืออักษรตัวธรรมและอักษรไทยน้อย

อักษรตัวธรรมที่พบในภูมิภาคอีสานสมัยกรุงรัตนโกสินทร์มีจำนวนมากที่บันทึกในโบราณ และจำนวนน้อยบันทึกในศิลาจารึก ในเอกสารโบราณที่หลงเหลืออยู่ตามวัดสำคัญ ๆ ในภาคอีสานส่วนใหญ่จะเป็นตัวธรรม ซึ่งชาวอีสานนิยมใช้อักษรตัวธรรม เขียนบันทึกเรื่องราวอันเกี่ยวเนื่องด้วยพุทธศาสนา(เช่นเดียวกับภาคกลางนิยมใช้อักษรขอม) เช่น พระธรรมคัมภีร์ และ ตำราวิชาการต่าง ๆ รวมถึงวรรณกรรมพุทธศาสนาทั้งชาดกนิบาตและชาดกนอกนิบาต

จากการศึกษารูปทรงพื้นฐานของอักษรตัวธรรมในเอกสารโบราณ พบว่ารูปทรงเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมบ้างเล็กน้อย ซึ่งอาจจะเป็นเพราะความนิยม หรือวัสดุ (โบราณ) ที่ใช้เขียนเป็นปัจจัยของการเปลี่ยนแปลงไปมาก นั่นคือทรวดทรงปรับเป็นทรงกลมตัวป้อมมาก ซึ่งเหมาะกับการเขียนโบราณ

1) พยัญชนะ

พิจารณาพื้นฐานของตัวอักษรโดยทั่วไปเปลี่ยนแปลงน้อยมาก เพียงแต่ทรวดทรงกลมและตัวป้อมกว่าเดิม ส่วนหัวอักษรหรือหัวพยัญชนะที่ปรากฏในจารึกวัดถ้ำสุวรรณคูหาเป็น “หัวหยัก” หรือ “หัวแตก” ในเอกสารโบราณจะเป็น “หัวกลม” ทุกตัว แต่ในศิลาจารึกบางหลัก เช่น ศิลาจารึกวัดป่าใหญ่ จังหวัดอุบลราชธานี สร้างเมื่อ พ.ศ.2350 ยังพบพยัญชนะหลายตัวนิยม “หัวหยัก” นอกจากนี้ก็ยังคงพบพยัญชนะประสมอีกจำนวนหนึ่งที่เขียนตัวเต็ม และตัวห้อยรวมกัน พยัญชนะอักษรตัวธรรมในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ มีทั้งตัวเต็มและตัวห้อย (ตัวเพ็ช) เช่นเดียวกัน ส่วนพยัญชนะที่ไม่ค่อยจะนิยมใช้เขียนภาษาถิ่น เช่น จ ฉ ฐ ฒ พบอยู่ในเอกสารโบราณที่ใช้เขียนภาษาบาลี

2) รูปสระ

รูปสระโดยทั่วไปไม่มีการเปลี่ยนแปลง นอกจากผิดเพี้ยนกันบ้างเป็นเพราะลายมือผู้เขียนสระมีครบทุกรูปในการเขียนภาษาถิ่น (คล้ายสระไทย) โดยทั่วไปเหมือนกับสระอักษรไทย แต่นิยมทรงกลม ตัวป้อม (สระไทยนิยมทรงเหลี่ยมตัววี) แต่กระนั้นก็ตาม สระประสมเสียงสั้น เช่น สระอะ เอียะ เอื้อะ ไม่พบบ่อยนัก

3) วรรณยุกต์

ไม่ปรากฏว่าใช้วรรณยุกต์ แต่กระนั้นก็ตามเอกสารโบราณบางฉบับ พบรอยขีดเขียนวรรณยุกต์ (วรรณยุกต์อักษรไทย) อยู่บ้าง ซึ่งน่าจะต่อเติมภายหลัง เพราะพระภิกษุสมัยหลังมีความชำนาญอักษรไทยปัจจุบันมาก เมื่อจำเป็นจะต้องเทศน์ชาดก เช่น มหาชาติฉบับล้านนาท้องถิ่น จึงเติมวรรณยุกต์เพื่อสะดวกสำหรับผู้เริ่มหัดอ่านตัวธรรม

สระลอย สระลอยมี 8 ตัว คือ (ใช้เขียนเมื่อเสียงสระอยู่หน้าคำ)

ว	ว	ฉ	ฉ	อ	อ	เ	เ
อะ	อา	อิ	อี	อุ	อุ	เอ	เอ

สระจม มี 20 รูป ดังนี้ (ใช้ประสมกับพยัญชนะต้นวางไว้บน ล่าง หน้า หลัง พยัญชนะ)

ว	- อะ	ว	- อา	ก	- อิ	ก	- อี	ก	- อี
ว	- อุ	ว	- อุ	ว	- เอ	ว	- แอ	ว	- โอ
ว	- เอาะ	ว	- ออ	ว	- อัว	ว	- เอีย	ว	- เอือ
ว	- เออ	ว	- อำ	ว	- ไอ	ว	- เอา	ว	- ออย (หยอหยาดน้ำ)

สระพิเศษ สระพิเศษอีก 5 ตัว คือสระที่มีเสียงซ้ำกับสระจม แต่เป็นอักขรวิธีแตกต่างไป
ดังนี้

1. ๖ (นิคหิต) ใช้เขียนเป็น ง สะกด เมื่อเป็นภาษาบาลีและแทนเสียงสระอที่ไม่มีตัว

สะกดในภาษาถิ่น เช่น ๖ - (ขอ) ๖ - (ป) ๖ - (พ่อ)

2. ๗ (ไม้กง) ใช้เขียนแทนสระ โอะ ลดรูป เช่น

๗ - (คน) ๗ - (ส้ม)

3. ๘ (ตัวย.เพ็อง) ใช้เขียนแทนสระ เอีย เมื่อมีตัวสะกด เช่น

๘ - รยณ (เรียน) ๘ - รยณ (ในสมัยเดียว)

4. +] (สระ อา สูง) ใช้เขียนกับ ว. เพื่อให้แตกต่างกับ ต เช่น

๐] - (ว่า) ๓๓๐] (เรียกว่า)

5. ๖ ๓ ใช้เขียนเหมือน ๓ ในภาษาไทย

6. ๗ (ตัวหยอหยาดน้ำ) ใช้เท่ากับเสียง สระออ สะกดด้วย ย เช่น

๗. (นย อ่านว่า น้อย) ๖๖๖๖ (สรวสังวาน อ่านว่า สร้อยสังวาล)

3. อักษรวิธีอักษรตัวธรรมและการอ่าน

ในตอนต้นได้กล่าวถึงอักษรวิธีของอักษรตัวธรรมอยู่บ้างซึ่งจะให้ความเข้าใจต่อผู้ที่รู้เรื่องหรือมีความเข้าใจอักษรตัวธรรมอยู่บ้างแล้ว แต่ในที่นี้มีวัตถุประสงค์จะให้ผู้เรียนรู้สามารถอ่านอักษรตัวธรรมได้ ถ้าหากมีความตั้งใจจริงที่จะศึกษา ฉะนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องอธิบายโดยละเอียดอีกครั้งหนึ่ง เพราะว่าเอกสารโบราณจำนวนมากในภาคอีสานยังไม่ได้ศึกษาและพิมพ์เผยแพร่ เพราะนักวิชาการขาดประสบการณ์ในการอ่านอักษรตัวธรรม

อีกประการหนึ่ง อักษรวิธีของอักษรตัวธรรมมีระบบเดียวกับอักษรมอญโบราณและขอมโบราณ ซึ่งคนที่เรียนรู้อักษรวิธีอักษรไทยมักจะสับสน เพราะการวางตัวสะกด และตัวควบกล้ำต่างกับอักษรไทย เพราะนิยมใช้ตัวครึ่ง (เชิง) ที่เรียกว่า "ตัวห้อย" หรือ "ตัวเพื่อง"

- 1) พยัญชนะ มี 38 ตัว ดังนี้

๓	๐	๑	๒๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘	๙	๑๐
ก	ข	ค	ฌ	ง	จ	ฉ	ช	ฌ	ญ	ฎ	ฐ

๑๑	๑๒	๑๓	๑๔	๑๕	๑๖	๑๗	๑๘	๑๙	๑๑๐	๑๑๑	๑๑๒
ท	ฒ	ณ	ด	ถ	ท	ธ	น	บ	ป	ผ	ฝ

๑๑๓	๑๑๔	๑๑๕	๑๑๖	๑๑๗	๑๑๘	๑๑๙	๑๑๑๐	๑๑๑๑	๑๑๑๒	๑๑๑๓	๑๑๑๔
พ	ฟ	ภ	ม	ย	ร	ล	ว	ส	ห	ฬ	อ

๑๑๕ ๑๑๖
ฮ หย (และพยัญชนะประสมให้ดูตาราง)

- 2) รูปสระ มีสระลอย 8 ตัว สระจม 20 ตัว และสระพิเศษอีก 5 ตัว

หมายเหตุ :

1. พยัญชนะจำนวนมากมีไว้สำหรับเขียนภาษาบาลีไม่นิยมนำมาเขียนภาษาถิ่น เช่น ข ฉ ณ ฎ ฐ ณ พ
2. ตัว ๒ (ท) จะใช้แทนเสียง ด ในคำภาษาถิ่น เช่น คำนี้ - กติ (กิติ)
3. เสียง / ฉ / ในภาษาถิ่นจะใช้ตัว ส
4. ตัว ข จะใช้เขียนภาษาบาลีเท่านั้น หากเป็นคำภาษาถิ่นจะออกเสียงเป็น ช
5. ตัวหยอหยาดน้ำ (ย.หางยาว) ใช้แทนเสียง หย (ห.นำ ย.)

3) ตัวเพ็อง หรือ ตัวห้อย

พยัญชนะครึ่งตัว (เชิง) จะมีรูปต่างไปจากพยัญชนะตัวเต็มทั้งสิ้น 16 ตัว ส่วนตัวอื่นๆ เมื่อใช้เป็นตัวสะกดจะใช้ตัวเต็ม เขียนอยู่ใต้บรรทัด ตัวเพ็อง 16 ตัวดังนี้

1. ตัว ง. เพ็อง ๙ (ไม่อ้งแล่น) ใช้เขียนบนตัวพยัญชนะเช่น ๙ิ ของ

๙ (ห้อย งอ) ใช้เขียนใต้บรรทัด เช่น ๙๒ - นาง

2. ตัว น. เพ็อง ๙ (ห้อย นอ) ใช้เขียนใต้บรรทัด เช่น ๙๓ - นั้น

3. ตัว ม. เพ็อง ๙ (ห้อย มอ) ใช้เขียนใต้บรรทัด เช่น ๙๔ - สม

๙๕ - รสมี

4. ตัว ป. เพ็อง ๙ (ห้อย ปอ) ใช้เขียนใต้บรรทัด เช่น ๙๖ - กับ

5. ตัว ย. เพ็อง ๙ (ห้อย ยอ) ใช้เขียนใต้บรรทัด เช่น ๙๗ - ด้วย

๙๘ - เขียนแทนสระเอีย

อ่านว่าเขียน

6. ตัว ร. เพ็อง ๙ (ระวง) ใช้เขียนหน้าพยัญชนะต้น เช่น - พระ ๙๙

7. ตัว ล. เพ็อง ๙ ๙ (ห้อย ลอ) ใช้เขียนใต้บรรทัดเป็นตัวควบกล้ำ เช่น

๙๙๐ - หลาน

๙๙๑ - ทั้งหลาย

8. ตัว ส. เพื่อง ꠌ (ห้อย สอ) ใช้เขียนได้บรรทัดเป็นตัวสะกด เช่น

ꠌꠌ - ราช (ราช)

9. ตัว อ. เพื่อง ꠌ (ห้อย ออ) ใช้เขียนได้บรรทัดเป็น สระ ออ เช่น - สอง ꠌꠌ

ตัวเพื่องที่ใช้เขียนสำหรับภาษาบาลี

10. ตัว จ. เพื่อง ꠌ (ห้อย จอ) ใช้เขียน จ สะกด เช่น ꠌꠌ - สัจจ

11. ตัว ร. เพื่อง ꠌ (ห้อย รุอ) ใช้เขียนภาษาบาลี เช่น ꠌꠌ - รัฏฐ

12. ตัว ณ. เพื่อง ꠌ (ห้อย ณอ) ใช้เขียนภาษาบาลี เช่น ꠌꠌ - วัตถุ

13. ตัว ธ. เพื่อง ꠌ (ห้อย ธอ) ใช้เขียนภาษาบาลี เช่น ꠌꠌ - พุทธ

14. ตัว พ. เพื่อง ꠌ (ห้อย พอ) ใช้เขียนภาษาบาลี เช่น ꠌꠌ - บุพพ

15. ตัว ส. เพื่อง ꠌ (สอ สองห้อย) ใช้เขียนภาษาบาลี เช่น ꠌꠌ - รัสส

16. ตัว ญ. เพื่อง (ไม่มีรูป) ใช้เขียน ญญ (ซ้อนกัน) คือ เขียนตัวเดียวเท่ากับ ญ

ซ้อนกัน เช่น ꠌꠌ - ปัญญา

หมายเหตุ :

ถ้าเป็นคำภาษาบาลีที่เขียนตัวสะกดตัวตามหรือตัวซ้อนกันหากไม่มีตัวเพื่องให้เขียนพยัญชนะตัวเต็มไว้ได้บรรทัด เช่น

ꠌꠌ - มัคคา เป็นต้น

4. วิธีประสมอักษร

อักษรวิธีอักษรตัวธรรมมีระบบต่างจากอักษรวิธีอักษรไทยมาก นั่นคืออักษรวิธีอักษรไทยนั้นพยัญชนะทุกตัวมีรูปเดียวและวางอยู่บนบรรทัด ทั้งตัวสะกดและตัวพยัญชนะต้น แต่ พยัญชนะอักษรตัวธรรมมีทั้งตัวเต็มและตัวครึ่ง (ตัวเพื่อง หรือ ตัวห้อย) ซึ่งใช้เขียนอยู่ได้บรรทัดเมื่อเป็นตัวสะกด หรือ ตัวควบกล้ำ หรือตัวตาม ส่วนการวางสระจะวางไว้รอบพยัญชนะต้นเหมือนกับอักษรไทย แต่กระนั้นก็ตามอักษรตัวธรรมยังมีสระ 2 ชนิด คือ สระจม และสระลอย

หลักเกณฑ์ในการประสมอักษรหรืออักษรวิธีของอักษรตัวธรรม สรุปได้ดังนี้

ก. พยัญชนะ

1. พยัญชนะต้น ใช้ตัวเต็มวางอยู่บนบรรทัด
2. ถ้าเป็นพยัญชนะตัวควบกล้ำให้ใช้พยัญชนะตัวครึ่งหรือตัวเฟื่อง วางไว้ได้บรรทัด เช่น

ปฺย - หลง

ทฺว - กว่า

ลฺย - หลาย

ถ้าตัว ร. เฟื่องวางไว้หน้า พยัญชนะต้น เช่น

รฺ - พระ

รฺมฺ - ประสิทธิ์

รฺย - กราบ

3. พยัญชนะตัวตามอักษรนำจะใช้ตัวครึ่ง หรือตัวเฟื่องวางไว้ได้บรรทัด เช่น

ลฺล - หมูหมา

ลฺ - หน้า

ลฺ - ไหว้

ข. สระ

1. สระลอย ใช้เมื่อเสียงสระอยู่หน้าคำ เช่น

นฺจ - อนิจจา

นฺย - อาลัย

นฺ - อินท์

อฺย - อุทัย

อฺ - เอกา

อฺ - เอา

2. สระจม ใช้วางรอบพยัญชนะต้น เหมือนตัวสระของไทยปัจจุบัน เช่น

บฺณณบํบํบํบํบํ

บํบํบํบํบํบํบํบํบํ

(บํบํบํบํบํบํบํบํบํบํบํบํ)

ဇာတိဝါဒပျို့ချာနဲ့မိမိ

ชาติว่าผู้ยิ่งใหญ่ทั้งหลายอันมีผิว

(ชาติว่าผู้หญิงทั้งหลาย อันมีผิว)

တံတရားဗျူဟာမိန့်တံတရားဗျူဟာမိန့်တံတရားဗျူဟာမိန့်

กั ทยน ย่อมมีคำยานคำกล้วในผิวแห่งตน

(ก็ให้ยรย้อมมีค้าย้านค้ำกั้วในปั๋วแห่งตน)

ค. ตัวสะกด

1. ตัวสะกดจะเขียนไว้ได้บรรทัดด้วยตัวครึ่ง หรือ ตัวเพื่อง ถ้าสระนั้นไม่ใช่สระที่วางไว้
ได้ตัวพยัญชนต้น เช่น

๕๒ - นาง

ดาวฤกษ์คู่ - ดาวเนบิวลา

(ตะวันหลวงตกต่ำ)

2. ถ้าสระวางไว้ล่างบรรทัด เช่น สระ อุ ู หรือ ออ จะวางตัวสะกดไว้บนบรรทัดด้วย

๕๕ - ขอม (คอม-ด้อย)

ເວີບູຊ - ເຈຍອາ (ເຈ້ຍອດ)

3. ถ้าเป็นตัวสะกด ตัวตามในภาษาบาลี จะเขียนตัวสะกดไว้บนบรรทัดด้วยตัวเต็ม และเขียนตัวตามด้วยตัวเพ็องไว้ใต้บรรทัด เช่น

ဝိဇ္ဇာ - ဘိက္ခု

๓๑๑.๖๖ - พุทธเจ้า (พุทธเจ้า)

๔.๕.๖.๗.๘.๙.๑๐.๑๑.๑๒.๑๓.๑๔.๑๕.๑๖.๑๗.๑๘.๑๙.๒๐.๒๑.๒๒.๒๓.๒๔.๒๕.๒๖.๒๗.๒๘.๒๙.๓๐.๓๑.๓๒.๓๓.๓๔.๓๕.๓๖.๓๗.๓๘.๓๙.๔๐.๔๑.๔๒.๔๓.๔๔.๔๕.๔๖.๔๗.๔๘.๔๙.๕๐.๕๑.๕๒.๕๓.๕๔.๕๕.๕๖.๕๗.๕๘.๕๙.๖๐.๖๑.๖๒.๖๓.๖๔.๖๕.๖๖.๖๗.๖๘.๖๙.๗๐.๗๑.๗๒.๗๓.๗๔.๗๕.๗๖.๗๗.๗๘.๗๙.๘๐.๘๑.๘๒.๘๓.๘๔.๘๕.๘๖.๘๗.๘๘.๘๙.๙๐.๙๑.๙๒.๙๓.๙๔.๙๕.๙๖.๙๗.๙๘.๙๙.๑๐๐.

ง. อักษรวิธพิเศษ

อักษรตัวธรรมมีอักษรวิธพิเศษ นั่นคือ เขียนย่อคำ ซึ่งรูปร่างแตกต่างไปจากคำเดิมมาก แต่ผู้อ่านจะต้องจดจำเอาว่า อ่านอย่างไร คำอักษรวิธพิเศษนี้เป็นปัญหามากสำหรับผู้เริ่มหัดอ่าน ฉะนั้นจึงรวบรวมคำที่พบอยู่บ่อยๆ ไว้ในที่นี้ เพื่อสะดวกในการอ่านหนังสือตัวธรรมต่อไปดังนี้

ธิ อ่านว่า อันว่า

อู๋ อ่านว่า กีบ

กฺฐิ อ่านว่า กิติ

กฺวฺวฺว อ่านว่า กระทำ

อฺวฺวฺว อ่านว่า ทั้งหลาย

อฺฐิ อ่านว่า ดีหลิ

แฏญฺ อ่านว่า แท้แล

อฺวฺวฺว อ่านว่า คือว่า

อฺฐิ อ่านว่า เอา

อฺฐิ อ่านว่า ก็มี

อฺฐิ อ่านว่า แล

อฺฐิ อ่านว่า แล้ว

อฺฐิ อ่านว่า คาทา

อฺฐิ อ่านว่า ชื่อว่า

อฺฐิ อ่านว่า ถือว่า

อฺฐิ อ่านว่า ถ. ถา

อฺฐิ อ่านว่า นา

อฺฐิ อ่านว่า แลนา

อฺฐิ อ่านว่า กิซ้า

อฺฐิ อ่านว่า ศาลา

อฺฐิ อ่านว่า น้ำ น้ำ

อฺฐิ อ่านว่า เข้าของ (ข้าวของ)

อฺฐิ อ่านว่า บมี

อฺฐิ อ่านว่า มากมี มีมาก

อฺฐิ อ่านว่า บดี

อฺฐิ อ่านว่า ไปมา

อฺฐิ อ่านว่า ว่า

อฺฐิ อ่านว่า ได้ดู

อฺฐิ อ่านว่า ได้ดี

อฺฐิ อ่านว่า มากมาย

ฉื่อว อ่านว่า มีค่าว่า

ฉื่อว อ่านว่า มีค่า

ฉื่อว อ่านว่า เสมอ

ฉื่อว อ่านว่า อย่าอยู่ อยู่อย่า

ฉื่อว อ่านว่า กาละ

ฉื่อว อ่านว่า น้องนาง นางน้อง

ฉื่อว อ่านว่า ได้ดูดี

หมายเหตุ :

ไม้ขีด (✓) ใช้เป็นไม้หันอากาศและเป็น ก. สะกด ด้วยเช่น

ฉื่อว อ่านว่า จัก

ฉื่อว อ่านว่า ลูก

ฉื่อว อ่านว่า ทุก

ฉื่อว อ่านว่า จาก

ฉื่อว อ่านว่า มาก

ฉื่อว อ่านว่า ผูก

ฉื่อว อ่านว่า ฉื่อว ฉื่อว ฉื่อว

มาตตาวาเป็นผัวเมียกันก็ยังมีรูปร่าง

(มาตตาวาเป็นผัวเมียกันก็ยังมีรูปร่าง)

ฉื่อว อ่านว่า ฉื่อว ฉื่อว ฉื่อว

แม่นวเป็นพยาเจาซางก็ยังมีรูปร่างไทยทางทางดิน

(แม่นวเป็นพยาเจาซางก็ยังมีรูปร่างไทยทางทางดิน)

ฉื่อว อ่านว่า ฉื่อว ฉื่อว ฉื่อว

อันนี้คำบุราณว่าไว้ก็หากมาได้แก่ราชมัทธี

(อันนี้คำบุราณว่าไว้ก็หากมาได้แก่ราชมัทธี)

เชิงอรรถ

- 1) จารึกฐานพระพุทธรูปที่เขียนด้วยอักษรตัวธรรมที่เก่าที่สุดของล้านช้างได้แก่ จารึกฐานพระพุทธรูปวัดสีสะเกด เวียงจันทน์ สร้างเมื่อ พ.ศ. 2033 รัชสมัยพระเจ้าราชแสนไท หรือพระเจ้าหล้าแสนไทแห่งล้านช้าง
- 2) พงสาวดานลาวฉบับกะชวงสีกสาทิกานลาวกล่าวตรงกับพงสาวดารโยนกฉบับของพระยาประชาภิจักรจักร ศักราชต่างกันเล็กน้อย
- 3) กะชวงสีกสาทิกานลาว พงสาวดานลาว (ไม่ปรากฏโรงพิมพ์, 2500) หน้า 99.
- 4) การสืบทอดวัฒนธรรมการเขียนหนังสือจากล้านนาเข้าสู่ล้านช้าง ได้กล่าวไว้โดยละเอียดในการพัฒนาอักษรไทยน้อย
- 5) ธวัช ปุณโณทก. วรรณกรรมอีสาน. (โอเดียนสโตร์, 2522) หน้า 79.
- 6) ธวัช ปุณโณทก. ศิลาจารึกอีสานสมัยไทย-ลาว. (โรงพิมพ์คุณพินอักษรกิจ, 2530) หน้า 229.
- 7) ประชุมศิลาจารึก ภาคที่ 3 (โรงพิมพ์สำนักทำเนียบนายกรัฐมนตรี, 2508) หน้า 202-205.
- 8) กะชวงสีกสาทิกาน (ลาว) พงสาวดานลาว ฉบับกะชวงสีกสาทิกาน. หน้า 100.
- 9) เรื่องเดียวกับ หน้า 99.
- 10) ประชุมพงสาวดารภาคที่ 70 (โรงพิมพ์พระจันทร์, 2484) หน้า 189. "ว่าศักราช 141 (พ.ศ. 2322) ปีกัดไค้ เดือน 11 แรม 3 ค่ำ แดกเด็กไทยวันนั้น"
- 11) ดุมานิต วัลลิโกตม. นำเที่ยวพิมายและโบราณสถานในนครราชสีมา.(โรงพิมพ์คุรุสภา 2523).

อักษรไทยน้อย

ธวัช ปุณโณทก เรียบเรียง

อักษรไทยน้อย เป็นอักษรสกุลอักษรไทยแต่มีอักษรวิธีอักษรตัวธรรมเข้าปะปนอยู่บ้าง และรูปสัณฐานของตัวอักษรบางตัวเปลี่ยนไปจากอักษรไทย (ลายสือไทยพ่อขุนรามคำแหง) มาก แต่กระนั้นก็ตามอักษรวิธีทั่วไปยังจัดอยู่ในกลุ่มอักษรไทย

อักษรไทยน้อยนี้ใช้อย่างกว้างขวางในอาณาจักรล้านช้างและชาวอีสานกลุ่มวัฒนธรรมไทย-ลาว ครั้นเมื่อหัวเมืองอีสานตกอยู่ใต้การปกครองของไทยสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ หัวเมืองในภาคอีสานยังใช้อักษรไทยน้อย เป็นอักษรทางราชการสืบต่อมา ฉะนั้นจึงพบเอกสารที่บันทึกด้วยอักษรไทยน้อยในภาคอีสานจำนวนมาก โดยเฉพาะวรรณกรรม นิทาน ลายจุ่ม (หนังสือราชการใบบอก)

อักษรวิธีอักษรไทยน้อย

พยัญชนะอักษรไทยน้อยในสมัยอยุธยา ทั้งในศิลาจารึกและเอกสารลายจุ่มอันเป็นเอกสารทางราชการของล้านช้าง (ส.ป.ป.ลาว) พบว่ามีตัวพยัญชนะเกือบจะเท่ากับพยัญชนะอักษรไทยสมัยสุโขทัย (ไม่พบ ข.ชวด ค.คน จ ฎ ฏ ฑ ฒ ฟ) มีพยัญชนะจำนวนหนึ่งที่ไม่ค่อยจะนิยมใช้ เช่น จ ฎ ฏ ฑ ฒ ฟ แต่จะกล่าวว่าไม่มีก็ไม่ชัดเจน เพราะใช้รูปพยัญชนะของอักษรตัวธรรมปะปนกันอยู่โดยทั่วไป ครั้นสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ เอกสารโบราณซึ่งใช้บันทึกวรรณกรรมพื้นบ้านและเอกสารทั่วไปของเอกชนนั้น พยัญชนะอีกจำนวนหนึ่งไม่นิยมใช้กัน จนเกือบจะไม่มีใช้ในเอกสารโบราณ ได้แก่ ฆ ญ ณ ธ ภ ศ ษ

1. พยัญชนะ

ฉะนั้นจากการศึกษาเอกสารโบราณที่ปรากฏโดยทั่วไปในวัดภาคอีสานและล้านช้างในปัจจุบันจึงพบพยัญชนะอักษรไทยน้อยเพียง 25 รูป ซึ่งก็พอมีเสียงพอที่จะใช้เขียนภาษาท้องถิ่น นอกจากนั้นยังอาจจะมีพยัญชนะประสมบางตัว (บางลายมือก็ไม่นิยมใช้) อีกส่วนหนึ่งดังนี้

ภ	อ,ฮ	ค	ง,ว	จ	ข/ช	ด	ต	ถ	ท
ก	ข	ค	ง	จ	ช/ข	ด	ต	ถ	ท
บ	ป	ฝ	ผ	พ	ฟ	ม	ย	ร	
น	บ	ป	ผ	พ	ฟ	ม	ย	ร	
ล	ว	ส	ห	อ					

๑) อ ย ห ม ห น ห ล ห พ ย ข ช น ห ย

หมายเหตุ :

เสียง /จ/ ภาคกลาง ภาษาถิ่นอีสานและลาวจะออกเสียงเป็น /ต/

เสียง /ช/ ภาคกลาง ภาษาถิ่นอีสานและลาวจะออกเสียงเป็น /ซ/

เสียง /ร/ ภาคกลาง ภาษาถิ่นอีสานและลาวจะออกเสียงเป็น /ย/

ตัวเพ็ญของอักษรธรรมจะนำมาปะปนอยู่จำนวนหนึ่งเพื่อเขียนพยัญชนะประสม คือ นำตัวเพ็ญอักษรตัวธรรมมาเขียนประสมกับพยัญชนะเต็มไทยน้อย

1. รูปสระ

สระอักษรไทยน้อยจะปรากฏเฉพาะเสียงสระที่จำเป็นใช้จริง ๆ ส่วนเสียงสระประสมจะพบเพียงสระเสียงยาว สระไทยน้อยมี 23 รูป ดังนี้

อะ	อา	อิ	อี	อีอี	อุ	อุ
เอ	แอ	โอ	เอะ	ออ	อัว	เอีย
เอือ	เออ	อำ	ไอ	เอา		

ไม้หันอากาศ

๑ - ไม้กงใช้เขียนสระโอะลดรูป เช่น

คน (คน)

เวน (เวน)

๑ - นิคหิต ใช้เขียนแทนสระออ ไม่มีตัวสะกด เช่น

บมีพ้อ (บมีพ)

๑ - หยอหยาดน้ำ ใช้เขียนแทนสระออ มี ย สะกด เช่น

น้อย (น้อย)

หมายเหตุ :

สระเอีย ไม่มีตัวสะกดเขียนตัวเต็ม เช่น เมีย (*เมีย*)

ถ้ามีตัวสะกดเขียน ย.ตัวเดียว เช่น เวียก (*เวียก*)

3. วรรณยุกต์

วรรณยุกต์ไม่ปรากฏว่ามีใช้ในเอกสารโบราณทั้งในภาคอีสานและ ส.ป.ป.ลาว แต่ภายหลังในประเทศลาวได้ปรับปรุงอักษรไทยน้อยเป็นอักษรทางราชการ จึงเพิ่มวรรณยุกต์และเปลี่ยนแปลงรูปทรงตัวอักษรเล็กน้อย เพื่อสะดวกในการพิมพ์

4. วิธีประสมอักษร

วิธีประสมอักษรใช้ระบบเดียวกับอักษรวิธีอักษรไทยนั่นคือวางตัวสะกดไว้บนบรรทัดเดียวกับพยัญชนะต้น และวางสระไว้รอบพยัญชนะต้น ส่วนตัวควบกล้ำ (พยัญชนะประสม) ใช้ตัวครึ่งหรือตัวเฟื่องของพยัญชนะอักษรตัวธรรมมาปะปนบ้าง

ตัวอย่างอักษรไทยน้อย (คัดลอกจากเรื่องสมาสงสาร)

	คำจารึก	คำอ่านปัจจุบัน
สงสารเฮี้ยแหลงหลา	สงสารเฮี้ยแหลงหลา	สงสารเฮี้ยแหลงหล้า
ให้อวยหนาสูงองบุญ	ให้อวยหนาสูงองบุญ	ให้อวยหน้าสูงองบุญ
อันเป็นคุณนำตวขึ้นสุฟ้า	อันเป็นคุณนำตวขึ้นสุฟ้า	อันเป็นคุณนำตัวขึ้นสุฟ้า
ให้อวยหนาเข้าสู่นิระพาน	ให้อวยหนาเข้าสู่นิระพาน	ให้อวยหน้าเข้าสู่นิรพาน
สงสารเฮี้ยพังถี้แจง	สงสารเฮี้ยพังถี้แจง	สงสารเฮี้ยพังถี้แจ้ง
พระตนแมงบได้กล่าวอำพราง	พระตนแมงบได้กล่าวอำพราง	พระตนแม้งบได้กล่าวอำพราง
พระโศกจาจนอินอินดูฝูงสัตว์ใหญ่	พระโศกจาจนอินอินดูฝูงสัตว์ใหญ่	พระโศกจาจารย์ฟังอินดูฝูงสัตว์ใหญ่
รักค้อยๆ เสมอตั้งหนวยตา	รักค้อยๆ เสมอตั้งหนวยตา	รักค้อยๆ เสมอตั้งหน่วยตา
พระสัดถากดแกวดแล้ว	พระสัดถากดแกวดแล้ว	พระสัดถากดแกวดแล้ว
พระตนแก้วเห็นสรญาน	พระตนแก้วเห็นสรญาน	พระตนแก้วเห็นสรญาน
ทแบบ จ ทนา	ทแบบ จ ทนา	ธเนน จ ธนา
ส่วนตั้งขาวของหลายโคตลาน	ส่วนตั้งขาวของหลายโคตลาน	ส่วนตั้งขาวของหลายโกฏีล้าน
เจ้าบ่ยานลิจายเป็นทาน	เจ้าบ่ยานลิจายเป็นทาน	เจ้าบ่ยานลิจายเป็นทาน
ฝูงบุตรลูกแก้ว	ฝูงบุตรลูกแก้ว	ฝูงบุตรลูกแก้ว
ตัดขาวแล้วโยให้เป็นทาน	ตัดขาวแล้วโยให้เป็นทาน	ตัดขาดแล้วยอให้เป็นทาน
เมียรักแพงฟังใจเอื้อเคื้อ	เมียรักแพงฟังใจเอื้อเคื้อ	เมียรักแพงฟังใจเอื้อเคื้อ
หน้าหนุ่มเนื้อเสมสวอินทร์	หน้าหนุ่มเนื้อเสมสวอินทร์	หน้าหนุ่มเนื้อเสมสวอินทร์
เป็นป็นชายาเทียมทวงบไว้	เป็นป็นชายาเทียมทวงบไว้	เป็นป็นชายาเทียมทวงบไว้
พระแกนไท้สะให้เป็นทาน	พระแกนไท้สะให้เป็นทาน	พระแกนไท้สะให้เป็นทาน
พระภูพานหน่อโพธิ์ใจแก้ว	พระภูพานหน่อโพธิ์ใจแก้ว	พระภูพานหน่อโพธิ์ใจแก้ว

อธิบายศัพท์

อวย	-	ผืนหน้า หันหน้า	แกวด	-	ตราไว้
นำ	-	ตาม ดิตตาม	ย่าน	-	กลัวเกรง
ถึ	-	ละเอียด ถึถ้วน	ลี	-	จะ
แม้ง	-	ปรารภนา (พระตนแม้ง หมายถึง พระพุทธเจ้า)	ยอ	-	ยกให้
ยินอินดู	-	รู้สึกเอ็นดู	เอื้อเคื้อ	-	สวຍงาม
ค้อยๆ	-	ต่อเนือง	ละ	-	สละ
			ก้วง	-	กว้าง

อักษรทั้ง 2 ชนิด คือ อักษรตัวธรรมและอักษรไทยน้อยใช้ควบคู่กันเสมอมาในภาคอีสาน และอาณาจักรล้านช้าง และยังแพร่กระจายไปสู่กลุ่มคนไทยในดงเกี้ยวด้วย ภายหลังเมื่อ ส.ป.ป.ลาว ตกอยู่ใต้การปกครองของฝรั่งเศส ได้พัฒนาอักษรไทยน้อยอีกครั้งหนึ่ง โดยเพิ่มวรรณยุกต์ตามแบบ อักษรไทยและได้ใช้เป็นอักษรทางราชการใน ส.ป.ป.ลาว ในปัจจุบัน ส่วนอักษรธรรมคงใช้ในกลุ่มชาว วัด คือพระภิกษุสงฆ์ และผ้าใฝ่ใจในพระธรรมคัมภีร์

ส่วนชาวไทยในภาคอีสานนั้น เลิกใช้อักษรทั้งสองชนิดในการสื่อสารกันตั้งแต่สมัยขยายการศึกษาระบบโรงเรียนจากส่วนกลางสู่ส่วนภูมิภาคเป็นต้นมา ซึ่งเริ่มต้นสมัยรัชกาลที่ 5 และอักษรไทยภาคกลางเข้ามามีอิทธิพลเต็มที่ เมื่อประกาศใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา เมื่อ พ.ศ.2464 เป็นต้นมา หลังจากนั้นอักษรทั้ง 2 ชนิดก็ถูกละเลยจากชาวอีสานเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน

ผลการสำรวจหนังสือโบราณจังหวัดอุบลราชธานี

ผลการสำรวจหนังสือโบราณจากการสำรวจ โดยคณะทำงานออกเดินทางไปสำรวจยังวัดต่าง ๆ ในจังหวัดอุบลราชธานี 15 อำเภอ รวม 32 วัด

สรุปวัดที่ออกสำรวจข้อมูลอำเภอต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1.	กิ่งอำเภอน้ำขุ่น	จำนวน	1	วัด
2.	อำเภอเขื่องใน	จำนวน	6	วัด
3.	อำเภอเดชอุดม	จำนวน	1	วัด
4.	อำเภอตระการพืชผล	จำนวน	5	วัด
5.	อำเภอดาบลุม	จำนวน	3	วัด
6.	อำเภอนาจะหลวย	จำนวน	2	วัด
7.	อำเภอน้ำยืน	จำนวน	2	วัด
8.	อำเภอบุญศรี	จำนวน	1	วัด
9.	อำเภอพนา	จำนวน	1	วัด
10.	อำเภอพิบูลมังสาหาร	จำนวน	1	วัด
11.	อำเภอโพธิ์ไทร	จำนวน	3	วัด
12.	อำเภอม่วงสามสิบ	จำนวน	1	วัด
13.	อำเภอเหล่าเสือโก้ก	จำนวน	2	วัด
14.	อำเภวารินชำราบ	จำนวน	2	วัด
15.	อำเภอสว่าง	จำนวน	1	วัด
		รวมทั้งสิ้น	32	วัด

วัดน้ำขุ่น กิ่งอำเภอน้ำขุ่น
วันที่ออกสำรวจ 28 มีนาคม 2544

ที่	ชื่อเรื่อง	จำนวน ผูก	อักษรที่ใช้จารึก			หมายเหตุ
			อักษร ธรรม	อักษร ขอม	อักษร ไทยน้อย	
	วัดน้ำขุ่น กิ่ง อ.น้ำขุ่น					
1	เตเมย์		/			สมบูรณ์

สภาพของโบราณ _____ ไม่ได้เห็นโบราณ _____

การจัดเก็บโบราณ _____ ไม่ได้เห็นสภาพการจัดเก็บ _____

การดำเนินงานของผู้สำรวจ _____ สอบถามข้อมูลจากพระ _____

วัดยางซึก บ้านยางซึก อ.เขื่องใน จ.อุบลราชธานี

วันที่ออกสำรวจ 23 เมษายน 2544

ที่	ชื่อเรื่อง	จำนวน ผูก	อักษรที่ใช้จารึก			หมายเหตุ
			อักษร ธรรม	อักษร ขอม	ไทยน้อย	
	วัดยางซึก					
1.	พระเวสสันดรชาดก		/			
2.	ปาฏิโมก		/			
3.	แปดหมื่นสี่พันพระธรรมขันธ์		/			
4.	สวดลีมา		/			สมุดข่อย
5.	ปาวาสิก		/			
6.	พระวินัยปิฎก		/			
7.	มูลกัจจายนะ ผูกสนธิ	8	/			
8.	สังฆอมธาตุ	4	/			ไม่สมบูรณ์
9.	พระสูตร		/			
10.	ฉลองพระพุทธรูป		/			
11.	มูลนิพพาน	2	/			จาร พ.ศ. 2462
12.	วิสุทธิญา		/			
13.	อาการวัตรสูตร		/			
14.	ธรรมจักรกัปปวัตรสูตร		/			
15.	สินชัย	14	/			ไม่สมบูรณ์
16.	อุณหสสวิชัย		/			
17.	ฉลองปราสาทผึ้ง		/			
18.	ไตรภูมิิกกา	5	/			
19.	พญาสิทธิ		/			
20.	ไตรโลกวินัจฉัย	8	/			
21.	50 ชาติ	2	/			ไม่สมบูรณ์

22.	พระสุตันตปิฎก มัชฌมนิคาย	9	/		
23.	พระอภิธรรม 7 คัมภีร์		/		
24.	โยชเนนา	14	/		
25.	ศรีวิชัยปัญหา	15	/		
26.	นิพพานสูตร	7	/		
27.	กติปะยะศัพท์	7	/		ไม่สมบูรณ์
28.	เทวทูต	6	/		
29.	ศัพท์อรรถปริวรร	9	/		
30.	ศัพท์การก	6	/		
31.	สมาส	4	/		
32.	มหาวรรค	7	/		
33.	พระเจ้าเลียบโลก	11	/		
34.	คาถานิบาต		/		
35.	พระพุ	4	/		
36.	ศัพท์คาถาเนละสะนิ	1			
37.	ศัพท์สนธิ	5	/		
38.	ลัตบัวกะพัน	2	/		
39.	เสียวสวาสดี	7	/		
40.	อภิธรรมสังคณี				
41.	ปริวรรวรรค	9	/		
42.	กถาวัตถุ	2	/		ไม่ครบ
43.	มหาปฎฐาน	7	/		ไม่ครบ
44.	พระนุคละบัญญัติ		/		

สภาพของโบราณ _____ สภาพดี มีผ้าห่อ มีไม้ประกบ บางส่วนมีไม้ไผ่บ่อห่อ บางส่วนก็ไม่มี พระ
ท่านเก็บรักษาไว้เป็นอย่างดี

การจัดเก็บโบราณ _____ พระท่านเก็บไว้ 2 ที่คือ

1. ห่อผ้าเก็บไว้ในตู้พระไตรปิฎกบนกุฏิ

2. ห่อผ้าเก็บไว้ในตู้พระไตรปิฎกอยู่ในศาลาธรรม

การดำเนินงานของผู้สำรวจ

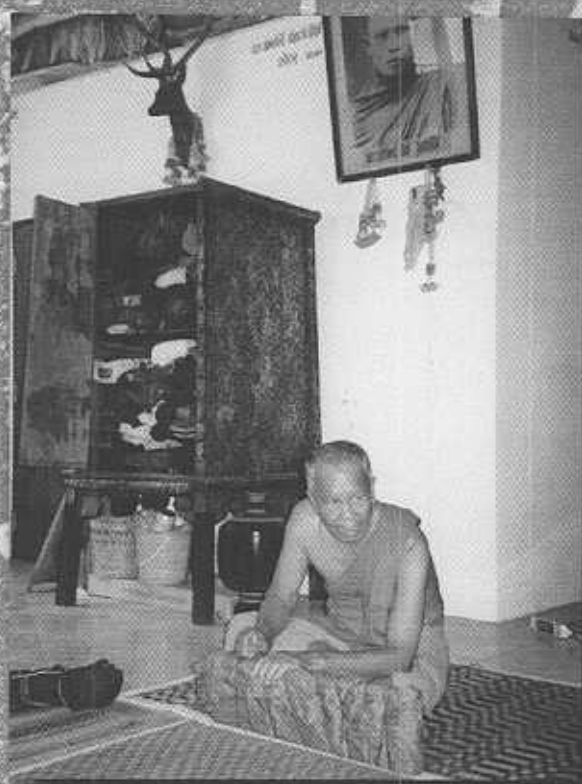
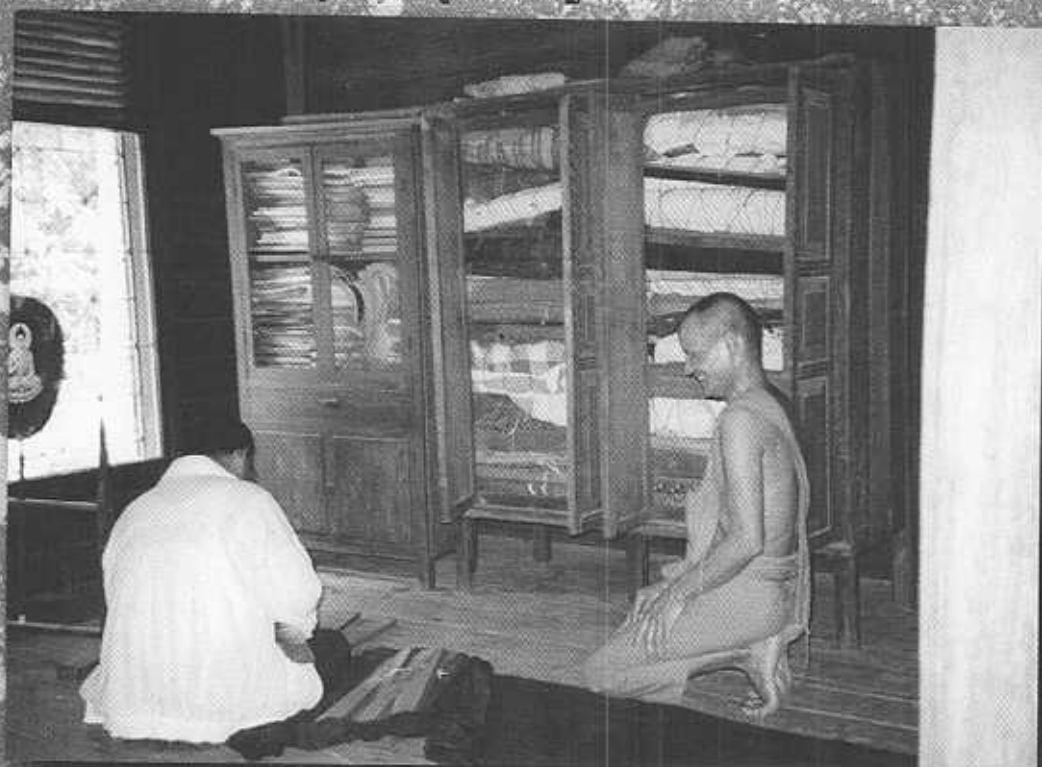
1. ทำความสะอาด

2. สัมภาษณ์จากตัวใบลานที่มีอยู่จำนวนมาก

3. คัดนำยืม

4. ห่อผ้าให้ใหม่

รูปที่ 11 ตู้พระไตรปิฎก วัดยางช้าง

รูปที่ 12 เจ้าอาวาสวัดยางช้าง

วัดเขื่องกลาง อ.เขื่องใน จ.อุบลราชธานี

วันที่ออกสำรวจ 21 มีนาคม 2544

ที่	ชื่อเรื่อง	จำนวน ผูก	อักษรที่ใช้จารึก			หมายเหตุ
			อักษร ธรรม	อักษร ขอม	อักษร ไทยน้อย	
	วัดเขื่องกลาง					
1.	ลัทธิมหาสงคา	1	/			
2.	ตำราเวชกรรม	1	/			

สภาพของโบราณ _____ โบราณเหลืออยู่ในสภาพดีน้อย เนื่องจากถูกปลวกทำลาย

การจัดเก็บโบราณ _____ โบราณห่อผ้าเก็บไว้ในตู้หนังสือในโบสถ์ ปัจจุบันนี้แทบจะไม่ได้ใช้เลย

การดำเนินงานของผู้สำรวจ _____ 1. สำรวจรายชื่อหนังสือโบราณ

2. ถ่ายภาพโบราณและตู้เก็บ

รูปที่ 13 ตู้พระไตรปิฎก
วัดเขื่องกลาง

วัดกวางคำ อ.เขื่องใน จ.อุบลราชธานี

วันที่ออกสำรวจ 21 มีนาคม 2544

ที่	ชื่อเรื่อง	จำนวน ผูก	อักษรที่ใช้จารึก			หมายเหตุ
			อักษร ธรรม	อักษร ขอม	อักษร ไทยน้อย	
	วัดกวางคำ					
1.	แตกผูกกระจัดกระจาย					

สภาพของโบราณ โบราณเก่า แตกผูก เก็บในห้องเก็บของ

ไม่มีไม้ประกบ ไม่มีผ้าห่อแตกผูก

การจัดเก็บโบราณ เก็บอยู่ในห้องเก็บของบนกุฏิ แต่ส่วนที่ยังอยู่ในสภาพดีพระท่านเก็บไว้ในตู้
บนกุฏิ

การดำเนินงานของผู้สำรวจ 1. สำรวจชื่อหนังสือโบราณจากโบราณบางส่วน

2. ถ่ายภาพ

รูปที่ 14 โบราณแตกผูก

วัดหนองโน ต.ชีทวน อ.เขื่องใน จ.อุบลราชธานี
วันที่ออกสำรวจ 21 มีนาคม 2544

ที่	ชื่อเรื่อง	จำนวน ผูก	อักษรที่ใช้จารึก			หมายเหตุ
			อักษร ธรรม	อักษร ขอม	อักษร ไทยน้อย	
	วัดหนองโน					
1.	พระเวสสันดรชาดก		/			สมบูรณ์
2.	นางผมหมอม		/			สมบูรณ์
3.	แดงฮ่อน		/			ไม่สมบูรณ์
4.	พระปฐมสมโพธิ์		/			"
5.	พระเชตุพน		/			สมบูรณ์
6.	พญากาเหือก		/			สมบูรณ์

สภาพของโบราณ -

การจัดเก็บโบราณ -

การดำเนินงานของผู้สำรวจ ไม่ได้เห็นโบราณ สอบถามจากพระเจ้าอาวาสที่กำลังเหลาไม้กวาด
ก้านมะพร้าว

รูปที่ 15 เจ้าอาวาสวัดท่าไทร

วัดบ้านท่าไทร ตำบลท่าไทร อ.เขื่องใน จ.อุบลราชธานี
วันที่ออกสำรวจ 21 มีนาคม 2544

ที่	ชื่อเรื่อง	จำนวน ผูก	อักษรที่ใช้จารึก			หมายเหตุ
			อักษร ธรรม	อักษร ขอม	อักษร ไทยน้อย	
	วัดท่าไทร					
1.	ท้าวแก้ว					
2.	สิงคโล					
3.	พญาคันคาก					
4.	พระเจ้า 5 พระองค์					
5.	สุริวงศ์					
6.	แดงอ่อน					
7.	ขุนทิ้ง					
8.	ท้าวโตวัด					
9.	ลำผาแดง					

สภาพของใบลาน อยู่ในสภาพดี มีไม้ประกบ มีผ้าห่อ มีป้ายชื่อ

การจัดเก็บใบลาน ไม่ทราบสภาพการจัดเก็บพระท่านนำลงมาให้ดู นอกจากนั้นพระท่านยังเก็บ
ของพื้นเมืองอีสานด้วย

การดำเนินงานของผู้สำรวจ 1. สำรวจชื่อหนังสือใบลานจากตัวใบลาน

2. ถ่ายภาพ

วัดหนองแสง บ้านหนองแสง ตำบลท่าไห อ.เขื่องใน จ.อุบลราชธานี

วันที่ออกสำรวจ 21 มีนาคม 2544

ที่	ชื่อเรื่อง	จำนวน ผูก	อักษรที่ใช้จารึก			หมายเหตุ
			อักษร ธรรม	อักษร ขอม	อักษร ไทยน้อย	
	วัดหนองแสง					
1.	ลำฟ้าสังฆ้อง		✓			ไม่สมบูรณ์
2.	ธรรมสามไตร		✓			ไม่สมบูรณ์
3.	โพธิสัตว์		✓			ไม่สมบูรณ์
4.	ท้าวกำกาดำ		✓			ไม่สมบูรณ์
5.	นางดาทุกขตะ		✓			ไม่สมบูรณ์
6.	ปฐมสมโพธิ		✓			ไม่สมบูรณ์
7.	ท้าวเต้าคำ		✓			ไม่สมบูรณ์
8.	ท้าวไสวัตร		✓			ไม่สมบูรณ์
9.	พระเวสสันดร		✓			ไม่สมบูรณ์
10.	ท้าวเชตุพน		✓			ไม่สมบูรณ์
11.	พื้นเวียงจันทน์		✓			ไม่สมบูรณ์
12.	หิมพานต์	2	✓			ไม่สมบูรณ์
13.	มหาชัยใหญ่		✓			ไม่สมบูรณ์
14.	ฉลองปราสาทผึ้ง		✓			ไม่สมบูรณ์
15.	สังฆอมธาตุ		✓			ไม่สมบูรณ์
16.	เกษตรธาตุ		✓			ไม่สมบูรณ์
17.	ดอกบัวหลวง		✓			ไม่สมบูรณ์
18.	นางผมหอม		✓			ไม่สมบูรณ์

สภาพของโบราณ _____ ส่วนมากจะไม่ครบ สภาพดี ไม่มีไม้ประกบ มีผ้าห่อ พระท่านสามารถจารได้ด้วย พระที่สามารถอ่านและจารได้อายุน้อย _____

การจัดเก็บโบราณ _____ เก็บไว้ในตู้หนังสือบนกุฏิ _____

การดำเนินงานของผู้สำรวจ

1. สัมภาษณ์รายชื่อหนังสือใบลานจากตัวใบลาน

2. ตัดป้ายชื่อ

3. ถ่ายภาพ

รูปที่ 16 พระรุ่นใหม่ที่สามารถอ่านหนังสือใบลานอักษรตัวธรรมได้

วัดแสงเกษม อ.เดชอุดม จ.อุบลราชธานี

วันที่ออกสำรวจ 14 กุมภาพันธ์ 2544

ที่	ชื่อเรื่อง	จำนวน ผูก	อักษรที่ใช้จารึก			หมายเหตุ
			อักษร ธรรม	อักษร ขอม	อักษร ไทยน้อย	
	วัดแสงเกษม					
1.	พระธรรมจักรกัปปวัตตสูตร		/			จาร พ.ศ. 2460
2.	ท้าวอุณวัททอง	6	/			
3.	ปฐมสมโพธิ	13				ไม่สมบูรณ์
4.	เสียดะระห์ ฐาตา แต่งแก้	1	/			
5.	ภาพเกษ	กัณฑ์ต้น				
6.	พระอภิธรรม		/			ไม่สมบูรณ์
7.	พระโลกนัย					
8.	พญาคันคาก	ผูกต้น				
9.	สุทนต์วิสูตร	ผูกต้น				
10.	ภิกขุปาฏิโมกข์		/			
11.	พระเวสสันดร กัณฑ์นคร		/			ไม่สมบูรณ์
12.	ฉลองพระแม่โพสพ		/			
13.	พระไตรปิฎก พระบาลี		/			
14.	พระธรรมนันทชาติ					
15.	ลำฉลองพระเวส					
16.	พ่อนันทชาติ	1	/			
17.	พิมพ์า	2	/			ไม่สมบูรณ์
18.	พญาชมพู	3	/			"
19.	ปัญหาพญาอินทร์	2	/			"
20.	มิลินทปัญหา	ผูกต้น	/			"
21.	ปัจจุสมุปาบท	10	/			ไม่สมบูรณ์
22.	พระธาตุวิภังคกถา	18	/			ไม่สมบูรณ์
23.	มูลนิพพาน		/			"
24.	พญาปายาสีรราช	3	/			"

ที่	ชื่อเรื่อง	จำนวน ผูก	อักษรที่ใช้จารึก			หมายเหตุ
			อักษร ธรรม	อักษร ขอม	อักษร ไทยน้อย	
25.	สุมังคลสูตร	10	/			"
26.	มูลกัจจายน		/			
27.	พระเนวิราช	3	/			ไม่สมบูรณ์
28.	จันทกุมาร		/			
29.	มโหสถ	2	/			ไม่สมบูรณ์
30.	อาภากรวิชาสูตร	1	/			
31.	จำปาสดัน	5	/			ไม่สมบูรณ์
32.	พระธาตุนิพพานกถา	10	/			"
33.	พระมารวิชัย		/			
34.	มหาวิตถการวัดอุเปรต	1	/			
35.	แปดหมื่นสี่พันพระธรรมขันธ์		/			
36.	สูตรมนต์กลาง		/			
37.	ปัญญาปารมี	1	/			
38.	อานิสงค์พระธรรม 7 คัมภีร์		/			
39.	บาลีมูลกัจจายนะ		/			
40.	พระธาตุหัวอก		/			
41.	ฉลองศพ		/			
42.	ชัยมงคลใหญ่		/			
43.	ชัยมงคลน้อย		/			
44.	บัวระพัน	ผูกต้น	/			ไม่สมบูรณ์
45.	เทวทูตสูตร		/			

สภาพของโบราณ แตกผุ กระจายกระจาย บางอันก็มีผ้าห่อ ผ้าเก่าๆ

การจัดเก็บโบราณ เก็บไว้ในตู้หนังสือ ในห้องสมุด ขาดการดูแล เอาใจใส่

การดำเนินงานของผู้สำรวจ 1. จัดเรียงใหม่ให้เป็นระเบียบ

2. ทำความสะอาดโบราณ (ติดป้ายชื่อ)

3. ร้อยสายสนองใหม่ (เฉพาะผูกที่ขาด)

4. มัดเชือกและห่อผ้า เพื่อป้องกันการหักพับ

วัดปัจฉิมมณีนัน บ้านนาไฮ ต.นาสะไม อ.ตระการพืชผล จ.อุบลราชธานี

วันที่ออกสำรวจ 17 มกราคม 2544

ที่	ชื่อเรื่อง	จำนวน ผูก	อักษรที่ใช้จารึก			หมายเหตุ
			อักษร ธรรม	อักษร ขอม	อักษร ไทยน้อย	
	วัดปัจฉิมมณีนัน					
1.	แปดหมื่นสี่พันพระธรรมขันธ์	10	/			จาร พ.ศ. 2512
2.	พระรามบันปลาย					
3.	ล้านางผมหอม	4				
4.	มูลนิพาน					

สภาพของโบราณ โบราณที่พบส่วนมากจะเป็นตัวไทย ส่วนตัวธรรมก็อยู่ในสภาพดีเป็นส่วนมาก

การจัดเก็บโบราณ โบราณห่อผ้า มีไม้ประกบและเก็บไว้ในตู้หนังสือในโบสถ์

การดำเนินงานของผู้สำรวจ 1. สำรวจชื่อหนังสือโบราณจากตัวโบราณ

วัดศิริธรรมวนาราม ต.นาสะไม อ.ตระการ จ.อุบลราชธานี
วันที่ออกสำรวจ 17 มกราคม 2544

ที่	ชื่อเรื่อง	จำนวน ผูก	อักษรที่ใช้จารึก			หมายเหตุ
			อักษร ธรรม	อักษร ขอม	อักษร ไทยน้อย	
	วัดศิริธรรมวนาราม					
1.	อนุโลม	10	✓			
2.	มูลกัจจายนะ	15	✓			
3.	หน้าผากไกลกะตัน	12	✓			
4.	ลำสินชัย		✓			สังขศิลป์ชัย
5.	เทวทูตสูตร		✓			
6.	อาการวัดสูตร	5	✓			
7.	ยอดมูข	1	✓			
8.	ปัญญาบารมี	5	✓			
9.	อุณห์สสวิชัย		✓			
10.	อภิธรรม		✓			
11.	เทศมหาราชาติ		✓			
12.	ฉลองปราสาทผึ้ง, ข้าวสาก		✓			
13.	แทนนันทแม่		✓			
14.	นางผมหมอม	3	✓			
15.	พญาเนมิราช	5	✓			
16.	ศรีวิสุทธิญา	3	✓			

สภาพของโบราณ เจ้าอาวาสท่านมาอยู่ใหม่ เป็นพระหนุ่มอ่านตัวธรรมไม่ออก แต่เก็บรักษา
โบราณไว้อย่างดีมาก

การจัดเก็บโบราณ โบราณห่อผ้า มีไม้ประกบและเก็บไว้ในตู้หนังสือในโบสถ์

การดำเนินงานของผู้สำรวจ 1. สำรวจชื่อหนังสือโบราณจากโบราณ
2. ห่อผ้ามัดเก็บไว้เหมือนเดิม

วัดเสลาวาส บ้านบ่อหิน อ.ตระการ จ.อุบลราชธานี

วันที่ออกสำรวจ 20 ธันวาคม 2543

ที่	ชื่อเรื่อง	จำนวน ผูก	อักษรที่ใช้จารึก			หมายเหตุ
			อักษร ธรรม	อักษร ขอม	อักษร ไทยน้อย	
	วัดเสลาวาส					
1.	ขุนทึงขุนเทือง	8				
2.	อรพิม	3				
3.	จำปาสีตัน	4				
4.	ลำคำพราหมณ์น้อย	3				
5.	นางผมหอม	4				
6.	ท้าวกำกาดำ	4				
7.	ศิริมานนทสูตร	12				
8.	ท้าวสิงคะโล	8				
9.	อรุณณวดี	5				
10.	ลำเชียงเหมียง	4				
11.	มูลนิพพาน	12				
12.	พระเวสสันดรชาดก	13				
13.	สุวรรณสาม	5				
14.	สนธิ (ไวยากรณ์ตัวธรรม)	6				
15.	พิมพ์าน้อย					
16.	ลำสินชัย					
17.	หลานสอนปู่					
18.	วรรณะพราหมณ์					
19.	พระธรรม 3 ไตร					
20.	ลำหนุมาน					
21.	ผาคางดำ	5				
22.	สนนาม (ไวยากรณ์)		✓			มุลักจายน์

วัดอุดมพัฒนาราม ต.ขามเปี้ย อ.ตระการพืชผล จ.อุบลราชธานี

วันที่ออกสำรวจ 20 ธันวาคม 2543

ที่	ชื่อเรื่อง	จำนวน ผูก	อักษรที่ใช้จารึก			หมายเหตุ
			อักษร ธรรม	อักษร ขอม	อักษร ไทยน้อย	
	วัดอุดมพัฒนาราม					
1.	สังฆมณฑล	4	/			ไม่สมบูรณ์
2.	มธุรัตตลังกา	11	/			
3.	มงคลสูตร	17	/			
4.	สุพรรณโมกขา หมาเก้าหาง		/			
5.	ปฐมสมโพธิ	20	/			
6.	อภิธรรมคัมภีร์		/			
7.	สิกขาบทวินิจฉัย		/			
8.	วินิจฉัยธรรมบท	19	/			
9.	โควินทสูตร	5				จาร พ.ศ. 2472
10.	พระรัตนสูตร		/			

สภาพของใบลาน _____ ใบลานอยู่ในสภาพเก่า แต่มีการเก็บรักษาไว้อย่างดี ปัจจุบันแทบจะ
ไม่ได้ใช้เลย

การจัดเก็บใบลาน _____ ใบลานห่อผ้ามีไม้ประกบและมีป้ายชื่อทำจากไม้ไผ่เก็บไว้ในตู้พระไตรปิฎก
ในห้องสมุดของวัด

การดำเนินงานของผู้สำรวจ _____ 1. สำรวจรายชื่อหนังสือใบลานจากตัวใบลาน
_____ 2. ห่อผ้าเก็บไว้เหมือนเดิม

วัดภูมิภาค บ้านดอนหมู อ.ตระการพืชผล จ.อุบลราชธานี

วันที่ออกสำรวจ 20 ธันวาคม 2543

ที่	ชื่อเรื่อง	จำนวน ผูก	อักษรที่ใช้จารึก			หมายเหตุ
			อักษร ธรรม	อักษร ขอม	อักษร ไทยน้อย	
	วัดภูมิภาค					
1.	หน้าผากไถลกระดาน		✓			
2.	ท้าวคุด ท้าวซื่อ		✓			
3.	ท้าวแป้		✓			
4.	ท้าวสิงคะโล		✓			
5.	พระธรรม 3 ไตร		✓			
6.	ขุนลู นางอ้ว		✓			
7.	แดงอ่อน		✓			
8.	ท้าวสุวิวงศ์		✓			
9.	สีทน มโนราห์		✓			
10.	นางผมหอม		✓			
11.	ไก่แก้วหอมฮู		✓			
12.	หอยสังข์		✓			
13.	ฉลอง		✓			

สภาพของโบราณ พระสูงอายุ 2 รูป ท่านดูแล ท่านเก็บรักษาและนำมาอ่านเทศน์อยู่เป็นประจำ

การจัดเก็บโบราณ โบราณห่อผ้ามีไม้ประกบและมีป้ายชื่อทำจากไม้ไผ่ เก็บไว้ในตู้หนังสือ

การดำเนินงานของผู้สำรวจ 1. สำรวจรายชื่อหนังสือโบราณจากการสอบถามจากพระที่ท่านดูแล

(ข้อมูลได้จากการสอบถาม พระท่านไม่ได้ให้ดูตู้เก็บโบราณ)

วัดบ้านคำหว่า ต. คำหว่า อ. ตาลชุม จ.อุบลราชธานี

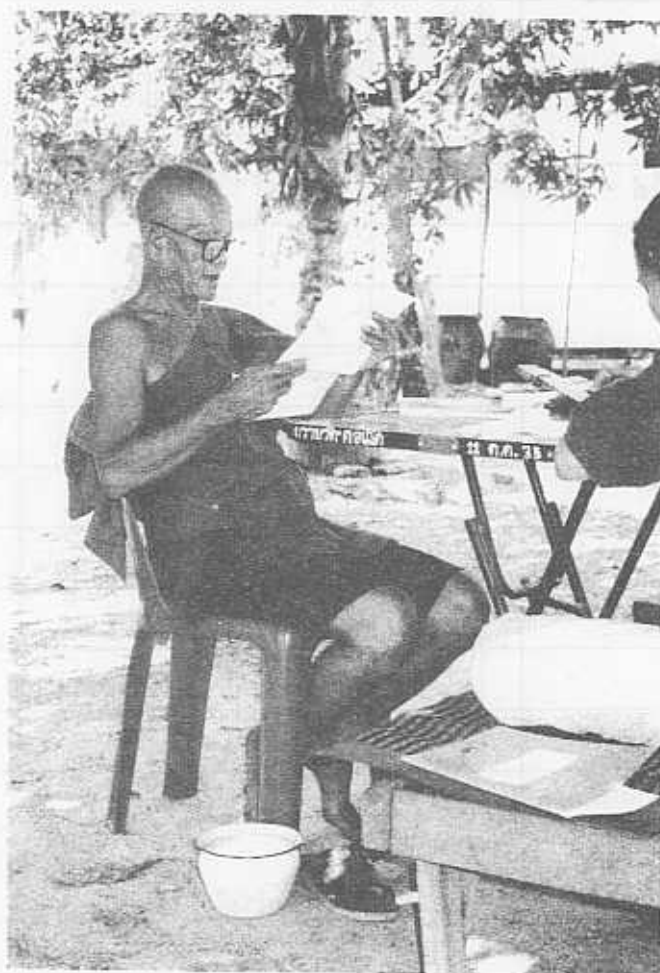
วันที่ออกสำรวจ 10 มกราคม 2544

ที่	ชื่อเรื่อง	จำนวน ผูก	อักษรที่ใช้จารึก			หมายเหตุ
			อักษร ธรรม	อักษร ขอม	อักษร ไทยน้อย	
	วัดบ้านคำหว่า					
1.	เทวทูต	5	✓			
2.	สังฆมธาดุ	5	✓			
3.	ศรีมหาเมธยา	5	✓			
4.	ลำนาคคตวงศ์	5	✓			
5.	ศิริมานนทสูตร	13	✓			
6.	ธรรมฮอม	7	✓			
7.	สังคาลสูตร	8	✓			
8.	ลำนพยานะอันทะ		✓			
9.	พระโลกนาถ	17	✓			
10.	กาลส่วย		✓			กาลส่วย
11.	อภิธรรมสังเขป		✓			
12.	ธาตุมูลกัจจายนะ	6	✓			
13.	พระพุทธเจ้าเลียบโลก	10	✓			
14.	เนมิราช พระเจ้าสิบชาติ	10	✓			

สภาพของโบราณ อยู่ในสภาพดี มีไม้ประกบ มีผ้าห่อและมีป้ายชื่อไม้ไผ่
มีเรื่องซ้ำกันจำนวนมาก

การจัดเก็บโบราณ พระที่ท่านดูแลเป็นพระรุ่นใหม่ อ่านไม่ออก ปัจจุบันจึงเก็บไว้เฉย ๆ ในตู้พระไตร
ปิฎกไม่ได้นำออกมาใช้

การดำเนินงานของผู้สำรวจ 1. สำรวจรายชื่อหนังสือโบราณ และสอบถามจากพระที่ท่านดูแล

รูปที่ 17 พระอาจารย์คำ เจ้าอาวาสวัดดอนโต

วัดดอนใต้ ต.จิกเทิง อ.ตาลชุม จ.อุบลราชธานี

วันที่ออกสำรวจ 10 มกราคม 2544

ที่	ชื่อเรื่อง	จำนวน ผูก	อักษรที่ใช้จารึก			หมายเหตุ
			อักษร ธรรม	อักษร ขอม	อักษร ไทยน้อย	
	วัดดอนใต้					
1.	ทำวคคทำวชื้อ		✓			
2.	นางผมหอม		✓			
3.	พระเวสสันดรชาดก		✓			
4.	ขุนทึงขุนเทือง		✓			
5.	อุณห์สวชัย		✓			
6.	ฉลองต่าง ๆ		✓			
7.	ปัญญาบารมี		✓			
8.	เสียงเหมียง				✓	

สภาพของใบลาน อยู่ในสภาพดี มีไม้ประกบ ห่อผ้าไว้อย่างดี

การจัดเก็บใบลาน พระท่านสามารถอ่านตัวธรรมออก เขียนได้ และนำออกมาใช้อยู่ประจำ
และเป็นอาจารย์สอนเทศน์ให้พระรุ่นใหม่ด้วย จึงเก็บรักษาเป็นอย่างดี

การดำเนินงานของผู้สำรวจ 1. สำรวจชื่อหนังสือใบลาน จากตัวใบลานและจากการสอบถามพระ

วัดแก้วเวียงชัย บ้านเชียงแก้ว อ.ตาลชุม จ.อุบลราชธานี

วันที่ออกสำรวจ 10 มกราคม 2544

ที่	ชื่อเรื่อง	จำนวน ผูก	อักษรที่ใช้จารึก			หมายเหตุ
			อักษร ธรรม	อักษร ขอม	อักษร ไทยน้อย	
	วัดแก้วเวียงชัย					
1.	สุพรมโมกชา		✓			ไม่สมบูรณ์
2.	ลำดับักแตนคำ		✓			"
3.	ฉลองวิหาร		✓			"
4.	ลำดับ้าวหัว		✓			"
5.	ลินทอง		✓			"
6.	มูลนิพนธ์		✓			"

สภาพของใบลาน แตกผุกระจาย กระจาย ไม่มีไม้ประกบ ไม่มีผ้าห่อ ปัจจุบันเสียหายไปมากแล้ว

การจัดเก็บใบลาน เก็บไว้ในตู้หนังสือเล็ก ๆ บนกุฏิพระ

การดำเนินงานของผู้สำรวจ 1. สำรวจรายชื่อหนังสือจากตัวใบลานและสอบถามรายละเอียดจาก
พระที่ท่านดูแล

วัด บ้านโนนแดง อ.นาจะหลวย
วันที่ออกสำรวจ 24 มกราคม 2544

ที่	ชื่อเรื่อง	จำนวน ผูก	อักษรที่ใช้จารึก			หมายเหตุ
			อักษร ธรรม	อักษร ขอม	อักษร ไทยน้อย	
	วัดบ้านโนนแดง					
1.	นางผมหอม		✓			
2.	ล้านกจอก		✓			
3.	หน้าผากไกลกะตัน		✓			

สภาพของใบลาน ใบลานอยู่ในสภาพดี มีไม้ประกบ มีผ้าห่อ

การจัดเก็บใบลาน เก็บมัดไว้ในห่อผ้าด้ายดิบ

การดำเนินงานของผู้สำรวจ สํารวจรายชื่อหนังสือใบลานจากหนังสือใบลาน

วัด บ้านป่าก่าว อ.นาจะหลวย
วันที่ออกสำรวจ 24 มกราคม 2544

ที่	ชื่อเรื่อง	จำนวน ผูก	อักษรที่ใช้จารึก			หมายเหตุ
			อักษร ธรรม	อักษร ขอม	อักษร ไทยน้อย	
	วัดบ้านป่าก่าว					
1	อาชญาเมือง				✓	ไม่สมบูรณ์

สภาพของโบราณ สภาพโบราณเก่า ผุ่นจับ แดกผูก

การจัดเก็บโบราณ เก็บไว้ในตู้ไม้ ไม่มีผ้าห่อ ในห้องเรียนพระ

การดำเนินงานของผู้สำรวจ 1. สํารวจรายชื่อหนังสือโบราณจากตัวหนังสือโบราณ ส่วนมากจะไม่ครบ

วัดน้ำเย็น อ.น้ำเย็น
วันที่ออกสำรวจ 28 มีนาคม 2544

ที่	ชื่อเรื่อง	จำนวน ผูก	อักษรที่ใช้จารึก			หมายเหตุ
			อักษร ธรรม	อักษร ขอม	อักษร ไทยน้อย	
	วัดน้ำเย็น					
1	อานิสงส์ ฉลองต่าง ๆ		✓			สมบูรณ์
2	เทศน์ตามธรรมาสัน สังกายนา		✓			สมบูรณ์

สภาพของโบราณ สภาพเก่า ผุพังบ้าง บางผูกก็บิดงอ เนื่องจากไม่มีไม้ประกับตรึงไว้

การจัดเก็บโบราณ พระท่านห่อผ้า เก็บไว้ในตู้พระไตรปิฎก

การดำเนินงานของผู้สำรวจ 1. ทำความสะอาด

2. ตัดป้ายชื่อ

3. แยกประเภทแล้วห่อผ้าใหม่

รูปที่ 19 เจ้าอาวาสวัดน้ำเย็น

วัดบ้านบุเปือย อ.น้ำยืน
วันที่ออกสำรวจ 28 มีนาคม 2544

ที่	ชื่อเรื่อง	จำนวน ผูก	อักษรที่ใช้จารึก			หมายเหตุ
			อักษร ธรรม	อักษร ขอม	อักษร ไทยน้อย	
	วัดบ้านบุเปือย					
1	พระอภิธรรมคัมภีร์		✓			ไม่สมบูรณ์
2	พระเวสสันดรชาดก		✓			"
3	ฤกษ์งามยามดี	3	✓			
4	คำสอน	3	✓			
5	คำสอน	1			✓	
6	กาพย์เห่		✓			
7	สมโภชน์พระพุทธรูป		✓			
8	ปรีชาสงคราม		✓			
9	จำปาสดัน	3	✓			ไม่สมบูรณ์

สภาพของโบราณ สภาพเก่า ผุพังบ้าง บางผูกก็บดงเนื่องจากไม่มีไม้ประกับตรึงไว้

การจัดเก็บโบราณ พระท่านห่อผ้าเก็บไว้ในตู้พระไตรปิฎก

การดำเนินงานของผู้สำรวจ 1. ทำความสะอาด

2. ตัดป้ายชื่อ

3. ร้อยสายสนองใหม่

4. แยกประเภทแล้วห่อผ้าให้ใหม่

วัดอมรินทราราม อำเภอบุญทริก
วันที่ออกสำรวจ 25 เมษายน 2544

ที่	ชื่อเรื่อง	จำนวน ผูก	อักษรที่ใช้จารึก			หมายเหตุ
			อักษร ธรรม	อักษร ขอม	อักษร ไทยน้อย	
	วัดอมรินทราราม					
1.	อุณณหัสวิชัย		✓			ไม่ครบ
2.	ปัญญาปารมี	2	✓			ไม่ครบ
3.	บายศรีนาค		✓			หนังสือก้อม
4.	มหाराษฎูกตัน		✓			หนังสือก้อม

สภาพของโบราณ - หนังสือโบราณที่มีในวัดมีน้อยมาก

การจัดเก็บโบราณ -

การดำเนินงานของผู้สำรวจ สอบถามข้อมูลจากพระ

วัดพระโรจน์ อ.พนา จ.อำนาจเจริญ

วันที่ออกสำรวจ 7 กุมภาพันธ์ 2544

ที่	ชื่อเรื่อง	จำนวน ผูก	อักษรที่ใช้จารึก			หมายเหตุ
			อักษร ธรรม	อักษร ขอม	อักษร ไทยน้อย	
	วัดพระโรจน์					
1.	เทวทูตสูตร	4	✓			
2.	ลัมมหาชาติ	12	✓			
3.	ธรรมบท	18	✓			
4.	บัวยะพัน		✓			ชำรุด หนัก
5.	อริยมรรค	ผูกต้น	✓			ไม่สมบูรณ์
6.	สูตรมนต์น้อย		✓			"
7.	ปัญญาปารมี	5	✓			"
8.	ปาราชิก	14	✓			แตกผูก
9.	ล้าใจโรโต	6	✓			
10.	ศัพทมนต์น้อย		✓			
11.	พระธรรมนัปชาติ			✓		
12.	พระเชตุพน	3				
13.	เสนาสนวินิจัย	14	✓			
14.	พระนิพพาน	19		✓		
15.	พระธรรม 3 ไตร	22		✓		
16.	พระสูตร	4	✓			
17.	ปิยวิทเนยนิจจะ	11	✓			
18.	บาลี ไวยากรณ์	13	✓			
19.	ไตรภูมิ	5	✓			
20.	มิลินปัญหา	6	✓			
21.	สุวรรณสังขาร	13	✓			
22.	สุวรรณสังขาร	5	✓			
23.	เอณกนินาญมัต	10	✓			

24.	ฉลอง	12	✓			
25.	หน้าผากไกลกะดัน	11	✓			
26.	เสี้ยวสวาสดี	9	✓			
27.	ลิกขา	4	✓			
28.	พระราม	10	✓			
29.	คัทนาม	7	✓			คชนาม
30.	มูลนิพพาน	10			✓	
31.	มูลกิจจานะ	14	✓			
32.	มูลนิพพาน	3	✓			
33.	ศิรชากุมาร	3	✓			
34.	นิพพานสูตร	8			✓	
35.	พระไตรปิฎก	29	✓			
36.	พระเวสสันดร (ลำเียน)	9	✓			
37.	เจตนาภัตต	4	✓			
38.	การะเกด	12	✓			
39.	นางผมหมอม	5	✓			
40.	เมตไตรยสูตร	3	✓			
41.	ศัพทมหาวรรค	12	✓			
42.	สังฆอมธาตุ	5	✓			

สภาพของโบราณ ส่วนมากจะอยู่ในสภาพดี มีบางส่วนแตกหัก ถูกหนูกัด ส่วนใหญ่จะมีไม้ปะกับ และมีผ้าห่อ แต่ผ้าห่อส่วนมากจะผุเปื่อยแล้ว

การจัดเก็บโบราณ พระท่านห่อผ้าเก็บไว้ในตู้หนังสือ ได้ศาลา

- การดำเนินงานของผู้สำรวจ
1. ทำความสะอาด
 2. สำรวจรายชื่อหนังสือจากตัวหนังสือโบราณซึ่งมีจำนวนมาก
 3. ตัดป้ายชื่อ
 4. แยกประเภทจัดหมวดหมู่

ห่อผ้าให้ใหม่

วัดเวฬุวันบ้านหนองจิก อ.พิบูลมังสาหาร, สิริินธร จ.อุบลราชธานี

วันที่ออกสำรวจ 28 กุมภาพันธ์ 2544

ที่	ชื่อเรื่อง	จำนวน ผูก	อักษรที่ใช้จารึก			หมายเหตุ
			อักษรธรรม	อักษรขอม	อักษรไทยน้อย	
	วัดเวฬุวัน					
1.	ล้ามหาชาติ		✓			
2.	ฉลองบวช	1	✓			
3.	ฉลองหนังสือ	1	✓			
4.	ฉลองสัพพทาน	1	✓			
5.	ฉลองล้ามหาชาติ	1	✓			
6.	โลกธรรม โลกคตธรรม		✓			
7.	ล้านกกอก		✓			ไม่สมบูรณ์
8.	จำปาสดัน		✓			
9.	ปัญญาปารมี		✓			
10.	พระธรรม 7 คัมภีร์		✓			
11.	มูลนิพพาน					จาร พ.ศ. 2492
12.	พระอภิธรรมกถาวัตถุ		✓			
13.	สังฆมณฑล	5	✓			ไม่สมบูรณ์
14.	ฉลองกระตึก	1	✓			
15.	เศรษฐีคณิงลูก	1	✓			
16.	แทนน้านมแม่	1	✓			
17.	พระธรรม 3 ไตร	5	✓			
18.	คัมภีร์พระธาตุกถา		✓			
19.	หัวใจพระไตรปิฎก	กัณฑ์ 2	✓			ไม่สมบูรณ์
20.	พระธรรมนบชาติ		✓			
21.	ฉลองตันโพธิ์	1	✓			
22.	ฉลองปราสาทผึ้ง	1	✓			
23.	ฉลองประทีป	1	✓			
24.	ฉลองทุ่งฝ้าย	1	✓			ธงฝ้าย
25.	ฉลองข้าว	1	✓			
26.	ฉลองทุ่ง	1	✓			ธง

สภาพของโบราณ สภาพเก่าแต่ยังใช้ได้ บางผูกก็แตกผูก ไม่มีไม้ประกับตรึงไว้

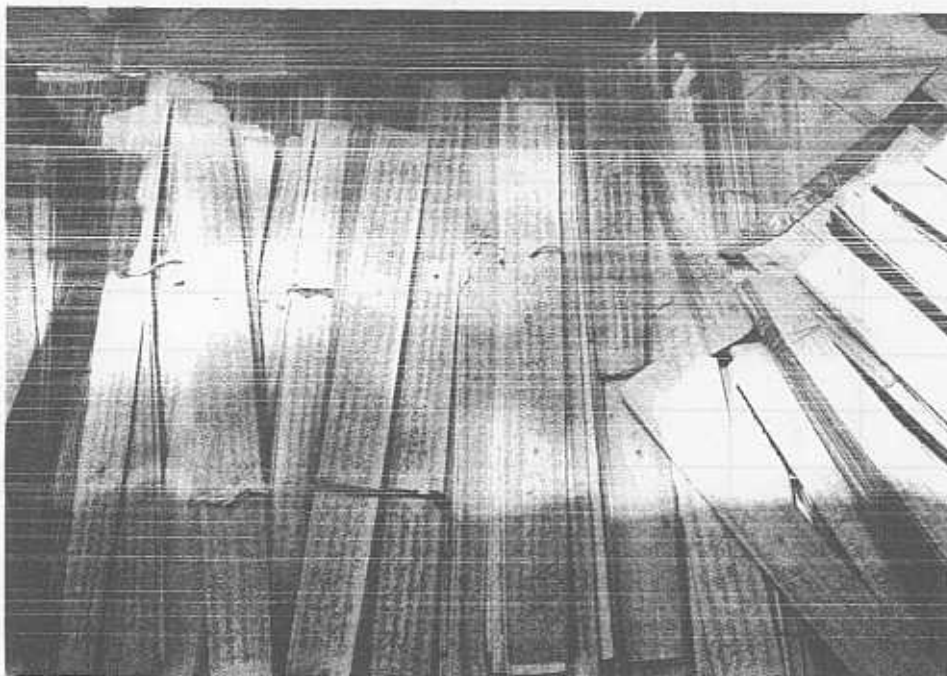
การจัดเก็บโบราณ บางผูกก็มีผ้าห่อ บางผูกก็ไม่มีผ้าห่อ พระท่านเก็บไว้บนกุฏิ

การดำเนินงานของผู้สำรวจ

1. ทำความสะอาด
2. ตัดป้ายชื่อ
3. ร้อยสายสนองใหม่
4. แยกประเภทจัดหมวดหมู่
5. บางผูกที่ไม่มีผ้าห่อ ก็เอาผ้ามาห่อให้ใหม่

รูปที่ 20 การสำรวจหนังสือโบราณ
วัดเวฬุวัน

รูปที่ 21 หนังสือโบราณวัดเวฬุวัน

วัดศรีบุญเรือง อ.โพธิ์ไทร
วันที่ออกสำรวจ 31 มกราคม 2544

ที่	ชื่อเรื่อง	จำนวน ผูก	อักษรที่ใช้จารึก			หมายเหตุ
			อักษร ธรรม	อักษร ขอม	อักษร ไทยน้อย	
	วัดศรีบุญเรือง					
1	ทำวักกาคำ		✓			คัดลอกใหม่
2	ฉลองน่านแม่		✓			คัดลอกใหม่

สภาพของโบราณ แต่เดิมโบราณมีจำนวนมาก แต่เกิดไฟไหม้กุฏิ วัดอุโบสถและโบราณจึง
ใหม่ไปหมด

การจัดเก็บโบราณ วัดอุโบสถและโบราณที่มีนั้นจารขึ้นใหม่

การดำเนินงานของผู้สำรวจ 1. สอบถามข้อมูลจากพระและมคทายกวัด

วัดมณีมาวาส บ้านนางวาน ต.ม่วงใหญ่ อ.โพธิ์ไทร

วันที่ออกสำรวจ 31 มกราคม 2544

ที่	ชื่อเรื่อง	จำนวน ผูก	อักษรที่ใช้จารึก			หมายเหตุ
			อักษร ธรรม	อักษร ขอม	อักษร ไทยน้อย	
	วัดมณีมาวาส					
1	นางผมหอม		✓			
2	ผาแดงนางไอ่		✓			
3	พญาคันคาก		✓			
4	ฟ้าสั่งน้อง		✓			
5	ขุนลู นางอ้ว		✓			
6	ยอดคำสอน		✓			
7	นางแดงอ่อน		✓			

สภาพของโบราณ โบราณอยู่ในสภาพดี พระท่านอ่านออก จารได้จึงได้รับการดูแลรักษาอย่างดีการจัดเก็บโบราณ 1. พระท่านห่อผ้าเก็บไว้ในตู้พระไตรปิฎกการดำเนินงานของผู้สำรวจ 1. สำรวจรายชื่อหนังสือโบราณจากตัวโบราณ และสอบถามข้อมูลจากพระ

วัดบ้านคันพลานใต้ อ.โพธิ์ไทร
วันที่ออกสำรวจ 31 มกราคม 2544

ที่	ชื่อเรื่อง	จำนวน ผูก	อักษรที่ใช้จารึก			หมายเหตุ
			อักษร ธรรม	อักษร ขอม	อักษร ไทยน้อย	
	วัดบ้านคันพลานใต้					
1	ลำพระเวสสันดรชาดก		✓			
2	ท้าวทำกาดำ		✓			ไม่สมบูรณ์
3	เพชรดอกบัว		✓			"
4	มูลนาค	4	✓			
5	พระเชตุพน	6	✓			
6	ปาฏิโมกข์		✓			
7	ขุนทึงขุนเทือง		✓			
8	พระธรรมนันทชาติ		✓			
9	มูลกัต		✓			
10	ใบลานที่พระโฆษาจารย์แปลจาก ภาษาสิงหล เป็นภาษาบาลีเขียนเป็น ตัวธรรม		✓			

สภาพของใบลาน เจอพระท่านมาทำธุระที่วัดชัยมงคล จึงถามข้อมูลจากท่าน ไม่ได้ไปที่วัด

การจัดเก็บใบลาน -

การดำเนินงานของผู้สำรวจ สํารวจรายชื่อหนังสือใบลาน จากการสอบถามข้อมูลจากพระ

วัดม่วงสามสิบ อ.ม่วงสามสิบ จ.อุบลราชธานี

วันที่ออกสำรวจ 23 มีนาคม 2544

ที่	ชื่อเรื่อง	จำนวน ผูก	อักษรที่ใช้จารึก			หมายเหตุ
			อักษร ธรรม	อักษร ขอม	อักษร ไทยน้อย	
	วัดม่วงสามสิบ					
1.	ผาแดงนางไอ่		✓			ครบ
2.	ท้าวสุริยวงศ์		✓			ครบ
3.	ลำสามใต้		✓			ครบ
4.	เวสสันดรชาดก		✓			ครบ
5.	สิงคะโล		✓			ไม่ครบ
6.	สมุทรโคตรชาดก		✓			ไม่ครบ
7.	หนังสือสวดมนต์		✓			ไม่ครบ
8.	ปาฏิโมกข์		✓			ไม่ครบ
9.	อิริยชาดก		✓			ไม่ครบ
10.	เชตุน		✓			ไม่ครบ
11.	กถาวัตถุ		✓			ไม่ครบ
12.	สังฆมณฑล		✓			ไม่ครบ
13.	พระอินทร์ไปไหว้พระจุฬามณี		✓			ไม่ครบ
14.	พระเจ้านันทชาติ		✓			ไม่ครบ
15.	แปลศีลเนร					ไม่ครบ
16.	สาราการะวิชาสูตร					ไม่ครบ
17.	ชนะฉันทะชาดก					ไม่ครบ
18.	ลำไ้แก้ว					ไม่ครบ
19.	อาชยาน					ไม่ครบ
20.	หนังสือสวดมนต์					ไม่ครบ
21.	ตำนานพื้นเมือง					ไม่ครบ
22.	ลอนโลก	3	✓			ไม่ครบ

ที่	ชื่อเรื่อง	จำนวน ผูก	อักษรที่ใช้จารึก			หมายเหตุ
			อักษร ธรรม	อักษร ขอม	อักษร ไทยน้อย	
23.	ยอดมุข		✓			ไม่ครบ
24.	ปฐมสมโพธิ์		✓			ไม่ครบ
25.	ขุนทึงขุนเทือง	4	✓			
26.	จุลทศตริสูตร	1	✓			
27.	ไก่แก้ว		✓			
28.	วินัยฮอม		✓			
29.	หนังสือ 6 กษัตริย์		✓			จาร 2472
30.	พระมาลัย		✓			
31.	ฉลองหนังสือ		✓			
32.	พญาคันคา	4	✓			
33.	แปลศีลเนร		✓			
34.	พระอภิธรรม 7 คัมภีร์พระบุคคลบัญญัติ		✓			
35.	พญาชมพู		✓			ไม่ครบ
36.	เตมีย์		✓			
37.	มัทิมะนิกายพระสูตร		✓			
38.	อัฐดั่งดิกะมรรค 8		✓			
39.	ศิริมานนทสูตร	13	✓			
40.	พระไตรปิฎก		✓			
41.	พระกิตติพระพาน	ผูกตัน	✓			
42.	อภิธรรมกถา		✓			
43.	จำปาสี่ต้น	4	✓			
44.	จุลทศสุริกะสูตร		✓			
45.	สุรินทรมพ		✓			
46.	ลำคำพราปลาแตกปลาสมอ	3	✓			
47.	พระวินัยกัณฑ์ปาจิตีย์		✓			
48.	อาตาศาณัติยสูตร		✓			
49.	ฉลองตุ๊ก		✓			

ที่	ชื่อเรื่อง	จำนวน ผูก	อักษรที่ใช้จารึก			หมายเหตุ
			อักษร ธรรม	อักษร ขอม	อักษร ไทยน้อย	
50.	อภิธรรมพระธาตุกถา		✓			ไม่สมบูรณ์
51.	ขุนลุนางอ้ว	4	✓			ไม่สมบูรณ์
52.	ปาจิตตกุมาร	ผู้ค้น	✓			ไม่สมบูรณ์
53.	สมันตปาสาทิกะ มัตถปลาย	5	✓			ไม่สมบูรณ์
54.	ปัญญาพละสูตร		✓			ไม่สมบูรณ์
55.	มูลนิพพาน		✓			จบ
56.	คองวัตร		✓			
57.	อุณหสสสวิชัย		✓			
58.	วิสุทธิญา		✓			
59.	คัมภีร์พระกถาวัตถุ		✓			
60.	คำสอน		✓			
61.	มังคลสูตร		✓			
62.	พระอภิธรรมพระธาตุกถา		✓			
63.	มหาชาณก	2	✓			
64.	ธรรมิกะมหาบัณฑิตชาดก		✓			
65.	นิพพานสูตร		✓			
66.	พระวินัยปิฎก		✓			
67.	ในข้อมบาลี		✓			
68.	เทวทัต	4	✓			
69.	ชาการวัตรสูตร		✓			
70.	บาลีธรรมสังคณี		✓			
71.	มัลลยแสน		✓			
72.	ฉลองข้าวจี		✓			
73.	ฉลองมหาเวส		✓			
74.	อุบาสก		✓			
75.	มูลกิตติ	9	✓			ไม่สมบูรณ์
76.	มูลกัจจายน์		✓			
77.	สอนโลก		✓			

ที่	ชื่อเรื่อง	จำนวน ผูก	อักษรที่ใช้จารึก			หมายเหตุ
			อักษร ธรรม	อักษร ขอม	อักษร ไทยน้อย	
78.	ฉลองเทียน, เฝิง, ดูก		✓			
79.	มหาโกฏฐธรรมเทศนา		✓			
80.	ศรีมหาเมตตา	2	✓			
81.	ฉลองอัฐธาตุ		✓			
82.	หน้าผากไกลกะตัน		✓			
83.	เขียงเหมียง	4	✓			
84.	วิสูตรบัณฑิต		✓			
85.	เสียวสวาลดี	9	✓			
86.	ตำนานพื้นเมือง		✓			
87.	ฉลองเสียวหญ้า		✓			
88.	ลัทธิสุต		✓			
89.	เสียวเคราะห์		✓			
90.	สมพงค์นาค		✓			
91.	ขอขมาบุญสงกรานต์		✓			
92.	พิธีถวายกุญ		✓			
93.	คู่มืออุปสมบท		✓			
94.	หนังสือบูชาโชค		✓			
95.	สูตรชัยน้อย		✓			
96.	หาฤกษ์หายาม		✓			
97.	สูตรขวัญ		✓			
98.	สวดพาทย์		✓			

สภาพของโบราณ สภาพเก่าฝุ่นจับ บางส่วนแตกหัก บางส่วนที่ไม่แตกหัก ก็ไม่มีไม้ประกบ และไม่มี
ผ้าห่อ บางส่วนจึงบิดงอ พระท่านรวบรวมมาจากวัดต่าง ๆ ที่ไม่ใช่แล้ว

การจัดเก็บโบราณ พระท่านเก็บไว้ในตระกร้าบางส่วน และบางส่วนก็ห่อผ้าไว้เก็บไว้ที่กุฏิ

การดำเนินงานของผู้สำรวจ

1. ทำความสะอาดโบราณ
2. แยกประเภท จัดหมวดหมู่
3. ตัดป้ายชื่อ
4. สรรวจรายชื่อหนังสือโบราณซึ่งมีจำนวนมาก
5. ร้อยสายสนองใหม่ (เฉพาะผูกที่สายสนองขาด)
6. ผูกใดที่ไม่มีผ้าห่อก็ห่อผ้าให้ใหม่

รูปที่ 22 หนังสือแตกผูก

รูปที่ 23 สรรวจหนังสือโบราณ จัดหมวดหมู่ใหม่

รูปที่ 24 แยกประเภท จัดหมวดหมู่ ตัดป้ายชื่อ

วัดบ้านยางกระเดา อ.เหล่าเสือโก้ก จ.อุบลราชธานี

วันที่ออกสำรวจ 4 ธันวาคม 2543

ภาพบันทึกประวัติ

ที่	ชื่อเรื่อง	จำนวน ผูก	อักษรที่ใช้จารึก			หมายเหตุ
			อักษร ธรรม	อักษร ขอม	อักษร ไทยน้อย	
	วัดบ้านยางกระเดา					
1.	นางแดงอ่อน		✓			
2.	ท้าวคันทนาม		✓			คชนาม
3.	จำปาสีตัน		✓			
4.	ล้านนกระเด็นดอน		✓			
5.	ลำปทุมสมโพธิ์	2	✓			
6.	ลำพระเวสสันดรชาดก		✓			
7.	สุพรรณโมกษา (หมาเก้าหาง)		✓			
8.	ท้าวณกกระจอกน้อย		✓			
9.	กาฬโกษา		✓			
10.	หนังสืออนุโลม	10	✓			
11.	ลำท้าวคุดท้าวซื่อ		✓			
12.	จันทรมาต		✓			
13.	นางสิบสอง		✓			
14.	ลำท้าวเชียงเหมียง		✓			
15.	ปัญญาปารมี		✓			
16.	ท้าวหล่าหมอนกัว		✓			
17.	รามเกียรติ์		✓			

สภาพของโบราณ

1. ส่วนที่อยู่ในศาลาอยู่ในสภาพดี

2. ส่วนที่อยู่ในธาตุจะเก่า ผุ สภาพไม่สมบูรณ์ เนื่องจากความชื้นสูงบาง

ส่วนก็มีเชื้อรา

การจัดเก็บโบราณ 1. จัดเก็บไว้ในตู้พระไตรปิฎกบนศาลาการเปรียญไม้

2. จัดเก็บไว้ในตู้พระปิฎกในธาตุ

3. จัดเก็บไว้ในหีบไม้ในศาลา

การดำเนินงานของผู้สำรวจ 1. สำรวจรายชื่อหนังสือโบราณ และสอบถามข้อมูลจากมคทายกวัด

วัดท่าเมืองใต้ อ.เหล่าเสือโก้ก จ.อุบลราชธานี

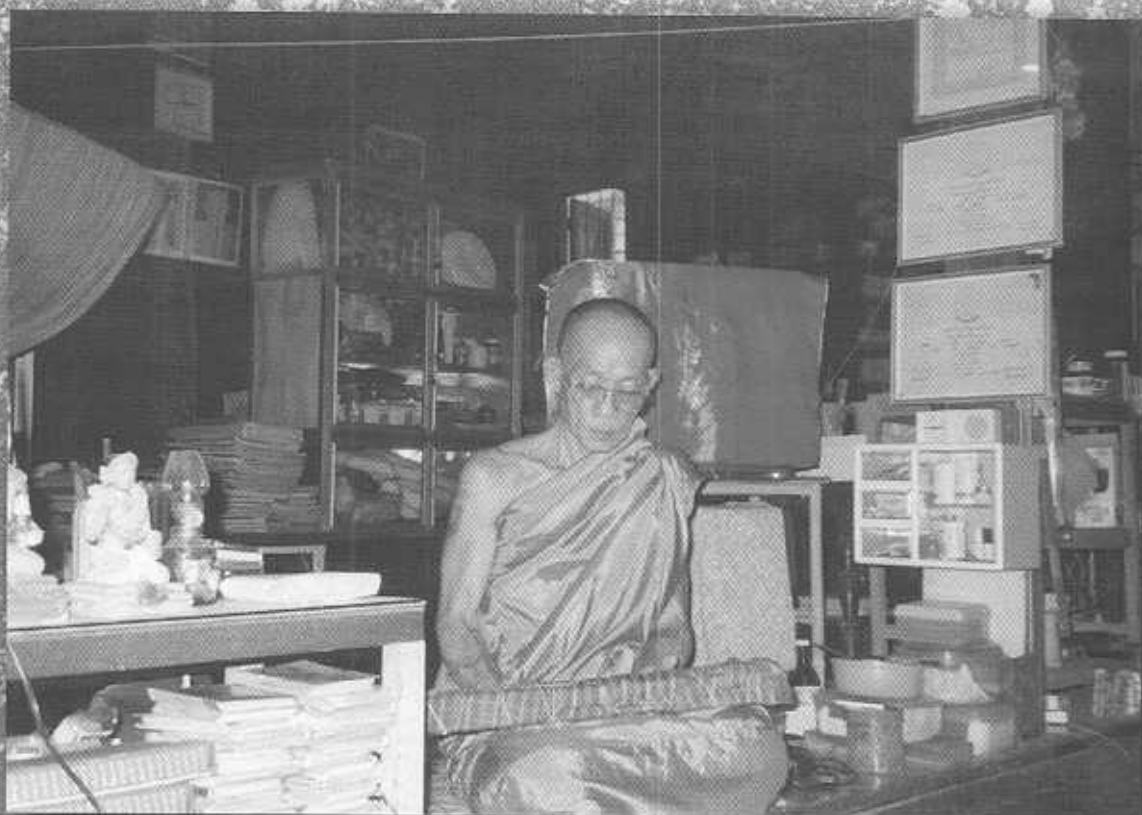
วันที่ออกสำรวจ 4 ธันวาคม 2543

ที่	ชื่อเรื่อง	จำนวน ผูก	อักษรที่ใช้จารึก			หมายเหตุ
			อักษร ธรรม	อักษร ขอม	อักษร ไทยน้อย	
	วัดท่าเมืองใต้					
1.	ผาแดงนางไอ่		✓			หนังสือเก็บไว้ในหีบไม้ ในโบสถ์ ผูก หนึ่งผูก

สภาพของโบราณ สภาพเก่า ผูก ถูกหนูกัด แตกผูก

การจัดเก็บโบราณ จัดเก็บไว้ในหีบไม้ในพระอุโบสถ

การดำเนินงานของผู้สำรวจ พระท่านไม่ได้ให้หรือออกมาสำรวจ จึงสอบถามข้อมูลจากท่าน

รูปที่ 25 เจ้าอาวาส วัดหนองจุก

รูปที่ 26 หีบเก็บหนังสือโบราณ

วัดหนองคู ตำบลโนนโพน อำเภอวารินชำราบ

วันที่ออกสำรวจ 22 พฤษภาคม 2544

ที่	ชื่อเรื่อง	จำนวน ผูก	อักษรที่ใช้จารึก			หมายเหตุ
			อักษร ธรรม	อักษร ขอม	อักษร ไทยน้อย	
	วัดหนองคู					
1.	สังฆมณฑล	5	✓			
2.	มหาชาติ	13	✓			
3.	จำปาสดัน	มัดปลาย	✓			
4.	สอนโลก	4	✓			
5.	รินทอง		✓			
6.	ลีฬหามายา	6	✓			
7.	สังคโล	8	✓			

สภาพของโบราณ สภาพดี มีไม้ประกับ มีผ้าห่อ พระท่านอ่านออกและจารได้ ทั้งตัวธรรม ไทย
น้อยและตัวขอม จึงเก็บรักษาไว้อย่างดีและเขียนเพิ่มเติมใหม่อีกเรื่อง

การจัดเก็บโบราณ บางส่วนเก็บไว้ในหีบไม้อย่างดี บางส่วนห่อผ้าไว้ในตู้หนังสือบนกุฏิ

การดำเนินงานของผู้สำรวจ 1. สำรวจเชื้อหนังสือจากตัวโบราณ

2. ถ่ายภาพ

3. สอบถามรายละเอียดจากพระ

วัดทุ่งเกษม ตำบลโนนโพน อำเภอวารินชำราบ

วันที่ออกสำรวจ 22 พฤษภาคม 2544

ที่	ชื่อเรื่อง	จำนวน ผูก	อักษรที่ใช้จารึก			หมายเหตุ
			อักษร ธรรม	อักษร ขอม	อักษร ไทยน้อย	
	วัดทุ่งเกษม					
1.	มหาชาติ	13	✓			
2.	อุบาสก	1	✓			

สภาพของใบลาน

ในวัดมีหนังสือใบลานอยู่น้อยมาก

การจัดเก็บใบลาน

- ไม่ได้เห็นสภาพการจัดเก็บสอบถามข้อมูลจากพระ.

การดำเนินงานของผู้สำรวจ

-

ข้อมูลหนังสือโบราณจากการสำรวจด้วยแบบสอบถาม สํารวจจากวัดต่าง ๆ
ในจังหวัดอุบลราชธานี ส่งแบบสอบถาม 1,085 วัด ได้รับแบบสอบถามคืน 149 วัด

สรุปแบบสอบถามที่ได้รับจากวัดอำเภอต่าง ๆ ดังต่อไปนี้						
1.	กิ่งอำเภอนาตาล	จำนวน	3	วัด		
2.	กิ่งอำเภอนาเยีย	จำนวน	2	วัด		
3.	กิ่งอำเภอน้ำขุ่น	จำนวน	2	วัด		
4.	อำเภอกุดข้าวปุ้น	จำนวน	6	วัด		
5.	อำเภอเขมราฐ	จำนวน	3	วัด		
6.	อำเภอเขื่องใน	จำนวน	17	วัด		
7.	อำเภอโขงเจียม	จำนวน	3	วัด		
8.	อำเภอเดชอุดม	จำนวน	5	วัด		
9.	อำเภอตระการพืชผล	จำนวน	13	วัด		
10.	อำเภอดาบลุม	จำนวน	8	วัด		
11.	อำเภอทุ่งศรีอุดม	จำนวน	1	วัด		
12.	อำเภอนาจะหลวย	จำนวน	4	วัด		
13.	อำเภอน้ำยืน	จำนวน	3	วัด		
14.	อำเภอบุญทิก	จำนวน	6	วัด		
15.	อำเภอพิบูลมังสาหาร	จำนวน	10	วัด		
16.	อำเภอโพธิ์ไทร	จำนวน	8	วัด		
17.	อำเภอม่วงสามสิบ	จำนวน	13	วัด		
18.	อำเภอเมือง	จำนวน	15	วัด		
19.	อำเภอเหล่าเสือโก้ก	จำนวน	5	วัด		
20.	อำเภวารินชำราบ	จำนวน	8	วัด		
21.	อำเภอศรีเมืองใหม่	จำนวน	10	วัด		
22.	อำเภอสําโรง	จำนวน	1	วัด		
23.	อำเภอสรินทร	จำนวน	3	วัด		
รวมทั้งสิ้น			149	วัด		
คิดเป็นร้อยละ			13.73%			

กิ่งอำเภอนาตาล
วัดศรีโพธิ์ไทร บ้านลุมพุก ตำบลนาตาล กิ่งอำเภอนาตาล

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้/ปี	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
1.	จำปาสดัน	ธรรม	8	3	ช่วงเช้าพรรษา	
2.	สิงกาโลกระด้ายคำ	"	6			
3.	นางแดงฮ่อน	"	8			
4.	หน้าผากไกลกระตัน	"	8			

วัดศรีมงคล บ้านคันพะลาน ตำบลนาตาลใต้ กิ่งอำเภอนาตาล

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้/ปี	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
1.	เกสรดอกบัว	ธรรม	3			ไม่ได้เก็บเนื่องจาก ไม่มีที่จัดเก็บ
2.	ท้าวกำกาดำ	"	3			
3.	ขุนทึงขุนเทือง	"	2			
4.	มูลลนาค	"	10			
5.	เซตตะพน	"	4			
6.	แทนน้านมแม่	"	30			
7.	พระเวสสันดรชาดก	"	13	1	บุญมหาชาติ	
8.	มูลกัจจายน์	"	13			
9.	คำสอน	"	13			
10.	พระธรรมนัปชาติ	"	20			
11.	ลำพันเวียงจันทน์	"	3			
12.	พระโสมหาจารย์	"	1			
13.	ปาฏิโมกข์	"	3			
14.	เลี้ยวสวาสต์	"	15			

วัดศรีมงคล บ้านนาชุม ตำบลกองโพน กิ่งอำเภอนาดาล

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้/ปี	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
1.	พระเวสสันดรชาดก	ธรรม	13	1	บุญมหาชาติ	
2.	วรรณะพราหมณ์	"	4	1	เข้าพรรษา	
3.	นางแดงอ่อน	"	6	1	"	
4.	กำพร้าผีน้อย	"	4	1	"	

กิ่งอำเภอนาเยีย

วัดนาประชุม บ้านนาประชุม ตำบลนาเยีย กิ่งอำเภอนาเยีย

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้/ปี	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
1.	ปฐมสมโพธิ์	ธรรม	1	1 ครั้ง/ปี	ออกพรรษา	

วัดโพธิ์ศรี บ้านนาจาน ตำบลนาเยีย กิ่งอำเภอนาเยีย

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้/ปี	โอกาสที่ใช้	สภาพการจัดเก็บ
1.	จำปาสดัน	ธรรม				
2.	นางแดงอ่อน	"				
3.	สุริวงศ์	"				
4.	กาฬเกษ	ไทยน้อย				
5.	สิงกาโลกระต่าย	ธรรม				

กิ่งอำเภอน้ำขุ่น
วัดโนนสว่าง ตำบลไผ่บุลย์ กิ่งอำเภอเมือง

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้/ปี	โอกาสที่ใช้	สภาพการจัดเก็บ
1.	อภิธรรม 7 คัมภีร์					
2.	คัมภีร์นาม (คชนาม)					
3.	พระไตรปิฎก					
4.	มูลนิพพาน					
5.	ทศชาติชาดก					
6.	หงส์เหิน					
7.	ธรรมดาสอนโลก					
8.	ลำพันเวียงจันทร์					

วัดหมากแข้ง บ้านหมากแข้ง ตำบลตาเกา กิ่งอำเภอเมือง

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้/ปี	โอกาสที่ใช้	สภาพการจัดเก็บ
1.	ฉลองอัฐิ	ธรรม	1			
2.	วิสุทธิมรรค	"	1			
3.	ธรรมฎาณ	"	4			
4.	พระอริยบุคคล 2 ธรรมมาศ	"	2			
5.	ฉลองบุญ	"	1	4	ฉลองบุญในโอกาสทำบุญประจำเดือน ปี	
6.	พระมหาอุปคต	"	1			
7.	ขานสังข์ 2 ธรรมมาศ	"	2			
8.	ติโรกฐตะ	"	3			
9.	อภิธรรม 7 คัมภีร์	"	7			
10.	คัมภีร์ดาวดึงส์	"	2			
11.	ขานสังข์ธง (ฉลองธง)	"	1			
12.	มาตุคุณ	"	1			
13.	อภิธรรมกำเนิด	"	1			
14.	อภิธรรม	"	1			
15.	พุทธทำนาย	"	1			
16.	พระมหาบัญชา	"	1			

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้/ปี	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
17.	มงคลทิพย์ปณิ	"	46			
18.	พระบาทนิมราช	"	4			
19.	วิสุทธิยา	"	1			
20.	รองทูตนักปราชญ์	"	7			
21.	รวมศิริกษัตริ	"	1			
22.	มโหสถ	"	13			
23.	จักรกฤต	"	3			
24.	สุวรรณสาม	"	3			
25.	นางเทวดา	"	1			
26.	พระพุทธโฆษณา	"	2			
27.	พระคุณแก้วปัทม	"	1			
28.	นิพพานสูตร	"	6			
29.	ปฐมสมโพธิ์	"	13			
30.	พระไตรปิฎก	ธรรม	1			
31.	อานิสงส์ 5 ธรรมมาส	"	5			
32.	อุณหสสสวิชัย	"	1			
33.	สุพรรณมโฆษา (หมา 9 ทาง)	"	1			
34.	พระธรรมเมตไตร	"	9			
35.	จันทรสุกวิสูตร	"	1			
36.	มูลนิพพาน	"	1			
37.	อานิสงส์กฐิน	"	1			
38.	อานิสงส์สามัคคี	"	1			
39.	อานิสงส์ฉบับกรม	"	1			
40.	ปัญญาบาปณี	"	1			
41.	ลัทธิมหาชาติ	"	13			

วัดโกศริวนาราม อำเภอภูพาน

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้/ปี	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
1.	วัดอุณโหลม		8			
2.	เกสรดอกบัว		4			
3.	พระเวสสันดรชาดก		13			
4.	สอนโลก		3			
5.	ลัสมไตร		3			
6.	ปลาตอกปลาสมอ		3			ห้าวบุสบา
7.	คัทนาท		7			คชนาม
8.	ลัสมไตร		5			
9.	เตมีย		8			
10.	ขุนทิงขุนเทือง		8			

หมายเหตุ : ในแบบสอบถามไม่ได้บอกว่าจารึกด้วยอักษรอะไร

วัด ธีรบุญตมาราม อำเภอภูพาน

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้/ปี	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
1.	พระเวสสันดร	ธรรม ขอม ไทยน้อย	13 13 13			
2.	หน้าผากไกลกระเด็น	ธรรม	11			
3.	กาฬเกษ	ธรรม	14			
4.	พระธรรมนัปชาติ	ธรรม ไทยน้อย	13 13			
5.	ห้าวกิกกาด้า	ธรรม ขอม	12 12			
6.	วิหารบันทิต	ธรรม	6			
7.	เกสรดอกบัว	ธรรม ขอม	12 12			
8.	เตทุมมา	ธรรม	4			
9.	นิพพานะ	ธรรม ไทยน้อย	5 5			

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้/ปี	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
10.	มูลละปฐฐานปัญหา	ธรรม ขอม	4 4			
11.	พระธรรม 3 ไตร	ธรรม ไทยน้อย	3 3			
12.	มโหสถ	ธรรม	7			
13.	ไก่แก้วหอมชู	ธรรม	12			
14.	พรมหมึกขาว (หมา 9 หาง)	ธรรม ขอม	12 12			
15.	มูลจิตติ	ธรรม ขอม	11 11			
16.	สอนโลก	ธรรม	4			

วัดอรัญวาสี บ้านโนนหอม ต.ข้าวปุ้น อําเภอกุดข้าวปุ้น

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้/ปี	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
1.	นางแดงอ่อน	ธรรม	7		เทศนาทั่วไป	
2.	ปฐมสมโพธิ์	ธรรม	11		"	
3.	สารากาละวิสาสูตร	ธรรม	1		สะเคาะเคาะะห์	
4.	ปัญญาปารมี	ธรรม	1			
5.	ขุนหัสสวิชัย	ธรรม	1			
6.	พระเวสสันดรชาดก	ธรรม	13		บุญมหาชาติ	

วัดอาภากราม อำเภอภูพาน

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้/ปี	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
1.	ลำนหาชาติ	ธรรม	34	1	บุญมหาชาติ	
2.	ผาแดงนางไอ่	ธรรม	7			ดี
3.	นางแดงอ่อน	"	10			ดี
4.	จำปาสีตัน	"	16			ขาดเป็นบางผูก
5.	นกกระเด็นค้อน	"	5		บุญข้าวสาก	
6.	ท้าวกำกาดำ	"	4			ดี
7.	ลินทอง	"	10		บุญข้าวสาก บุญ ข้าวประดับดิน	
8.	ท้าวคตท้าวชื่อ	"	7			
9.	สุทนต์มโนราห์	"	7			
10.	นางสิบสอง	"	12			
11.	หน้าผากไก่อกระเด็น	"	10		เทศนาตอนเย็น	
12.	ท้าวจกกาภูมิ	"	7			
13.	เสียวสวาท	"	10			
14.	ขุนทึงขุนเหือง	"	7		เทศนาตอนเย็น	
15.	อภิธรรม	"	10			
16.	สอนโลก	"	5			
17.	ปฐมสมโพธิ	"	10			
18.	นกกระจอกน้อย	"	5		บุญข้าวประดับดิน	
19.	กำพรวีน้อย	"	4			
20.	เสียงเหมียง	"	5			
21.	ลำพันเวียงจันทร์	"	7			
22.	สิงกาโลกระต่ายคำ	"				ขาดเป็นบางผูก
23.	การะเกด					"

วัดอินทาราม อำเภอภูพาน

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้ปี	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
1.	นางผมหอม	ธรรม	5			
2.	ตักแตนคำ	"	5	1 ครั้ง/ปี	วัดอุโบสถ	
3.	ท้าวหัว	"	3			
4.	สร้อยสายคำ	"	4	1 ครั้ง/ปี	วัดอุโบสถ	
5.	สอนโลก	"	4	"		
6.	สินชัย (สังขสิลปชัย)	"	15			
7.	เกสรดอกบัว	"	12			
8.	ภูริทัต	"	3			
9.	นางผมหอม	"	5			
10.	สุริวงศ์	"	14			
11.	เชตะพน	"	3			
12.	หงส์หิน	"	7			
13.	นกกระเต็นต่อน	"	5			
14.	หนังสือพื้นเมือง	"	1			
15.	โสวัจ	"	12			
16.	ลำพื้นเวียงจันทร์	"	5			
17.	ท้าวท่ากาดำ	"	4			
18.	อภิธรรม	"	7			
19.	ศิริมานันตสูตร	"	8			
20.	พระเวสสันดรชาดก	"				
21.	นางแดงอ่อน	"	6			
22.	เกสรดอกบัว	"	11			
23.	สังฆอมธาตุ	"	4			
24.	กาฬเกษ	"	14			
25.	มูลกัจจายน์	"	7			
26.	ธรรมบท	"	7			
27.	พญาวิฑูร	"	5			
28.	สีหามายา	"	6			
29.	มูลกัต	"	3			

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้/ปี	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
30.	ลินทอง	ไทยน้อย	10			
31.	พระพุทธรเจ้าแทนคุณแม่	ธรรม	1			
32.	ลินชัย (สังขศิลป์ชัย)	ธรรม	3			
33.	อภิธรรม 7 คัมภีร์	ธรรม	7			
34.	ท้าวเสือเน่า	ธรรม	2			
35.	ท้าวหมาหยูย	ธรรม	3			
36.	มโหสถ	ธรรม	11			
37.	มูลนิพพาน	ธรรม	1			
38.	สร้อยสายคำ	ธรรม	4			

วัดอุดราราม อำเภอภูพาน

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้/ปี	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
1.	พระเวสสันดรชาดก	ธรรม	13	1 ครั้ง/ปี	บุญมหาชาติ	
2.	ท้าวภักดา	"	4	"	ช่วงเข้าพรรษา	
3.	นางแดงอ่อน	"	6	"	"	
4.	ลินทอง	"	5			
5.	หงส์หิน	"	6			

อำเภอเขมราฐ
วัดทุ่งสว่างอารมณ์ บ้านนาชุมใต้ ตำบลเจียด อำเภอเขมราฐ

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้/ปี	โอกาสที่ใช้	สภาพการจัดเก็บ
1.	ปัญญาปารมี	ธรรม	1	2	งานมงคลต่าง ๆ	ไม่ได้บอกข้อมูล
2.	สาราการะวิชาสูตร	"	1	2	"	
3.	อุณหิสสวิชัย	"	1	2	"	
4.	โลกมหานศน์	"	1	1	"	
5.	พระเวสสันดรชาดก	"	13		บุญมหาชาติ	
6.	มาลัยหมื่น	"	1			
7.	มาลัยแสน	"	1			
8.	พุทธทำนาย	"	3			
9.	พระธรรมนันทชาติ	"	3			
10.	ย่าสอนหลาน	"	1			
11.	เซตตะพน	"	3			
12.	พระอินทร์ใช้ชาติ	"	1			
13.	สอนโลก	"	1			
14.	นางแดงอ่อน	"	6		ช่วงเช้าพรรษา	

วัดพิชโสภาราม บ้านแก่งเหนือ ตำบลแก่งเหนือ อำเภอเขมราฐ

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้/ปี	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
1.	จำปาสดัน	ธรรม	2			
2.	นางแดงอ่อน	"	1			
3.	พระเวสสันดรชาดก	"	8			
4.	มหาปัญญา	"	1			
5.	นิตยมหารัตนพรหม	"	1			
6.	ปัจฉาวิไลชนาเบญจขันธ	"	1			
7.	สูตรมนต์น้อย	"	2			
8.	สังฆมณฑล	"	4			
9.	กรรมวิบาก	"	1			
10.	ท้าวคตท้าวชื้อ	"	1			
11.	สุพรมโมกษา	"	1			
12.	มัทรี	"	1			
13.	ปฐมสมโพธิ	"	5			
14.	ฉลองปราสาทผึ้ง	"	1			
15.	อภิธรรม 7 คัมภีร์	"	5			
16.	ทิพยมนต์	"	1			
17.	พระยาภูตสลาค	"	1			
18.	แทนนัมแม่	"	2			
19.	มูลกัจจายน์	"	3			
20.	มูลกิตติ	"	2			
21.	มูลศรัทธา	"	1			
22.	กุมารบินปลาย	"	1			
23.	บัวระพันธ์	"	2			
24.	ชนะลพิษ	"	2			
25.	สภารากระวีราสูตร	"	1			
26.	มูลปัตตบัณฑิต	"	1			
27.	เสียงโอรโต	"	1			
28.	อุบาทว์	"	1			
29.	มงคลทีปนี	"	1			
30.	สอนโลก	"	1			

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก ธรรม	จำนวนผูก	ความถี่การใช้/ปี	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
31.	มาลัยแสน	"	1			
32.	ยอดมนุษย์	"	1			
33.	ทำวัตรพระ	"	1			
34.	เทวทูตสูตร	"	1			
35.	บาลีไวยากรณ์	"	1			
36.	อาชยาด	"	1			
37.	ปัญญาปารมี	"	1			
38.	เนกขัมมบารมี	"	1			
39.	วิสุทธิยา	"	1			
40.	วัดอุณโหลม	"	3			
41.	เกสรดอกบัว	"	2			
42.	พระธรรมนันทชาติ	"	2			
43.	กัณท์เทศน์หลวงพ่อ	"	1			
44.	ลัทธิมหาชาติ	"	1			
45.	การดูลักษณะดวงอาทิตย์	ไทยน้อย	2			

วัดโพธิ์ศรีสว่าง บ้านตาแหลว ตำบลหัวนา อำเภอเขมราฐ

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้/ปี	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
1.	ลัทธิมหาชาติ	ธรรม	14	1	บุญมหาชาติ	
2.	จำปาสดัน	"	11		เช้าพรรษา	
3.	นกกะจกน้อย	"	4		"	
4.	ท้าวขี้ท้าวเจียง	"	2		"	
5.	นางแดงอ่อน	"	8		"	
6.	ลำพันเวียงจันทร์	"	8		"	
7.	เทวดาสอนโลก	"	2		"	

อำเภอเชียงใน

วัดท่าวาริ บ้านท่าวาริ ตำบลบัวดอน อำเภอเชียงใน

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้/ปี	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
1.	ปฐมสมโพธิ	ธรรม	13	1 ครั้ง/ปี	เทศกาลทั่วไป	
2.	พระเวสสันดรชาดก	"	32	"	บุญมหาชาติ	

วัดทุ่งสว่าง บ้านโนนใหญ่ ตำบลก้อเอ อำเภอเชียงใน

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้/ปี	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
1.	พระเวสสันดรชาดก	ธรรม	13	1 ครั้ง/ปี	บุญมหาชาติ	

วัดนาคำใหญ่ ตำบลนาคำใหญ่ อำเภอเชียงใน

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้/ปี	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
1.	ปฐมสมโพธิ					
2.	ลินทอง					
3.	ไก่แก้วหอมฮู					
4.	นางแดงอ่อน					
5.	ผาแดงนางไอ่					
6.	สุหนตัมโนราห์					
7.	นางผมหอม					
8.	นกกระเจอน้อย					
9.	สร้อยสายคำ					
10.	แทนคุณบิดามารดา					
11.	ท้าวดาวเรือง					

วัดโนนกอก บ้านโนนกอก ตำบลสหธาตุ อำเภอเขื่องใน

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้/ปี	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
1.	ลัคนาชาต	ธรรม		1 ครั้ง/ปี	บุญมหาชาติ	
2.	ท้าวท้าวคำ	ธรรม	5			
3.	ปัญญาปารมี	ธรรม	2	4-5 ครั้ง/ปี	งานมงคล+อวมงคล	
4.	อุณหสสวัญ	ธรรม	2	4-5 ครั้ง/ปี	"	
5.	รามเกียรติ์	ธรรม				
6.	อภิธรรม	ธรรม	3			
7.	สอนโลก	ธรรม	5			
8.	ท้าวปาจิตต์นางอรพิม	ธรรม	4			
9.	เชตตะพน	ธรรม				
10.	ท้าวเสือเน่า	ธรรม	2			
11.	วินัยรวม	ธรรม	14			
12.	สุวรรณสาม	ธรรม	1			

วัดหนองขุ่น ตำบลคิ้วทอง อำเภอเขื่องใน

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้/ปี	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
1.	ปฐมสมโพธิ์		1	2 ครั้ง/ปี	บุญข้าวสาก บุญออกพรรษา	
2.	นางแดงอ่อน	ธรรม	3			
3.	ลัคนาชาต	ธรรม	3	1 ครั้ง/ปี	บุญมหาชาติ	

วัดหนองเหล่า ตำบลหนองเหล่า อำเภอเขื่องใน

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้/ปี	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
1.	ลัคนาชาต	ธรรม	13	1 ครั้ง/ปี	บุญมหาชาติ	
2.	ปฐมสมโพธิ์	ธรรม	30		บุญกลางพรรษา	
3.	ฐิตนางอ้ว	ธรรม				
4.	นางแดงอ่อน	ธรรม				

วัดบ้านกอก บ้านกอก ตำบลบ้านกอก อำเภอเมืองใน

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้/ปี	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
1.	ท้าวกำกาดำ	ธรรม	4			
2.	ภาพิเกษ	"	14			
3.	ศิริมานนท์	"	1			
4.	เชตะพน	"	6			
5.	เขียงโจรโต	"	5			
6.	ตักแตนคำ	"	6			
7.	ขุนทั้งขุนเทือง	"	4			
8.	คัทนาม (คชนาม)	"	7			
9.	ธรรมดาสอนโลก	"	5			
10.	ท้าวปาลิตต์นางอรพิม	"	3			
11.	ปฐมสมโพธิ์	"	31			
12.	ปัญญาปารมี	"	5			
13.	ปลาแดกปลาสมอ (ท้าวบุสบา)	"	4			
14.	กำพริ้วผีน้อย	"	4			
15.	พระลักษณะพระราม	"	22			
16.	พุทธเสน	"	4			
17.	มหามูลลนิพพานสูตร	"	3			
18.	มโหสถ	"	10			
19.	มูลลนิพพาน	"	1			
20.	มิลินทรี	"	6			
21.	มูลลตันไตร	"	8			
22.	สังฆอมธาตุ	"	5			
23.	สินชัย (สังขสิลปชัย) สินชัย	"	21			
24.	พระเวสสันดรชาดก	"	14			
25.	สุทนต์มโนราห์	"	3			
26.	สุทนต์	"	2			
27.	สุพรรณโมกษา (หมา 9 นาง)	"	11			
28.	สุริวงศ์	"	6			
29.	สุริวงศ์	"	11			
30.	สุวรรณสังขาร	"	5			

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้	โอกาสที่ใช้	สภาพ
31.	เสียวสวาสดี	"	6			
32.	เสียวสวาสดี	"	10			
33.	โสวัจ	ธรรม	12			
34.	หน้าผากไถลกระด้น	"	11			
35.	อุรังคธาตุ	"	3			
36.	จำปาสีด้น	"				
37.	จุลทศกิริสูตร	"	1			
38.	เจตนาเทพา	"	4			
39.	มหาวิปาก	"	3			
40.	อภิธรรม	"	7			

วัดบ้านเค็ง บ้านเค็ง ตำบลศรีสุข อำเภอเขื่องใน

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้/ปี	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
1.	พระเวสสันดรชาดก	ธรรม	2			
2.	เทวดาสอนโลก	"	1			
3.	โสวัจ	"	1			
4.	มูลน้อย	ไทยน้อย	1			
5.	มูลใหญ่	"	1			
6.	ปฐมสมโพธิ	ธรรม	1			
7.	ค่าน้ำนมแม่	"	1			
8.	อภิธรรม	"	1			
9.	สินชัย (สังขสินชัย)	"	1			
10.	ปลาแตกปลาหมอ (ท้าวบุสบา)	"	1			

วัดบ้านทุ่ง ตำบลแดงหม้อ อำเภอเขื่องใน

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้/ปี	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
1.	ปฐมสมโพธิ	ธรรม	22	1 ครั้ง/ปี	ช่วงเข้าพรรษา บุญกฐิน	
2.	พระเวสสันดรชาดก	"	16	"	บุญมหาชาติ	
3.	พระลักษณะพระราม	"	44			
4.	นางสิบสอง	"	4			
5.	ผาแดงนางไอ่	"	4			
6.	กาฬเกษ	"	13			
7.	หน้าผากไกลกระด้น	"	11			
8.	ขุนทิงขุนเทือง	"	6			
9.	จำปาสีด้น	"	16			
10.	นางแดงอ่อน	"	10			
11.	เสียวสวาสดี	"	18			
12.	ไก่อแก้วหอมชู	"	8			
13.	สินชัย (สังขิตลปิชัย)	"	20			
14.	ปัญญาปารมี	"	10			
15.	อุณหสสวิชัย	"	5			
16.	พญาคันคาก	"	4			
17.	เสียงใจโรโต	"	6			
18.	สร้อยสายคำ	"	4			
19.	วิสุทธิยา	"	1			
20.	ตักแตนโมคำ	"	5			

วัดบ้านหวาง บ้านหวาง ตำบลชีทวน อำเภอเขื่องใน

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้/ปี	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
1.	พระเวสสันดรชาดก	ธรรม	13	1	บุญมหาชาติ	
2.	แม่โพสพ	"	1	1	บุญลาน	
3.	ท้าวแป้	"	5	1	บุญเข้าพรรษา	
4.	สอนโลก	"	4	1	"	
5.	ปัญญาปารมี	"	1	1	ธรรมสวนะ	
6.	สมาสสงสาร	"	1	1	บุญเข้าพรรษา	
7.	ฉลองข้าวสาก	"	1	1	บุญข้าวสาก	

วัดปากอ บ้านปากอ ตำบลหนองเหล่า อำเภอเขื่องใน

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้/ปี	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
1.	นิทานชาดก	ธรรม	13		บุญมหาชาติ/ งานบุญ	
2.	สุปติพิตาเทพบุตร	"	1		วันพระสง เข้าพรรษา	
3.	นิทานก้อมหัว ๆ ไป	"	10	มากกว่า 3 ครั้ง	"	
4.	อุกมหัสสวิชัย	"			"	
5.	พระเวสสันดรชาดก	"			บุญมหาชาติ	

วัดโพธิ์ศรีมงคลาราม บ้านโพนเมือง ตำบลหนองเหล่า อำเภอเขื่องใน

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้/ปี	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
1.	ลัทธิมหาชาติ	ธรรม	13	1 ครั้ง/ปี	บุญมหาชาติ	
2.	ปฐมสมโพธิ์	"	30			
3.	ปฐมบันนา	"				
4.	มูลกัจจายน์	ขอม				
5.	สนธิ	"				
6.	ปฐมกัลป์	"				
7.	รามเกียรติ์	ธรรม				
8.	สินชัย (สังขศิลป์ชัย)	"				
9.	สุทนต์โนราห์	"				
10.	กาฬเกษ	"			ออกพรรษา	
11.	นางแดงอ่อน	"				
12.	ฐูลนางอ้ว	"		1 ครั้ง/ปี		
13.	ท้าวท้าวดำ	"				
14.	นางผมหอม	"				
15.	จำปาสดัน	"			บุญกลางพรรษา	
16.	นกกระจอกน้อย	"	1			
17.	ธรรมบท	"	20			

วัดวังอ้อ บ้านวังอ้อ ตำบลหัวคอน อำเภอเขื่องใน

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความดีการใช้/ปี	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
1.	แพนน้ำนมแม่	ธรรม	1			
2.	ปฐมสมโพธิ	"	31			
3.	ลัทธิมหาชาติ	"	23		บุญมหาชาติ	
4.	มาลัยหมื่น	"	1			
5.	มาลัยแสน	"	1			
6.	อิตติปิโส	"	1			
7.	วัดตะไส	"	1			
8.	โพธิสัตว์	"	1			
9.	ชัยนัคย	"	1			
10.	ชัยใหญ่	"	1			
11.	มหาสังกาส	"	1			
12.	ทศพร	"	1			
13.	หิมพานต์	"	1			
14.	ทานขันธ	"	1			
15.	วรรณประเวศ	"	1			
16.	ชยชกะ	"	1			
17.	จุลพล	"	1			
18.	มหาพล	"	1			
19.	กุมารบันตัน	"	1			
20.	กุมารบันปลาย	"	1			
21.	มัทรี	"	1			
22.	ลักกะบัน	"	1			
23.	มหาราช	"	1			
24.	ลักกะติ	"	1			
25.	นคร	"	1			
26.	ลัทธิมหาชาติ	"	1			
27.	วิสุทธิยา	"			เทศน์/เล่าเรียน	
28.	ปัญญาปารมี	"			เทศน์/เล่าเรียน	
29.	อุณหัสสวิชัย	"		หลายครั้ง		
30.	ฉลองตูก (ฉลองกระตูก)	"			ทำบุญอุทิศกุศล	

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้/ปี	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
31.	ฉลองทุง	"			ทำบุญอุทิศกุศล	
32.	ฉลองปราสาทผึ้ง	"			ทำบุญอุทิศกุศล	
33.	ฉลองสัพพทาน	"			ใช้งานทั่วไป	
34.	ฉลองข้าวประดับดิน	"			เทศน์บุญเดือน 9	
35.	จำปาสดัน	"			กลางพรรษา	
36.	กำพร้าผีน้อย	"			ออกพรรษา	
37.	ลินทอง	"			ออกพรรษา	
38.	เชตะพน	"			ออกพรรษา	
39.	ลำนหาชาติ	"			บุญพระเวส	

วัดศรีธาตุ บ้านกลางใหญ่ ตำบลกลางใหญ่ อำเภอเขื่องใน

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้/ปี	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
1.	ไถ่แก้วหอมธู	ธรรม	3			
2.	หัวก้ากาด้า	"	3			
3.	พระอภิธรรม	"	1			
4.	พระเจ้าเทศนา	"	1			
5.	ปฐมลี	"	1			
6.	เทวทูตสูตร	"	8			
7.	สิกขาบท	"	1			
8.	พระยานันทะ	"	1			
9.	อาณิสส	"	1			
10.	เทวทูตสูตร	"	8			
11.	เตปทุมมา	"	6			
12.	อภิธรรม	"	7			
13.	พระโศคตี	"	8			
14.	ไพยชาดก	"	6			
15.	สังฆมธาดู	"	6			
16.	จุลทกวิสูตร	"	1			
17.	พระมหาชนก	"	4			
18.	บัวระพัน	"	1			

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้/ปี	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
19.	ธรรมจักร	"	1			
20.	มุลนิพพาน	"	1			
21.	บุญกิริยาวัตถุ	"	1			
22.	พระธรรม 3 ไตร	"	3			
23.	อัฐธะบุพพา	"	1			
24.	ปัญญาปารมี	"	1			
25.	ศรัทธาเลสาหลา	"	11			
26.	พระสุทธยา	"	11			
27.	พระทีปังกร	"	1			
28.	ปาฏิโมกข์	"	1			
29.	บาลีมูลดิกะ	"	3			
30.	สาราการะวิชาสูตร	"	1			
31.	อริยสัจจะ	"	1			
32.	วันที่ตีว่า	"	1			
33.	แปดหมื่นสี่พันพระธรรมขันธ์	"	12			
34.	อนาคตวงศ์	"	5			
35.	นาคเสน-ปัญหา	"	5			
36.	มงคลสูตร	ธรรม	4			
37.	มหานิพพาน	ธรรม	1			

วัดศรีนวล บ้านชีทวน ตำบลชีทวน อำเภอเขื่องใน

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้/ปี	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
1.	ลัทธิมหาชาติ	ธรรม	1		บุญบ้าน ทำบุญ	
2.	พุทธทำนาย	"	1	1	บุญข้าวเจี๊	
3.	ปฐมสมโพธิ์	"	1	1	บุญข้าวสาก	

วัดสร้างถ่อ บ้านสร้างถ่อ ตำบลสร้างถ่อ อำเภอเขื่องใน

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้	โอกาสที่ใช้/ปี	สภาพ การจัดเก็บ
1.	ปัญญาปารมี	ธรรม	2		งานศพ	
2.	อุณหสวस्थ्य	"	2		งานศพ	
3.	ปฐมสมโพธิ์	"	1	1	สังฆน	
4.	ฉลองปราสาทผึ้ง	"	2		งานศพ	
5.	พระเวสสันดรชาดก	"	1	1	บุญมหาชาติ	
6.	อุบาทว์	"	7		ป้องกันภัยร้าย	
7.	นิทาน	"	3		สังฆนระหว่าง พรรษา	

วัดแสงน้อย บ้านแสงน้อย ตำบลนาคำใหญ่ อำเภอเขื่องใน

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้/ปี	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
1.	เสียวสวาสดี	ธรรม	9			
2.	เสียวสวาสดี	"	6			
3.	หงส์หิน	"	7	1	เทศนาในงานต่าง ๆ	
4.	ท้าวเสือ่น่า	"	3			
5.	ท้าวปลาแดกปลาหมอ	"	4			ท้าวบุสบา
6.	สร้อยสายคำ	"	4	1	"	
7.	ปฐมสมโพธิ์	"	4			
8.	ไก่แก้วหอมธู	"	7	1	"	
9.	สุวรรณสังขาร	"	4	1	"	
10.	ท้าวปาจิตตนาถอรพิม	"	3			
11.	เสาคำ	"	2			
12.	นางผมหอม	"	5	1	"	
13.	เนมิราช	"	5			
14.	ขุนทึงขุนเทือง	"	7			
15.	นกกระเด็นต่อน	"	5			
16.	พญาคันทาก	"	4			
17.	นางสิบสอง	"	5	1	"	
18.	สุริวงค์มัตตัน	"	17	1	"	

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้/ปี	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
19.	สุริวงค์มัตปลาย	"	6			
20.	อภิธรรม 7 คัมภีร์	ขอม	7			
21.	ธรรมสอนโลก	ธรรม	4	1	"	
22.	สุทนต์มโนราห์	"	2			
23.	อภิธรรม 7 คัมภีร์	"	7			
24.	นางผมหอม	"	5			
25.	ไพยราช	"	6			
26.	สังฆอมธาตุ	"	7			

อำเภอโขงเจียม

วัดโขงเจียม บ้านด่านเก่า ตำบลโขงเจียม อำเภอโขงเจียม

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้/ปี	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
1.	ลัคนาชาติ	ธรรม	2	1 ครั้ง/ปี	บุญมหาชาติ	

วัดสร้างคงคา บ้านวังสะแบงใต้ ตำบลหนองแสงใหญ่ อำเภอโขงเจียม

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้/ปี	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
1.	จำปาสดัน	ธรรม	14			
2.	ดักแตนคำ	"	13			
3.	นกกกระจอกน้อย	"	2			

วัดสร้างดงเย็น บ้านดงบาก ตำบลหนองแสงใหญ่ อำเภอโขงเจียม

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่ จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้/ปี	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
1.	ปัญญาบารมี	ธรรม	2		ขจัดสิ่งชั่วร้ายต่าง ๆ	
2.	อุณหสสวิชัย	"	1			
3.	ฉลองสัตธาน	"	1			
4.	ปฐมสมโพธิ์	"	13			
5.	ฉลองแม่ข้าว (ฉลองแม่โพสพ)	"	1			
6.	ลัคนาชาติ	"	13	1	บุญมหาชาติ	

อำเภอเดชอุดม

วัดโนนม่วง บ้านม่วงคำ ตำบลนาเยื้องเขต 2 อำเภอเดชอุดม

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้/ปี	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
1.	พระเวสสันดรชาดก	ธรรม	13	1 ครั้ง/ปี	บุญมหาชาติ	

วัดประทุต บ้านประทุต ตำบลแก้ง อำเภอเดชอุดม

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้/ปี	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
1.	ปัญญาปารมี	ธรรม	1			

วัดบ้านหมากมาย บ้านหมากมาย ตำบลกลาง อำเภอเดชอุดม

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
1.	พระเวสสันดรชาดก	ไทยน้อย	12	1 ครั้ง/ปี	บุญมหาชาติ	
2.	ผาแดงนางไอ่	"	8		บุญออกพรรษา	
3.	สุทนต์มโนราห์	"	12	1 ครั้ง/ปี	"	
4.	ท้าวแก้วคำ	"	12		"	

วัดสังฆะวิเวกกุลสิงห์ บ้านโนนบก ตำบลนาเจริญ อำเภอเดชอุดม

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
1.	ปฐมสมโพธิ์	ไทยน้อย	30	1 ครั้ง/ปี	บุญออกพรรษา	
2.	พระเวสสันดรชาดก	"			บุญมหาชาติ	

วัดไฮตาก บ้านไฮตาก ตำบลแก้ง อำเภอเดชอุดม

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
1.	สิงกาโลกระต่ายคำ	ธรรม	8			

อำเภอตระการพืชผล

วัดโนดาศ บ้านหนองแดง ตำบลนาสะไม อำเภอตระการพืชผล

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
1.	พระเวสสันดรชาดก	ธรรม	15	1 ครั้ง/ปี	บุญมหาชาติ	
2.	มาลัยหมื่น	"	1			
3.	มาลัยแสน	"	1			
4.	ภาพเกษ	"	16			
5.	โสวัจ	"	8			
6.	หงส์หิน	"	8			
7.	นางแดงอ่อน	"	7			
8.	ท้าวหมานยุบ	"	7			
9.	นกกระจอกน้อย	"	3			
10.	เจียงเหมียง	"	4			
11.	ท้าวคตท้าวซื่อ	"	5			
12.	ท้าวกำกาดำ	"	4			
13.	ท้าวเลื้อนเฝ้า	"	3			
14.	ผาแดงนางไอ่	"	4			
15.	ลำฟ้าสังข์น้อง	"	2			
16.	อินทรีใช้ชาติ	"	2			
17.	ท้าวหมอนแม่	"	3			
18.	พญาคันคาก	"	4			
19.	กำพร้าผีน้อย	"	4			
20.	ขุนทึงขุนเทือง	"	4			
21.	นางผมหมอม	"	4			

วัดหนองบัว บ้านหนองบัว ตำบลท่าหลวง อำเภอตระการพืชผล

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้/ปี	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
1.	ลัทธิมหาชาติ	ธรรม	13	1 ครั้ง/ปี	บุญมหาชาติ	
2.	อีต 12 คลอง 14	"	2			
3.	ฉลองสด	"	2		เวลามีทองสด	
4.	ฉลองตุก (ฉลองกระดูก)	"	2		เวลาเอากระดูก เข้าธาตุ	
5.	วัดตูข้าว	"	2		บุญกุ่มข้าวใหญ่	
6.	หนังสือคำสอน	"	4		เทศนาหลังทำบุญ	
7.	ขุนทึงขุนเทือง	"	3		"	
8.	นางแดงอ่อน	"	5		"	
9.	ท้าวกำกาดำ	"	6		"	
10.	ท้าวเลื้อนเ้า	"	4		"	
11.	หงส์น้ำ	"	5		"	
12.	เซตตะพน	"	5		"	
13.	สร้อยสายคำ	"	7		ตำรา	
14.	ขูลุนางอ้ว	"	3			
15.	กาฬเกษ	"	5			
16.	นางผมหอม	"	5			

วัดบ้านไชยรักษ์ บ้านทุ่งใหญ่ ตำบลกุศกร อำเภอตระการพืชผล

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
1.	อุณหัสนวิชัย	ธรรม	1	40 ครั้ง/ปี	บุญบ้าน ทำบุญ	ดี
2.	ปัญญาปารมี	"	1	40 ครั้ง/ปี	"	
3.	ลัทธิมหาชาติ	"	12	1 ครั้ง/ปี	บุญมหาชาติ	
4.	นางแดงอ่อน	"	12			

วัดบุรีรัฐ บ้านกุงน้อย ตำบลกุดศกร อำเภอดงหลวง จังหวัดอุบลราชธานี

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้/ปี	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
1.	ลัทธิมหาชาติ	ธรรม	12			
2.	ฉลองบวช	"	1			
3.	ปัญญาปารมี	"	3			
4.	อุณหสสวีย์	"	3			
5.	ฉลองปราสาทผึ้ง	"	1			
6.	อุบาสก	"	5			
7.	คำสอนพระอินทร์	"	1			
8.	ยอดมูข	"	1			
9.	ปาฏิโมกข์		1			
10.	พุทธทำนาย		1			
11.	ฐูลนางอ้ว		5			
12.	ท้าวท้าวท้าว		4			
13.	สุริวงศ์		10			
14.	สินชัย (สังข์สินชัย)	ขอม	19			
15.	ท้าวดาวเรือง	ธรรม	3			

สมุดวิสุทธิสารบรรณวัดบ้านกุงน้อย ตำบลกุดศกร อำเภอดงหลวง จังหวัดอุบลราชธานี

ปีที่จารึก	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้/ปี	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
2538	ฉลองบวช	ธรรม	1			
2539	ฉลองบวช	ธรรม	1			
2540	ฉลองบวช	ธรรม	1			
2541	ฉลองบวช	ธรรม	1			

วัดวนาวาส บ้านพอกใหญ่ ตำบลเป้า อำเภอตระการพืชผล

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้/ปี	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
1.	ลัทธิมหาชาติชาดก	ธรรม	18	1 ครั้ง/ปี	บุญมหาชาติ	
2.	พระศรีอารย	"	1			
3.	ลัทธิพื้นเวียงจันทร์	"	4			
4.	สอนโลก	"	7			
5.	อนาคตวงศ์	"	4			
6.	วัดอุบลนิคม	"	10			
7.	ฉลองข้าวแจก	"	1			
8.	สร้อยสายคำ	"	3			
9.	ฉลองมหากฐิน	"	1			
10.	ฉลองข้าวประดับดิน	"	1			
11.	อาการวัดตลิ่ง	"	1			
12.	จันทร์เสกการสูตร	"	1			
13.	มหานิพพาน	"	1			
14.	ฉลองธง	"	1			
15.	มูลนิพพาน	"	1			
16.	ศีล 5 เทศนา	"	1			
17.	ขานิตวงศ์ฉลองศพ	"	1			
18.	พญาธรรมนิกราชัย	"	1			
19.	นกกะเหินตอน	"	5		เข้าพรรษา	
20.	เวสันตานารก	"	1			
21.	อุบาทว์	"	1			
22.	ยอดมยุ	"	1			
23.	วิสุทธิยา	"	1			
24.	เขียงใจโรโต	"	5			
25.	แท่นน่านแม่	"	1			
26.	นางแดงอ่อน	"	5		เข้าพรรษา	
27.	พระธรรมนิบชาติ	"	1			
28.	โลวัจ	"	10			
29.	ปฐมสมโพธิ์	"	11			
30.	ท้าวหงส์หิน	"	8			

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้/ปี	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
31.	อานิสงส์นิพนพานสูตร	"	1			
32.	ลำพันเวียงจันทร์	"	5			
33.	มนต์นิรพาน		1			
34.	ผาแดงนางไอ่	ธรรม	4			
35.	บุลนางอ้าว		2			
36.	ปฐมบันนา		3			
37.	พระลักษ์พระราม		1			
38.	ภาพเกษ		1		เข้าพรรษา	
39.	อุณห์สสิวิชัย		4			
40.	สินชัย (สังข์ศิลป์ชัย)					

วัดเวฬุวัน บ้านไผ่ ตำบลกุดยางลวด อำเภอตระการพืชผล

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
1.	ปัญญาปารมี	ธรรม	1	10-20 ครั้ง/ปี	บุญบ้าน, บุญคุณลาน	
2.	อุณห์สสิวิชัย	"	1	1-20 ครั้ง/ปี	"	
3.	พระเวสสันดรชาดก	"	15	1	บุญมหาชาติ	
4.	ฉลองสังฆทาน	"	1			
5.	อุบาทว์	"	7			
6.	ทิพยามนต์	"	1			
7.	ท้าวอู่แก้วทอง	"	8			
8.	พุทธทำนายพื้นเมือง	"	1			
9.	แท่นน่านมแม่	"	1			
10.	พระอินทร์ใช้ชาติ	"	1			
11.	แปลมนต์น้อย	"	3			
12.	ยอดมูข	"	1	1-10 ครั้ง/ปี	งานบำเพ็ญ กุศลศพ	
13.	อภิธรรม	"	1			
14.	ปาฏิโมกข์	"	1			
15.	สังฆทานคร	"	1			
16.	ครองจกกรม	"	1			

วัดศรีพลแพง บ้านโนนกง ตำบลโนนกง อำเภอตระการพืชผล

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้/ปี	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
1.	ลำนมหาชาติ	ธรรม	13	1 ครั้ง/ปี	บุญมหาชาติ	
2.	ผาแดงนางไอ่	"	4		เข้าพรรษา	
3.	หงส์หิน	"	3		"	
4.	ปัญญาปรมี	"	1		สังฆอนเมยแพร่	
5.	ฉลองประชุมเพลิง	"	1		อุทิศส่วนกุศล	
6.	ฉลองปราสาทผึ้ง	"	1		"	
7.	อุณหสสวีย์	"	1		สังฆอนเมยแพร่	
8.	ยอดมูข	"	1		งานศพ	
9.	นางแดงอ่อน	"	4			
10.	นางผมหอม	"	4			

วัดศรีลาชัย บ้านนาห้วยแดง ตำบลโนนกง อำเภอตระการพืชผล

19.

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้/ปี	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
1.	พระเวสสันดรชาดก	ธรรม	13		บุญมหาชาติ	
2.	ท้าวศกท้าวซื่อ	"		"	บุญออกพรรษา	
3.	เชียงเหมียง				บุญข้าวสาก	

วัดสว่างอารมณ์ บ้านดอนจิก ตำบลนาพิน อำเภอตระการพืชผล

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
1.	นกกกระเด็นต้อน	ธรรม		1 ครั้ง/ปี	ช่วงเข้าพรรษา	
2.	โสวัจ	"				

วัดสังฆนิवास บ้านโนนเมือง ตำบลตระการ อำเภอตระการพืชผล

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
1.	จันทกุมาร	ธรรม				
2.	นกกะจอกน้อย	"				
3.	นลสังขยา	"				
4.	บาลีมูลกัจจายน์	"				
5.	เทวทูตสูตร	"				
6.	สินชัย (สังขศิลป์ชัย)	"				
7.	จันทคราส	"				
8.	สิงกาโลกระต่ายคำ	"				
9.	ปฐมสมโพธิ	"			เข้าพรรษา	
10.	พระเวสสันดรชาดก	"		1 ครั้ง/ปี	บุญมหาชาติ	
11.	ปัญญาบารมี	"			บุญแจกข้าว	
12.	อุณหสสวีย์	"			บุญแจกข้าว	
13.	วิสุทธิญา	"				

วัดสิทธิพนชัย บ้านดอนใหญ่ ตำบลขุหลุ อำเภอตระการพืชผล

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้/ปี	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
1.	สินชัย (สังขศิลป์ชัย)		19		เทศนาในช่วง เข้าพรรษา	
2.	กาฬเกษ		20		"	
3.	ท้าวศตท้าวชื่อ		4			
4.	ขูลุนางอ้ว		4			
5.	ผาแดงนางไอ่		18			
6.	มนต์นิรพาน		1			
7.	วิสุทธิยา		1			
8.	ปัญญาบารมี		1		งานขึ้นปีใหม่	
9.	อุณหสสวีย์		1			
10.	อุบาทว์		7			
11.	โคลงเอาผ้าเอาเมีย		1			

วัดสุวรรณาราม บ้านน้ำคำ ตำบลนาสะไม อำเภอดงหลวง

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้/ปี	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
1.	สิงกาโลกระต่ายคำ	ธรรม	8			ดี
2.	สอนโลก	"	4			"
3.	นกกะเต็นต่อน	"	4			
4.	นกกะจอกน้อย	"	5			
5.	ผาคางคำช้าง	"	4			
6.	หัวก้ากาคำ	"	4			
7.	พญาคันคา	"	5			
8.	คำสอน	"	3			
9.	เชตพน	"	6			
10.	กาเมือก	"	2			
11.	หัวนมหายุ	"	3			
12.	กำพร้าวผีน้อย	"	4			
13.	นางแต่งอ่อน	"	4			

วัดอภัยคีร์ บ้านไร่แดง ตำบลโคกจาน อำเภอดงหลวง

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้/ปี	โอกาสที่ใช้	การจัดเก็บ
1.	พระเวสสันดรชาดก	ธรรม	13		บุญมหาชาติ	
2.	หน้าผากไถลกระตืน	"	11			
3.	นางผมหมอม	"	9		เข้าพรรษา	
4.	ลินทอง	"	12		"	
5.	ขุนทึงขุนเทือง	"	12			
6.	สังขมธาตุ	"	8			
7.	อภิธรรมมหาปฏิฐาน	"	1			
8.	พระธรรมนับชาติ	"	2			

อำเภอตาลสุม

วัดคอนตะลี บ้านคอนตะลี-โนนสวรรค์ ตำบลตาลสุม อำเภอตาลสุม

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
1.	ลัทธิมหาชาติ	ธรรม	13	1	บุญมหาชาติ	ดี
2.	หน้าผากโลกกระเด็น	"				
	ปัญญาปารมี	"	2	5	บุญทั่วไป	
	อุณหิสสวิชัย	"	2	5	บุญทั่วไป	

วัดคอนรังกา บ้านคอนรังกา ตำบลตาลสุม อำเภอตาลสุม

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
1.	ลัทธิมหาชาติ	ธรรม	13	1	บุญมหาชาติ	
2.	ปัญญาปารมี	"	2	5	บุญทั่วไป	

วัดนาห้วยแคน บ้านนาห้วยแคน ตำบลตาลสุม อำเภอตาลสุม

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
1.	ลัทธิมหาชาติ	ธรรม	13	1	บุญมหาชาติ	

วัดหนองเป็ด บ้านหนองเป็ด ตำบลนาคาย อำเภอตาลสุม

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
1.	ท้าวศตท้าวชื่อ	ธรรม				
2.	ท้าวกำกาดำ	ธรรม				
3.	นางสิบสอง	ธรรม				
4.	ขุนนางอัว	ธรรม				
5.	ผาแดงนางไอ่	ธรรม				
6.	พระเจ้าเลี่ยมโลก	ธรรม				
7.	พระเจ้าห้าร้อย	ธรรม				
8.	ไก่แก้วหอมอุ	ธรรม				
9.	กำพริ้วผีน้อย	ธรรม				
10.	หงส์หิน	ธรรม				
11.	ด็กแดนโมดำ	ธรรม				
12.	นกกระยางขาว	ธรรม				
13.	ท้าวหมาหุย	ธรรม				
14.	สุทนต์โนราห์	ธรรม				
15.	นางหมาขาว	ธรรม				
16.	จันทโครพ	ธรรม				
17.	สังข์ทองเงาะป่า	ธรรม				
18.	ลินทอง	ธรรม				

วัดบ้านเชียงแก้ว บ้านเชียงแก้ว ตำบลจิกเทิง อำเภอตาลสุม

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้/ปี	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
1.	พระเวสสันดรชาดก	ธรรม	13	1	บุญมหาชาติ	ดี
2.	ปฐมสมโพธิ์	"	23		ช่วงเช้าพรรษา	
3.	หน้าผากโลกกระเด็น	"	11	5		

วัดม่วงโคน ตำบลตาลชุม อำเภอตาลชุม

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้/ปี	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
1.	ลัทธิมหาชาติ	ธรรม	13	1	บุญมหาชาติ	

วัดสระปทุมมาลัย บ้านหนองงูใหญ่ ตำบลหนองงู อำเภอตาลชุม

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้/ปี	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
1.	กาพย์เกษ	ไทยน้อย	1			
2.	ยอดมุข	ธรรม	1	5	งานศพ	
3.	ปัญญาปารมี	"	1	7	ทำบุญบ้าน	
4.	อุณหิสสวิชัย	"	1	5	"	
5.	ฉลองธง	"	1	7	เก็บกระดูก	
6.	ฉลองปราสาทผึ้ง	"	1	7	"	
7.	ทิพย์มนต์	"	1	3	เจริญพุทธมนต์กลางบ้าน	
8.	ปาวรณากถา	"	1	1	ปาวรณากาล	
9.	กุฐินขันธ	"	1	1	บุญกุฐิน	
10.	พระเวสสันดรชาดก	"	1	1	บุญมหาชาติ	
11.	พระธรรมนันทชาติ	"	1			
12.	ยอดธรรมปาริสุทธียา	"	1			
13.	ฉลองสัปดาห์	"	1			
14.	สวดมนต์น้อย	"	1			
15.	ปัญญาปารมีหลวง	"	1			
16.	ฉลองลัทธิอาบน้ำ	"	1			

วัดสำโรงใต้ ตำบลสำโรง อำเภอดาหลวง

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
1.	ปัญญาปารมี	ธรรม		1 ครั้ง/ปี		
2.	อุณหตสวีย์	ธรรม				
3.	นางพญากาเผือก	ธรรม				
4.	ท้าวคำสอน	ธรรม	1			
5.	นกกะจาบ	ธรรม	3			
6.	พระเวสสันดรชาดก	ธรรม	13	1 ครั้ง/ปี	บุญมหาชาติ	
7.	มรณังดับโลก	ธรรม	1			
8.	สอนโลก	ธรรม	1			
9.	ท้าวหลิน	ธรรม	9			
10.	ลำพันเวียงจันทร์	ธรรม				
11.	ขุนทึงขุนเทือง	ธรรม				

อำเภอทุ่งศรีอุดม

วัดบ้านหนองขี้เหิน ตำบลหนองอัม อำเภอทุ่งศรีอุดม

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
1.	ปฐมสมโพธิ์	ธรรม	21	ธรรม		สมบูรณ์
2.	พระเวสสันดรชาดก	"	13	ธรรม	ธรรม	สมบูรณ์

อำเภอนาจะหลวย

วัดบ้านทุ่งเพียง บ้านทุ่งเพียง ตำบลโสกแสง อำเภอนาจะหลวย

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
1.	พระเวสสันดรชาดก	ธรรม		1 ครั้ง/ปี	บุญประจำปี	

วัดบ้านนาจะหลวย บ้านนาจะหลวย ตำบลนาจะหลวย อำเภอนาจะหลวย

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
1.	ท้าวศตท้าวซื่อ	ธรรม	10	1 ครั้ง/ปี	บุญออกพรรษา	

วัดบ้านม่วง บ้านม่วง หมู่ 2 ตำบลพรสวรรค์ อำเภอนาจะหลวย

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
1.	ปฐมสมโพธิ์		14	1 ครั้ง/ปี	เทศน์ออกพรรษา	ในห้องสมุดวัด
2.	ลัทธิมหาชาติ		13	"	บุญมหาชาติ	

วัดป่าแก้ว บ้านป่าแก้ว หมู่ 4-8 ตำบลโนนสมบูรณ์ อำเภอนาจะหลวย

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
1.	สิงกาโลกระต่ายคำ	ธรรม	8	1 ครั้ง	บุญข้าวสาก	เก็บในตู้
2.	ท้าวท้าวคำ	ธรรม	6	1 ครั้ง	บุญข้าวประดับดิน	
3.	ลำพันวียงจันทน์	ธรรม	6	1 ครั้ง	"	
4.	คัทนาม (คชนาม)	ธรรม	8	1 ครั้ง	"	
5.	จำปาสีตันบันปลาย	ธรรม	6		วันปวารณา ออกพรรษา	
6.	จำปาสีตันบันปลาย	ธรรม	8		"	
7.	วัดภูข้าว	ธรรม	1		"	
8.	ล้ามหาชาติ	ธรรม	13	1 ครั้ง	บุญมหาชาติ	
9.	ไก่อแก้วหอมธู	ธรรม	8	หลายครั้ง	ทำวัตรประจำวัน	
10.	นกกระจอกน้อย	ธรรม	5	หลายครั้ง	"	
11.	ยอคมุข	ธรรม	1	หลายครั้ง	งานศพ	
12.	ปัญญาปารมี	ธรรม	1	หลายครั้ง	ทำวัตรตอนเย็น	
13.	อุณห์สสวิชัย	ธรรม	1	หลายครั้ง	"	

อำเภอน้ำยืน

วัดจันทร์ชัย บ้านโนนขาวสะอาด ตำบลยาง อำเภอเมือง

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้/ปี	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
1.	ลัทธิศาสนา	ธรรม	13			
2.	นางแดงอ่อน	"	17			
3.	ลีนทอง	"	4			
4.	แทนน่านแม่	"	1			
5.	ท้าวคตท้าวชัย	"	12			
6.	ท้าวแก้วดำ	"	4			
7.	ลินชัย (สังขสิทธิ์ชัย)	ไทยน้อย	1			
8.	ลำพันเวียงจันทร์	ธรรม	5			
9.	อุณหัสสวิชัย	"	5			
10.	วิสุทธิยา	"	1			
11.	ปารมี 10 ทิศ	"	3			
12.	สะเดาะห้เคราะห์	"	2			
13.	สูตรขวัญต่าง ๆ	"	1			
14.	บอกฤกษ์-ยาม	"	1			
15.	สมุนไพร	"	1			
16.	เชตพน	"	1			

วัดหนองคู บ้านหนองคู ตำบลยาง อำเภอเมือง

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้/ปี	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
1.	พระเวสสันดรชาดก	ธรรม	12	1	บุญมหาชาติ	
2.	สังกาสโลกระต่ายดำ	"	11			
3.	ภาพเกษ	"	16			
4.	ปฐมสมโพธิ	"	26			
5.	สุริวงศ์	"	12			
6.	พระเวสสันดรชาดก	"	13			

อำเภอบุญทริก
วัดธรรมมิกาวาส ตำบลห้วยข่า อำเภอบุญทริก

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้/ปี	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
1.	ลัทธิมหาชาติ	ธรรม	13	1	บุญมหาชาติ	ดี
2.	มรณังดับโลก	"	2	1-2	แสดงธรรม โอกาสต่าง ๆ	
3.	ปัญญาปารมี	"	1			
4.	อุณหสสวชิย	"	1			

วัดโนนนิवास บ้านโนนค้อ ตำบลโนนค้อ อำเภอบุญทริก

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้/ปี	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
1.	ปัญญาปารมี	ธรรม	1			ดี
2.	อุณหสสวชิย	"	1			
3.	ฉลองศุก (ฉลองกระตูก)	"	1			
4.	แทนน้ำนมแม่	"	1			
5.	ลัทธิมหาชาติ		12		บุญมหาชาติ	
6.	จำปาสีตัน		8			
7.	สิงกาโลกะตายคำ		7			
8.	กำพร้าวฝั้น้อย		3			

วัดบูรพาราม บ้านนาโถม ตำบลหนองสะโน อำเภอบุญทริก

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้/ปี	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
1.	ปฐมสมโพธิ์	ธรรม	31		วันพระ	
2.	พระไตรปิฎก	"	12			
3.	นิพพานสูตร	"	8			
4.	เสียวสวาสดี	"	21			
5.	ลัทธิมหาชาติ	"	13		บุญมหาชาติ	

วัดศรีสุนทร บ้านหัวเข้ ตำบลบัวงาม อำเภอหนองทริก

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้/ปี	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
1.	หนังสือหิน	ธรรม	8		บุญออกพรรษา	ดี
2.	ทำวก้ากาดำ	ธรรม	5			
3.	ไก่แก้วหอมธู	ธรรม	6			
4.	ทำวลิง	ธรรม	3			
5.	ทำวนมาหยุย	ธรรม	3			
6.	ทำวนคำสอน	ธรรม	4			
7.	นกกระจอกน้อย	ธรรม	3			
8.	กำพราณีน้อย	ธรรม				

วัดสุวรรณาราม บ้านหนองเม็ก ตำบลห้วยข่า อำเภอหนองทริก

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้/ปี	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
1.	จำปาสดัน	ธรรม	8			

วัดอัมพวัน บ้านสร้างม่วง ตำบลหนองสะโน อำเภอหนองทริก

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้/ปี	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
1.	พระเวสสันดรชาดก	ไทยน้อย	13	1	บุญมหาชาติ	
2.	นางผมหมอม	ไทยน้อย	9	1	บุญออกพรรษา	

อำเภอพิบูลมังสาหาร
วัดแหมได้ บ้านแหมได้ ตำบลบ้านแหม อำเภอพิบูลมังสาหาร

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้/ปี	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
1.	ลัทธิมหาชาติ	ธรรม	13	1	บุญมหาชาติ	
2.	บัวระพัน	"	12			
3.	ปัญญาปารมี	"	30			
4.	อุณหสสวัชย	"	8			
5.	มาลัยหมื่น	"	3			
6.	มาลัยแสน	"	3			

วัดแหมเหนือ บ้านแหมเหนือ ตำบลบ้านแหม อำเภอพิบูลมังสาหาร

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้/ปี	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
1.	พระเวสสันดรชาดก	ธรรม	1	1	บุญมหาชาติ	ดี

วัดนาเจริญ บ้านนาหว้า ตำบลโพธิ์ศรี อำเภอพิบูลมังสาหาร

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้/ปี	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
1.	ปัญญาปารมี	ธรรม	1			
2.	อุณหสสวัชย	"	1			
3.	กาฬเกษ	"	1	1	ช่วงเข้าพรรษา	
4.	สินชัย (สังขศิลป์ชัย)	"	1	1	"	
5.	มโนสถ	"	1	1	"	
6.	หน้าผากไกลกระเด็น	"	1	1	"	
7.	คัทนาม (คชนาม)	"	1			
8.	ท้าวท้าวคำ	"	1	1	"	
9.	สุพรหมโมกษา (หมา 9 หาง)	"	1	1	"	
10.	นกกระเจอน้อย	"	1	1	"	
11.	นางแดงอ่อน	"	1	1	"	
12.	ลัทธิมหาชาติ	"	1	1	บุญมหาชาติ	

วัดโนนเจริญ บ้านโนนข่า ตำบลโพธิ์ศรี อำเภอพิบูลมังสาหาร

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้/ปี	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
1.	ลัทธิมหาชาติ	ธรรม	13		บุญมหาชาติ	
2.	ปฐมสมโพธิ	"	26		ช่วงเข้าพรรษา	
3.	จำปาสดัน	"	กรม		บุญข้าว ประดับดิน	
4.	เสียวสวาสดี	"	กรม			
5.	เขียงเหมียง	"	กรม			
6.	เขียงโจรโต	"	กรม			
7.	สิงกาโลกระด้ายคำ	"	กรม			
8.	ผาคางคำค่าง	"	กรม			
9.	ปลาแดกปลาเสมอ(หัวบุสบา)	"	กรม			
10.	ศิริมานนธ์	"	กรม			
11.	พญาคันคาก	"	กรม			
12.	สังฆอมธาตุ	"	กรม			

วัดโพธิ์ไทร บ้านโพธิ์ไทร ตำบลโพธิ์ อำเภอพิบูลมังสาหาร

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้/ปี	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
1.	พระเวสสันดรชาดก	ธรรม	13	1	บุญมหาชาติ	ดี

วัดโพธิ์ศรีเหนือ บ้านโพธิ์เหนือ ตำบลโพธิ์ศรี อำเภอพิบูลมังสาหาร

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้/ปี	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
1.	ลัทธิมหาชาติ	ธรรม	1			
2.	ปฐมสมโพธิ	"	1			
3.	ปัญญาปารมี	"	1			

วัดระเว บ้านระเว ตำบลระเว อำเภอพิบูลมังสาหาร

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้/ปี	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
1.	ลำนหาชาติ	ธรรม	1	1	บุญมหาชาติ	
2.	ปฐมสมโพธิ์	"	1		ช่วงเช้าพรรษา	
3.	ปัญญาปารมี	"	1		บุญแจกข้าว	
4.	อุณหสสวีย์	"	1		"	
5.	ฉลองคุณพ่อแม่	"	1		งานบุญทั่วไป	
6.	สอนโลก	"	1		"	

วัดราชพฤกษ์ บ้านโนนคูณ ตำบลโนนกาหลง อำเภอพิบูลมังสาหาร

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้/ปี	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
1.	พระเวสสันดรชาดก			หลายครั้ง		ดี
2.	ภาพแกะ				วันพระ	
3.	นกกะยางขาว					
4.	ทำวก้ากาดำ					
5.	นางสิบสอง					
6.	กำพร้าผีน้อย					
7.	นางแดงอ่อน					

วัดศรีบุญเรือง บ้านดอนจัว ตำบลหนองบัวฮี อำเภอพิบูลมังสาหาร

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้/ปี	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
1.	พระเวสสันดรชาดก	ธรรม	1	1	บุญมหาชาติ	ดี

วัดสะพานโดม บ้านสะพานโดม ตำบลโพธิ์ไทร อำเภอพิบูลมังสาหาร

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้/ปี	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
1.	ลำนหาชาติ	ธรรม	13	1	บุญมหาชาติ	ดี

อำเภอโพธิ์ไทร

วัดจันทร์หอม บ้านแก่งไต้ ตำบลม่วงใหญ่ อำเภอโพธิ์ไทร

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้/ปี	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
1.	ปัญญาปารมี	ธรรม		1	บุญมหาชาติ	ใช้ผ้าห่อไว้ แต่ละเรื่อง
2.	อุณหตสวีย์	ธรรม		1	"	เก็บรวบรวม ไว้บนโต๊ะ
3.	อุบาทว์	ธรรม		1	ทำบุญบ้าน	
4.	นรสีหะคาถา	ธรรม		1	ทำบุญบ้าน	
5.	ทิพย์มนต์	ธรรม		1	ทำบุญบ้าน	
6.	สารการะวิชาสูตร	ธรรม		1	ทำบุญบ้าน	
7.	มาลัยหมื่น	ธรรม		1	บุญมหาชาติ	
8.	มาลัยแสน	ธรรม		1	บุญมหาชาติ	
9.	ลั่ฆมหาชาติ	ธรรม			คันคว่ำ/ส่งสอน	
10.	พุทธทำนาย	ธรรม			"	
11.	ยอดธรรม (ยอดมุข)	ธรรม			"	
12.	พระเวสสันดรชาดก	ธรรม			"	
13.	พระไตรปิฎก	ธรรม			"	
14.	ไถ่แก้วหอมสุ	ธรรม			"	
15.	ฐูลนางอ้ว	ธรรม			"	
16.	แพนน้ำนมแม่	ธรรม			"	
17.	คติโลกคดียธรรม	ธรรม			"	
18.	ท้าวท้าวคำ	ธรรม			"	
19.	พระยาธรรมมิกราช	ธรรม			"	
20.	นางแดงอ่อน	ธรรม			"	
21.	สอนโลก	ธรรม			"	

กรมศิลปากร วิทยาลัยศิลปากร และในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ลำดับ	ชื่อเรื่อง	ปีที่พิมพ์	จำนวน	วันที่พิมพ์	ฉบับที่	ที่
1	ปัญญาปารมี	5	54	พ.ศ.	1	1

อภัย เลียงจินดาการ

โสรัจ นามอน

กรมศิลปากร

วัดท่าวาริ บ้านนาขาม ตำบลสำโรง อำเภอโพธิ์ไทร

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้/ปี	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
1.	ปัญญาปารมี	ธรรม	1	ตลอดปี	มงคล/อวมงคล	เรียบร้อย
2.	อุณหสัทธิชัย	ธรรม	1			
3.	อุบาทว์	ธรรม	1	1	อวมงคล	
4.	พระเวสสันดรชาดก	ธรรม	1		บุญประจำปี เดือน 4	
5.	วิสุทธิญา	ธรรม	1	1	อวมงคล	

วัดโนนสว่าง บ้านดอนกะทอด ตำบลม่วงใหญ่ อำเภอโพธิ์ไทร

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้/ปี	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
1.	ลำพันเวียงจันทร์	ธรรม	6			
2.	ยอดธรรม	ธรรม	1			
3.	อุบาทว์	ธรรม	1			

วัดโนนสะอาด บ้านดอกชาด ตำบลสองคอน อำเภอโพธิ์ไทร

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้/ปี	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
1.	วัดอุอนุโลม	ธรรม				
2.	ทรายพองหนองคำแสน	ธรรม				
3.	สุทนต์มโนราห์	ธรรม	2			
4.	โศดบุรุษ	ธรรม				
5.	ปัญญาปารมี	ธรรม			ใช้ในงานต่าง ๆ	
6.	ชนะฉันทะ	ธรรม				
7.	มนต์น้อย	ธรรม		ตลอดไป	เรียนเอาความรู้	
8.	แท่นน่านมแม่	ธรรม		ตลอดไป	เรียนเอาความรู้	
9.	ล้ามหาชาติ	ธรรม	13	1	บุญประจำปี	
10.	อุบาทว์	ธรรม		หลายครั้ง	บุญบ้าน	
11.	หนุมาน	ธรรม	5	1	บุญข้าวใจเดือน 3	

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้/ปี	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
12.	พระไตรปิฎก	ธรรม	12	ตลอดไป	เทศน์สั่งสอน	
13.	อภิธรรม	ธรรม		ตลอดไป	เทศน์สั่งสอน	
14.	ทิพย์มนต์	ธรรม		หลายครั้ง	ทำบุญบ้าน	
15.	พระธรรมนันทชาติ	ธรรม				
16.	วิสุทธิยา	ธรรม				
17.	สารภาพระวัตสูตร	ธรรม			ทำบุญบ้าน	
18.	มูลนิพพาน	ธรรม	7		บุญเดือน 3	
19.	แสนพื้นเมือง	ธรรม			บุญเดือน 3	
20.	ยอดธรรม	ธรรม				
21.	เสียงใจโต	ธรรม	7			
22.	กาลนัมมัสสว	ธรรม	5			
23.	อุณห์สสว	ธรรม				
24.	มนต์กลาง	ธรรม		ตลอดไป	เรียนเอาความรู้	

วัดโป่งเจริญ บ้านโป่งเจริญ ตำบลสองคอน อำเภอโพธิ์ไทร

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้/ปี	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
1.	ลำพันเวียงจันทร์	ธรรม		1	บุญข้าวสาก	
2.	นางสิบสอง	ธรรม		1	บุญข้าวประดับดิน	

วัดมณีมาวาส บ้านนางวาน ตำบลม่วงใหญ่ อำเภอโพธิ์ไทร

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้/ปี	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
1.	อภิธรรม	ธรรม	7			
2.	ท้าวท่ากาดำ	ธรรม	4			
3.	พญาคันคาก	ธรรม	3	หลายครั้ง	วันพระช่วงเข้าพรรษา	
4.	ไก่แก้วหอม	ธรรม	8			
5.	ผาดางคำค้าง	ธรรม	5			
6.	ท้าวคตท้าวชื่อ	ธรรม	2			
7.	กะปอมคำ	ธรรม	5			

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้/ปี	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
8.	กำพร้ามีน้อย	ธรรม	4			
9.	ผาแดงนางไอ่	ธรรม	8	หลายครั้ง	ทุกวันพระช่วง เข้าพรรษา	
10.	เทวดาสอนโลก	ธรรม	4			
11.	หงส์หิน	ธรรม	7			
12.	ตักแต่นคำ	ธรรม	5	หลายครั้ง	วันพระช่วงเข้าพรรษา	
13.	บุณนางอ้ว	ธรรม	4	หลายครั้ง		
14.	ท้าวกำกาดำ	ธรรม	4			
15.	จำปาสีตัน	ธรรม	8	หลายครั้ง	ทุกวันพระช่วง เข้าพรรษา	
16.	นางแดงอ่อน	ธรรม	8			
17.	ลำพินเวียงจันทร์	ธรรม	6			
18.	สุวรรณสังขาร	ธรรม	5			
19.	เทศนาศีล 5	ธรรม	1			
20.	ฉลองข้าวประดับดิน	ธรรม	1			
21.	พุทธธรรมมิกราช	ธรรม	1			
22.	มงคลสูตร	ธรรม	1			
23.	มูลกัตถ	ธรรม	1			
24.	สูตรอุบาทว์	ธรรม	1			
25.	ฉลองข้าวแจก	ธรรม	1			
26.	ลวดวิชัย	ธรรม	1			
27.	ปัญญาปารมี	ธรรม	10	หลายครั้ง	ทำบุญ/คั่นคว่ำ	
28.	แพนน้ำนมแม่	ธรรม	10			
29.	อุณหสสวิชัย	ธรรม	5			
30.	อภิธรรมปิฎก	ธรรม	1			
31.	โลกทตตวัตถุ	ธรรม	2			
32.	พระธรรมข้ามชาติ	ธรรม	4			
33.	ทราญฟองหนองคำแสน	ธรรม	1			
34.	ฉลองบวช	ธรรม	1			
35.	พระสังคินี	ธรรม	1			
36.	การนับบุญ (ระดู)	ธรรม	1			
37.	ฉลองพระทราย	ธรรม	1			
38.	นิทานคำมณีจันทร์	ธรรม	1			

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้/ปี	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
39.	ฉลองเครื่องไสยทาน	ธรรม	1			
40.	สวดชัย	ธรรม	1			
41.	มาลัยหมื่น	ธรรม	1	หลายครั้ง	ทำบุญบ้าน/คันคว่ำ	
42.	มาลัยแสน	ธรรม	1	หลายครั้ง		
43.	อุบาทว์	ธรรม	1			
44.	ลาภการะวิชาสูตร	ธรรม	1			
45.	ทิพย์มนต์	ธรรม	1			
46.	สอนคำแดง	ธรรม			วันพระช่วงเข้าพรรษา	

วัดศรีมงคล บ้านพะไล ตำบลโพธิ์ไทร อำเภอโพธิ์ไทร

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้/ปี	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
1.	พระเวสสันดรชาดก	ธรรม	13	1	งานบุญประจำปี	เก็บในตู้
2.	อุณหสวชัย	ธรรม		2	งานบุญประจำปี	
3.	ปัญญาปารมี	ธรรม		2	งานบุญประจำปี	
4.	กาพย์เกษ	ธรรม	21	1	งานบุญประจำปี	เก็บในกล่องไม้
5.	นางแดงย่อน	ธรรม		1	งานบุญประจำปี	เก็บในตู้
6.	ทำวนลิน	ไทยน้อย	8			เก็บในกล่องไม้
7.	พญาคันคาก	ไทยน้อย	7			เก็บในตู้
8.	มาลัยหมื่น	ธรรม	1			
9.	มาลัยแสน	ธรรม	1			
10.	สุทนต์โนราห์	ธรรม	8			

วัดสิงห์ทอง บ้านตุม ตำบลม่วงใหญ่ อำเภอโพธิ์ไทร

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้/ปี	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
1.	ยอธรรม (ยอคมุข)	ธรรม	1		งานศพ	
2.	ปัญญาปารมี	ธรรม	1		ทำบุญบ้าน บุญมหาชาติ	
3.	พระมาลัย	ธรรม			-	
4.	ปฐมสมโพธิ์	ธรรม			บุญข้าวสาก บุญข้าวประดับดิน	
5.	จำปาสดัน	ธรรม	8		-	
6.	โลว้จ	ธรรม	12		-	
7.	นางผมหอม	ธรรม	5		-	
8.	กำพร้าวฝ้ายน้อย	ธรรม	4		-	
9.	สิงกาโลกระต่ายคำ	ธรรม	8		-	
10.	พระมาลัย	ธรรม			-	
11.	ท้าวอุ้นวาทอง	ธรรม	8		-	
12.	พระเจ้าห้าร้อยชาติ	ธรรม	30			
13.	พระเวสสันดรชาดก	ธรรม	14			
14.	พระมาลัยคำกลอน	ธรรม	7			
15.	มูลเตม	ธรรม	9			
16.	หงส์หิน	ธรรม	7			
17.	รามเกียรติ์	ธรรม	7			

อำเภอม่วงสามสิบ
วัดขม้น บ้านขม้น อำเภอม่วงสามสิบ

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้/ปี	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
1.	ท้าวท้าวดำ	ธรรม		ปีละครั้ง	บุญประจำปี	ไม่ค่อยดีนัก
2.	ภาพเกษ	"		"	และเทศกาล	เพราะหนัก
3.	ลินชัย (สังขศิลป์ชัย)	"		"	เข้าพรรษา	"
4.	สุริวงศ์	"		"	"	"
5.	นางผมหอม	"		"	"	"
6.	ผาแดงนางไอ่	"		"	"	"
7.	ไก่แก้วหอมสุ	"		"	"	"

วัดคิห์ บ้านหนองเมือง อำเภอม่วงสามสิบ

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้/ปี	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
1.	สุริวงศ์		10	หลายครั้ง		
2.	ลินทอง		5			
3.	มูลจิตติ		12			
4.	ขุนทึงขุนเทือง		5			
5.	สังฆอมธาตุ		6			
6.	ผาแดงคำค่าง		6			
7.	อภิธรรม 7 คัมภีร์		7			
8.	นางผมหอม		5			
9.	สุวรรณสังขาร		9			
10.	ภาพเกษ		15		เป็นคำว้างสอน	
11.	สังกาโลกระต่ายคำ		8		เผยแพร่และแสดง	ดี
12.	หงส์หิน		14		ธรรมเทศนาใน	
13.	ปฐมสมโพธิ์		9		ต่าง ๆ	
14.	กัปปมูลน้อย		8			
15.	ปทุมมา		12			
16.	จันทกุมาร		5			

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้/ปี	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
17.	หัวนมหานูย		5			
18.	ปัญญาปารมีหลวง		5			
19.	หัวปาจิตต์		4			
20.	ศรีสะกุมาร		3			
21.	ขุนนางอัว		4			
22.	มูลกัจจายน์		9			
23.	ปฐมปาวณา		4			
24.	ภาพรำผีน้อย		4			
25.	วินัยฮอม		4			

วัดคูมใหญ่ บ้านคูมใหญ่ ตำบลคูมใหญ่ อำเภอเมืองสามสิบ

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้/ปี	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
1.	หัวก้ากาดำ	ธรรม	7	1 ครั้ง/ปี	บุญประจำ	

วัดคำแย หมู่ 6-10 บ้านคำแย ตำบลม่วง อำเภอเมืองสามสิบ

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้/ปี	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
1.	หัวก้ากาดำ	ธรรม	17			ในตู้
2.	พระเวสสันดรชาดก	"	13	1 ครั้ง/ปี	บุญมหาชาติ	"
3.	มูลนิพพาน	"	27			"
4.	ปัญญาปารมี	"	17			"
5.	พุทธทำนาย	"	5			"
6.	ภาพเกษ	"	6			"
7.	สังฆอมธาตุ	"	17			"
8.	อภิธรรม	"	2			"
9.	ยอดมุข	"	1			"
10.	อักษรขอม	ขอม	5			"

วัดหนองเค็ม บ้านหนองเค็ม ตำบลเคเตย อำเภอม่วงสามสิบ

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้/ปี	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
1.	อุณหสสสวชัย	ธรรม			บุญประจำ	ตู้
2.	ฉลองต่าง ๆ					

วัดหนองฮาง บ้านหนองฮาง อำเภอม่วงสามสิบ

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้/ปี	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
1.	สินชัย (ตั้งสินชัย)	ธรรม	10	3 ครั้ง/ปี	วันสำคัญทางศาสนา	
2.	พระลักษณะพระราม	ธรรม	10			
3.	ท้าวท้าวคำดำ	ธรรม	4			
4.	คำสอนพระพุทธเจ้าให้ปฏิบัติ	ธรรม	6		วันพระ	

เพิ่มเติมจากเอกสาร จดหมายเหตุ สมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงชินวราลงกรณ

ประเภท หนังสือ	ชื่อเรื่อง	ปีที่พิมพ์	จำนวน เล่ม	ปีที่พิมพ์	ชื่อเรื่อง	จำนวน เล่ม
1.	...	...	...	...	...	...
2.	...	...	...	...	...	...
3.	...	...	...	...	...	...
4.	...	...	...	...	...	...
5.	...	...	...	...	...	...
6.	...	...	...	...	...	...
7.	...	...	...	...	...	...
8.	...	...	...	...	...	...
9.	...	...	...	...	...	...
10.	...	...	...	...	...	...

วัดน้ำคำแดงใต้ บ้านน้ำคำแดง ตำบลเคย อำเภอม่วงสามสิบ

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้/ปี	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
1.	ลัทธิมหาชาติ	ธรรม	17	1 ครั้ง/ปี	บุญมหาชาติ	
2.	นางแดงอ่อน	"	6			
3.	นกกะจอกน้อย	"	3	4 ครั้ง	เข้าพรรษา ออก พรรษา บุญข้าว ประดับดิน	
4.	หงส์หิน	"	5		"	
5.	ขูลุนางอ้ว	"	4			
6.	จันทโครพ	"	6	4 ครั้ง	เข้าพรรษา ออก พรรษา บุญข้าว ประดับดิน	
7.	จำปาดีต้น	"	14			
8.	ขุนทึงขุนเทือง	"	4			
9.	ผาแดงนางไอ่	"	4			
10.	ท้าวหมาหยูย	"	4			
11.	ท้าวเสือเน่า	"	4			
12.	คำฟองหนองคำแสน	"	3			
13.	กำพร้าวฝีน้อย	"	4			
14.	เดมิย์	"	3			
15.	เชียงเหมียง	"	4			
16.	ท้าวกำกาดำ	"	4			
17.	พญาคันคาก	"	4			
18.	นกกะเต็นน้อย	"	4			
19.	กำพร้าวฝีน้อย	"	4	4 ครั้ง	เข้าพรรษา ออก พรรษา บุญข้าว ประดับดิน	
20.	โสวัจ	"	6			
21.	สุทนต์มโนราห์	"	4			
22.	นิสัยสอนโลก	"	4			
23.	นางผมหอม	"	5			

วัดบ้านเตย ตำบลเตย อำเภอเมืองสามสิบ

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้/ปี	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
1.	พระเวสสันดรชาดก	ธรรม	14	1 ครั้ง/ปี	บุญมหาชาติ	
2.	ปฐมสมโพธิ	"	12	1-2 ครั้ง/ปี	วันพระ	

วัดป่าโพธิ์ศรี บ้านหนองขุ่น ตำบลยางโยภาพ อำเภอเมืองสามสิบ

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้/ปี	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
1.	สูตรขวัญต่าง ๆ	ธรรม	4			ดี
2.	ตวิชายา	"	3			-
3.	มนต์ตำรายา	"	2			"
4.	สะเดาะเคราะห์	"	1			"
5.	เสียเคราะห์ต่าง ๆ	"	3			"
6.	แก้กำเนิด	"	2			"
7.	คาถาต่าง ๆ	"	2			"
8.	ดูดวง	"	1			"
9.	สูตรผูกแขน	"	2			"
10.	คำกรวดน้ำ	"	1			"
11.	มนต์มหาเสน่ห์	"	1			"
12.	แก้วาชัน	"	1			"
13.	คำถวายผ้าอาบนํ้าฝน	"	1			"
14.	ธรรณีสานจิต	"	1			"
15.	หาวันมงคลต่าง ๆ	"	2			"
16.	ป่าวเทวดา	"	1			"
17.	โลกตัดผ้า	"	1			"
18.	ปริญพยานสูตร	"	1			"
19.	เทศน์สูตร	"	1			"
20.	จำพรรษา	"	1			"
21.	สังฆากิเลส	"	1			"
22.	แต่งบูชาโชค	"	1			-
23.	มนต์กันต่าง ๆ	"	1			"

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้/ปี	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
24.	คุณแล	"	1			"
25.	มูลติก	"	1			"
26.	ปาฏิโมกข์	"	1			"
27.	สวดกฐิน	"	1			"
28.	อุณหสสวัญ	"	1			"
29.	สวดมนต์กลาง	"	1			"
30.	พระเวสสันดรชาดก	"	13			"
31.	ปฐมสมโพธิ	"	17			"

วัดโคกการาม บ้านหนองเม็ก ตำบลหนองช้าง อำเภอม่วงสามสิบ

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้/ปี	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
1.	พระเวสสันดรชาดก	ธรรม	13	1 ครั้ง/ปี	บุญมหาชาติ	

วัดศรีพิทยาคม หมู่ที่ 4 บ้านหนองช้างใหญ่ ตำบลหนองช้างใหญ่ อำเภอม่วงสามสิบ

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้/ปี	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
1.	ล้ามหาชาติ	ธรรม	13	1 ครั้ง/ปี	บุญมหาชาติ	
2.	จำปาสดัน	"	7			
3.	สุริวงศ์	"	12			
4.	พุทธทำนาย	"	3			

วัดสว่างนาราม ตำบลไผ่ใหญ่ อำเภอเมืองสามสิบ

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้/ปี	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
1.	นางแดงฮ่อน	ไทยน้อย	1	1 ครั้ง/ปี	เข้าพรรษา	
2.	ไก่แก้วหอมฮู	"	1			
3.	จำปาสีด้น	"	1	1 ครั้ง/ปี	เข้าพรรษา	
4.	บุญกรรมนำแดง	"	1		วันพระ	
5.	เลี้ยวสวาสดี	"	1			
6.	สังฆอมธาตุ	ธรรม	1			

วัดสุ่มังคลาราม บ้านกา ตำบลเหล่าบก อำเภอเมืองสามสิบ

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้/ปี	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
1.	พระธาตุกถา	ธรรม	1			ดี
2.	บาลีมูลกัจจายน์	"	2			"
3.	พระธรรมวินัย	"	1			"
4.	อภิธรรม 7 คัมภีร์	"	1			"

วัดทุ่งขุนใหญ่ อำเภอเมือง

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้/ปี	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
1.	พระเวสสันดรชาดก	ธรรม	13	1	บุญมหาชาติ	ตู้หนังสือ
2.	พระลักษณะพระรม	ธรรม	36		ธรรมวัตถุ	
3.	หนังสือ	ธรรม	7			
4.	อันทะ	ธรรม	4			
5.	ลินทอง	ธรรม	4	1	ออกพรรษา	
6.	ผาแดงนางไอ่	ธรรม	7			
7.	สังฆมณฑล	ธรรม	7			
8.	กำแพงเมืองน้อย	ธรรม	4			
9.	เสียวสวาสดี	ธรรม	14			
10.	ปลาแดกปลาเสมอ(หัวบุสบา)			1	บุญข้าวสาก	
11.	พระยาสน์สันตะราช			1	"	
12.	ไก่แก้วหอม			1	"	
13.	สอนโลก			1	ออกพรรษา	
14.	สุวรรณต่อมคำ			1	"	

วัดทุ่งหนองพอก อำเภอเมือง

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้/ปี	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
1.	พระเวสสันดรชาดก	ธรรม	13		บุญประจำปี	
2.	นางสิบสอง	ธรรม	10		เข้าพรรษา	
3.	หัวก้ากาคำ					

วัดทุ่งศรีเมือง ตำบลในเมือง อำเภอเมือง

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้/ปี	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
1.	พระเวสสันดรชาดก	ธรรม	34		เทศน์มหาชาติ	พอพระไตรปิฎก
2.	สินชัย (สังขสินชัย)	ธรรม	11		"	"
3.	หงส์หิน	ธรรม	7		"	"
4.	นางแดงอ่อน	ธรรม	6		"	"
5.	พญาคันคา	ธรรม	3		"	"
6.	สุทนต์มโนราห์	ธรรม	3		"	"
7.	ขุนทิงขุนเทือง	ธรรม	3		"	"
8.	ท้าวหิน	ธรรม	7		"	"
9.	โศภิต	ธรรม	12		"	"
10.	หงส์หิน	ธรรม	9		"	"
11.	ผาแดงนางไอ่	ธรรม	4		"	"
12.	จำปาสีด้น	ธรรม	10		"	"
13.	บัวระพิน	ธรรม	12		"	"
14.	อริยสูตร	ธรรม	3		"	"
15.	สินชัย (สังขสินชัย)	ธรรม	13		"	"
16.	เทวทูตสูตร	ธรรม	5		"	"
17.	กาฬเกษ	ธรรม	5		"	"
18.	ปฐมสมโพธิ์	ธรรม	7		"	"
19.	โศภิต	ธรรม	5		"	"
20.	สุพรรณโมกขา (หมา 9 หาง)	ธรรม	6		"	"
21.	แลองบวช	ธรรม	1		"	"
22.	พอสอนลูก	ธรรม	1		"	"
23.	มโหสถชาดก	ธรรม	12		"	"
24.	นกกะระจกน้อย	ธรรม	5		"	"
25.	มูลกัจจายน์	ธรรม	11		"	"
26.	ท้าวคตท้าวศรี	ธรรม	4		"	"
27.	นิพพานสูตร	ธรรม	1		"	"
28.	สินชัย (สังขสินชัย)	ธรรม	10		"	"
29.	ปาปนสูตร	ธรรม	1		"	"

วัดนามีน อำเภอเมือง

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้/ปี	โอกาสที่ใช้	สภาพการจัดเก็บ
1.	พระเวสสันดรชาดก	ธรรม	13	1	บุญมหาชาติ	ตู้หนังสือ
2.	หนังสือ	ธรรม	6	1	เข้าพรรษา	
3.	ท้าวท้าวคำ	ธรรม	6	1	"	
4.	เขียนเหมือน	ธรรม	7	1	ออกพรรษา	
5.	ปฐมสมโพธิ	ธรรม	23	1	ในพรรษา 3 เดือน	

วัดหนองควายน้อย อำเภอเมือง

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้/ปี	โอกาสที่ใช้	สภาพการจัดเก็บ
1.	พระเวสสันดรชาดก	ธรรม	16	1	บุญมหาชาติ	ตู้คัมภีร์
2.	บุญนางอ้ว	"	4			
3.	ลำพันเวียงจันทร์		7			
4.	นางแดงอ่อน		7			
5.	มูลนิพพาน		7			
6.	ท้าวคตท้าวเชื้อ		4			
7.	สินทอง		10			
8.	ขุนทึงขุนเทือง		4			
9.	พญาคันคา		3			
10.	สุทนต์มโนราห์		4			
11.	ไก่แก้วหอมชู		8			
12.	สุริวงศ์		5			
13.	มหาวงศ์		6			
14.	พระอินทร์ใช้ชาติ		2			
15.	ปฐมสมโพธิ		5			
16.	สังฆมณฑล		5			
17.	จำปาสดัน		14			
18.	กำพร้าผีน้อย		3			
19.	พุทธทำนาย		3			
20.	ท้าวท้าวคำ		3			
21.	เกสรดอกบัว		12			
22.	ท้าวขุนวักทอง		7			
23.	ท้าวขุนวักทอง		8			
24.	นางผมหอม	"	5			

วัดหนองมะนาว บ้านหนองมะนาว อำเภอเมือง

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้/ปี	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
1.	ลัทธิมหาชาติ	ธรรม			บุญมหาชาติ	

วัดบ้านดงบัง บ้านดงบัง ตำบลหนองบ่อ อำเภอเมือง

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้/ปี	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
1.	ลัทธิมหาชาติ	ธรรม	13	1 ครั้ง/ปี	บุญมหาชาติ	
2.	ปฐมสมโพธิ์	ธรรม	31	1 ครั้ง/ปี	ช่วงเข้าพรรษา	
3.	นางผมหมอม	ธรรม	5			
4.	ท้าวท้าวคำดำ	ธรรม	4			
5.	ลำพันเวียงจันทร์	ธรรม	9			
6.	เสียวสวาสดี	ธรรม	10			

วัดบ้านหนองไหล บ้านหนองไหล ตำบลหนองขอน อำเภอเมือง

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้/ปี	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
1.	เสียวสวาสดี	ธรรม	10			
2.	เตมียาตก	ธรรม	3			
3.	ลินทอง	ธรรม	5			
4.	มิลินทปัญหานา	ธรรม	6			
5.	ปารมีหลวง	ธรรม	5			
6.	เจียงใจโต	ธรรม	6			
7.	ปฐมสมโพธิ์	ธรรม	14			
8.	นางแดงอ่อน	ธรรม	6			
9.	ท้าวท้าวคำดำ	ธรรม	4			
10.	ลัทธิมหาชาติ	ธรรม	20		บุญมหาชาติ	

วัดบ้านหนองหว้า อำเภอเมือง

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้/ปี	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
1.	ปฐมสมโพธิ	ธรรม	19	1		ตู้พิพิธภัณฑ
2.	จำปาสดัน	ธรรม	1	1		
3.	สุริวงศ์	ธรรม	1	1		
4.	ลัมาหาชาติ	ธรรม	17	1		
5.	สินชัย (สังขสินชัย)	ธรรม	1	1		

วัดบ้านบุรพานิสัย อำเภอเมือง

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้/ปี	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
1.	นกกะจอกน้อย	ธรรม	4	12	เทศน์ให้ญาติโยม	ในตู้
2.	สอนโลก	ธรรม	4	1	วันข้าวสาก	
3.	ท้าวแป้	ธรรม	5	1	วันออกพรรษา	
4.	กำพร้าผีน้อย	ธรรม	5	12	วันเข้าพรรษา	

วัดโพธิ์ศรีสำลาก อำเภอเมือง

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้/ปี	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
1.	พระเวสสันดรชาดก	ธรรม	1	1	วัดออกพรรษา	
2.	สอนโลก	"	13	1	บุญประจำปี	

วัดศรีอุบลรัตนาราม ตำบลโนเมือง อำเภอ เมือง

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้/ปี	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
1.	ฎีกาปาจิตติย	ธรรม	5			ใช้ผ้าห่อเก็บในตู้
2.	พระเวสสันดรชาดก	"	13			"
3.	บาลีมูลกัจจายน์	"	9			"
4.	บาลีปาจิตติย	"	11			"
5.	ฎีกามหาเวรรค	"	5			"
6.	ฎีกาปริวาร	"	2			"
7.	ฎีกาจุลวรรค	"	2			"
8.	สุวรรณจักร	"	7			"
9.	พระเวสสันดรชาดก	"	12			"
10.	นิสสัยมูลกัจจายน์	"	19			"
11.	อภิธรรม 7 คัมภีร์	"	7			"
12.	วิสุทธิมรรค	"	19			"
13.	สัทธรรมปาฐะ	"	5			"
14.	สุรินทรมพ	"	5			"
15.	พระสังคีติ	"	8			"
16.	มงคลที่ปณี	"	19			"
17.	ธรรมบท	"	9			"
18.	สังคาลสูตร	"	8			"
19.	ปัญญาปารมีหลวง	"	6			"
20.	สัทธัมโม	"	5			"
21.	อภิธรรมสังคหะ	"	7			"
22.	ธรรมบท	"	20			
23.	มหาวงศ์	"	13			
24.	สวดมนต์	"	12			
25.	นิกขธนู	"	14			
26.	อภิธรรม	"	6			
27.	ศัพท์ทุกกนิมาต	"	14			
28.	เทวทูตตสูตร	"	7			
29.	นิสสัยพระอภิธรรม	"	7			
30.	พระอภิธานศัพท์	ขอม	14			"

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้/ปี	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
31.	อาทิกัมมิกะ	ธรรม	12			ใช้ผ้าห่อเก็บในตู้
32.	ปาวาสิก	"	5			
33.	คัมภีร์สูตรมนต์	"	35			
34.	คัพพัสมาส	"	7			
35.	นิตยธรรมทนายาท	"	4			
36.	สังฆอมธาตุ	"	4			
37.	บาลีพระเวสสันดร	ขอม	13			
38.	สิริมหามายา	ธรรม	4			
39.	พระยมกปกรณ	ขอม	22			
40.	มงคลทีปนี	"	13			
41.	อาทิกัมมิกะ	"	8			
42.	บาลีมุตตกวินัยวินิจจัย	ธรรม	22			
43.	พระสารสังคหะ	"	12			
44.	มูลกัจจายน์	ขอม	17			
45.	ลัทธิพระยาอุเทน	ธรรม	11			
46.	บาลีจุลวรรค	"	10			
47.	สังคาลสูตร	"	8			
48.	บรรพชาขันธ	ขอม	4			
49.	เภสัชขันธ	"	2			
50.	เสพาสนขันธ	"	3			
51.	อุโปสถขันธ	"	2			
52.	สัมาวินิจจัย	"	2			
53.	กรฐินขันธ	"	1			
54.	จีวรขันธ	"	2			
55.	ปริวารขันธ	"	1			
56.	อุทกขันธ	"	1			
57.	วินิจจัยธรรมขันธ	"	1			
58.	วัตรูปบาปิกขันธ	"	1			
59.	วัฏฏขันธ	ขอม	1			
60.	นิตยมุตตกตะ	"	1			
61.	สามเนตรสิกขา	"	1			

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้/ปี	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
62.	บาลีปาจิตติย	ธรรม	13			
63.	คัมภีพาราชิกมัตปลาย	"	11			
64.	พระอภิธรรมสังคหะ	ขอม	7			
65.	มงคลทีปนีอรรถกถา	"	15			ใช้ผ้าห่อเก็บในตู้
66.	มโนสถ	ธรรม	15			
67.	บาลีมหาพรวรรค	"	26			
68.	สัมโมหวิโนทนีอรรถกถา	ขอม	22			
69.	มูลกัจจายน์	"	16			
70.	สุวรรณจักรกumar	ธรรม	6			
71.	อภิธรรมมคติกา	"	5			
72.	อภิธรรม	"	17			
73.	คัมภีรนาม	"	13			
74.	พระบาลีสวดสังคหะ	"	8			
75.	กฐินขันธ	ขอม	21			
76.	มงคลทีปนี	"	26			
77.	ธรรมบท	"	19			
78.	ปัญญาปารมี	ธรรม	4			
79.	สติปัญญาฐาน	ขอม	8			
80.	ปัญญาปารมี	ธรรม	4			
81.	พระมหาโมคคัลลานสูตร	"	1			
82.	พระสารสังคหะ	ขอม	15			
83.	บาลีอภิธรรม	ธรรม	16			
84.	ภูริทัตตชาดก	"	2			
85.	พระยาพุทธสวด	"	3			
86.	สุรินทฆมพู	"	3			
87.	มงคลทีปนี	ขอม	13			
88.	ปัญญาปารมี	ธรรม	6			
89.	อภิธรรมสังคหะ	"	7			
90.	คัมภีรกิตติ	ขอม	4			
91.	ฎีกาสัทธสารัตถทีปนี	"	13			

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้/ปี	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
92.	อรรถกถาัมขณิม ปณณาสก	"	6			
93.	นิตยสมัยสูตร	"	3			
94.	มิลินทปัญหา	ธรรม	5			
95.	สังฆอมธาตุ	"	5			
96.	ทลนินาต	"	7			
97.	มหามูลนิพพานสูตร	ธรรม	9			
98.	สังฆอมธาตุ	"	14			
99.	นิตยพรหมโมกษะ	"	10			
100	วุดโตริยะะ	ขอม	19			
101	พระธรรมรัตนวรรณนา	"	18			
102	พระธรรมบท	"	7			
103	พระธรรมบทมคปลาย	"	15			
104	พระสารสังคนะ	"	14			
105	สังฆอมธาตุ	ธรรม	6			
106	คัทธนาม	"	7			
107	จันทกุมาร	"	4			
108	นารทพรหม	"	4			
109	โพชฌงค์	"	6			
110	สังฆอมธาตุ	"	5			
111	เอกนินาต	ขอม	18			
112	ปฐมลามันตปาสาทิกา อรรถกถาอภิธรรม	"	27			
113	เตมียสูตร	ธรรม	4			
114	เนมิราช	"	3			
115	สุวรรณสาม	"	4			
116	วิฑูรปัญทิต	"	5			
117	ธรรม 3 ไตร 3	ธรรม	6			
118	มาลย์	"	11			
119	นวนินาต	"	2			
120	ทลนินาต	"	3			

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้/ปี	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
121	นิสสัยมูล	ขอม	25			
122	บาลีอภิธรรม	"	16			
123	ฎีกาคันธนาภรณ์	"	5			
124	แปดหมื่นสี่พัน พระธรรมขันธ์	ธรรม	5			
125	ธรรมสังคณี	"	1			
126	ศัพท์อักษร	"	2			
127	อริยสัจ	"	19			ใช้ผ้าห่อเก็บในตู้
128	ศัพท์อักษร	"	8			
129	นิสสัยวินัยมุขปັນนะ	"	11			
130	โยชนาปฐมสมันตปาสาทิก อรรถกถา	ขอม	1			
131	โยชนาจุตตสมันตปาสา ทิกอรรถกถาจุลวรรค	"	4			
132	โยชนาจุตตสมันตปาสาทิก อรรถกถามหาวรรค	"	4			
133	โยชนาทุติยสมันตปาสาทิก อรรถกถาปาจิตตีัย	"	4			
134	โยชนาทุติยสมันตปาสาทิก อรรถกถานิสสัคคิัย	"	4			
135	พระวินัยสิกขาบทนิสสัย	ธรรม	12			
136	ธรรมบท	ขอม	20			
137	ศัพท์พหูธา	ธรรม	5			
138	สุวรรณสังขารากุมาร	"	5			
139	สังฆสมธาตุ	"	3			
140	บุญกิริยาวัตถุ 10	ขอม	10			
141	พระจุลวรรค	"	8			
142	พระอภิธรรม	ธรรม	6			
143	พระอภิธรรม	ขอม	13			
144	มหาวงศ์	ธรรม	4			
145	มิลินทปัญหา	"	6			

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้/ปี	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
146	วินัยกิจ	"	6			ใช้ผ้าห่อเก็บในตู้
147	บาลีธรรมบท	ขอม	21			
148	มโหสถ	"	12			
149	นันทปกรณ	ธรรม	3			
150	ปิสาปกรณ	"	2			
151	สังกตปกรณ	"	2			
152	พระปริวาร	"	1			
153	นิสสัคคียปาจิตติย	ขอม	11			
154	ปาจิตติย	"	14			
155	พิมานสูตร	ธรรม	8			

วัดสว่างอารมณ์ บ้านดอนจิก ตำบลนาหิน อำเภอเมือง

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้/ปี	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
1.	นกกกระเด็นตอน	ธรรม		1 ครั้ง/ปี	ช่วงเข้าพรรษา	
2.	โลวัจ	"				

วัดสารพัฒน์นิกร อำเภอเมือง

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้/ปี	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
1.	มหาเวสสันดรชาดก	ธรรม	13	1	บุญมหาชาติ	
2.	ลำหยังสิน	"	11	1	เข้าพรรษา	
3.	เดี่ยวสวาสต์	"	14	1	"	
4.	พระเจ้าสิบชาติ	"	15	1	"	
5.	ปฐมสมโพธิ	"	29	1	"	
6.	นรกเทศนา	"	32			
7.	พระสูตรตันตปิฎก	"	57			
8.	พระวินัย	"	30			

อำเภอเหล่าเสือโก้ก
วัดดุน บ้านดุน ตำบลหนองบก อำเภอเหล่าเสือโก้ก

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้/ปี	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
1.	ลัทธิมหาชาติ	ธรรม	13	1 ครั้ง/ปี	บุญมหาชาติ	
2.	นางแดงอ่อน	"	6			
3.	หงส์หิน	"	7			
4.	ท้าวคตท้าวซื่อ	"	5			
5.	พุทธทำนาย	"	3			
6.	นางสิบสอง	"	5			
7.	คันทาม	"	9			
8.	ไก่แก้วหอมธู	"	6			
9.	สุทนต์มโนราห์	"	6			
10.	จำปาสดัน	"	12			
11.	ตึกแดนโมคำ	"	7			
12.	ท้าวกำกาดำ	"	4			

วัดแต่เก่า บ้านแต่เก่า ตำบลหนองบก อำเภอเหล่าเสือโก้ก

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้/ปี	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
1.	พระเวสสันดรชาดก	ธรรม	13	1 ครั้ง/ปี	บุญมหาชาติ	
2.	ปัญญาปารมี	ธรรม	1		วันสำคัญทาง พุทธศาสนา	
3.	อุณหิสสวิชัย	ธรรม	1		"	
4.	นางแดงอ่อน	ธรรม	12			
5.	หงส์หิน	ธรรม	7	3 ครั้ง/ปี	วันสำคัญทาง พุทธศาสนา	
6.	ไก่แก้วหอมธู	ธรรม	5			
7.	จำปาสดัน	ธรรม	8			

วัดนาไผ่ บ้านนาไผ่ ตำบลเหล่าเสือโก้ก อำเภอเหล่าเสือโก้ก

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้/ปี	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
1.	ลัทธิมหาชาติ	ธรรม	13	1 ครั้ง/ปี	บุญมหาชาติ	
2.	มาลัยหมื่น	"	1			
3.	มาลัยแสน	"	1			
4.	สังกาส	"	1			
5.	ฉลอง	"	1			
6.	นกกกระเด็นด่อน	"	5		บุญข้าวสาก	
7.	สอนโลก	"	13			
8.	ปัญญาปารมี	"	1			
9.	อุณหสสวิชัย	"	1			
10.	ปฐมบันนา	"	4	1 ครั้ง/ปี	บุญข้าวประดับดิน	

วัดบ้านรังแร้ง บ้านรังแร้ง ตำบลโพนเมือง อำเภอเหล่าเสือโก้ก

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้/ปี	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
1.	ธรรมสอนโลก			6 ครั้ง/ปี	วันธรรมสวนะ	
2.	ขุณนางอ้ว			4 ครั้ง/ปี	ออกพรรษา ข้าวประดับดิน	
3.	แทนน้านมแม่			2 ครั้ง/ปี	วันสำคัญทาง พุทธศาสนา	
4.	พระเวสสันดรชาดก				บุญมหาชาติ	

วัดเวฬุวัน บ้านธรรมละ ตำบลโนนเมือง อำเภอเหล่าเสือโก้ก

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้/ปี	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
1.	พระเวสสันดรชาดก	ธรรม	13	1 ครั้ง/ปี	บุญมหาชาติ	
2.	นางแดงอ่อน	"	6		ตลอดเทศกาล เข้าพรรษา	
3.	การะเกษ	"	11		"	
4.	พญาคันคาก	"	3			

อำเภวารินชำราบ
วัดท่าลาด บ้านท่าลาด ตำบลท่าลาด อำเภวารินชำราบ

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้/ปี	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
1.	พระเวสสันดรชาดก	ธรรม	13	1	บุญมหาชาติ	
2.	ปฐมสมโพธิ	"	28		ออกพรรษา	
3.	หนังสือ	"	6			
4.	นางประกายแก้ว	"	3			
5.	จำปาสดัน	"	16			
6.	สุพรมโมกษา (หมา 9 หาง)	"	12			
7.	บุญนางอ้ว	"	4			
8.	ท้าวคดท้าวซื่อ	"	4			
9.	คตทนาม	"	8			
10.	นางแดงอ่อน	"	6			
11.	นกกะจอกน้อย	"	3			
12.	มาลัยหมื่น มาลัยแสน	"	2			
13.	เซตพน	"	6			
14.	ท้าวทักดา	"	4			

วัดน้ำเที่ยง ตำบลห้วยชะยุ้ง อำเภวารินชำราบ

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้/ปี	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
1.	ลัคนาชาต	ธรรม	13	1	บุญมหาชาติ	
2.	ปัญญาบารมี	"	1			

วัดโนนใหญ่ บ้านโนนใหญ่ ตำบลสระสมิง อำเภวารินชำราบ

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้/ปี	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
1.	ปัญญาบารมี	ธรรม	13			

วัดโนนเค็ง บ้านโนนเค็ง ตำบลคำขวาง อำเภวารินชำราบ

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้/ปี	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
1.	อุณหสสังวัช	ธรรม	1		บุญเบิกบ้าน	
2.	ปัญญาบารมี	"	1	1-4 ครั้ง	งานทำบุญบ้าน	
3.	ฉลองศพ	"	1		งานศพ	

วัดบ้านโนนทราย บ้านโนนทรายน้อย ตำบลท่าลาด อำเภวารินชำราบ

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้/ปี	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
1.	ไถ่แก้วหอมธู	ธรรม	13		บุญออกพรรษา	
2.	ปฐมสมโพธิ	"	9		สังฆอนุพุทธศาสนิกชน	

วัดโพธิ์มูล บ้านโพธิ์มูล ตำบลคำน้ำแซบ อำเภวารินชำราบ

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้/ปี	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
1.	พระเวสสันดรชาดก	ธรรม	16	1	บุญมหาชาติ	
2.	ปัญญาบารมี	"	1		สวดอุบาฬี	
3.	อุณหสสังวัช	"	1			
4.	สังฆมณฑล	"				

วัดศิริวัฒนาราม บ้านนาโหนด ตำบลนาโหนด อำเภวารินชำราบ

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้/ปี	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
1.	ปฐมสมโพธิ	ธรรม	30	1	บุญมหาชาติ	
2.	พระเวสสันดรชาดก	"	13			

วัดห้วยชะยุ้ง บ้านห้วยชะยุ้ง ตำบลห้วยชะยุ้ง อำเภอวารินชำราบ

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้/ปี	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
1.	พระเวสสันดรชาดก	ธรรม	13	1	บุญมหาชาติ	
2.	นางแดงอ่อน	"	1	1	บุญออกพรรษา	
3.	จำปาสีด้น	"	1	1	"	
4.	ท้าวอุ้นวัวทอง	"	1	1	"	
5.	ท้าวกำกาดำ	"	1	1	"	

อำเภอศรีเมืองใหม่
วัดคุ้มสว่าง บ้านนาทอย ตำบลหนามแท่ง อำเภอศรีเมืองใหม่

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้/ปี	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
1.	มนต์นิรพาน	ธรรม	3	1		
2.	พระเวสสันดรชาดก	ธรรม	13	1 ครั้ง/ปี	บุญมหาชาติ	
3.	นางผมหมอม	ธรรม	1	1	เข้าพรรษา	

วัดป่าทุ่งบุญ บ้านทุ่งบุญ ตำบลนาคำ อำเภอศรีเมืองใหม่

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้/ปี	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
1.	ปัญญาปารมี	ธรรม	2	5 ครั้ง	งานมงคล	ห่อผ้าไว้
2.	อุณหสสวีย์	ธรรม	2	5 ครั้ง	"	"
3.	วิสุทธิญา	ธรรม	1			
4.	อุบาทว์	ธรรม	2	3 ครั้ง	สวดอุบาทว์	
5.	ฉลองสัพพทาน	ธรรม	2	5 ครั้ง	งานมงคล	
6.	ฉลองปราสาทผึ้ง	ธรรม	1	2 ครั้ง	งานบุญคนตาย	
7.	ฉลองตูก (ฉลองกระตูก)	ธรรม	1	2 ครั้ง	"	
8.	ฉลองข้าวแจก	ธรรม	1	2 ครั้ง	"	

วัดธาตุรังษี บ้านคำไหล หมู่ 1 ตำบลคำไหล อำเภอศรีเมืองใหม่

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้/ปี	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
1.	พระเวสสันดรชาดก	ธรรม		1 ครั้ง	บุญมหาชาติ	ดี
2.	ปัญญาปารมี	ธรรม	1	หลายครั้ง	งานมงคลต่าง ๆ	ดี
3.	อุณหสสวีย์	ธรรม	1	หลายครั้ง	"	ดี
4.	ฉลองศพ	ธรรม		หลายครั้ง	งานศพ	ดี
5.	ล้ามหาชาติ	ธรรม	1			ดี
6.	ปฐมสมโพธิ์	ธรรม	31			ดี
7.	ขุนทึงขุนเทือง	ธรรม	3			ดี
8.	กาฬเกษ	ธรรม	12			ดี
9.	อนุโลม	ธรรม	3			ดี

วัดธาตุรังษี บ้านคำไหล หมู่ 1 ตำบลคำไหล อำเภอศรีเมืองใหม่

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้/ปี	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
10	เสี้ยวสวัสดิ์	ธรรม	10			ดี
11	นางแดงอ่อน	ธรรม	6			ดี
12	มโหสถ	ธรรม	15			ดี
13	เจตตนาเพหา	ธรรม	5			ดี
14	สังขอมธาตุ	ธรรม	4			ดี
15	เตเมย์ (เตมีย์)	ธรรม	5			ดี
16	สุพรรณโมกษา (หมา 9 หาง)	ธรรม	7			ดี
17	เนมิราช	ธรรม	6			ดี
18	นิสสัยทิภาธรรมจักร	ธรรม	7			ดี
19	พระกถาวัตถุ	ธรรม	6			ดี
20	มามูลนิพพาน	ธรรม	5			ดี
21	แทนน้านมแม่	ธรรม	1			ดี
22	ลินทอง	ธรรม	5			ดี
23	นันทกุมาร	ธรรม	4			ดี
24	เตประทุมมา	ธรรม	4			ดี
25	วิฑูรบัณฑิต	ธรรม	4			ดี
26	ศรีมหาเมฆา	ธรรม	5			ดี
27	นิรพานสูตร	ธรรม	1			ดี
28	ชานก (มหาชานก)	ธรรม	4			ดี
29	ภูริทัต	ธรรม	4			ดี
30	คุณพ่อ	ธรรม	1			ดี
31	คำสอนธรรมพระเจ้า	ธรรม	1			ดี
32	พระยามิสินทปัญหา	ธรรม	5			ดี
33	พระกิตติพระพาน	ธรรม	4			ดี
34	พระธรรมเทศนา	ธรรม	6			ดี
35	ปราชิตตสังคหะ	ธรรม	7			ดี
36	ลำพันเวียงจันทร์	ธรรม	9			ดี
37	สุวรรณสาม	ธรรม	4			ดี
38	แม่บัว	ธรรม	1			ดี
39	มูลกิจจาน์	ธรรม	1			ดี
40	สติปัญญา	ธรรม	4			ดี

วัดนาเวียง บ้านนาเวียง หมู่ 7 ตำบลนาคำ อำเภอศรีเมืองใหม่

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้/ปี	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
1	ลัทธิมหาชาติ	ธรรม		1 ครั้ง	บุญมหาชาติ	
2	ปัญญาปารมี	ธรรม			ใช้ในงานมงคลต่าง ๆ	
3	อุณหสสวีย์	ธรรม			"	
4	วิสุทธิญา	ธรรม			"	
5	อุบาทว์	ธรรม			ใช้ในงานสวดอุบาทว์	
6	สัพพาน	ธรรม			งานทำบุญบ้าน	
7	ฉลองปราสาทไม้	ธรรม			งานทำบุญเก็บอัฐิ	
8	ฉลองข้าวแจก	ธรรม			"	

วัดโนนงู บ้านโนนงู ตำบลนาคำ อำเภอศรีเมืองใหม่

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้/ปี	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
1	ปัญญาปารมี	ธรรม		2 ครั้ง	เทศน์งานบุญต่าง ๆ	
2	อุณหสสวีย์	ธรรม		3 ครั้ง	"	
3	สาราการะวิชาสูตร	ธรรม		5 ครั้ง	"	
4	ลัทธิมหาชาติ	ธรรม			บุญเดือน 4	
5	กำแพงมณีน้อย	ธรรม		หลายครั้ง	ช่วงเข้าพรรษา	

วัดราชวงศาธรรม บ้านหนามแท่ง ตำบลหนามแท่ง อำเภอศรีเมืองใหม่

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้/ปี	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
1	ลัทธิมหาชาติ	ธรรม	13			

วัดสมสนุก บ้านเขือดใหญ่ ตำบลเขือดใหญ่ อำเภอศรีเมืองใหม่

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้/ปี	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
1	มุลักจายณ์	ไทยน้อย	30			

วัดสว่างอารมณ์ บ้านหนองสองห้อง ตำบลคำไหล อำเภอศรีเมืองใหม่

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้/ปี	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
1	พระเวสสันดรชาดก	ธรรม	13	1 ครั้ง	บุญมหาชาติ	เก็บในตู้
2	หัวก่ากาดำ	ธรรม	4	1 ครั้ง	เข้าพรรษา	
3	นางผมหอม	ธรรม	7	1 ครั้ง	"	
4	ปัญญาปารมี	ธรรม	4	มากกว่า 10 ครั้ง	งานบุญบ้าน	
5	อุณหสสวิชัย	ธรรม	2	"	"	

วัดอรุณวราราม บ้านบุรพา ตำบลคอนใหญ่ อำเภอศรีเมืองใหม่

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้/ปี	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
1	มหาทิพนมิตคาถา	ธรรม	1	1		
2	คาถาจรูรวรรค	ธรรม	1	1		
3	อุบาทว์	ธรรม	1	6		

วัดอัมพวัน บ้านม่วงคำอิสังห์ ตำบลตะพ่าย อำเภอศรีเมืองใหม่

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้/ปี	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
1	หัวก่ากาดำ	ธรรม	4	1 ครั้ง	บุญเข้าพรรษา	
2	ไก่แก้วหอมสุ	ธรรม	8	1 ครั้ง	"	
3	พระเวสสันดรชาดก	ธรรม		1 ครั้ง	บุญประจำปี	

วัดโพธิ์นิมิตตานาถ บ้านโพธิ์นิมิตตานาถ อำเภอศรีเมืองใหม่

ประเภท	ปีผลิตหนังสือ	วิธีเขียนอักษร	ภาษาเขียน	ภาษาเขียน	วิธีเขียน	ที่
ต้นฉบับ			ขอม	ขอม	ขอม	

อำเภอสำโรง

วัดค้อน้อย บ้านค้อน้อย ตำบลค้อน้อย อำเภอสำโรง

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้/ปี	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
1	พระเวสสันดรชาดก	ธรรม	2			

วัดโพธิ์สว่าง บ้านโด่งดินดำ ตำบลช่องเม็ก อำเภอสำโรง

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้/ปี	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
1	พระเวสสันดรชาดก	ธรรม	16	1	บุญมหาชาติ	
2	แทนน้ามแม่	ธรรม	1			
3	สอนโลก	ธรรม	1			
4	มรดกดับโลก	ธรรม	1			

อำเภอสิรินธร

วัดสว่างอารมณ์ บ้านลาดวาริ ตำบลเขื่อนแก้ว อำเภอสิรินธร

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้/ปี	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
1	พระเวสสันดรชาดก	ธรรม	1	1 ครั้ง/ปี	บุญมหาชาติ	

วัดอวดคงคา บ้านคันเปือย ตำบลคำเขื่อนแก้ว อำเภอสิรินธร

ที่	ชื่อเรื่อง	อักษรที่จารึก	จำนวนผูก	ความถี่การใช้/ปี	โอกาสที่ใช้	สภาพ การจัดเก็บ
1	สุทนต์มโนราห์	ธรรม	1	1	เข้าพรรษา	
2	ปฐมสมโพธิ์	ธรรม	1	1	-	
3	มูลมังอีสาน	ธรรม	1			

กึ่งอำเภอน้ำขุ่น

ที่	ชื่อ	อายุ (ปี)	ความสามารถ (อ่าน/จาร)	ประเภทอักษร	ระดับ	ที่อยู่ปัจจุบัน
1.	พระอธิการมูล ภิรมฺโม	76	อ่าน	ธรรม	ดีมาก	วัดโนนสว่าง ต.โพนสูง
2.	พระศรี ศิริวัฒน	76	อ่าน จาร	ธรรม	ดีมาก	"
3.	พระดัด สุธมฺโม	67	อ่าน	ธรรม	ดีมาก	"
4.	พระอธิการบุญชัย สุทธิญาโน	35	อ่าน	ธรรม	ดี	วัดหมากแห้ง บ.หมากแห้ง ต.ตาเกา

ผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการอ่าน/จาร
หนังสือโบราณ จังหวัดอุบลราชธานี

อำเภอภูพาน

ที่	ชื่อ	อายุ (ปี)	ความ สามารถ (อ่าน/จาร)	ประเภท อักษร	ระดับ	ที่อยู่ปัจจุบัน
1.	พระสวัสดิ์ จันทวงศ์	55	อ่าน	ธรรม	ดี	วัดสุทธภาราม บ.ภูตกน้อย ต.โนนสว่าง
2.	พระอธิการแหล่	79	อ่าน จาร	ธรรม ธรรม	ดี ดี	"
3.	หลวงปู่สาย	81	อ่าน จาร	ธรรม ธรรม	ดี	"
4.	หลวงปู่เนร	65	อ่าน จาร	ธรรม ธรรม	ดี	"
5.	พระมหากสิน สัตยบุญ	41	อ่าน	ธรรม ขอม	ดี ปานกลาง	วัดชัยบุญตมาม บ.ข้าวปุ้น ต.ข้าวปุ้น
6.	พระบุญมี วนุตโตโร	47	อ่าน จาร	ธรรม ไทยน้อย	ดี ปานกลาง	"
7.	พระบุญรวม สุทธิโม	37	อ่าน จาร	ธรรม	ดี	"
8.	พระรุตยาภรณ์ เตชธมโม	46	อ่าน จาร	ธรรม ไทยน้อย	ดี ปานกลาง	"
9.	พระลิขิต ขนติโก	62	อ่าน จาร	ธรรม	ดี	"
10.	พระอธิการสมบุญ ฐิตบุญโญ	73	อ่าน จาร	ธรรม	ดี	วัดอาภาาราม บ.โคกสะอาด ต. ข้าวปุ้น
11.	พระคัม บุญญาโร	78	อ่าน จาร	ธรรม	ปานกลาง	วัดอาภาาราม บ.โคกสะอาด ต.ข้าวปุ้น
12.	พระกิตติพงษ์ สมนจิตโต	31	อ่าน	ธรรม	ดี	วัดอินทาราม บ.กานัน ต.กานัน
13.	พระครูอินทสารโสภิต	77	อ่าน จาร	ธรรม ไทยน้อย	ดีมาก ดีมาก	"
14.	พระปลัดสง่า เสงี่ยมบุญ	49	อ่าน จาร	ธรรม ไทยน้อย	ดีมาก ดีมาก	"
15.	พระหล้า สุภโท	90	อ่าน จาร	ธรรม ไทยน้อย	ดีมาก ดีมาก	"

ที่	ชื่อ	อายุ (ปี)	ความ สามารถ (อ่าน/จาร)	ประเภท อักษร	ระดับ	ที่อยู่ปัจจุบัน
16	พระหนู สุตอมโม	77	อ่าน จาร	ธรรม ไทยน้อย	ดีมาก ดีมาก	"
17	พระครูสุนทรปัญญภาส	55	อ่าน	ธรรม	ดี	วัดโกสวินาราม บ.โคกก่อ ต.ข้าวปุ้น
18	พระชำนาญ ฐิตญาโน	34	อ่าน	ธรรม	ปานกลาง	วัดอาทิตย์อุทัย บ.หินโงม ต.ข้าวปุ้น
19	พระกุศล ฐิตปัญโญ	92	อ่าน จาร	ธรรม ไทยน้อย ขอม	ดีมาก ดีมาก ดีมาก	"
20	พระณรงค์	34	อ่าน	ธรรม	ดี	"
21	เจ้าอธิการบัง ยสินธโร	76	อ่าน จาร	ธรรม ไทยน้อย	ดีมาก ดีมาก	วัดราษฎร์วาที บ.โนนหอม ต.ข้าวปุ้น

อำเภอเขมราฐ

ที่	ชื่อ	อายุ (ปี)	ความสามารถ (อ่าน/จาร)	ประเภทอักษร	ระดับ	ที่อยู่ปัจจุบัน
1.	พระอธิการวิเชียร สุมะโน	52	อ่าน	ธรรม	ปานกลาง	วัดโพธิ์ศรีสว่าง บ.ตาแหลว ต.ห้วยนา
2.	หลวงปู่สอน จันทูปะโม	64	อ่าน	ธรรม	ดีมาก	"
3.	พระอธิการพัฒนา โชติญาโณ	33	อ่าน	ธรรม	ปานกลาง	วัดทุ่งสว่างอารมณ์ บ.นาชุมใต้ ต.เจียด
4.	พระทองสุข สุภโท	69	อ่าน	ธรรม	ดี	"
5.	พระกรงทอง คตสโร	21	อ่าน	ธรรม	ปานกลาง	"
6.	พระบุญมี ปสนุโน	23	อ่าน	ธรรม	ปานกลาง	"
7.	พระมหาหนูกาญจน์ นิภาโร	30	อ่าน	ธรรม	ดีมาก	วัดพิชโสภาราม บ.แก้งเหนือ ต.แก้งเหนือ
8.	พระครูวิศาลเขมคุณ	64	อ่าน จาร	ธรรม	ดีมาก	"
9.	พระทองดี หนูตจิตโต	53	อ่าน จาร	ธรรม	ดีมาก	"
10.	พระมหาจำปา อุดกกาโม	32	อ่าน จาร	ธรรม	ดี	"
11.	พระมหาปรีชา ภทฺธิปัญโญ	28	อ่าน	ธรรม	ดี	"
12.	พระอ่อนดี ตปสีโล	23	อ่าน	ธรรม	ดี	"
13.	ส.ณ.วัฒนา สาทอง	15	อ่าน	ธรรม	ดี	"
14.	พระใบฎีกาประมุข เขมกาโร	50	อ่าน	ธรรม ไทยน้อย	ดีมาก ดี	วัดโขงเจียมปรางนาส บ.นาแวง ต.นาแวง
15.	พระณอม ขนติสโร	71	อ่าน จาร	ธรรม ไทยน้อย	ดีมาก ดี	"
16.	พระประพนธ์	34	อ่าน	ธรรม ไทยน้อย	ดีมาก ดี	"
17.	พระวิชัยบัญชา	36	อ่าน	ธรรม	ดี	"
18.	พระเปลี่ยน	21	อ่าน	ธรรม	ดีมาก	"

อำเภอเขื่องใน

ที่	ชื่อ	อายุ (ปี)	ความสามารถ (อ่าน/จาร)	ประเภทอักษร	ระดับ	ที่อยู่ปัจจุบัน
1.	พระอธิการหลาว ปิยวณฺโณ	78	อ่าน	ธรรม ไทยน้อย	ปานกลาง	วัดหนองขุ่น ต.คิ้วทอง
2.	พระพร ปากโล	74	อ่าน	ธรรม	ปานกลาง	"
3.	พระฉวี ธีรปัญโญ	56	อ่าน	ธรรม ไทยน้อย	ปานกลาง ปานกลาง	"
4.	พระสมพร จิตธมฺโม	64	อ่าน	ธรรม	ปานกลาง	วัดศรีธาตุ บ.กลางใหญ่ ต.กลางใหญ่
5.	พระศรี กตปัญโญ	64	อ่าน	ธรรม	ดี	"
6.	พระบุญชู ธมฺมทินฺโน	51	อ่าน	ธรรม	ดีมาก	วัดบ้านทุ่ง ต.แดงหม้อ
7.	พระอธิการนก ฐานุตฺตโร	82	อ่าน	ธรรม ขอม	ดีมาก ดีมาก	"
8.	พระด้วง กนฺตสีโล	69	อ่าน	ธรรม	ดีมาก	"
9.	พระมหาสนั่น โกสโล	30	อ่าน จาร	ธรรม	ดีมาก	วัดปากอ บ.ปากอ ต.หนองเหล่า
10.	พระนิกร จนฺทโท	27	อ่าน จาร	ธรรม	ดี ดี	"
11.	พระอธิการทอง กันตสีโล	74	อ่าน	ธรรม	ปานกลาง	วัดโนนกก บ.โนนกก ต.สหธาตุ
12.	พระประเสริฐ	73	อ่าน	ธรรม	ดีมาก	วัดท้าวารี บ.ท้าวารี ต.บัวดอน
13.	พระบุญนำ	75	อ่าน	ธรรม	ดีมาก	"
14.	พระสมบัติ	28	อ่าน	ธรรม	ดีมาก	"
15.	พระอธิการประสิทธิ์ อตุโล	32	อ่าน	ธรรม ไทยน้อย	ปานกลาง	วัดหนองเหล่า ต.หนองเหล่า
16.	พระถาวร ถาวโร	30	อ่าน	ธรรม ไทยน้อย	ดี ปานกลาง	"
17.	พระมงคล สุมังคโล	52	อ่าน	ธรรม ไทยน้อย ขอม	ดีมาก ดี ปานกลาง	"
18.	พระอธิการพันธ์ จารวณฺโณ	88	อ่าน	ธรรม ไทยน้อย ขอม	ดีมาก ดี ดี	วัดธาตุกลาง บ.ธาตุกลาง ต.สหธาตุ

ที่	ชื่อ	อายุ (ปี)	ความสามารถ (อ่าน/จาร)	ประเภทอักษร	ระดับ	ที่อยู่ปัจจุบัน
19	พระศักดิ์ ปสุโต	37	อ่าน	ธรรม	ปานกลาง	วัดบ้านกอก บ.กอก ต.บ้านกอก
20	พระอธิการสี ปุณณมโ	73	อ่าน	ธรรม	ดี	"
21	พระสิงห์ เดชปัญโญ	64	อ่าน	ธรรม ไทยน้อย ขอม	ดีมาก ดีมาก ดีมาก	วัดแสงน้อย บ.แสงน้อย ต. นาคำใหญ่
22	พระครูขันตยาธิคุณ	82	อ่าน จาร	ธรรม ไทยน้อย ขอม	ดีมาก ดีมาก ดีมาก	"
23	พระทองสจจวโร	73	อ่าน	ธรรม	ดี	"
24	พระวงศ์จิตตวิโร	74	อ่าน	ธรรม	ดี	"
25	พระเขียน วิมโร	75	อ่าน	ธรรม	ดี	"
26	พระสุพล จารุณฺโณ	28	อ่าน	ธรรม ไทยน้อย	ดี ดี	วัดทุ่งสว่าง บ.โนนใหญ่ ต.ก่อเอ้
27	พระทอง ฐานิสฺสโร	79	อ่าน	ธรรม ไทยน้อย	ดีมาก ดี	"
28	พระภิลลา	44	อ่าน	ธรรม	ปานกลาง	"
29	พระสุภาพ ขนาลโย	37	อ่าน	ธรรม ไทยน้อย	ปานกลาง ปานกลาง	วัดบ้านเค็ง บ.เค็ง ต.ศรีสุข
30	พระอธิการฮ่อน	80	อ่าน จาร	ธรรม ไทยน้อย	ปานกลาง ปานกลาง	"
31	พระอธิการเหล็ก เมตติโก	77	อ่าน	ธรรม ไทยน้อย ขอม	ดี ดี ดี	วัดสร้างก่อ บ.สร้างก่อ ต.สร้างก่อ
32	พระจันตา	60	อ่าน	ธรรม ไทยน้อย ขอม	ดี ดี ดี	วัดสร้างก่อ บ.สร้างก่อ ต.สร้างก่อ
33	พระสุพล จิตตหันโต	30	อ่าน	ธรรม ไทยน้อย ขอม	ปานกลาง ปานกลาง ปานกลาง	วัดสร้างก่อ บ.สร้างก่อ ต.สร้างก่อ
34	พระอธิการสุนทร สุนฺทโร	29	อ่าน	ธรรม	ดี	วัดบ้านหวาง บ.ชีทวน ต.ชีทวน

35	พระอิการหวาน ฐานุตโตโร	49	อ่าน	ธรรม	ปานกลาง	วัดศรีนวล บ.ชีทวน ต.ชีทวน
36	พระมนูญ อภิบุญโญ	30	อ่าน	ธรรม	ดี	วัดศรีนวล บ.ชีทวน ต.ชีทวน
37	พระบุญธรรม อภิบุญโญ	24	อ่าน	ธรรม	ดี	วัดศรีนวล บ.ชีทวน ต.ชีทวน
38	สามเณรณัย นະดี	13	อ่าน	ธรรม	ดี	วัดศรีนวล บ.ชีทวน ต.ชีทวน

อำเภอโขงเจียม

ที่	ชื่อ	อายุ (ปี)	ความสามารถ (อ่าน/จาร)	ประเภท อักษร	ระดับ	ที่อยู่ปัจจุบัน
1.	พระครูโสภาส ปัญญารธรรม	80	อ่าน จาร	ขอม ไทยน้อย ขอม	ดีมาก ดีมาก ดีมาก	วัดสว่างคงเย็น บ.ดงบาก ต.หนองแสงใหญ่
2.	พระอิการอนุเจน ปญญาวโร	36	อ่าน	ธรรม	ปานกลาง	วัดสว่างคงคา บ.วังสะแบงใต้ ต.หนองแสงใหญ่
3.	พระสมุห์ประเสริฐ กตกุลโล	60	อ่าน	ธรรม	ปานกลาง	วัดโขงเจียม บ.ด่านเก่า ต.โขงเจียม
4.	พระไสว จันทสโร	64	อ่าน	ธรรม	ปานกลาง	"

อำเภอเดชอุดม

ที่	ชื่อ	อายุ (ปี)	ความสามารถ (อ่าน/จาร)	ประเภทอักษร	ระดับ	ที่อยู่ปัจจุบัน
1.	พระอธิการบุญมา อนุตฺตโร	73	อ่าน จาร	ธรรม ขอม ธรรม ขอม	ดี ปานกลาง ดี ปานกลาง	วัดโนนม่วง บ.ม่วงคำ ต. นาเยี่ยเขต 2
2.	พระอธิการภู วรรณโณ	78	อ่าน	ธรรม ไทยน้อย	ปานกลาง ดีมาก	วัดบ้านหมากมาย บ.หมากมาย ต.กลาง
3.	พระเชลา อารญวโล	54	อ่าน	ธรรม ไทยน้อย	ดี ดีมาก	"
4.	พระพัฒน์ สิริธมฺโม	57	อ่าน จาร	ธรรม ไทยน้อย ธรรม ไทยน้อย	ปานกลาง ดี ปานกลาง ดี	วัดสังฆะวิเวกกุลสิงห์ บ.โนนบก ต.นาเจริญ
5.	พระอาจารย์สมศรี ปญญาวุฑโฒ	30	อ่าน	ธรรม	ดี	วัดประหุด บ.ประหุด ต.แก้ง
6.	พระอธิการพิลา อุทาโน	70	อ่าน	ธรรม	ดี	"
7.	พระอธิการมงคล ญาณโสภโณ	31	อ่าน	ธรรม	ดี	วัดไฮตาก บ.ไฮตาก ต.แก้ง
8.	พระอธิการพิลา อุทาโน	70	อ่าน	ธรรม	ดี	
9.	พระขวัญ สีลธโร	67	อ่าน จาร	ธรรม ไทย	ดีมาก ดีมาก	วัดหลุบเลา บ.หลุบเลา ต.กลาง

อำเภอตระการพืชผล

ที่	ชื่อ	อายุ (ปี)	ความสามารถ (อ่าน/จาร)	ประเภทอักษร	ระดับ	ที่อยู่ปัจจุบัน
1.	พระมหาคำแดง ฐานทศโต	80	อ่าน จาร	ธรรม ไทยน้อย ขอม ธรรม ไทยน้อย ขอม	ดีมาก " " " " ดี	วัดคัมภีรवास บ.นาพิน ต.นาพิน
	พระสดี	62	อ่าน	ธรรม	ดีมาก	"
	พระอ่อน	88	อ่าน	ธรรม	ดี	"
2.	พระอธิการปัญญา โชติธมโม	32	อ่าน	ธรรม	ปานกลาง	วัดสว่างอารมณ์ บ.คอนจิก ต.นาพิน
3.	พระศักดิ์ อธิปัญโญ	27	อ่าน	ธรรม	"	"
4.	พระครูสุวรรณ โชติธรรม	62	อ่าน	ธรรม ไทยน้อย ขอม	ดีมาก " "	วัดสุวรรณาราม บ.น้ำคำ ต. นาสะไม
5.	หลวงตาม้วน นุนทิโย	68	อ่าน	ธรรม ไทยน้อย	ดีมาก ปานกลาง	"
6.	หลวงปู่โสม ฐานทศโต	78	อ่าน	ธรรม ไทยน้อย ขอม	ดีมาก ปานกลาง ดี	"
7.	พระนิยม สุจิตโต	42	อ่าน	ธรรม ไทยน้อย	ดีมาก ปานกลาง	"
8.	พระอุทัย อุทโย	22	อ่าน	ธรรม	ดีมาก	"
9.	พระเมธี กิตติญาโณ	23	อ่าน	ธรรม	ดี	วัดบุรีรัฐ บ.ทุ่งน้อย ต.กุศกร
10.	พระครูสถิตพิริยคุณ	54	อ่าน จาร	ธรรม ธรรม	ดีมาก ดีมาก	"
11.	พระสมหิต	23	อ่าน	ธรรม	ปานกลาง	"
12.	พระสุพจน์	25	อ่าน	ธรรม	ดี	"
13.	พระอัศวิน	38	อ่าน	ธรรม	ดี	"

ที่	ชื่อ	อายุ (ปี)	ความสามารถ (อ่าน/จาร)	ประเภทอักษร	ระดับ	ที่อยู่ปัจจุบัน
14.	พระเหรียญทอง ชัดถมโม	38	อ่าน	ธรรม	ดี	วัดศรีลาลัย บ.นาห้วยแดง ต.โนนสูง
15.	พระโสภา	-	อ่าน จาร	ธรรม ธรรม	ดีมาก "	"
16.	พระมหาคำภา	44	อ่าน	ธรรม ไทยน้อย รอม	ดีมาก ดีมาก ดีมาก	วัดศรีลาลัย บ.นาห้วยแดง ต.โนนสูง
17.	พระไพฑูริย์วโสโร	31	อ่าน	ธรรม	ดีมาก	"
18.	พระอธิการวันทวิคุณ อังตา (อจิโต)	38	อ่าน	ธรรม	ดี	วัดวนวาสี บ.พอกใหญ่ ต.เป้า
19.	หลวงปู่สมพงษ์ ธมฺมปาโล	60	อ่าน จาร	ธรรม ธรรม	ดีมาก ดีมาก	"
20.	หลวงปู่สุภทุกุโ	78	อ่าน จาร	ธรรม	ดีมาก	"
21.	พระอาจารย์เด่น ธมฺมวโร	23	อ่าน	ธรรม	ดี	"
22.	พระอาจารย์พร ปญฺญาวโร	45	อ่าน	ธรรม	ดี	"
23.	พระครูสถิตสารการ	72	อ่าน	ธรรม ไทยน้อย	ดี ปานกลาง	"
24.	พระคำภี ปภาโล	25	อ่าน	ธรรม	ปานกลาง	วัดศรีพลนพ บ.โนนสูง ต.โนนสูง
25.	พระสุพรรณ สุขเมโท	83	อ่าน จาร	ไทยน้อย ไทยน้อย	ดี ดี	"
26.	พระพลหาญ ฐานิสฺสโร	58	อ่าน	ธรรม	ดีมาก	วัดไชยรักษ์ บ.ทุ่งใหญ่ ต.กุศกร
27.	พระตัน จารวณฺโณ	59	อ่าน	ธรรม	ดีมาก	"
28.	พระหรั่ง	27	อ่าน	ธรรม	ปานกลาง	"
29.	พระอธิการผัน วิสุทฺโธ	55	อ่าน	ธรรม	ปานกลาง	วัดอภัยศิริ บ.ไร่แดง ต.โคกจาน
30.	พระอธิการธวัชชัย ยสปาโล	36	อ่าน	ธรรม	ดีมาก	วัดเวฬุวัน บ.ไผ่ ต.กุศยาลวน
31.	พระทองสุข ฐานาวโร	34	อ่าน	ธรรม	ดีมาก	"
32.	พระสุวรรณ อจิโต	39	อ่าน	ธรรม	ปานกลาง	วัดสิทธิพนชัย บ.ดอนใหญ่ ต.จุฬา

ที่	ชื่อ	อายุ (ปี)	ความสามารถ (อ่าน/จาร)	ประเภทอักษร	ระดับ	ที่อยู่ปัจจุบัน
33.	พระแมน วิรุโร	26	อ่าน จาร	ธรรม "	ดี ดี	วัดสิทธิพนชัย บ.คอนใหญ่ ต.ขุหลุ
34.	หลวงปู่ผา ผาสุโก	79	อ่าน	ธรรม	ปานกลาง	วัดสิทธิพนชัย บ.คอนใหญ่ ต.ขุหลุ
35.	หลวงปู่ดี สุภทฺโท	87	อ่าน	ธรรม ไทยน้อย ขอม	ดีมาก ดี ปานกลาง	วัดสิทธิพนชัย บ.คอนใหญ่ ต.ขุหลุ
38	พระครูวิชิตบุญญาภรณ์	39	อ่าน จาร	ธรรม	ปานกลาง	วัดสังฆนิวาต บ.โนนเมือง
39	หลวงปู่จันทร์	72	อ่าน	ธรรม	ปานกลาง	"
40	พระครูสถิตสารการ	72	อ่าน	ธรรม ไทยน้อย	ดี ปานกลาง	วัดอนาชาต บ.หนองแดง ต.นาสะไบ

อำเภอตาลสุม

ที่	ชื่อ	อายุ (ปี)	ความสามารถ (อ่าน/จาร)	ประเภทอักษร	ระดับ	ที่อยู่ปัจจุบัน
1.	พระอธิการสุทิน กฤษยาโน	58	อ่าน	ธรรม ไทยน้อย	ปานกลาง ปานกลาง	วัดดอนตะลี บ.ดอนตะลี-โนน สวรรค์ ต.ตาลสุม
2.	พระอธิการไมตรี ปสนุนมโน	37	อ่าน	ธรรม	ปานกลาง	วัดนาห้วยแคน ต.ตาลสุม
3.	พระมี ปัญญาทีโป	64	อ่าน	ธรรม	ปานกลาง	"
4.	พระครูมงคลวัฒนกิจ	64	อ่าน จาร	ธรรม ไทยน้อย	ปานกลาง ปานกลาง	วัดม่วงโค่น ต.ตาลสุม
5.	พระบุญเยี่ยม สุกทุโท	61	อ่าน	ธรรม ไทยน้อย	ปานกลาง	วัดสระปทุมมาลัย บ.หนองกุงใหญ่ ต.หนองกุง
6.	พระสุธี กวีวุโส	27	อ่าน อ่าน	ธรรม ขอม	ดีมาก ปานกลาง	"
7.	พระดี อนุบาลโย	64	อ่าน จาร	ธรรม	ดีมาก	"
8.	พระอธิการบุญมี สุธีโว	38	อ่าน	ธรรม	ดี	วัดบ้านเชียงแก้ว บ.เชียงแก้ว ต.จิกเทิง
9.	พระสี สุปญโญ	77	อ่าน จาร	ธรรม ธรรม	ดี ดี	"
10.	พระสุริยา ธมฺมวโร	34	อ่าน	ธรรม ไทยน้อย	ดีมาก ดีมาก	วัดหนองเปิด บ.หนองเปิด ต.นาคาย
11.	พระบรรจง	29	อ่าน	ธรรม ไทยน้อย	ดี ดี	"
12.	สามเณรไชยา	19	อ่าน	ธรรม ไทยน้อย	ดี ดี	"
13.	พระทวี	31	อ่าน	ธรรม ไทยน้อย	ดี ดี	"
14.	พระอธิการประจัน เตชปญโญ	34	อ่าน จาร	ธรรม	ปานกลาง	วัดลำโรงใต้ ต.ลำโรง

อำเภอคำม่วน

ที่	ชื่อ	อายุ (ปี)	ความสามารถ (อ่าน/จาร)	ประเภทอักษร	ระดับ	ที่อยู่ปัจจุบัน
1.	พระอธิการบสมเกียรติ อุตตมปัญโญ	38	อ่าน	ธรรม	ปานกลาง	วัดหนองคู บ.หนองคู ต.ยาง
2.	ส.ณ.ชำนาญ ทารินทร์	18	อ่าน	ธรรม	ปานกลาง	"
3.	ส.ณ.ปัญญา โพธิ์ศรี	15	อ่าน	ธรรม	ปานกลาง	"
4.	พระครูรังษีนาวิก	54	อ่าน	ธรรม	ดีมาก	วัดป่าจันทรังษี บ.โนนขาวสะอาด ต.ยาง
5.	พระมหาจักรกฤษ	29	อ่าน	ธรรม	ปานกลาง	"
6.	พระคมทอง	25	อ่าน	ธรรม	ปานกลาง	"
7.	พระวิมล	23	อ่าน	ธรรม	ปานกลาง	"
8.	พระสิงขร พยตุโต	27	อ่าน	ธรรม ไทยน้อย ขอม	ปานกลาง ปานกลาง ปานกลาง	วัดปลาดาว ต.ยาง
9.	พระทวีป กนโก	24	อ่าน	ธรรม ไทยน้อย ขอม	ปานกลาง ปานกลาง ปานกลาง	"
10.	พระชลอ สุวานโร	23	อ่าน	ธรรม ไทยน้อย ขอม	ปานกลาง ปานกลาง ปานกลาง	"
11.	พระวิไล สุทธิสโร	31	อ่าน	ธรรม ไทยน้อย ขอม	ปานกลาง ปานกลาง ปานกลาง	"

อำเภอบุญทริก

ที่	ชื่อ	อายุ (ปี)	ความสามารถ (อ่าน/จาร)	ประเภทอักษร	ระดับ	ที่อยู่ปัจจุบัน
1.	พระครูอุดม ปุญญาภรณ์	44	อ่าน จาร	ธรรม ไทยน้อย	ดี ปานกลาง	วัดธรรมิกาวาส บ.ห้วยข้า ต.ห้วยข้า
2.	พระยืนยง	26	อ่าน จาร	ธรรม	ปานกลาง	"
4.	พระอธิการณอม จิตตปาสาโท	68	อ่าน	ธรรม ไทยน้อย	ปานกลาง	วัดบูรพาราม บ.นาโคม ต.หนองสะโน
5.	พระเหลื่อม รัตนปัญโญ	39	อ่าน	ธรรม	"	"
6.	พระฝิ่ง โสสโก	79	อ่าน	ธรรม ไทยน้อย ขอม	ปานกลาง ปานกลาง ปานกลาง	วัดโนนนิเวศ บ.โนนค้อ ต.โนนค้อ
7.	พระอธิการเหล่า สุปัญโญ	52	อ่าน	ธรรม	ดี	วัดศรีสุนทร บ.หัวแช่ ต.บัวงาม
8.	พระอธิการสมบัติ กิตติภทฺโท	37	อ่าน	ธรรม	ปานกลาง	วัดสุวรรณาราม บ.หนองเม็ก ต.ห้วยข้า

อำเภอพิบูลมังสาหาร

ที่	ชื่อ	อายุ (ปี)	ความสามารถ (อ่าน/จาร)	ประเภทอักษร	ระดับ	ที่อยู่ปัจจุบัน
1.	พระอธิการเชวงศักดิ์ ชินวิไล	40	อ่าน	ธรรม ไทยน้อย	ดี ปานกลาง	วัดโพธิ์ศรีเหนือ บ.โพธิ์ศรีเหนือ ต.โพธิ์ศรี
2.	พระผู้ ยโสโร	42	อ่าน	ธรรม	ดี	"
3.	พระอภิวังษ์ อภิโชโต	27	อ่าน	ธรรม	ปานกลาง	"
4.	พระสมพร เตชปญโญ	26	อ่าน	ธรรม	ปานกลาง	"
5.	พระครูวิมลสาธุกิจ	73	อ่าน	ธรรม ไทยน้อย	ดีมาก ปานกลาง	วัดนาเจริญ บ.นาหว้า ต.โพธิ์ศรี
6.	พระเสวียน ขุดตุโม	65	อ่าน	ธรรม	ปานกลาง	วัดโพธิ์ไทร บ.โพธิ์ไทร ต.โพธิ์ไทร
7.	พระทวี จารุมโน	27	อ่าน	ธรรม	ดี	"
8.	พระอธิการเสริม กลยาโน	78	อ่าน	ธรรม	ปานกลาง	วัดวังแคน บ.วังแคน ต.โพธิ์ไทร
9.	พระหวัน รตนโชโต	73	อ่าน	ธรรม	ดี	"
10.	พระหอม	81	อ่าน	ธรรม	ดี	"
11.	พระอธิการสิงห์ สุทธจิตโต	74	อ่าน	ธรรม	ดีมาก	วัดโนนเจริญ บ.โนนข่า ต.โพธิ์ศรี
12.	พระทองสุข สุวโร	64	อ่าน	ธรรม	ดีมาก	วัดระเว ต.ระเว
13.	พระอธิการขุนทอง เขมโก	27	อ่าน จาร	ธรรม ไทยน้อย	ดี ปานกลาง	วัดแหมเหนือ บ.แหมเหนือ ต.บ้านแหม
14.	พระอาจารย์ทอง ทิปธมโม	26	อ่าน	ธรรม ขอม	ดี ปานกลาง	วัดศรีบุญเรือง บ.ดอนจัว ต.หนองบัวอี
15.	พระสุณี	60	อ่าน จาร	ธรรม	ดีมาก	"
16.	พระศุภิตติวิบูลธรรม	47	อ่าน จาร	ธรรม	ปานกลาง	วัดแหมใต้ บ.แหมใต้ ต.บ้านแหม
17.	พระกิตติพันธ์	25	อ่าน	ธรรม	ปานกลาง	"
18.	พระคำดี ธมฺมทิโป	26	อ่าน	ธรรม ไทยน้อย	ปานกลาง	วัดสะพานโดม บ.สะพานโดม ต.โพธิ์ไทร
19.	พระสมใจ ชันติโก	22	อ่าน	ธรรม ไทยน้อย	ปานกลาง	"
20.	พระสันติ ทิมาโยโก	50	อ่าน จาร	ธรรม ไทยน้อย	ดี ดี	วัดชมพูรัตนาราม ต.ไร่ใต้

อำเภอโพธิ์ไทร

ที่	ชื่อ	อายุ (ปี)	ความสามารถ (อ่าน/จาร)	ประเภทอักษร	ระดับ	ที่อยู่ปัจจุบัน
1.	พระอธิการกมล พุทธญาโน	70	อ่าน	ธรรม ไทยน้อย	ดี ปานกลาง	วัดโนนสะอาด บ้านดอนชาด ต.สองคอน อ.โพธิ์ไทร
2.	พระอุดมศักดิ์ จารุมโน	28	อ่าน	ธรรม ไทยน้อย	ดี ปานกลาง	วัดศรีมงคล บ้านพะไล ต.โพธิ์ไทร
3.	พระครูสุนทร บุญญาคม	78	อ่าน	ธรรม ไทยน้อย ขอม	ดี ดี ปานกลาง	"
4.	พระบุญ ขนติโก	80	อ่าน	ธรรม	ดี	"
5.	พระอธิการบัวไข่ ขตติโก	80	อ่าน	ธรรม	ปานกลาง	วัดเสนาสนาราม บ.กะลือ ต.สารภี
6.	พระครูวิชิตธรรมาภรณ์	86	อ่าน	ธรรม ขอม	ดีมาก ดี	วัดสิงห์ทอง บ้านตูม ต.ม่วงใหญ่
7.	พระอธิการพงษ์ศักดิ์ สุธุมโน	43	อ่าน	ธรรม	ดี	วัดมณีมาวาส บ้านนานาง วาน ต.ม่วงใหญ่
8.	พระบุญธรรม ปิยธมโม	28	อ่าน	ธรรม	ดี	"
9.	พระสิงห์ สุจินโณ	82	อ่าน	ธรรม ไทยน้อย	ดีมาก ปานกลาง	วัดจันทร์หอม บ.แก้งใต้ ต.ม่วงใหญ่
10.	พระจุลศักดิ์ อุฑาจาโร	24	อ่าน	ธรรม	ดี	วัดท่าวารี บ.นาขาม ต.สำโรง
11.	พระเพชร สุจินโณ	95	อ่าน	ธรรม	ดีมาก	"
12.	พระประดิษฐ์	58	อ่าน	ธรรม	ดีมาก	"
13.	พระเหรียญ	61	อ่าน	ธรรม	ดีมาก	"

อำเภอ ม่วงสามสิบ

ที่	ชื่อ	อายุ (ปี)	ความสามารถ (อ่าน/จาร)	ประเภทอักษร	ระดับ	ที่อยู่ปัจจุบัน
1.	พระอธิการโพน จันทปัญโญ	78	อ่าน	ธรรม	ปานกลาง	วัดโคกการาม ต.หนองช้างใหญ่
2.	พระครูอดุลสารกิจ	59	อ่าน	ธรรม	มาก	วัดน้ำคำแดงใต้ ต.เคย
3.	พระอธิการแดง ปทสฺสโร	60	อ่าน	ธรรม ไทยน้อย	ปานกลาง ปานกลาง	วัดสว่างนาราม ต.ไม้ใหญ่
4.	พระครูถาวรสังจากวิวัฒน์	79	อ่าน	ธรรม	ปานกลาง	วัดขมิ้น ต.เหล่านก
5.	พระอธิการนคร ปตภาโร	60	อ่าน	ธรรม	ปานกลาง	วัดบ้านสร้างมิ่ง ต.หนองเมือง
6.	พระอธิการเพิ่ม สิริปัญโญ	86	อ่าน	ธรรม ไทยน้อย	ดีมาก ปานกลาง	วัดบ้านเคย ต.เคย
7.	พระครูเรือง คุณธัมโม	76	อ่าน	ธรรม	ปานกลาง	"
8.	พระเก่ง กุลยาโน	70	อ่าน	ธรรม	"	วัดชุมใหญ่ ต.ชุมใหญ่
9.	พระทองสุข สิริวงโค	69	อ่าน	ธรรม	"	วัดบ้านคี่ห์ ต.หนองเมือง
10.	พระสังวาลย์ สุรปณฺโณ	50	อ่าน	ธรรม	"	วัดหนองเค็ม ต.เคย
11.	พระอธิการณรงค์ คุนภีร์ธมฺโม	41	อ่าน	ธรรม	"	วัดคำแย ต.ม่วง
12.	พระส่วน จารวณฺโณ	63	อ่าน	ธรรม	ดี	"
13.	พระอธิการบุญมา สิริปัญโญ	77	อ่าน จาร	ธรรม	ดีมาก ดีมาก	วัดศรีพิทยา ต.หนองช้างใหญ่
14.	พระครูสุนทรมงคลสาร	72	อ่าน จาร	ธรรม	ดี	วัดหนองฮาง ต.หนองฮาง

อำเภอเมือง

ที่	ชื่อ	อายุ (ปี)	ความสามารถ (อ่าน/จาร)	ประเภทอักษร	ระดับ	ที่อยู่ปัจจุบัน
1.	พระมหาสมบัติ ชุตินฺทรโย	32	อ่าน	ธรรม ขอม	ดี ดีมาก	วัดศรีอุบลรัตนาราม ต.ในเมือง
2.	พระครูอุบลเดชคณาจารย์	85	อ่าน	ธรรม ขอม	ดีมาก ดี	วัดศรีอุบลรัตนาราม ต.ในเมือง
3.	พระครูสิริวัฒน์โนบล	43	อ่าน	ธรรม ขอม	ดี ดี	วัดศรีอุบลรัตนาราม ต.ในเมือง
4.	พระทองใบ สิริมงคล	48	อ่าน	ธรรม	ดี	วัดทุ่งศรีเมือง ต.ในเมือง
5.	พระมหาสังวาลย์ อธิโต	37	อ่าน/จาร	ธรรม ไทยน้อย	ดี ปานกลาง	"
6.	พระระวี อคฺคคุณฺโณ	27	อ่าน	ธรรม ไทยน้อย	ปานกลาง "	"
7.	พระครูปลัดพิฑูร ขนฺติสุโร	42	อ่าน	ธรรม	ดี	"
8.	พระคำลี ภิภูมฺมโม	38	อ่าน	ธรรม	ดี	"
9.	พระพิบูล มหาวิโร	49	อ่าน	ธรรม	ดี	วัดทุ่งหนองพอก ต.หัวเรือ
10.	พระอธิการวิฑิต วรปัญโญ	36	อ่าน	ธรรม	ปานกลาง	วัดบูรพาพิสัย ต.หนองบ่อ
11.	พระอธิการพรมมา อตฺตกาโม	70	อ่าน	ธรรม	ปานกลาง	วัดโพธิ์ศรีสำลาก ต.หนองบ่อ
12.	พระอธิการวินัย ชีรปัญโญ	36	อ่าน	ธรรม	ดีมาก	วัดหนองควายน้อย ต.ชีเหล็ก
13.	พระฉวี ธมฺมฺสุโร	33	อ่าน	ธรรม	ดี	"
14.	พระทวี ขนฺติสุโร	27	อ่าน	ธรรม	ดี	"
15.	พระสมเกียรติ ฐานุตฺตโร	26	อ่าน/จาร	ธรรม	ดี	"
16.	พระวิรัช ชุตินฺทรโย	65	อ่าน	ธรรม ไทยน้อย	ดี ปานกลาง	วัดนามีน ต.ไผ่น้อย
17.	พระสงฆ ธมฺมฺสุโร	23	อ่าน	ธรรม ไทยน้อย	ดี ปานกลาง	"
18.	พระครูศิริพัชรโรบล	74	อ่าน/จาร	ธรรม	ดีมาก	วัดสารพัฒน์ ต.ในเมือง
19.	พระทองชัย ปญฺญารโร	32	อ่าน	ธรรม	"	"
20.	พระสุภคณ วิฑิตฺโต	27	"	"	"	"
21.	พระนิคม ตปฺสโร	25	"	"	"	"

ที่	ชื่อ	อายุ (ปี)	ความสามารถ (อ่าน/จาร)	ประเภทอักษร	ระดับ	ที่อยู่ปัจจุบัน
22.	พระมหากริช อารีโย	61	อ่าน	ธรรม	ปานกลาง	วัดสว่างอารมณ์ ต.ในเมือง
23.	พระครูสุนทร พัฒนวิธาน	67	อ่าน	ธรรม ไทยน้อย	ดี ปานกลาง	วัดบ้านหนองหว้า ต.ขามใหญ่
24.	พระดั่ง วิสุทโธ	30	"	ธรรม ไทยน้อย ขอม	ดี ดี ปานกลาง	วัดบ้านหนองหว้า ต.ขามใหญ่
25.	พระสันต์ เจริญธรรม	54	อ่าน	ธรรม ไทยน้อย	ดี ปานกลาง	วัดบ้านหนองหว้า ต.ขามใหญ่
26.	พระบุญเทียม	65	อ่าน	ธรรม ไทยน้อย	ปานกลาง "	วัดบ้านหนองหว้า ต.ขามใหญ่
27.	พระอธิการประจวบ สมาจาโร	46	อ่าน จาร	ธรรม ธรรม	ดี ปานกลาง	วัดทุ่งขุ่นใหญ่
28.	พระอ่อน พิทักษ์	71	อ่าน/จาร	ธรรม	ปานกลาง	"
29.	พระประเวช วรภูมิ	41	อ่าน	ธรรม	ดี	วัดทุ่งขุ่นใหญ่ ต.หนองซอน
30.	พระบุญมี อธิจิตโต	29	อ่าน	ธรรม	ดี	วัดที่เหล็กไน
31.	หลวงปู่จันทร์ ญาณธโร	70	อ่าน	ธรรม	ดี	"
32.	พระสุพรรณ	21	อ่าน	ธรรม	ดี	"
33.	พระอธิการรอด ธมฺมธโร	64	อ่าน	ธรรม	ปานกลาง	วัดหนองมะนาว บ.หนองมะนาว ต.กุดลาด
34.	พระเกษม ธมฺมกาโม	38	อ่าน	ธรรม	ดีมาก	วัดดงบัง ต.หนองบ่อ
35.	พระวีรยุทธ บุญสิงห์		อ่าน	ธรรม	ดีมาก	"
36.	พระสุพันธ์์ สุมงคล	26	อ่าน	ธรรม	ดีมาก	"
37.	สามเณรแสงอรุณ บังศรี	15	อ่าน	ธรรม	ดีมาก	"
38.	สามเณรประกายเพชร บังศรี	15	อ่าน	ธรรม	ดีมาก	"
39.	พระภิกษุฐาน ภาวสิโร	63	อ่าน	ธรรม ไทยน้อย	ดีมาก ปานกลาง	"

อำเภอเหล่าเสือโก้ก

ที่	ชื่อ	อายุ (ปี)	ความสามารถ (อ่าน/จาร)	ประเภทอักษร	ระดับ	ที่อยู่ปัจจุบัน
1.	พระครูอรุณกิจจาภรณ์	60	อ่าน	ธรรม	ดี	วัดแต่เก่า บ.แต่เก่า ต.หนองบก
2.	พระอธิการเทียม วุฒิสาลโต	73	อ่าน	ธรรม	ดี	วัดบ้านตุน บ.ตุน ต.หนองบก
3.	พระแดง วรปัญโญ	69	อ่าน จาร	ธรรม	ดี	"
4.	พระอธิการอุทัย คมภิรมโม	64	อ่าน	ธรรม	ดี	วัดนาไผ่ บ.นาไผ่ ต.เหล่าเสือโก้ก
5.	พระบังลังก์ จันทะธัมโม	69	อ่าน	ธรรม	ปานกลาง	"
6.	พระสุณี จันทโก	76	อ่าน	ธรรม	ปานกลาง	"
7.	พระอธิการพิมพ์ ทาวโร	55	อ่าน	ธรรม ไทยน้อย	ดีมาก ดี	วัดนาขมิ้น บ.นาขมิ้น ต.หนองบก

อำเภวารินชำราบ

ที่	ชื่อ	อายุ (ปี)	ความสามารถ (อ่าน/จาร)	ประเภทอักษร	ระดับ	ที่อยู่ปัจจุบัน
1.	พระครูวิศาล ธรรมรัตน์	87	อ่าน	ธรรม ไทยน้อย	ดีมาก ปานกลาง	วัดห้วยชะยุ้ง บ.ห้วยชะยุ้ง ต.ห้วยชะยุ้ง
2.	พระหนูรัตน์	56	อ่าน	ธรรม ไทยน้อย ขอม	ดีมาก ดี	"
3.	พระครูกิตติธรรมวิมล	66	อ่าน	ธรรม ไทยน้อย	ดีมาก ดี	วัดท่าลาด บ.ท่าลาด ต.ท่าลาด
4.	พระประกอบ ปริบุญโน	45	อ่าน	ธรรม ไทยน้อย	ดีมาก ปานกลาง	"
5.	พระสอน สิริบุญโญ	66	อ่าน	ธรรม ไทยน้อย	ดีมาก ปานกลาง	"
6.	สามเณรสมโภชน์ แสนศิลา	19	อ่าน	ธรรม ขอม	ดีมาก ปานกลาง	"
7.	พระครูสุจิตธรรมวัฒน์	70	อ่าน	ธรรม	ดี	วัดน้ำเที่ยง ต.ห้วยชะยุ้ง
8.	พระเวม	42	อ่าน	ธรรม	ดี	"
9.	พระอธิการเนียน โอภาโส	32	อ่าน	ธรรม	ปานกลาง	วัดโนนเค็ง ต.คำขวาง
10.	พระเพ็ง สิริกทุโท	73	อ่าน	ธรรม	ดี	"
11.	พระอธิการทองจันทร์ กิตติบุญโญ	41	อ่าน	ธรรม	ปานกลาง	วัดโนนทราย บ.โนนทรายน้อย ต.ท่าลาด
12.	พระอธิการสอน จันทสาโร	76	อ่าน	ธรรม	ดี	วัดท่าหลวง ต.คูเมือง
13.	พระครูวิโรจน์ ธรรมานุ ศาสน์	52	อ่าน	ธรรม ไทยน้อย ขอม	ดีมาก ปานกลาง	วัดบ้านศรีโค บ.ศรีโคออก ต.เมืองศรีโค

อำเภอศรีเมืองใหม่

ที่	ชื่อ	อายุ (ปี)	ความสามารถ (อ่าน/จาร)	ประเภทอักษร	ระดับ	ที่อยู่ปัจจุบัน
1.	พระแก้ว ปัญญาปรีโป	70	อ่าน	ธรรม	ปานกลาง	วัดคุ้มสว่าง บ.นาทอย ต.หนามแท่ง
2.	พระอธิการณอม สุนจิตโต	56	อ่าน	ธรรม	ดีมาก	วัดราชวงศาธรรม บ.หนามแท่ง ต.หนามแท่ง
3.	พระนันท์วัฒน์ จันทร์สี	44	อ่าน	ธรรม	ดี	"
4.	หลวงปู่หนูหรั่ง ปรีบุญโน	72	อ่าน	ธรรม	ปานกลาง	วัดอรุณวราราม บ.บุรพา ต.คอนใหญ่
5.	พระครูวรญาณ นิธิรัฐ	72	อ่าน	ธรรม	ปานกลาง	วัดสมสนุก บ.เขียดใหญ่ ต.เขียดใหญ่
6.	พระเพ็ง อัศควัฒโน	82	อ่าน	ธรรม ไทยน้อย	ดีมาก ปานกลาง	วัดโนนกง บ.โนนกง ต.นาคำ
7.	พระสาย ปัญญาธโร	76	อ่าน	ธรรม	ดี	วัดโนนกง บ.โนนกง ต.นาคำ
8.	พระเที่ยง กิตติธโร	63	อ่าน	ธรรม	ดี	วัดโพธาราม ต.สงยาง
9.	พระอธิการคำปัน จันทวโร	44	อ่าน	ธรรม	ดี	วัดธาตุตรังษี บ.คำไหล ต.คำไหล
10.	พระสมเกียรติ อุตตมโม	27	อ่าน	ธรรม	ปานกลาง	วัดธาตุตรังษี บ.คำไหล ต.คำไหล
11.	พระมหาเชนทร์ กนฺตธม โม	30	อ่าน	ธรรม	ปานกลาง	วัดนาเวียง ต.นาคำ
12.	พระเทวี กนฺตสีโล	30	อ่าน	ธรรม	ปานกลาง	วัดสว่างอารมณ์ บ.หนองสองห้อง ต.คำไหล
13.	พระเอก ปญญาธโร	51	อ่าน	ธรรม ไทยน้อย	ดีมาก ดี	วัดอัมพวัน บ.ม่วงคำสิงห์ ต.ตะพ่าย

อำเภอ สำโรง

ที่	ชื่อ	อายุ (ปี)	ความสามารถ (อ่าน/จาร)	ประเภทอักษร	ระดับ	ที่อยู่ปัจจุบัน
1.	พระอธิการสวัสดิ์ ปุณณโก	51	อ่าน	ธรรม ไทยน้อย/ขอม	ดีมาก ปานกลาง	วัดบ้านหนองเทา บ.หนองเทา ต.สำโรง
2.	พระประคอง โสสิตวณฺโณ	31	อ่าน	ธรรม ขอม	ดีมาก ปานกลาง	"
3.	พระเจ้าอธิการสมนท ชุตินฺธโร	31	อ่าน	ธรรม	ปานกลาง	วัดโคกก่อง บ.โคกก่อง ต.โคกก่อง
4.	พระสิงห์	70	อ่าน	ธรรม	"	"
5.	พระอุ่ม ฐานทินฺโน	58	อ่าน	ธรรม/ขอม	"	วัดแกนาคำ บ.แกนาคำ ต.โคกก่อง
6.	พระอธิการวิสุทธิ ปริสุทฺโธ	62	อ่าน	ธรรม	ดี	วัดค้อน้อย บ.ค้อน้อย ต.ค้อน้อย
7.	พระครูวิชิตธรรมานุยุต	45	อ่าน จาร	ธรรม	ปานกลาง	วัดคำตมิ่ง
8.	พระบัญชา	31	อ่าน	ธรรม	ดีมาก	"
9.	พระมนูญ	26	อ่าน	ธรรม	ดีมาก	"

อำเภอสิรินธร

ที่	ชื่อ	อายุ (ปี)	ความสามารถ (อ่าน/จาร)	ประเภทอักษร	ระดับ	ที่อยู่ปัจจุบัน
1.	หลวงปู่พลอย สุวโจ	76	อ่าน	ธรรม ไทยน้อย ขอม	ดีมาก ดีมาก ดีมาก	วัดอวดคาคา บ.คันเบือย ต.คำเขื่อนแก้ว
2.	พระบัญชา จุกกวโร	26		ธรรม ไทยน้อย	ดี ดี	"
3.	พระอธิการบุญศรี เตชธมฺโม	47	อ่าน	ธรรม	ดี	วัดสว่างอารมณ์ บ.ลาดวาริต ต.คำเขื่อนแก้ว

เรื่องย่อหนังสือใบลาน

ภาพเกษ

01

อักษรธรรม 1 ผูก วัดแสงเกษม อ.เดชอุดม จ.อุบลราชธานี

ณ เมืองพาราณสี มีกษัตริย์นามว่าสุริวงษ์ (ท้าวสุริวงษ์เกษนุราช) และมเหสีนามว่ากาฬี ปกครอง และท้าวสุริวงษ์มีม้ามณีกาบ ซึ่งเป็นม้าวีเศษเป็นพาหนะคู่บารมี ครั้งหนึ่งท้าวสุริวงษ์ได้ลามเหสีและชาวเมืองไปเรียนวิชาอาคม โดยมีม้ามณีกาบเป็นพาหนะไปพบกับท้าวสุบันพญาครุฑและยักษ์กุมภกันท์ ได้เป็นสหายกันและพระองค์ก็เรียนศาสตรศิลป์กับพระฤาษีจนสำเร็จแล้วกลับมาปกครองเมืองต่อไป

เมื่อท้าวสุริวงษ์กลับมาครองเมืองแล้วก็ต้องการจะมีบุตรชาย เพื่อเอาไว้สืบราชสมบัติแทนพระองค์ ดังนั้นจึงทำพิธีขอลูกกับพระอินทร์ พระอินทร์ก็ได้ส่งเทพบุตรชื่อเกสสัตตากับเทพธิดาชื่อนางกัปปะทีปลงมาเกิดในเมืองมนุษย์ เพื่อให้เป็นคู่สามีภรรยา กัน โดยเทพบุตรองค์หนึ่งมาเกิดในห้องนางกาฬีเหสีของท้าวสุริวงษ์ เมื่อนางกาฬีประสูติออกมาเป็นชาย ชื่อว่ากาฬีเกษ (พระโพธิสัตว์มาเกิดเพื่อใช้ชาติ) กาฬีเกษกุมารนี้ได้เจริญเติบโตมาเป็นลำดับ ครั้งหนึ่งเข้าไปเล่นในโรงม้า อันเป็นที่อยู่ของม้ามณีกาบ ได้แอบขึ้นขี่ม้าแล้วม้ามณีกาบก็พา กาฬีเกษกุมารเหาะไปในอากาศออกจากเมืองมุ่งเข้าป่าหิมพานต์

ขณะที่ท้าวกาฬีเกษหนีออกจากเมืองนั้น ได้พบกับนกสาริกาคู่หนึ่ง จึงได้สั่งความให้กลับไปบอกท้าวสุริวงษ์ด้วยว่าจะออกไปเที่ยวในป่าถึง 3 ปี แล้วจะกลับมา เมื่อสั่งความแล้วก็เดินทางต่อไปจนเข้าเขตเมืองฝัมนต์เมืองยักษ์ของท้าวฝัมนต์ และนางมาลีทอง ได้พักอยู่นอกเมืองพบกับชาวเมืองที่ออกมาหาหินแล้วได้ทราบท้าวฝัมนต์มีลูกสาวสวยชื่อ มาลีจันทร์ จึงพยายามจะไปพบนางในส่วนดอกไม้ เมื่อนางมาลีจันทร์มาชมสวน ท้าวกาฬีเกษจึงเข้าไปหาแล้วขอพบรักใคร่กัน ดังนั้นเมื่อตอนกลางคืนจึงแอบเข้าไปหานางเป็นเวลานาน ต่อมาท้าวฝัมนต์สืบได้จึงทำหอกยนต์ดักยิงขณะที่ท้าวกาฬีเกษแอบเข้าไปนั้นพระองค์ได้ถูกหอกยนต์ตายลง แต่ก่อนจะตายท้าวเธอได้สั่งว่าอย่าเผาศพ ให้เอาใส่แพลอยน้ำไป นางมาลีจันทร์ได้ปฏิบัติตามที่ท้าวกาฬีเกษสั่งทุกประการ

ศพของท้าวกาฬีเกษลอยทวนกระแสน้ำจนไปถึงอาศรมพระฤาษีแล้วพระฤาษีมาพบเข้าจึงร่ายมนต์ชุบชีวิตให้ฟื้นขึ้นมา ท้าวกาฬีเกษคืนมาแล้วจึงเรียนศาสตรศิลป์อยู่กับพระฤาษีจนสำเร็จแล้วลาพระฤาษีกลับไปหานางมาลีจันทร์ใหม่ ท้าวฝัมนต์ทราบข่าวอีกจึงเกิดรบกันในที่สุดท้ายท้าวฝัมนต์จึงแพ้ยกเมืองและลูกสาวคือนางมาลีจันทร์ให้แก่ท้าวกาฬีเกษ ๗ อยู่ที่นี่ไม่นานก็พานางมาลีจันทร์เดินทางต่อไปอีก ในการเดินทางครั้งนี้ ยักษ์หลายเมืองเช่น ยักษ์ชื่อสาระกัน, ชื่อคันธะยักษ์ และยักษ์ชื่อนิสาระกาย ต่างต้องการจะให้ท้าวกาฬีเกษอยู่ครองเมือง แต่ท้าวกาฬีเกษยังต้องการเดินทางต่อไป หลังจากเดินทางตามที่ต้องการแล้ว ในที่สุดท้าวกาฬีเกษก็รับนางมาลีจันทร์ ไปครองเมืองพาราณสีสืบต่อไป

กำพรำผิน้อย

02

อักษรธรรม 1 ผูก วัดโนนกง ต. นาคำ อ.ศรีเมืองใหม่ จ.อุบลราชธานี

ที่เมืองแห่งหนึ่งมีเด็กน้อย (พระโพธิสัตว์ลงมาใช้ชาติเกิด) คนหนึ่งกำพรำพ่อและแม่ ตั้งแต่ อายุได้ 7 ขวบ ได้เที่ยวขทานเขากินจนโตเป็นหนุ่มแล้วจึงออกจากเมืองมาทำนาทำไร่ ณ ที่แห่งหนึ่ง เมื่อข้าวที่ขอกงามขึ้น ได้มีสัตว์ต่างๆ มากิน แม้จะไล่อย่างไรก็ไม่ไหว เอาอะไรมาทำเครื่องดักก็ยัง ขาดหมด จึงไปขอเอาสายไหมจากย่าจำสวน (คนสวนของพระราชา) มาทำจึงจับได้ช้าง ช้างเมื่อ ถูกเขาจับได้กลัวตายจึงร้องขอชีวิตและบอกว่าจะให้ของวิเศษกอดงาข้างหนึ่งให้ ท้าวกำพรำผิน้อย จึงปล่อยไปแล้วเอางาข้างมาไว้ที่บ้าน ต่อมาท้าวกำพรำดักได้เสือ เสือกียอมเป็นลูกน้อง โดยบอกว่า ถ้ามีเรื่องเดือดร้อนจะมาช่วย ต่อมาจับได้อีเห็น อีเห็นก็ยอมเป็นลูกน้อง เช่นเดียวกันกับเสือ ต่อมา จับพญาอู้ง (นกอินทรี) พญาอู้งก็ยอมเป็นลูกน้องอีก และตัวสุดท้ายจับได้คือผิน้อยที่มาขโมยกิน ปลาที่ไซ ผิน้อยก็ยอมเป็นลูกน้อง

เมื่อท้าวกำพรำได้งาข้างมาแล้วก็เอามาไว้ที่บ้าน ในางข้างนั้นได้มีหญิงสาวคนหนึ่งชื่อสีดา อาศัยอยู่ นางได้ออกมาทำอาหารไว้รอท้าวกำพรำ ต่อมาท้าวกำพรำจับนางได้จึงทุบงาข้างนั้น เพื่อ จะไม่ให้นางหลบเข้าไปอยู่อีก นางจึงอยู่กินเป็นสามีภรรยากันตั้งแต่นั้นมา ความสวยงามของสีดา ได้ยินไปถึงพระราชา เมื่อพระราชาเห็นแล้วก็รักใคร่จึงจะยึดเอาแต่ก็กลัวคนจะติเตียน จึงทำท้าว กำพรำ การแข่งขันต่างๆ โดยถ้าท้าวกำพรำแพ้จะยึดนางสีดามา แต่พระองค์แพ้จะยอมยกเมืองให้ ครึ่งหนึ่ง การแข่งขันนั้นคือ ชนวัว, ชนไก่, ชนช้าง, แข่งเรือ แต่ปรากฏว่าท้าวกำพรำชนะทุกครั้ง เพราะ ในการชนวัวนั้น เสือแปลงเป็นวัวมาช่วยท้าวกำพรำ, ชนไก่นั้นอีเห็นแปลงเป็นไก่มาช่วยกัดไก่ของพระ ราชาตาย ในการแข่งขันเรื่อนั้นพญาอู้งมาเป็นเรือและได้ทำให้เรือพระราชล่อมแล้วกินคนทั้งหมด

เมื่อพระราชาตายแล้วได้รวมหัวกับปางลัวตัวหนึ่ง โดยให้ปางลัวร้องเรียกวิญญาณของ นางสีดามา โดยร้องครั้งแรกนางก็ไม่สบาย ครั้งที่สองกลับไป ครั้งที่สามจึงตายวิญญาณของนางจึง มาอยู่กับพวกผีพระราชา ส่วนท้าวกำพรำปรึกษากับผิน้อย ผิน้อยบอกว่าอย่าเพิ่งเผ่าจะตามไปดู วิญญาณของนางอยู่ที่ใด เมื่อผิน้อยตามไปทราบเรื่องทั้งหมดแล้วจึงวางแผนจะจับปางลัวตัวนั้นจึง เข้าไปติดสนิทกับปางลัวแล้วสานช่อง (ที่ใส่ปลา) ครั้งแรกสานด้วยไม้ไผ่แล้วให้ปางลัวเข้าไปข้างใน แล้วให้ยื่นดูปรากฏว่าช่องแตก จึงสานด้วยลวด แล้วบอกให้ปางลัวเข้าไปดูแล้วบอกให้ยื่นดูปรากฏว่า ช่องไม่แตกจึงรีบหาผ้ามาปิดแล้วรีบเอามาให้ท้าวกำพรำบังคับให้ปางลัวร้องเรียกเอาวิญญาณนางสี ดากลับคืนมาไม่เช่นนั้นจะฆ่าเสีย ปางลัวจึงร้องเรียกเอาวิญญาณนางกลับมา โดยร้องครั้งแรกก็ เคลื่อนไหว ครั้งที่สองพินขึ้น ครั้งที่สามหายเป็นปกติทุกอย่าง พอทุกอย่างปกติแล้วท้าวกำพรำจึง หลอกว่าขอดูไอ้ที่ร้องเอาวิญญาณคนได้ไหม ปางลัวจึงแลบลิ้นออกมาให้ดู ท้าวกำพรำจึงดัดลิ้นปาง ลัวนั้นเสีย เพราะกลัวมันจะร้องเอาวิญญาณไปอีก ปางลัวจึงร้องไม่ชัดตั้งแต่นั้นมา ส่วนท้าวกำพรำ กับนางสีดา ได้ปกครองเมืองอินทปัตถนครแทนพระราชาที่ตายนั้น

ไก่แก้วหอมฮู (กำพร้าวไก่แก้ว)

03

อักษรธรรม 12 ผูก วัดธัญญุตमारาม อ.กุดข้าวปุ้น จ.อุบลราชธานี

มีเมืองแห่งหนึ่ง ครึ่งหนึ่งชาวเมืองได้พบรูขนาดใหญ่ที่มีกลิ่นหอมออกมาจากรูนั้นทำให้เป็นที่อยากรู้อยากเห็นของทุกคน ดังนั้นพระราชาแห่งเมืองนั้นจึงประกาศหาอาสาสมัครที่จะลงไปนั้น เพื่อจะดูว่ามีอะไรอยู่ข้างใน แต่ก็ไม่มีใครอาสาไป ในขณะนั้นมีหนุ่มน้อยคนหนึ่งชื่อ เทศจันทสมุทรรักษาอาศัยอยู่กับย่าจำสวน (คนสวนของพระราชา) ท้าวเทศจันทสมุทรรู้เห็นว่าไม่มีใครไปจึงรับอาสาจะไป พระราชาจึงให้ทำอุ้งเหล็ก และทำไซเหล็กแทนเชือก แล้วให้ท้าวเทศจันทสมุทรรู้ยืนอยู่ในอุ้งนั้นแล้วหย่อนลงไปตามรูจนไปถึงเมืองแห่งหนึ่ง

เมื่อลงไปถึงนั้นไปลงตรงเกาะพอดี ขณะที่ท้าวเทศจันทสมุทรรู้ขึ้นกินมากเดืออยู่ ได้มีหมูตัวหนึ่งคาบแก้ววิเศษไต่ขึ้นมา ท้าวเทศจันทสมุทรรู้จึงโยนหมูกินมากเดือให้กินห่างออกไปเรื่อยๆ แล้วรับมาขโมยเอาแก้วไป เมื่อเดินต่อไปพบชายคนหนึ่ง ถือน้ำเต้าเหาะมาจึงขอเอาแก้วแลกกับน้ำเต้า เมื่อได้น้ำเต้าแล้วก็เดินต่อไป ส่วนแก้วได้เหาะกลับมาอยู่กับท้าวเทศจันทสมุทรรู้เหมือนเดิม เมื่อเดินต่อไปก็ได้พบกับคนถือขวาน ถือดาบ ถือขดหนัเหงะมาเช่นเดียวกัน และท้าวเทศจันทสมุทรรู้ก็ขอแลกเอาเหมือนครั้งก่อนแล้วแก้วก็กลับมาเช่นเดียวกัน ดังนั้นท้าวเทศจันทสมุทรรู้จึงมีของดี 5 อย่าง คือ แก้ว, น้ำเต้า, ขวาน, ดาบ และขดหนัเหงะ แล้วเดินทางไปอาศัยอยู่กับย่าจำสวนแล้วสืบดูนะว่าใครนะที่หอมๆ นั้น เมื่อรู้ว่าเป็นนางผมหอมแล้วจึงขอร้องให้ย่าจำสวนไปสุขอให้ แต่ย่าจำสวนว่าท้าวเทศจันทสมุทรรู้ไม่หล่อเหลา จึงพาไปหล่อใหม่แล้วจึงไปสุขอให้ เมื่อนางผมหอมเห็นท้าวแล้วก็เกิดรักใคร่กัน แต่พระราชาพ่อของนางไม่ยอม เพราะมีลูกเจ้าพระยามหากษัตริย์มาสุขอหลายคนแล้ว และบอกว่าถ้าอยากได้ให้มารบเอาท้าวเทศจันทสมุทรรู้จึงไปรบเอาแล้วได้ชัยชนะกลับมา

เมื่ออยู่มานานก็คิดจะกลับมาเยี่ยมบ้าน จึงพานางผมหอมมาที่เก่า พอขึ้นไปถึงสองคนแล้วผ้าของนางผมหอมผืนหนึ่งตกลง ท้าวเทศจันทสมุทรรู้จึงลงไปเอา ขณะเดียวกันนั้นคนที่อยู่ข้างบนก็ดึงเอานางขึ้นมาคนเดียว แล้วเอามาถวายพระราชา แต่พระราชาที่ไม่สามารถเข้าใกล้นางได้ ส่วนท้าวเทศจันทสมุทรรู้ก็เดินทางต่อไปเพื่อจะหาทางขึ้น จนวันหนึ่งได้พบนกกระเจือก 2 ตัวที่พระอินทร์แปลงกายลงมาเป็นนกกระเจือก ได้ให้ท้าวรู้ขึ้นมาปล่อยไว้นอกเมืองใกล้แม่น้ำ ขณะนั้นมีพ่อค้านายล้าเฒ่ามาพบเข้า ท้าวเทศจันทสมุทรรู้จึงขออาศัยไปด้วย แล้วไปอยู่กับย่าจำสวนเหมือนเดิม ส่วนนางผมหอมนั้นได้ยินว่าผัวของนางมาแล้วจึงออกมาอยู่ด้วย เมื่อพระราชารู้ดังนั้นจึงส่งคนมารับนางคืนไป แต่ท้าวเทศจันทสมุทรรู้ไม่ให้ พระราชาจึงส่งกองทัพมาชิงเอานางไป กองทัพก็แพ้เพราะของวิเศษเหล่านั้น พระราชานมดปัญญาจึงยอมยกเมืองให้ครองครึ่งหนึ่ง แล้วท้าวเทศจันทสมุทรรู้ก็อยู่กับนางผมหอมที่ได้มาจากรูนั้นต่อมา

ขุนทึง (ขุนเทือง)

04

อักษรธรรม 4 ผูก วัดอำเภาราม อ.กุดข้าวปุ้น จ.อุบลราชธานี

นครแห่งหนึ่งชื่อ เชียงเงื่อม หรือเชียงใหญ่ มีกษัตริย์ นามว่า ขุนเทืองและนางบุสดี ปกครองบ้านเมือง ครั้งหนึ่งขุนเทืองต้องการจะออกเดินเที่ยวป่า แล้วจึงสั่งให้นางบุสดีดูแลบ้านเมืองแทนพระองค์ จึงออกเดินทางจากเมืองไปในป่าประมาณ 2 เดือน จึงไปถึงแม่น้ำแห่งหนึ่งเป็นสวนของพญานาค แล้วพระองค์ได้พบลูกสาวพญานาค ชื่อว่า นางแอกได้ เกิดรักใคร่กัน ขุนเทืองจึงตามนางไปยังบาดาลและอยู่ที่นั่นถึง 2 ปีกว่า ขณะเดียวกันกับขุนเทืองไม่อยู่นี้ นางบุสดีได้เอาหมอมอ (โหร) มาทนายดูว่าขุนเทืองอยู่ที่ใด ได้รู้ว่าขุนเทืองอยู่ที่เมืองพญานาคกับลูกสาวพญานาค นางบุสดีจึงบนบานให้พวกผีต่างๆ เช่น ผีน้ำ, ผีเสื้อ, ผีตายาย (บรรพบุรุษ) ผีเมือง เป็นต้น ตามไปบอกท้าวขุนเทืองกลับมาเมือง ขุนเทืองจึงได้ลานางแอกได้และพญานาคเพื่อจะกลับ นางแอกได้ได้มาส่งขุนเทืองถึงท่าน้ำ ก่อนจะจากกันนางได้ล้วงเอาลูกในท้องแล้วเอาไปตอกลงห่อให้ขุนเทือง ตอนกลับเมืองเพื่อเอาไปเลี้ยง เมื่อมาถึงเมืองแล้วนางบุสดีไม่พอใจพยายามหาเรื่องเพื่อทำอันตรายลูกน้อยต่างๆ นานา ขุนเทืองเห็นท่าไม่ดีจึงให้เสนาอำมาตย์เอาลูกชายชื่อขุนทึงไปปล่อยไว้ในป่า ขุนทึงอยู่ในป่าอย่างสุขสบาย เพราะมีเทวดาและสัตว์ต่างๆ มาดูแลรักษาเลี้ยงดู ต่อมาประมาณ 1 ปี ขุนเทืองคิดถึงขุนทึงลูกชาย จึงให้พวกอำมาตย์ออกไปสืบว่ายังมีชีวิตอยู่หรือไม่ เมื่อทราบว่ามีชีวิตอยู่จึงไปเชิญเข้ามาอยู่ในเมือง

ขุนทึงเมื่อโตเป็นหนุ่มขึ้นต้องการจะพบแม่ที่แท้จริง จึงไปถามพ่อถึงที่อยู่ของแม่ พอทราบว่แม่นั้นเป็นนาคอยู่ที่เมืองบาดาลจึงอำลาพ่อ เพื่อที่จะไปเยี่ยมเยียนถามข่าวคราวแม่แล้วออกเดินทางไปตามที่พ่อบอกจนถึงท่าน้ำแล้วเอาไม้ตักน้ำเรียกพญานาคให้มาหา พญานาคถามดูว่าเป็นลูกของนางแอกได้ จึงพาขุนทึงไปเมืองบาดาลของพญานาค ขุนทึงได้พบแม่ ตา และยายแล้วอยู่ที่นั่นเป็นเวลานานพอสมควร จึงได้ลาแม่เพื่อกลับเมืองเชียงเงื่อมของพ่อ นางแอกได้แนะนำให้ลาตาแล้วขอของวิเศษเพื่อเป็นเครื่องติดตัวในการเดินทาง เมื่อขุนทึงไปลาตา ๆ ได้ให้ของที่วิเศษ 3 อย่าง มีหม้อทองแดง, ตาพระขรรค์ชัย และขงจ้าว และมาถามวิธีใช้กับแม่ นางแอกได้บอกวิธีใช้ว่า หม้อนั้นมีของทุกอย่างทุกอย่างอยู่ภายใน ถ้าต้องการอะไรให้ตั้งจิตอธิษฐาน แล้วเคาะเบาๆ ของที่ต้องการนั้นจะออกมา ตาบนั้นใช้ในการต่อสู้กับข้าศึกศัตรู ส่วนขงจ้าวนั้นให้ลากไปอย่าแบกหรือถือไปขณะที่ลากนั้นถ้าไม่เกี่ยวอะไรก็ให้เดินทางไปเรื่อยๆ ห้ามนอนแม้จะกี่วันก็ตาม แต่ถ้าจ้าวไปเกี่ยวกับอะไรแล้วจึงหยุดนอน เมื่อแม่มาส่งถึงท่าน้ำแล้วขุนทึงก็เดินทางต่อไปโดยปฏิบัติตามคำของแม่ ใช้เวลาเดินอยู่หลายวันจึงถึงแม่น้ำใหญ่แห่งหนึ่งของจ้าวได้เกี่ยวหยุดหยุด จะดึงอย่างไรก็ไม่ไปจึงหยุดนอน ณ ที่นั้น พอเมื่อตื่นขึ้นที่นั่นกลายเป็นเมืองใหญ่ ชื่อว่า ศรีสัตตนาคนหุต ดังนั้นขุนทึงจึงเคาะหม้อทองแดงแล้วมีหญิงสาวออกมา 2 คน ชื่อ นางทึง และนางทอง จึงอภิเษกเป็นมเหสีทั้งสองคน

แล้วขุนทิงก็ครองศรีสัตตนาคนหุตต่อมาอย่างมีความสุข ต่อมาครั้งหนึ่งขุนทิงออกไปเที่ยวป่าคนเดียวเดินทางไปประมาณ 15 วัน ถึงป่าหิมพานต์ ได้พบนางชะนี ที่อยู่ใกล้กับอาศรมพระฤาษี นางชะนีได้แปลงกายเป็นคนแล้วใส่ยาเสน่ห์เพื่อให้ขุนทิงรัก ขุนทิงได้หลงเสน่ห์ของนางชะนีแล้วได้อยู่กับนางชะนีที่ถ้ำในป่าหิมพานต์นั้น ประมาณ 3 ปี ได้ลูกชายคนหนึ่งชื่อ อำคา หรือ อุแก้ว ต่อมาขุนทิงได้ลานางชะนีกลับมาเมืองศรีสัตตนาคนหุต พร้อมกับท้าวอำคา ลูกชายและสัญญากับนางชะนีว่าจะมารับไปอยู่ในเมือง เมื่อขุนทิงพบนางทิง นางทองต่างก็ดีอกดีใจและถามทุกข์สุขซึ่งกันและกัน และได้บอกว่าท้าวอำคาเป็นโอรสที่เกิดจากนางชะนี นางทิง นางทองก็ให้ความรักและเอ็นดูเหมือนกับเป็นบุตรที่เกิดจากนางเอง อยู่ต่อมาขุนทิงได้จัดเตรียมขบวนแห่ไปรับนางชะนีตามสัญญา นางชะนีดีใจมากขุนทิงได้อยู่กับนางชะนีในถ้ำประมาณ 2 เดือน จึงได้สั่งให้ขบวนเชิญนางชะนีไปเมืองศรีสัตตนาคนหุต และได้สั่งว่าให้ชาวเมืองมัดหรือขังสุนัขไว้ให้มิดชิด อย่าให้ออกมาวิ่งเล่นพ่วนเมื่อขบวนเสด็จผ่าน แต่ด้วยความอิจฉาริษยา นางทิง นางทองจึงปล่อยสุนัขให้ไปวิ่งไล่นางชะนี นางชะนีจึงวิ่งหนีกลับไปยังป่าหิมพานต์ อาศัยอยู่ในถ้ำใกล้อาศรมพระฤาษีดังเดิม

ต่อมาเมื่อขุนทิงทราบภาพจึงได้อภิเษกให้ท้าวอำคาขึ้นเป็นกษัตริย์ปกครองเมืองศรีสัตตนาคนหุตต่อจากพระองค์ เวลาผ่านไปขุนทิงได้ล้มป่วยลงในที่สุดขุนทิงจึงได้จบชีวิตลง ท้าวอำคาโอรสได้ปกครองบ้านเมืองสืบต่อจากบิดา

ขูลู - นางอ้ว

05

อักษรธรรม 3 ผูก วัดหนองควายน้อย อ.เมือง จ.อุบลราชธานี

ท้าวพรหมดีเป็นกษัตริย์ครองนครกาสิ มีมเหสีชื่อนางพิมพาภาสิ มีโอรสชื่อท้าวขูลู ส่วนท้าวปุตตาลาดเป็นกษัตริย์ครองนครกาย มีมเหสีชื่อนางจันทา มีธิดาชื่อนางอ้ว กษัตริย์ทั้งสองเป็นเพื่อนร่วมน้ำสาบานกันต่างให้สัญญากันว่าจะให้โอรสและธิดาแต่งงานเป็นทองแผ่นเดียวกัน เมื่อท้าวขูลูเป็นหนุ่มแล้วมารดาจึงแต่งเครื่องบรรณาการให้ขูลูเพื่อมาเยี่ยมเจ้าเมืองด้วย การพบกันครั้งนี้ แม้จะเป็นครั้งแรกท้าวขูลูนางอ้วต่างก็พอใจรักใคร่กันจนลักลอบได้เสียกัน เพราะต่างทราบว่าจะแต่งงานกันในไม่ช้า ท้าวขูลูจึงลากลับไปเพื่อเตรียมการแต่งงาน ในช่วงนี้เองขุนนางกษัตริย์ผู้ครองเมืองขอมได้มาหลงรักนางอ้วทั้งๆ ที่ตนเป็นคนแก่แล้ว ได้ส่งของกำนัลมาให้มารดาของนางอ้วบ่อยๆ จนกระทั่งนางพอใจออกปากยกลูกสาวคือนางอ้วให้ นางอ้วไม่ยอมจึงถูกมารดาตบตี

ฝ่ายท้าวขูลูได้ทราบข่าวจึงบอกพระราชาบิดามารดาตามาสู่ขอนางอ้ว มารดานางอ้วไม่ยอมตกลงอ้างว่าได้ตกลงกับฝ่ายขุนนางไว้ก่อนแล้ว ฝ่ายขูลูจึงได้อ้างถึงคำพูดที่เคยตกลงกันเมื่อสมัยเป็นเสียวกัน ในที่สุดก็ตกลงกันว่าจะทำพิธีเสี้ยงสายแนน เมื่อแม่สุน (นางทรง) กลับมาได้แจ้งว่าทั้งสองมีสายแนนเป็นเนื้อคู่กัน แต่ต้องตายจากกัน มารดาท้าวขูลูจึงจะส่งขันหมากมาสวขออีกครั้งหนึ่ง แต่ฝ่ายมารดานางอ้วยังกังวลใจว่าได้รับหมั้นฝ่ายขุนนางแล้ว ในที่สุดฝ่ายขูลูจึงลากลับเมืองกาสิ ฝ่ายขุนนางได้ส่งคนมาทาบถามอีกครั้งหนึ่ง มารดานางอ้วได้ตอบตกลงกับขุนนางและให้กำหนดแต่งงานเดือนหน้า นางอ้วโศกเศร้ามากที่ต้องอภิเษกกับหัวหน้าชนเผ่าป่าเถื่อน นางอ้วหาทางแก้ปัญหาชีวิตไม่ได้ จึงได้ผูกคอตายที่อุทยาน ขูลูทราบข่าวการตายของนางอ้วจึงได้มาตัวตายตามไปอีกคน

จำปาสีตัน

06

อักษรธรรม 1 ผูก วัดทุ่งศรีเมือง ต.ในเมือง อ.เมือง จ.อุบลราชธานี

มีเมืองใหญ่แห่งหนึ่ง ชื่อเมืองจักขิน ครั้งหนึ่งเกิดภัยใหญ่ขึ้น คือมีฝูงใหญ่หรือเหยี่ยวใหญ่สองตัวผัวเมียมาจับประชาชนกินเป็นอาหารเป็นประจำ เจ้าเมืองหมดทางสู้จึงนำธิดาสาวชื่อ บัดทุมมา ไปซ่อนไว้ในกลองในพระราชวัง ในที่สุดฝูงใหญ่จับคนกินหมด ต่อมาท้าวจุลละนีแห่งเมืองปัญจานคร มาล่าสัตว์ได้หลงเข้าไปในเมืองจักขิน ได้เห็นเป็นเมืองร้างเต็มไปด้วยกระดูกและซากศพ พระองค์จึงไปตีกลองได้พบนางบัดทุมมาร้องออกมาจากในกลอง จึงเอานางออกมา ดังนั้นนางจึงมีอีกชื่อหนึ่งว่า นางคำกลอง ท้าวจุลละนีจึงเอานางเป็นมเหสีคนที่สองรองจากนางอัคคีด้วยความอิศวาทิยา เมื่อนางบัดทุมมาประสูติโอรสนางอัคคีเอาผ้าผูกตา แล้วเอาลูกสุนัขมาเปลี่ยนพร้อมทั้งใส่ร้ายนางว่ามีความผูกพัน รักใคร่กับสุนัข ท้าวจุลละนีจึงเนรเทศนางออกจากเมืองไปเป็นคนเลี้ยงหมูแสนทุกข์ทรมานกายใจ ส่วนกุมารทั้งสี่คนถูกนางอัคคีจับใส่ไหลอยน้ำไปติดอยู่ที่สวนดอกไม้ ย่าจำสวณเอาศพทั้งสี่กุมารไปเผา ตรงเชิงตะกอนที่เผานั้นเกิดมีต้นจำปาขึ้นสี่ต้น นางอัคคีสืบทราบความจริงอีก จึงให้เสนามาโค่นแล้วให้ลอยน้ำไป จำปาทั้งสี่ต้นลอยไปถึงพระภาชี พระภาชีชุบชีวิตให้ เป็นมนุษย์ดังเดิมแล้วสอนวิชาอาคมต่าง ๆ ให้ กุมารทั้งสี่คนได้เที่ยวรบชนะยักษ์มารและมนุษย์ได้เมืองขึ้นมากมายแล้วกลับมาหาย่าจำสวณ แล้วออกเดินทางติดตามหาแม่จนพบแล้วเข้าเฝ้าท้าวจุลละนีเล่าความจริงให้ทราบแล้วอยู่ครองเมืองต่อไป ส่วนนางอัคคีถูกลงโทษให้เป็นทาสเลี้ยงหมู

เขตพน

07

อักษรธรรม 1 ผูก วัดบ้านกอก อ.เชียงใน จ.อุบลราชธานี

พระเจ้ากรุงศรีอยุธยาทราบข่าวว่า วัดพระเขตพน เมืองสาวัตถีเจริญรุ่งเรืองมาก ประสงค์จะทราบความจริงและอยากจะได้คัมภีร์พระอภิธรรม พระองค์จึงแต่งราชทูตคณะหนึ่งไปสืบดูคณะราชทูตที่ไม่มีขุนไทยเป็นหัวหน้า ออกขุนเมืองลิง, ออกขุนพล, และออกขุนพลาย เป็นรองนายกรวิก เป็นองครักษ์ และมีคนโบราณใหญ่สูง 6 ศอก เป็นคนนำทางพร้อมกับไพร่ 500 คน เป็นชาย 400 คน หญิง 100 คน การเดินทางใช้ช้างและม้าเป็นพาหนะ

คณะราชทูตออกเดินทางประมาณเดือนอ้าย เดินทางไป 3 เดือน ถึงเมืองหงสาวดีเข้าเฝ้าเจ้าเมืองและพักอยู่ที่นั่น 3 วัน แล้วเดินทางต่อไปอีก 3 เดือน 14 วัน ถึงปลายแดนเมืองหงสาวดีมีเจดีย์ใหญ่ ชื่อพระธาตุชะกุ้ง (ชเวตาทอง) พวกกันบูชาแล้วเดินทางเข้าป่าหิมพานต์พบสิงสาราสัตว์ ภูติผีปิศาจและธรรมชาติต่างๆ เป็นเวลา 7 ปี จนถึงแม่น้ำมิง ไพร่หนุ่มสาวที่เดินไปด้วยได้แต่งงานให้กำเนิดเด็กประมาณ 300 คน คณะทูตได้เดินทางไปอีก 1 ปี จึงไปพบพระฤาษีไตรคา จึงได้ทราบข่าวเรื่องมาลัยเจดีย์วัดพระเขตพน เมืองสาวัตถี ซึ่งอยู่บนเขาเนมินทร์ ริมฝั่งแม่น้ำอจิรวดี ขณะเดินทางขึ้นเขาเนมินทร์ผู้คนป่วยเป็นโรคลงท้องตายไป 205 คน ที่เหลือจึงเดินทางต่อไปเป็นเวลาแปดวัน ก็ถึงเมืองสาวัตถี เข้าเฝ้าถวายราชบรรณาการแด่กษัตริย์เมืองสาวัตถี พักอยู่ที่นั่นคืนหนึ่ง รุ่งขึ้นจึงเดินทางไปวัดพระเขตพนเข้าเฝ้าถวายสักการะแด่สมเด็จพระสังฆราช แล้วบูชาพระมาลัยเจดีย์และวัดส่วนต่างๆ ของเจดีย์ไว้

คณะราชทูตได้ทูลขอพระอภิธรรมปิฎก ทั้ง 7 คัมภีร์ สมเด็จพระสังฆราชก็ประทานให้ตามประสงค์ ชายที่ไปด้วยมีความเลื่อมใสบวชเป็นภิกษุอยู่ที่วัดเขตพน 15 คน นอกนั้นพักอยู่ที่นั่น 1 เดือนแล้วเดินทางกลับ ขากลับได้ชมหมู่บ้านหิมพานต์ ซึ่งมีความเจริญมาก แล้วเดินทางกลับกรุงศรีอยุธยาทั้ง 588 คน ซึ่งเมื่อเดินทางไปมี 506 คน เกิดใหม่ 300 คน รวม 800 คน ตายเสียระหว่างทาง 205 คน บวชที่วัดพระเขตพน 15 คน ขากลับพระเจ้ากรุงศรีอยุธยาโปรดให้คนไปรับถึงเมืองหงสาวดี และทรงต้อนรับอย่างดี

เชียงเมี่ยง

08

อักษรธรรม 1 ผูก วัดนามีน ต.ในเมือง อ.เมือง จ.อุบลราชธานี

เชียงเมี่ยงเป็นนิทานเจ้าปัญญาที่มีการเล่าสืบต่อกันมาเป็นจำนวนต่างๆ แล้วแพร่กระจายไปทั่วเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เฉพาะจำนวนของภาคอีสานนั้นหลายจำนวนแต่พอสรุปเรื่องได้ว่า

กษัตริย์องค์หนึ่งครองเมืองสิยุดทียา มเหสีประสูติพระโอรสแต่โหรทำนายว่า จะเลี้ยงยาก ต้องหาเด็กที่เกิดวันเดียวกันมาเลี้ยงด้วย จึงไปขอลูกนางคำฮางซึ่งเกิดวันเดียวกันมาเลี้ยงร่วมกัน โดยให้นางสนมเป็นคนเลี้ยง เมื่อโตขึ้นจึงถวายตัวเป็นมหาดเล็ก และมีช่วงหนึ่งได้ออกบวชแล้วก็สึกออกมารับใช้กษัตริย์ต่อไป

ส่วนเนื้อเรื่องที่แสดงถึงความเป็นเจ้าปัญญาของเชียงเมี่ยงนั้น มีเป็นช่วง ดังนี้

- ◆ เชียงเมี่ยงเลี้ยงน้อง
- ◆ เชียงเมี่ยงเก็บหมากที่ตกอยู่
- ◆ เชียงเมี่ยงกินข้าวอ้อยจนเกิดมีปัญญาเหนือกว่าคนอื่น
- ◆ ลองปัญญากับสมภาร
- ◆ พนันกับลาวส่งเมี่ยง
- ◆ เชียงเมี่ยงแต่งงาน (เลือกคู่)
- ◆ ให้ยาดีแก่พระราช
- ◆ พระราชาแกล้งให้เชียงเมี่ยงกิน
- ◆ เชียงเมี่ยงปั้นขี้แรงถวาย
- ◆ พระราชาให้ชูไขไก่ที่เตรียมมาเพื่อแกล้งเชียงเมี่ยง
- ◆ เชียงเมี่ยงติเรื้อนพระราช
- ◆ เชียงเมี่ยงติข้าง
- ◆ พระราชาให้ไปหาปากง่าม
- ◆ พระราชาให้คนนางสนมไปร้องไห้
- ◆ พระราชาให้ไปหาผ้าลายตีนแตร
- ◆ เชียงเมี่ยงหลอกดูกันสมภาร
- ◆ พระราชาสั่งให้เชียงเมี่ยงลวงหน้าไปก่อน
- ◆ พระราชาสั่งให้มาก่อนไก่
- ◆ พระราชาสั่งให้นางสนมไปอุจจาระรดเรื้อนเชียงเมี่ยง
- ◆ เจ้าต่างเมืองมาทำชนหัวล้าน

- ◆ ภรรยาบอกให้เซียงเมี่ยงหาเงิน
- ◆ เซียงเมี่ยงทลายใจเสนา
- ◆ เซียงเมี่ยงคมตด
- ◆ เซียงเมี่ยงทนายว่าพระราชจะตายภายใน 7 วัน
- ◆ เซียงเมี่ยงตอบปัญหากับราชครูเมืองตานี
- ◆ เซียงเมี่ยงแก้มือศึกเมืองปัญจานครที่เข้ามาประชิดเมือง
- ◆ พระราชาให้เซียงเมี่ยงไปเก็บพริก
- ◆ เซียงเมี่ยงให้พระราชคมตด
- ◆ เซียงเมี่ยงเอากันรับเสด็จ
- ◆ เซียงเมี่ยงเอาเปรียบเกณฑ์น้อยในเรือ
- ◆ เกณฑ์น้อยแก้แค้นเซียงเมี่ยง
- ◆ เซียงเมี่ยงชนวัว
- ◆ เซียงเมี่ยงชนไก่
- ◆ เซียงเมี่ยงสานตะกร้าในน้ำ
- ◆ เซียงเมี่ยงขอลูกสาวเดียว
- ◆ เซียงเมี่ยงถูกยาเบื่อตาย
- ◆ กระตูดเซียงเมี่ยงทำพิษแก่แม่หม้าย

ทรายฟองหนองคำแสน

09

อักษรธรรม 1 ผูก วัดมัชฌิมาวาส บ้านนางวาน ต.ม่วงใหญ่ กิ่งอ.โพธิ์ไทร
จ.อุบลราชธานี

กล่าวถึงเมื่อครั้งพุทธกาล พระพุทธเจ้าได้ไปโปรดสัตว์ในที่ต่างๆ พร้อมพระสาวกไปถึงดอยช้างสาร มีพระยานาคมาขอศีล ทรงเทศนาสั่งสอน และประทับรอยพระพุทธรูปไว้ ให้สักการะบูชา ณ ที่แห่งนั้น พระอินทร์ได้มาทูลถามปัญหาถึงการทำบุญของพุทธบริษัทภายหลังที่พระองค์เสด็จปรินิพพานแล้วว่าจะได้อานิสงส์อย่างไร พระพุทธเจ้าได้ตรัสว่า ศาสนาของพระองค์จะมีอายุเพียง 5000 ปี ใครที่รับทำบุญในพระพุทธศาสนาจะได้ อานิสงส์มาก และทรงพยากรณ์อานิสงส์ของการทำบุญให้ทาน รักษาศีล ภาวนา ในระยะเวลาต่างๆ ตั้งแต่ พ.ศ. 1000 เรื่อยไป จนถึง พ.ศ. 5000 ใครทำบุญในยุคหลังๆ จะได้ อานิสงส์น้อย เพราะภิกษุในยุคหลังๆ ไม่ใช่พระอรหันต์ ซ้ำยังไม่เคร่งครัดในพระธรรมวินัย ผู้ทำบุญจึงไม่ได้บุญมากในยุคท้ายๆ การทำบุญแทบไม่มีผล และกล่าวถึงความเสื่อมของพระพุทธศาสนาในยุคต่างๆ ตามความเชื่อปัญจอันตรธาน (พุทธพจน์จะอันตรธานเพราะสาเหตุห้าประการ)

ภายหลังที่พระพุทธเจ้าเสด็จสู่ปรินิพพานแล้ว ถึง พ.ศ. 2430 พระอินทร์ได้เสด็จสู่สัตว์โลก พบว่าสัตว์โลกทั้งหลายได้เดือดร้อนกันทั่วไปทุกหย่อมหญ้า เช่น อดอยาก ยากจน เกิดโรคภัย เบียดเบียนเกิดอุบัตเหตุ คนวิวาทตีต่อกัน คนอายุสั้นลง ทั้งนี้ เนื่องจากอิทธิพลของยักษ์บันดาล ให้เกิดพระอินทร์จึงให้คาถาให้แก่ประชาชนเพื่อจะได้ท่องจำไว้รักษาตนเอง พร้อมกับกล่าวถึงคำพยากรณ์ว่า ผู้มีบุญจะมาในปัจจุ จอ กุณ โดยจะมีกำเนิดจากภูซุน (เว้) เป็นผู้มีความรู้ เป็นผู้วิเศษ จะมาสร้างเมืองทรายฟองหนองคำแสนให้เจริญ (อยู่ฝั่งประเทศลาว) และกล่าวถึงอิทธิฤทธิ์ของผู้มีบุญต่างๆ พร้อมกับสถานการณบ้านเมืองในปีนั้นๆ ว่าเป็นอย่างไร

เอกสารนี้อยู่ในสมัยรัชกาลที่ 5 ใช้ปลูกระดมในขบวนการฝิ่น (ขบถฝิ่น พ.ศ.2444) ในแถบมณฑลอีสาน

ท้าวท่ากาดำ (ท้าวกินรี)

10

อักษรธรรม 1 ผูก วัดศรีคุณเมือง บ้านจาน ต.ระเว อ.พิบูลมังสาหาร จ.อุบลราชธานี

มีสามีภรรยาคนหนึ่ง แต่งงานกันมานาน 7 ปี ยังไม่มีบุตรสืบเชื้อสาย จึงไปบนบานศาลกล่าวขอลูกจากพระอินทร์พระอินทร์จึงส่งให้เทพกินรีจุติลงไปเกิด พร้อมทั้งประทานพระอัมรังค์สวมใส่นิ้วก้อยและสั่งว่า ถ้าอยากอยู่สุขสบายได้สวยเมืองเป็นพระยาให้แก่วงอัมรังค์ขึ้นมานบนสวรรค์ หรือถ้าต้องการแก้แหวนเงินทองให้แก่วงพระอัมรังค์ลงในน้ำ แล้วลงมาเกิดยังเมืองเป่งจาลนคร

กล่าวถึงสามี ภรรยา คืนหนึ่งภรรยาได้ฝันว่ามีแก้วสีดำน้อยเข้าไปในปากนาง นางจึงกลืนแก้วสีดำนั้นเสีย ต่อมาแก้วสีดำได้อลอยออกจากปากนาง แล้วก็ลอยจากไปอย่างรวดเร็ว ต่อมานางก็ตั้งท้องครบกำหนดสิบเดือน นางได้ให้กำเนิดบุตรชายที่มีหน้าตาอัปลักษณ์ตัวดำเหมือนกาจึงเรียกชื่อว่า "ท้าวท่ากาดำ" ใครได้พบเห็นก็หัวเราะเยาะ นางจึงมีความเสียใจและได้รับความอับอาย จึงคิดหาทางกำจัดลูกให้พ้นจากชีวิตของนาง จึงนำลูกลอยแพทิ้งไป

ท้าวท่ากาดำอยู่บนแพได้เจ็ดวัน ย่าจำสวณมาพบเข้า จึงนำท้าวท่ากาดำมาอยู่กระท่อมด้วยกัน จนกระทั่งโตเป็นหนุ่ม และได้ช่วยย่าจำสวณทำงาน ทุกเช้าย่าจำสวณจะต้องไปเก็บดอกไม้ในอุทยานนำมาร้อยมาลัยไปถวายราชธิดาเจ้าเมือง วันหนึ่งท้าวท่ากาดำได้ช่วยร้อยมาลัยเป็นรูปต่าง ๆ ฝากย่าไปถวายราชธิดาด้วย นางสุนราชธิดาเจ้าเมืองได้รับพวงดอกไม้ ทำให้อยากเห็นหน้าเจ้าของดอกไม้

วันหนึ่งนางสุนได้ชวนพี่ทั้งหกคนไปเดินเที่ยวอุทยาน ท้าวท่ากาดำได้แอบดูพระราชธิดาทั้งเจ็ด และมีใจปฏิพัทธ์รักใคร่นางสุน ธิดาคนสุดท้าย ท้าวท่ากาดำมีความสามารถในการเป่าแคนได้ไพเราะผู้ที่ได้ยินเสียงแคนแล้วต่างพากันหลงใหลในความไพเราะ เจ้าเมืองจึงให้ท้าวท่ากาดำเป่าแคนถวาย ท้าวท่ากาดำจึงมีโอกาสได้มาที่ปราสาทเวียงวัง ได้พบนางสุน แล้วจึงลักลอบได้เสียกัน ท้าวท่ากาดำจึงอ้อนวอนให้ย่าจำสวณไปสู่ขอนางสุน เจ้าเมืองก็ไม่ขัดข้อง แต่ได้เรียกสินสอด ช้างม้าอย่าละพันตัวพร้อมคนนั่งบนหลัง แก้ว แหวนเงินทองอย่างละแสนชิ้น หมูข่าทาสบริวารอีกหนึ่งพันคน พร้อมทั้งให้สร้างสะพานเงิน สะพานทองตั้งแต่อุทยานจนมาถึงหน้าปราสาทพระราชวัง ถ้าหาไม่ได้จะสั่งให้ประหารชีวิตเสีย ท้าวท่ากาดำจึงสวมแหวนที่พระอินทร์ประทานให้ ตั้งจิตอธิฐานพร้อมแก่วงแหวนลงในน้ำและแก่วงไปบนอากาศ พระยานาค พระอินทร์ พระยาแถน จึงมาช่วยสร้างบ้านแปลงเมือง ทรัพย์ศฤงคาร ข่าทาสบริวารทั้งหลายอย่างพร้อมพรั่ง เนรมิตสะพานเงิน สะพานทอง ท้าวท่ากาดำจึงได้อภิเษกกับนางสุน แล้วต่อมาท้าวท่ากาดำก็ได้รับพ่อมาอยู่ด้วยและปกครองบ้านเมืองกับนางสุนอย่างมีความสุขจนสิ้นอายุขัย

ท้าวคันธนาม (คัชนาม)

11

อักษรธรรม 1 ผูก วัดท่าลาด ต.ท่าลาด อ.วารินชำราบ จ.อุบลราชธานี

ในหมู่บ้านแห่งหนึ่งในเมืองสีสาเกต มีหญิงยากจนผู้หนึ่ง มีที่นาอยู่ตรงกลางนาของคนอื่น ๆ เมื่อถึงฤดูทำนา ข้าวที่กำลังงอกงามของนางถูกช้างบุกรุกเหยียบย่ำจนเสียหาย นางจึงติดตามรอยเท้าช้างไปในป่า เดินไปทั้งวันจนกระทั่งเหนื่อยอ่อน กระหายน้ำเป็นอย่างยิ่ง จึงกินน้ำในรอยเท้าช้างที่มีน้ำใสสะอาดขังอยู่ ซึ่งน้ำในรอยเท้าช้างที่ดื่มเป็นน้ำปัสสาวะของช้างจำแลงที่พระอินทร์ได้แปลงกายมา เพื่อที่จะให้เทพบุตรจุติมาปฏิสนธิในครรภ์ของนาง เมื่อกลับไปที่บ้านนางก็ตั้งครรภ์และให้กำเนิดบุตรชายชื่อคัชนามมีดาบ "คันไชยศรีทิพย์ หรือดาบพระขรรค์ชัย" ออกมาด้วย

เมื่อท้าวคัชนามอายุได้ 7 ปี จึงชวนแม่ให้ออกตามหาพ่อ เดินตามรอยเท้าช้างไปจนกระทั่งถึงป่าหิมพานต์ แม่ถูกยักษ์จับไป คัชนามจึงใช้ดาบพระขรรค์ชัยต่อสู้กับชนะยักษ์ ยักษ์ได้ขอชีวิตไว้ และได้มอบ "น้ำเต้าแก้ว" วิเศษให้ และบอกแหล่งหลุมเงินหลุมทอง คัชนามและแม่จึงไปขุดเอาและได้แจกจ่ายทองคำให้แก่ชาวบ้าน

เมื่อคัชนามอายุได้ 16 ปี ความทราบถึงเจ้าเมืองสีสาเกต คัชนามได้แสดงความสามารถให้เจ้าเมืองได้ชมเจ้าเมืองพอใจ จึงสร้างปราสาทให้และยกเมืองให้คัชนามปกครองแทน คัชนามได้ไปรับแม่มาอยู่ด้วย อยู่มาได้ 3 ปี ขอลาเจ้าเมืองและแม่ออกตามหาพ่อต่อไป

คัชนามเดินทางมาถึงเมืองอินทปัตถนครได้เพื่อนเดินทางเป็นผู้ทรงพลัง 2 คนคือ "ชายไม้ร้อยกอ" และ "ชายเกวียนร้อยเล่ม" จนถึงป่าหิมพานต์ได้ต่อสู้กับยักษ์ ยักษ์จึงให้ไม้เท้าวิเศษ "กกชีตายุปลายชี้เป็น" และ "พิณวิเศษสามสาย" พิณสายที่หนึ่ง ตีตให้ขงคึกคตฤพ่ายหนี สายที่สอง ตีตเมื่อต้องการอาหาร สายที่สามตีตให้ท้าวพระยาร้อยเมืองเข้ามาสวามิภักดิ์ แล้วคัชนามก็เดินทางต่อไปจนถึงเมืองขวาทะบุรี เป็นเมืองร้าง และได้พบธิดาเจ้าเมืองซ่อนอยู่ในกลอง ชื่อนางกลองศรี นางเล่าว่าคนในเมืองนี้ถูกงูของพญาแถนจับกินจนหมดยกเว้นแต่นางที่บิดานำมาซ่อนไว้ในกลอง คัชนามจึงได้ปราบงูขวง และใช้ไม้เท้าวิเศษชี้ไปยังกองกระดูกให้ชาวเมืองและพระยาขวาทะบุรีฟื้นคืนชีพขึ้นมา เจ้าเมืองจึงยกนางกลองศรีให้อภิเษกกับคัชนาม อยู่ได้ 1 เดือน คัชนามก็ออกเดินทางพร้อมกับชายเกวียนร้อยเล่มตามหาพ่อต่อไป โดยฝากเมืองและนางกลองศรีไว้กับชายไม้ร้อยกอ เดินทาง 1 เดือนจนถึงเมืองขวาทะบุรี มีสภาพกลายเป็นเมืองร้าง และได้พบนางคำสิงซ้อนตัวอยู่ในเสาปราสาท นางเล่าว่า มินกเหยี่ยวรังยักษ์ได้บินมาจับผู้คนในเมืองนี้กินจนหมด ส่วนนางเจ้าเมืองนำมาซ่อนไว้ในเสา จึงรอดชีวิต คัชนามจึงปราบนกเหยี่ยวรังยักษ์ และใช้ไม้เท้าวิเศษ "กกชีตายุปลายชี้เป็น" ชี้ไปยังกองกระดูกให้เจ้าพระยาและชาวเมืองฟื้นคืนชีพขึ้นมา เจ้าเมืองจึงยกเมืองขวาทะบุรีศรีมหานคร และยกราชธิดาให้ เวลาผ่านไป 1 เดือน ท้าวคัชนามได้ฝากนางคำสิงไว้กับชายเกวียนร้อยเล่ม พร้อมยกเมืองให้ปกครองแทน แล้วออกเดินทางตามหาพ่อต่อไป จนถึงเมืองจำปานคร ได้อาศัย

อยู่กับย่าจำสวณได้นางศรีไริดาเศรษฐีเป็นภรรยา มีบุตรหนึ่งคนชื่อ "คัชนก" จากนั้นคัชนกก็ได้ปราบยักษ์ที่มาจับคนกิน เจ้าเมืองจำปาจึงยกเมืองให้ครองและยกนางสีดาธิดาให้เป็นมเหสีฝ่ายขวา จากนั้นคัชนกก็เดินทางต่อไป ข้ามแม่น้ำ 5 สาย จนถึงเขาระสุเมรุ

พระอินทร์ผู้เป็นพ่อได้เห็นเหตุการณ์โดยตลอด จึงแปลงกายเป็นพระยาจกทันต์ลงมาเดินอยู่บริเวณเชิงเขาพระสุเมรุ คัชนกพบช้าง จึงเข้าไปวัดรอยเท้า เมื่อแน่ใจว่าเป็นพ่อจึงก้มลงกราบ และเจรจากันทุกข้อทุกขัณฑ์ ก่อนจากกันพระยาช้างได้มอบงาวิเศษไว้ให้โอรส เมื่อสิ่งเสียเสร็จพระยาจกทันต์ก็สิ้นใจตาย ณ ที่นั้น คัชนกจึงได้ถอดเองาตามทีพ่อสั่ง แล้วพระยาจกทันต์ก็ได้หายวับไป

ท้าวคัชนกจึงเดินทางต่อไปจนถึงเมืองดักกลิลานคร ได้ต่อสู้กับเจ้าเมืองดักกลิลานครพ่ายแพ้ จึงเชิญคัชนกเข้าวังแล้วขอฝากตัวเป็นลูกศิษย์ คัชนกหลงกลถูกพระยาดักกลิลานครใช้ไม้เท้าวิเศษ "กักขัตายปลายชี้เป็น" ชี้ที่ตัวคัชนก จึงเสียชีวิตและซากศพกลายเป็นแท่นทอง ต่อมา ท้าวคัชนกบุตรชายท้าวคัชนกได้มาปราบพระดักกลิลานครและช่วยให้พ่อฟื้นคืนชีวิตขึ้นมาคัชนกได้ครองเมืองดักกลิลานครสืบมาจนสิ้นอายุขัย

ท้าวปาจิตต์กับนางอรพิมพ์

12

อักษรธรรม 3 ผูก วัดบ้านแดงหม้อ ต.แดงหม้อ อ.เขื่องใน จ.อุบลราชธานี

ในครั้งหนึ่งนานมาแล้วกษัตริย์ขอมพระองค์หนึ่งมีราชโอรสชื่อท้าวปาจิตต์ เมื่ออายุได้ 6 พรรษา พระราชบิดาจะจัดการอภิเษกให้ขึ้นครองราชย์ต่อจากพระองค์ ถึงจะหาราชธิดาเมืองใดมาให้เลือก พระราชโอรสก็ไม่ต้องพระประสงค์ โหรหลวงทำนายว่า เนือคู่ของพระองค์ยังอยู่ในครรภ์ของหญิงหม้ายอนาถา ให้ท้าวปาจิตต์เดินทางไปทิศตะวันออกแล้วจะพบหญิงหม้ายผู้นั้น โดยมีลักษณะที่สังเกตได้คือแสงอาทิตย์จะทรงกลดเป็นเงากันเปื่องบนศีรษะ

ท้าวปาจิตต์ก็ออกเดินทางหาหญิงหม้ายผู้นั้น จนไปพบนางบัว ชาวบ้านสัมฤทธิ์ยังมีครรภ์อยู่มีลักษณะตามที่โหรได้ทายไว้ จึงได้มาขออาศัยอยู่ด้วย ครั้นนางบัวคลอดบุตรเป็นหญิงมีลักษณะดี ก็ช่วยนางบัวเลี้ยงดูจนเป็นสาว ให้ชื่อว่า นางอรพิมพ์ รูปร่างงดงามมาก ท้าวปาจิตต์ลากลับบ้านเมืองเพื่อจัดขันหมากมาสู่ขอตามประเพณี พอขันหมากมาถึงบ้านภรรยาก็ทราบข่าว ท้าวพรหมทัตมาลักตัวนางอรพิมพ์ไปเสียแล้ว ก็เสียพระทัยเลยโยนขันหมากทั้งน้ำเสียหมด ลำน้ำนั้นต่อมาคือลำปลายมาศ

ท้าวปาจิตต์ได้แฝงกายเข้าไปในปราสาทท้าวพรหมทัต และได้ทำอุบายฆ่าท้าวพรหมทัตเสียพานางอรพิมพ์หลบหนีออกมาได้ ระหว่างทางท้าวปาจิตต์ได้ถูกนายพรานฆ่าตาย นางอรพิมพ์จึงฆ่าพรายเสีย และชุบชีวิตท้าวปาจิตต์ ด้วยยาวิเศษจากเทวดา และเดินทางกันต่อไปถึงแม่น้ำแห่งหนึ่งอาศัยเฝ้ารูล้นต้นมะเดื่อแล้วเอาหนามมาสะไว้ได้ต้น และพายเรือมาหาท้าวปาจิตต์ก็ไม่พบ นางจึงได้ริษฐานต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ แล้วร่างของนางก็กลายเป็นชายโดยฝากกันและโยนไว้กับต้นไม้ และได้รักษาราชธิดาเจ้าเมืองจำปานครที่ถูกกักให้พ้นคินซีพ เจ้าเมืองยกเมืองและธิดาให้ แต่นางปฏิเสธ และได้บวชเป็นสังฆราชของเมืองนั้น นางได้สร้างศาลาและมีรูปวาดเรื่องราวของนางกับท้าวปาจิตต์ไว้และสั่งว่าถ้าผู้ใดดูภาพเหล่านี้แล้วร้องไห้ให้แจ้งให้นางทราบในที่สุดท้าวปาจิตต์และนางก็ได้พบกัน นางจึงได้ลาสิกขาบทแล้วร่างกายของนางก็กลายเป็นหญิงดังเดิม แล้วพากันกลับบ้านเมืองและอยู่ครองกันมีความสุขสืบมา

ท้าวผาแดง - นางไอ่

13

อักษรธรรม 8 ผูก วัดสุทธาวาส บ้านโสกใหญ่ ต.ลือ อ.พนา จ.อุบลราชธานี

เมืองสุวรรณโคฒหรือเอกราธา อยู่ทางทิศใต้ของเมืองหนองแสง เมืองเอกราธานี้มี พระยาขอมเป็นผู้ปกครอง มีนางจันทร์เป็นมเหสี ต่อมาได้ให้กำเนิดธิดาสาวสวยคนหนึ่งชื่อไอ้คำ พระยาขอมมี น้องชาย 2 คน ให้ไปครองเมืองเชียงเทียนและเมืองสีแก้ว มีหลาน 3 คนให้ไปปกครองเมืองฟ้าแดด เมืองหงส์และเมืองทอง นางไอ้คำเมื่ออายุได้ 15 ปี มีความงามเป็นที่เลื่องลือไปทั่วทุกทิศจนกระทั่งได้ยินไปถึงหูของท้าวผาแดงแห่งเมืองผาไท้ ท้าวผาแดงจึงขึ้นขี่ม้าแอบมาหานางไอ่ และได้สมัครรักใคร่กันแล้วในที่สุดก็ลักลอบได้เสียกัน และได้สัญญากันว่าจะทำพิธีสู่ขอและแต่งงานกันตามประเพณีในไม่ช้า

ยังมีเมืองอีกแห่งหนึ่งชื่อศรีสัตตนาคนหุต มีสุทโธนาครครองเมือง มีโอรสชื่อกังคิ สุทโธนาคนี้อพยพมาจากหนองแสง เพราะผิดใจกับสุวรรณาคผู้เป็นสหาย เนื่องมาจากการแบ่งเนื้อแผ่นดิน คือสุทโธนาคนี้อาจใจเพราะได้ส่วนแบ่งน้อยคิดว่าสุวรรณาคเล่นไม่ซื่อ จึงเกิดการทะเลาะกันเป็นสงครามอันยิ่งใหญ่ เดือดร้อนถึงพระอินทร์ต้องส่งเทพบุตรลงมาห้ามศึกสงคราม และเทพบุตรได้แบ่งเขตให้ทั้งสองอยู่คือ สุวรรณาคปกครองฝั่งใต้ สุทโธนาครครองฝั่งเหนือและตะวันออก โดยแบ่งลงไปจดฝั่งทะเล นาคทั้งสองจึงขุดคลองจากหนองแสงลงสู่ทะเล โดยสุวรรณาคขุดแม่น้ำน่านหรือโพธิ์มิ่ง ตั้งเมื่อนันทบุรี ส่วนสุทโธนาครขุดแม่น้ำโขง และตั้งเมืองศรีสัตตนาคนหุต

ครั้นถึงกลางเดือนหกพระยาขอมจะทำบุญบั้งไฟจึงมีใบบอกบุญไปยังหัวเมืองต่างๆ ที่เป็นบริวารให้ทำบั้งไฟไปร่วมจุดในงาน ส่วนท้าวกังคิโอรสสุทโธนาคนี้นั้นได้ยืมข่าวความงามของนางไอ่ก็แปลงร่างเป็นมนุษย์เดินทางมาร่วมงานด้วย ท้าวผาแดงไม่ได้รับใบบอกบุญ แต่ได้ทราบข่าวจึงจัดบั้งไฟมื่นไปร่วมบุญด้วยแล้วได้พบนางไอ้คำเป็นครั้งที่สอง และได้รับการต้อนรับอย่างดี ในการจุดบั้งไฟ พระยาขอมให้มีการพนันกันว่าถ้าบั้งไฟของใครชนะจะให้ทรัพย์สินสมบัติและนางสนมกำนัลสำหรับท้าวผาแดงนั้นจะยกนางไอ้คำให้ ในเวลาจุดปรากฏว่าบั้งไฟของเมืองอื่นๆ ขึ้นหมด ส่วนของพระยาขอมไม่ขึ้น (ทุ) และของท้าวผาแดงแตกกลางบั้ง แต่พระยาขอมก็เฉยเสียไม่ทำตามสัญญาเจ้าเมืองต่างๆ จึงพากันกลับหมด ส่วนท้าวผาแดงก็กลับเมืองของตนพร้อมกับความทุกข์เพราะความรักและบั้งไฟไม่ขึ้น

ท้าวกังคิชมบุญบั้งไฟจนเลิก แต่ไม่มีโอกาสได้พบหน้านางไอ่ จึงเดินทางกลับด้วยความเสียดาย ท้าวกังคิกลับไปถึงเมืองบาดาลแล้ว ก็กระวนกระวายอยากเห็นหน้านางไอ่จนทนไม่ไหวจึงเดินทางมาเมืองเอกราธาอีกครั้ง โดยแปลงร่างเป็นกระรอกตอนขนขาวสวยงาม มีกระพรวนแก้วแขวนคอนางไอ่เห็นกระรอกตอนก็อยากได้เพื่อนำมาเลี้ยง จึงสั่งให้นายพรานจับกระรอกตอน ในที่สุด

นายพรานจึงใช้ธนูยิงกระรอกต่อนักงัดตาย ก่อนสิ้นใจกระรอกต่อนักงัดได้อธิษฐานขอให้เนื้อของกระรอกมีความหอมน่ากิน ให้ชาวบ้านชาวเมืองแบ่งกันกินให้ทั่วทุกคนเมื่อกระรอกต่อนตายแล้วชาวเมืองก็แบ่งเนื้อกระรอกเพื่อไปทำอาหารอย่างทั่วถึง เว้นแต่แม่หม้ายเท่านั้นที่ไม่ได้รับส่วนแบ่ง

เมื่อพระยาสุทโธนาคราชทราบข่าวการสิ้นพระชนของท้าวภักดีก็เสียพระทัยอย่างยิ่ง จึงสั่งให้จัดเตรียมกองทัพยกเข้าตีเมืองขอม ซึ่งเป็นขณะเดียวกันกับที่ท้าวผาแดงเดินทางมาหานางไฉ่ นางไฉ่ได้นำอาหารที่ทำด้วยเนื้อกระรอกต่อนมาถวาย ท้าวผาแดงทราบว่าเป็นเนื้อกระรอกก็ตกใจและบอกนางไฉ่ว่าการที่ฆ่ากระรอกต่อนจะเป็นสาเหตุทำให้บ้านเมืองพินาศล่มจม จึงสั่งให้นำอาหารไปทิ้งกลางดึกคืนนั้นเองกองทัพของสุทโธนาคราชได้ทำลายปราสาท ราชวังและบ้านเมืองราษฎรที่กินเนื้อกระรอกต่อนให้ย่อยยับ ยกเว้นที่ต่อนที่เป็นที่อยู่ของหญิงหม้ายเท่านั้นที่กองทัพของพระยาสุทโธนาคราชไม่ได้ทำร้าย ครั้นกองทัพของพระยาสุทโธนาคราชเดินทางมาถึงตำหนักของนางไฉ่ ท้าวผาแดงให้นางไฉ่ขึ้นม้าหนีออกนอกเมือง แต่พระยาสุทโธนาคราชได้ตามไปอย่างกระชั้นชิด จนม้าอ่อนกำลังลง พระยาสุทโธนาคราชจึงตามไปทัน แล้วใช้หางวัดเอาตัวนางไฉ่ลงสู่บาดาลต่อไป ท้าวผาแดงสามารถหนีต่อไปได้จนถึงเมืองผาโพง เสียใจที่สูญเสียคนรักไปต่อหน้าต่อตา จึงอธิษฐานต่อเทพยดาว่าจะขอตายเพื่อไปสู่เอนางไฉ่กลับคืน แล้วก็กลั้นใจตาย แม้ว่าท้าวผาแดงได้กลายเป็นผีแล้ว ก็ได้เป็นหัวหน้าผีนางวิราร ผียกทัพเข้าตีเพื่อล้างแค้นพระยาสุทโธนาคราช ทั้งสองฝ่ายสู้รบกันจนไพร่พลล้มตายลงเป็นจำนวนมากเดือดร้อนถึงพระอินทร์ต้องเสด็จลงมาห้ามทัพ คือระหว่างนาคกับผีจึงยุติลงนับแต่บัดนั้น ส่วนนางไฉ่คำให้อยู่เมืองบาดาลไปก่อนรอให้พระศรีอาริย์ลงมาตัดสินว่า ใครจะเป็นสามีที่แท้จริงของนาง

ท้าวว้าทอง (อุ้นหล้าว้าทอง)

14

อักษรธรรม 8 ผูก วัดเวฬุวัน ต.กุตยาหลวง อ.ตระการพืชผล จ.อุบลราชธานี

พระโพธิสัตว์เสวยชาติเป็นว้าทองตัวใหญ่ เรียกว่า ว้าทอง เป็นสัตว์เลี้ยงของนายพรานป่า ผู้ที่เลี้ยงว้าทองคือ ท้าวอุ้นหล้า ลูกชายคนงามของนายพรานป่า ต่อมานายพรานป่าได้นางผีปอบ มาเป็นภรรยาคนที่สอง นางผีปอบจับแม่ของท้าวอุ้นหล้ากินเสีย ว้าทองจึงพาอุ้นหล้าหนีไปอยู่ที่อื่น ระหว่างทาง ว้าทองได้ช่วยยุงฆวงหรืองูใหญ่สู้กับพญานาคได้ชัยชนะ ท้าวอุ้นหล้าและได้ว้าทองไปอาศัยกับย่าจำสวน คือหญิงชราที่เฝ้าสวนกะตริย์ ท้าวอุ้นหล้าเที่ยวพนันชนวัวและได้ข้าวหอมมาเลี้ยงชีวิต

หลานเจ้าเมืองนำวัวมาทำชน แพ้จึงทำให้เจ้าเมืองไม่พอใจ จึงทำให้ว้าทองไปสู้รบกับปลิงใหญ่ที่เจ้าเมืองเลี้ยงไว้ ท้าวว้าทองและปลิงใหญ่ต่อสู้กันจนตาย ว้าทองได้ไปเกิดเป็นเทพบุตรในสวรรค์ แต่คอยช่วยเหลือท้าวอุ้นหล้า ให้พ้นจากการจองเวรของเจ้าเมือง เช่น เจ้าเมืองแกล้งให้ท้าวอุ้นหล้าถางป่าดงกว้างให้เสร็จภายในหนึ่งวัน เทพบุตรว้าทองก็ลงมาช่วย ต่อมาเจ้าเมืองให้ท้าวอุ้นหล้าสร้างเจดีย์, สะพานเงิน, สะพานทองกลางน้ำ เทพบุตรก็ลงมาช่วย เมื่อเสร็จแล้วเจ้าเมืองไปยืนบนสะพาน สะพานได้หักลง เจ้าเมืองจมน้ำสิ้นชีวิต ประชาชนจึงเชิญท้าวอุ้นหล้าเป็นเจ้าเมืองแทน เมื่อได้เป็นพระยาครองเมืองแล้ว ท้าวอุ้นหล้าก็ไม่ลืมคุณบิดา จึงขอร้องให้เทวดาและพญาคูขี้ไปรับพ่อมาอยู่ด้วย

ท้าวสิงห์กาโล หรือ กระต่ายคำ

15

อักษรธรรม 8 ผูก วัดโดนสว่าง บ้านโนนชุมคำ ต.พังเคน อ.เขมราฐ จ.อุบลราชธานี

พญาภาสีและนางประทุมมา ทรงมีโอรสที่เมื่อถือกำเนิดมามีรูปร่างคล้ายกระต่ายมากกว่าคน จึงทำให้พญาภาสีสั่งให้นาบุตรไปทิ้งเสีย ด้วยความรักลูกนางประทุมมาไม่ยอม จึงถูกเนรเทศให้ไปอยู่ในป่าพร้อมโอรสที่ได้นามว่า ท้าวสิงห์กาโลกระต่ายคำ และมีนางหล้า มเหสีอีกองค์ตามเสด็จไปอยู่ด้วย ทั้งสามใช้ชีวิตอยู่กลางป่า สัตว์ป่าทั้งหลายต่างก็เป็นมิตรกับท้าวสิงห์กาโลกระต่ายคำ โดยเหตุที่เป็นคนดี ต่อมานางหล้าก็คลอดโอรสออกมาได้นามว่า สุวรรณศิริ เมื่อทั้งสองกุมารเติบโตเป็นหนุ่มก็คอยปรนนิบัติจัดหาอาหาร เลี้ยงดูมารดาเรื่อยมา วันหนึ่งสองกุมารเดินป่าได้กับพบนาง ไกษรลูกสาวฤาษี สุวรรณศิริ ผู้น้องได้นางไกษรมาเป็นภรรยา ต่อมากิตติศัพท์ความดีของท้าวสิงห์กาโลกระต่ายคำได้ยินไปถึงหูพระบิดาเข้า พระองค์ทรงคิดถึงมเหสีและโอรส จึงให้สร้างถนนมารับโอรสกลับไปครองเมือง

ท้าวไสวัจ

16

อักษรธรรม 2 ผูก วัดโพเมือง ต.โพเมือง อ.เมือง จ.อุบลราชธานี

ท้าวไสวัจเป็นโอรสของท้าวพรหมหัตถ์กับนางจันทาเทวี เกิดมาพร้อมกับพระขรรค์ และม้ามณีกาบ เมื่อเจริญวัยได้รับสารเสด็จหาตามน้ำเพื่อหาเนื้อคู่ของนางประทุมมา ซึ่งเป็นบุตรบุญธรรมของพระฤาษี จึงตามไปพบและได้อยู่กินฉันท์สามีภรรยา วันหนึ่งทั้งสองออกไปหาผลไม้ในป่า ท้าวไสวัจถูกนายพรานลอบประหารชีวิตซึ่งนางประทุมมาไป ภายหลังนางประทุมมา ลอบสังหารนายพรานแล้วก็หนีไปเรื่อย ๆ พระฤาษีคอยคนทั้งสองไม่เห็นกลับมาจึงออกติดตามไปพบท้าวไสวัจนอนตายอยู่จึงชุบชีวิตใหม่แล้วสอนวิชาอาคมให้ เมื่อเรียนสำเร็จแล้วท้าวไสวัจได้ออกติดตามหานางประทุมมา จนล่วงเข้าไปในเมืองยักษ์ ชื่อเมืองสุวรรณมณีและลักลอบได้เสียกับลูกสาวยักษ์ชื่อนางสุภาลักษณ์ จนตั้งครรภ์ ท้าวไสวัจได้ออกเดินทางตามหานางประทุมมาอีก ส่วนนางสุภาลักษณ์ออกตามหาท้าวไสวัจแต่ไปพบนางประทุมมาซึ่งครรภ์แก่ นางสุภาลักษณ์ช่วยทำคลอดให้นางประทุมมา ผลปรากฏได้ลูกชาย ต่อมานางประทุมมาถูกงูกัดตาย นางสุภาลักษณ์จึงเลี้ยงลูกน้อยจนเติบใหญ่ไปจนถึงเมืองกุมาริ เมืองนี้มีแต่ผู้หญิงไม่มีผู้ชาย เจ้าเมืองรับนางไว้เป็นน้อง

นางประทุมมานั้นพระอินทร์ได้ลงมาช่วยชุบชีวิตขึ้นใหม่และนางก็บวชเป็นชี ส่วนท้าวไสวัจเดินทางตามหานางประทุมมาพบกับลูกสาวพญานาคชื่อนางจันทะศรีและได้นางนาคเป็นภรรยาอีกคนแล้วเดินทางต่อไป เมื่อพบนางประทุมมาที่บวชเป็นชีแล้วจึงให้สึก แล้วเดินทางออกตามหานางสุภาลักษณ์จนพบที่เมืองกุมาริ ท้าวไสวัจได้นางกัลยาเทวีที่เป็นเจ้าเมืองเป็นภรรยาอีกคน และท้าวไสวัจก็ไปตามเอา นางจันทะศรีที่เมืองบาดาลให้มาอยู่ในเมืองมนุษย์ด้วยกัน ทั้งหมดพากันกลับไปยังเมืองของท้าวไสวัจและครองราชย์อย่างมีความสุข

ท้าวหงส์หิน

17

อักษรธรรม 1 ผูก วัดอินทาราม อ.กุดข้าวปุ้น จ.อุบลราชธานี

ที่เมืองพาราณสี เจ้าพระราชาเมืองนี้มีมเหสี 5 คน นางวิมาลาซึ่งเป็นมเหสีเอกได้ตั้งครรภ์หมอลิพรายว่าพระโพธิสัตว์จะมากับนาง ทำให้มเหสีรองทั้ง 4 คน ซึ่งตั้งครรภ์เหมือนกันมีจิตใจริษยา เพราะลูกของนางล้วนเป็นมนุษย์ผู้ชายธรรมดาเท่านั้น จึงหาทางกลั่นแกล้ง เมื่อนางวิมาลาคลอดบุตรเป็นชาย ได้ลอบเอาสุนัขมาเปลี่ยนให้ ส่วนทารกนั้นก็โยนทิ้งไป พระอินทร์จึงนำทารกนั้นไปเลี้ยงบนสวรรค์ พระราชาเมืองพาราณสีเข้าใจผิดคิดว่าพระมเหสีสมสู่กับสุนัขจึงขับไล่นางเสียจากเมือง นางวิมาลาจึงไปอาศัยอยู่กับคนเฝ้าสวนของพระราชา เมื่อพระอินทร์ทราบว่ นางต้องการพบลูก จึงเนรมิตรก้อนหินให้เป็นหงส์ให้กุมารขี่เหาะลงมาจากสวรรค์มาหาแม่

กุมารทั้งหกของมเหสีรองเมื่อเติบโตขึ้นได้นำกระบี่ทองคำเล่นในสวนมีการแข่งขันกระบี่กันระหว่างกุมารลูกของนางวิมาลา และกุมารทั้งสี่ ทำให้กุมารนั้นชนะการแข่งขันได้ทองคำไปให้นางวิมาลาผู้เป็นแม่ทุกวัน

ต่อมามียักษ์กินคนมาจับคนกินในเมืองนี้ ยักษ์นี้จะมาจับคนกินทุก 7 วัน กุมารน้อยได้ฆ่ายักษ์ตาย กุมารทั้งสี่ได้รับสมอ้างว่าตนเป็นผู้ฆ่ายักษ์ กุมารทั้งสี่ได้จ้างกุมารน้อยให้ปิดบังความจริงไว้ ท้าวพาราณสีจึงจัดงานสมโภชกุมารทั้งสี่ว่าเป็นผู้กล้าหาญ และมอบภาระให้กุมารทั้งสี่ไปตามหาว่าที่เคยถูกยักษ์ลักพาตัวออกไป กุมารทั้งสี่จึงขอให้นำเอากุมารน้อยไปด้วย

เมื่อขบวนทัพยกมาถึงแม่น้ำแห่งหนึ่งกุมารขอออวยุติริมฝั่งแม่น้ำไม่ยอมเดินทางไปปราบยักษ์ ให้แต่เพียงกุมารน้อยไปแต่เพียงผู้เดียว กุมารน้อยขี่หงส์หินข้ามแม่น้ำไปถึงเมืองยักษ์แห่งหนึ่ง พระยายักษ์ชื่อวัสสโร ยักษ์ได้อ้อนน้อมและยกลูกสาวให้เป็นภรรยา ชื่อนางมยุรดี เมื่อไปถึงเมืองกุมภกันท์ พระยายักษ์กุมภกันท์ได้อ้อนน้อมยกลูกสาวให้เป็นภรรยาชื่อนางจุลคันธา เมื่อไปถึงเมืองอนุมา พระยายักษ์อนุมาได้้อ้อนน้อมและยกลูกสาวให้ ชื่อนางศรีจันทร์หา กุมารน้อยได้รบพุ่งกับยักษ์มากมายในที่สุดได้พ่ายออกจากเมืองยักษ์ได้ เมื่อพ่ายมาถึงริมฝั่งแม่น้ำกุมารน้อยได้ถูกสี่กุมารฆ่าเสีย แล้วพ่ายไปเมืองพาราณสี อ้างว่าตนเป็นผู้ช่วยเหลือยา ทางเมืองก็ได้มีการสมโภชรับขวัญเป็นงานใหญ่

ฝ่ายธิดายักษ์ทั้งสามพบว่าสามีของตนถูกฆ่าตายเสียแล้ว จึงโคกเศร่ารำพันถึงสามีพระอินทร์ ได้แปลงกายเป็นหนุ่มรูปงามมาเกี้ยวพาราณสีให้นางปลงใจด้วย นางก็ไม่ยอมตกลงพระอินทร์จึงแปลงเป็นยักษ์จะกินศพกุมารน้อย นางทั้งสามก็ไม่ยอมให้กิน ขอยอมตายแทน พระอินทร์จึงแปลงกายเป็นพราหมณ์เฝ้าน้ำทิพย์มาชุบชีวิตกุมารน้อยให้ฟื้นขึ้นมา

ส่วนยาได้เล่าให้เจ้าเมืองพาราณสีผู้เป็นโอรสฟังว่าผู้ช่วยยาออกมาได้ คือ กุมารผู้ซึ่งหงส์หิน
เหาะได้ เจ้าเมืองพาราณสีจึงสั่งให้ทำประตูเข้างานสมโภชมีเพียงประตูเดียวเพื่อดูว่ากุมารน้อย ที่
หงส์หินเป็นใคร ยากับกุมารน้อยได้พบกันและทำพาราณสีได้สั่งให้จับกุมารทั้งสี่ และมารดาไป
ประหารชีวิตแม่ลูกทั้ง 8 คนเสียที่อจจาริยาและปองร้ายผู้อื่น แต่กุมารน้อยหงส์หินทูลขอร้องขอให้
เนรเทศออกจากเมืองไป และอภิเษกให้กุมารน้อยผู้ซึ่งหงส์หิน และธิดายักษ์ทั้ง 3 คน ครองบ้านเมือง
สืบต่อมา

ทำวหฺมาหฺยุย

18

อักษรธรรม 5 ผูก วัดหนองเป็ด ต.นาคาย อ.तालसุม จ.อุบลราชธานี

มีเมือง ๗ แห่งชื่อ เมืองกุสาวดี (บางเล่มว่า เมืองจันไต) พระราชามีมเหสีฝ่ายขวาชื่อ นางจันทรแดง มีโอรส 2 องค์ โอรสองค์โตเป็นสุนัข ชื่อ ท้าวหมาหุย มีโอรสองค์รองชื่อ ท้าวจันทร เมื่อท้าวจันทรอายุได้ 7 วัน นางจันทรแดงก็สิ้นชีวิต กล่าวถึงพระมเหสีฝ่ายซ้ายชื่อ นางแพงศรี ได้ให้กำเนิดธิดาชื่อ นางคำฟอง ต่อมานางแพงศรีคิดจะกำจัดท้าวจันทร เพื่อที่จะให้ธิดาของตนเป็นครองเมือง ส่วนท้าวหมาหุยนั้น มเหสีใหม่เห็นว่าเป็นสุนัขไม่มีทางได้เป็นพระราชาก็เลยไม่สนใจ

วันหนึ่งมเหสีใหม่ชวนท้าวจันทรีไปเที่ยวอุทยาน แล้วก็ลักลงมาจากเขา แต่ท้าวจันทรีติดค้างอยู่ที่เครื่องต้นไม้ (เถาว์วัลย์) ฝ่ายท้าวมหาหุยมองไม่เห็นน้องชายก็ออกตามหา จนพบก็ช่วยน้องชายออกมาจากเครื่องต้นไม้สองคนพี่น้องก็พากันหนีออกจากเมืองจนไปพบพระฤาษีในป่าหิมพานต์ก็ขอรับเรียนวิชากับพระฤาษีองค์นั้น

ต่อมาในเมืองกุสาวดี มียักษ์มากินคนโดยกำหนดให้พระราชทานคนให้ตนวันละ 1 คน จนมาถึงกำหนดที่จะกินนางคำพองธิดาองค์เล็กของพระราชซึ่งเป็นน้องสาวของท้าวหมาหุย พระฤาษีทราบเรื่องได้ด้วยญาณก็บอกท้าวหมาหุยและท้าวจันทร์ ท้าวหมาหุยจึงเหาะมารบกับยักษ์สามารถปราบยักษ์ได้ แล้วก็นำเต้ามาชุบคนทั้งหลายที่ถูกยักษ์กินจนฟื้นคืนมาต่อมาพระฤาษีได้ชุบกายท้าวหุยเป็นมนุษย์รูปงาม คนทั้งหลายก็พร้อมใจกันบังคับให้พระราชเชิญท้าวหมาหุยครองเมืองแทน

นกกะจอก

19

(ท้าววรกิต นางจันทะจร)

อักษรธรรม 1 ผูก วัดนาเจริญ ต.โพธิ์ศรี อ.พิบูลมังสาหาร จ.อุบลราชธานี

มีนกกะจอกน้อย 2 ตัวเมียทำรังอยู่ที่หนองคางพระฤาษี วันหนึ่งพ่อนกได้ออกไปหาเหยื่อ มาเลี้ยงแม่นกและลูกอ่อน ไปถูกดอกบัวหุบกลับรังไว้ไม่สามารถกลับมาหาลูกเมียได้ เมื่อกลับมาได้ ทะเลาะกับแม่นก และสาบานว่าถ้าตนนอกใจคู่ของตนดังที่แม่นกกล่าวหา ก็ขอให้มาบพเต้าฤาษี

ฤาษีได้ยินจึงโกรธ ถามนกว่าทำไมตนจึงมีบาป นกบอกว่าเพราะฤาษีไม่มีลูกสืบสกุล ตายไปต่อป่กิดกนก (คติความเชื่อของศาสนาพราหมณ์ - ฮินดู) ฤาษีจึงไล่ลงไปอยู่ที่อื่นและตนก็ ลาเพศฤาษี ไปมีชีวิตรอบคอบเช่นคนทั่วไป

นกสองตัวเมียพาลูกไปอาศัยป่าเลา อยู่มาวันหนึ่งไฟไหม้ป่า พ่อนกและแม่นกสัญญากันว่า จะไม่ทอดทิ้งลูกจะขอตายในกองไฟพร้อมๆ กัน แต่เมื่อไฟมาถึง พ่อนกทนความร้อนไม่ไหวจึงบินหนีไป ทิ้งให้แม่นกกับลูกตายในเปลวไฟ

นางนกกะจอกไปเกิดเป็นลูกสาวเจ้าเมืองแห่งหนึ่งชื่อนางจันทะจร นางมีรูปร่างงดงามแต่ ไม่ยอมพูดจากับผู้ชายเลย

พ่อนกไปเกิดเป็นชายหนุ่มรูปงาม ลูกชายของเจ้าเมืองแห่งหนึ่ง มีนามว่าท้าววรกิต เมื่อ โตเป็นหนุ่มได้ยินกิตติศัพท์ความงามของนางจันทะจรจึงมาหา

พระราชบิดานางจันทะจร ได้ป่าวร้องให้ผู้มีวิชาดีมารักษาโรคที่นางไม่ยอมพูดกับผู้ชาย ชายใดสามารถทำให้นางพูดด้วย จะยกนางให้อภิเษกเป็นคู่ครอง

ท้าววรกิตไปเรียนวิชาถอดจิตกับพระอาจารย์และไปอาสาพูดกับนาง ท้าววรกิตได้ถอดจิต ไปไว้กับหมอนกับเครื่องใช้ต่างๆ ทำให้เครื่องใช้นั้นๆ พูดได้ และเล่านิทานให้หมอนฟังเป็นนิทาน ใจมดีให้ร้ายผู้หญิง แต่นางไม่ยอมพูดด้วย ในที่สุดได้เล่าเรื่องนกกะจอกแต่ตอนจบแก่ล้งเล่าให้ผิด ว่านกตัวเมียไม่ยอมรักษาสัญญาบินหนีก่อน ปลอ่ยให้นกตัวผู้ตายกับลูกในกองไฟ นางจันทะจรโกรธ จึงได้แย้งว่าไม่จริง เมื่อนางพูดแล้วบิดาจึงอภิเษกให้ท้าววรกิตครองเมืองกับนางจันทะจรตามสัญญา

นางแตงอ่อน

20

อักษรธรรม 6 ผูก วัดมัชฌิมาวาส บ้านนางวาน ต.ม่วงใหญ่ กิ่งอ. โพธิ์ไทร
จ.อุบลราชธานี

ที่เมืองนครศรี เจ้าเมืองนามว่าพระยาโกศรี มเหสีนามว่า ทองแดง มีโอรสนามว่า มหาวงศ์
ทำมหาวงศ์ชอบกักพาชนไก่ วันหนึ่งไปต่อไก่ในป่ากับขุนสีคน คือ ขุนเครี ขุนคาน ขุนเค่ง และ
ขุนท่มภู ได้ธิดาจรเข้ชื่อนางแตงอ่อน ผู้มีรูปกายเป็นมนุษย์มาเป็นมเหสี

นางแตงอ่อนประสูติโอรส เมื่อทำมหาวงศ์ไปคล้องช้างในป่า นางจึงถูกหม่อมเหสีทั้งหลาย
เปลี่ยนโอรสของนางเป็นจรเข้ และโอรสจริงเอาไปลอยน้ำ เทพธิดาจึงนำไปเลี้ยงไว้บนสวรรค์ และ
ตั้งชื่อว่า สุริยง นางแตงอ่อนถูกสามีขับไล่ออกจากเมืองเพราะประสูติโอรสเป็นจรเข้

นางแตงอ่อนกลับไปเมืองนาคพบกุมภภาพีชายปกครองเมืองนาคสืบต่อกับบิดาพี่ชายรู้ข่าว
ด้วยความสงสาร กุมภภาพีเมืองให้กษัตริย์ผู้หนึ่งชายปกครองต่อ ส่วนตนกับแตงอ่อน ได้บวชเป็น
ฤาษี เพื่อเรียนวิชาไว้แก้แค้นมหาวงศ์ ซึ่งขับไล่นางตน

สุริยงได้ศึกษาวิชาการต่างๆ และได้ลงมาพบว่ามารดาตนถูกยักษ์ลักพาตัวไป ได้ตาม
มารดาคืน และรบกับยักษ์จนได้ชัยชนะ สุริยงได้นางปทุมมา นางอินทวงศ์ นางหยาดคำ และนาง
คำไหล เป็นภริยา ซึ่งยักษ์ได้ลักพามาได้

สุริยงก็ได้พามารดากลับบ้านเมือง และครองเมืองนครศรีสืบมา

นางผมหอม

21

อักษรธรรม 5 ผูก วัดปัจฉิมณีนวัน ต.นาสะไม อ.ตระการพืชผล จ.อุบลราชธานี

ธิดาของเจ้าเมืองแห่งหนึ่ง ชื่อนางสีดา ครั้งหนึ่งได้ไปเที่ยวป่าพร้อมด้วยเสนาอำมาตย์ บังเอิญนางหลงทางไปอยู่กลางป่าใหญ่อยู่หลายวันหลายคืน นางสีดาหิวน้ำมาก จึงตักน้ำในรอยเท้าช้างและรอยกระทิง เป็นเหตุให้นางตั้งครมภ์ เมื่อคลอเคลียออกมาเป็นหญิงทั้งสองคน คนแรกเกิดมาแล้วมีผมหอม จึงได้ชื่อว่า นางผมหอม อีกคนหนึ่งชื่อนางลุน เมื่อกุมารทั้งสองโตขึ้น ถูกเพื่อนๆ ล้อว่าเป็นลูกสัตว์ นางผมหอมน้อยใจ จึงชวนน้องสาวออกเดินทางตามหาช้างผู้เป็นพ่อจนพบ แล้วช้างผู้เป็นพ่อได้พิสูจน์ว่ากุมารทั้งสองนั้นเป็นลูกจริงหรือไม่ โดยให้ไต่วงช้าง ซึ่งยากมาก นางผมหอมไต่ได้ตลอด ส่วนนางลุนไต่ไม่ได้ จึงถูกจับกินเสีย เพราะนางลุนเป็นลูกกระทิง

ช้างได้เลี้ยงดูนางผมหอมเป็นอย่างดี จนนางเติบโตเป็นสาว อายุได้ 16 ปี จึงเขียนสารใส่กระอุม(หรือผอุม)พร้อมกับผมหอม เพื่อเสี่ยงทายหาคู่ ชุนไทยกษัตริย์หนุ่มได้รับสารแล้วเกิดหลงใหลในกลิ่นผม จึงออกติดตามจนพบ และลักลอบได้เสียกัน จนได้บุตรและธิดา 2 คน จึงพากันหนีพ่อซึ่งเป็นช้างไปอยู่เมืองมนุษย์ ช้างตามหาได้รำลั่งเสียนางผมหอม แล้วขาดใจตายด้วยความรักลูกนางผมหอม ชุนไทยและบุตรธิดา เดินทางกลับบ้านเมือง แม้ระหว่างเดินทางนางผมหอมจะถูกนางผีพรายน้ำผลักให้จมน้ำเพื่อหวังสามี แต่ในตอนท้าย นางผมหอมและชุนไทยก็ได้ครองรักกันอย่างมีความสุข

ปลาแดกปลาสมอ (ท้าวบุสบา)

22

อักษรธรรม 1 ผูก วัดม่วงสามสิบ อ.ม่วงสามสิบ จ.อุบลราชธานี

ณ หมู่บ้านแห่งหนึ่ง มีบ้านประมาณ 300 หลังคาเรือน ตาแสง (กำนัน) ของหมู่บ้านนี้มีภรรยาชื่อนางบัวไข และมีลูกชายคนหนึ่งชื่อท้าวบัวพันชั้น ครั้นลูกชายอายุได้ 12 ขวบ พ่อได้ตายลง นางบัวไขจึงเป็นหม้าย เลี้ยงลูกชายต่อมา เมื่อลูกชายโตเป็นหนุ่ม นางไปขอลูกสาวของพญาคนหนึ่ง มาให้เป็นภรรยา ท้าวบัวพันชั้นกับนางปัทมมาอยู่กินกันมาถึงเจ็ดปี จึงมีลูกชายคนหนึ่ง ชื่อบุสบา เมื่อบุสบาอายุได้ 6 ขวบ พ่อและแม่ได้ตายไป หนูน้อยบุสบาจึงอยู่กับย่าต่อมา แล้วฐานะทางครอบครัวก็ตกต่ำลงจนถึงขนาดยากจน เมื่ออายุ 10 ปี บุสบาได้ขอให้ย่าซื้อเบ็ดตกปลามาให้

บุสบาไปตกปลาได้ปลาสมอมามากมาย จึงทำเป็นปลาร้า ปลาเค็มไว้เมื่อถึงคราวพวกพ่อค้าเอาสิ่งของไปขายยังเมืองอื่น ท้าวบุสบาจึงเอาของไปฝากกับพวกพ่อค้าทางบก แต่พ่อค้าไม่รับเพราะมันหนักและไม่มีที่จะบรรจุ จึงเอาไปฝากกับพ่อค้าสำเภา นายสำเภาเอาไปขายที่เมืองพาราณสี แต่ขายไม่ออกจึงคิดว่าพรงนี้จะแจกฟรีก่อนเดินทางกลับ พระอินทร์มีความเมตตา ได้ลงมาเอาของทิพย์ใส่ในปลาร้า ทำให้ปลาร้าหอมไปทั่วเมือง นายสำเภาจึงแบ่งเอาไปถวาย พระมหากษัตริย์ครั้งหนึ่ง พระราชาจึงตอบแทนด้วยการใส่ของมีค่าลงในไหแล้วส่งคืน นายสำเภาก็เอามาคืน ท้าวบุสบา และท้าวบุสบาก็ไม่ได้สนใจเปิดดูเอาไหนั้นตั้งไว้และยังใช้ชีวิตอยู่อย่างยากจน

อยู่มาอีกวันหนึ่ง นายสำเภาไปค้าขายอีก แต่ไปเมืองราชคฤห์ ท้าวบุสบาจึงฝากไหปลาร้า นั้นไปถวายพญาตุมุวงฟ้าฮ่วน เจ้าเมืองราชคฤห์ เมื่อพญาตุมุวงฟ้าฮ่วนเปิดดูได้พบของมีค่ามาก เช่นนั้นจึงให้หมอโหรทายดูรู้ว่าท้าวบุสบาเป็นผู้มีบุญจึงได้ยกลูกสาวชื่อนางมาตฟ้าให้ โดยให้นางมาตฟ้าอยู่ในโพรงงาช้างทิพย์ แล้วมอบผ่านนายสำเภาไปให้ เมื่อท้าวบุสบาได้รับแล้วก็เอาไปรักษาไว้อย่างดี ต่อมานางมาตฟ้าปรากฏตัวออกมาให้เห็น ทั้งสองจึงอยู่กินกันแบบสามีภรรยา และนางมาตฟ้าได้เนรมิตบ้านเรือนของใช้สอยอย่างอุดมสมบูรณ์

ต่อมาความงามของนางได้เล็ดลือไปถึงพระเจ้าพรหมทัตเจ้าเมือง พระองค์จึงคิดอยากจะได้นางมาตฟ้ามาเป็นมเหสี จึงพยายามจะทำให้ท้าวบุสบาตายแล้วเอานางมาตฟ้ามาเป็นมเหสี จึงใช้ให้ท้าวบุสบาไปเอาของที่เขาได้ยากๆ เช่น น้ำนมเสือโคร่ง, น้ำนมราชสีห์, น้ำนมช้าง เป็นต้น ถ้าหาไม่ได้จะต้องถูกประหารชีวิต ท้าวบุสบาก็หามาได้ทุกครั้งโดยมีนางมาตฟ้าช่วยจนครั้งสุดท้ายพระเจ้าพรหมทัตใช้ให้ท้าวบุสบาไปเอาสิ่งของเงินทองที่พระองค์ทำบุญไปให้คนตายเมื่อหลายปีมาแล้วที่เมืองนรกและสวรรค์ ท้าวบุสบาก็เอาได้จริงๆ โดยมีนางมาตฟ้าช่วยอีก โดยที่ท้าวบุสบายอมให้เขามัดแขน มัดขาแล้วให้ยกเข้าในกองไฟ แต่เมื่อครบ 3 วันนางมาตฟ้าก็เอาน้ำมนต์ชุบชีวิตขึ้นมาใหม่ ส่วนพระราชาเมื่อทราบข่าวท้าวบุสบาไปนรกสวรรค์ได้ จึงอยากจะไปบ้าง จึงทำแบบเดียวกัน

พญาคันคาก

23

อักษรธรรม 3 ผูก วัดมณีนิมมานาส บ้านนางวาน ต.ม่วงใหญ่ กิ่งอ.โพธิ์ไทร
จ.อุบลราชธานี

ณ เมืองแห่งหนึ่งชื่อเมืองชมพู มีเจ้าเมืองชื่อพระเจ้าเอกราช และพระมเหสี คือ พระนาง
สีดา ครองเมืองด้วยความร่มเย็นเป็นสุข

กาลครั้งนั้นพระโพธิสัตว์จุติลงในครรภ์พระนางสีดา และประสูติออกมาเป็นคันคาก (คางคก)
บิดามารดาไม่พอใจ แต่ก็เมตตาสงสารเลี้ยงไว้

เมื่อคันคาก เป็นหนุ่มอายุได้ 20 ปี ก็อยากมีเมีย พระบิดาได้พยายามหาผู้ที่เหมาะสมมา
ให้แต่ก็หาไม่ได้ พระอินทร์สงสารจึงช่วยเหลือโดยเนรมิตปราสาทแก้วไว้ใจกลางเมืองชมพู และนำ
นางอุตรกรูทวิป ผู้เป็นเนื้อคู่มาไว้ในปราสาท แล้วขับให้คันคากมีรูปร่างงดงาม ทั้งสองจึงได้อภิเษก
และขึ้นครองเมืองชมพูบรรดาพญาสัตว์ทั้งหลายตลอดจนสัตว์เดรัจฉานได้เข้ามาขอเป็นบริวารอีก
มากมาย

พระยาแถนทราบว่พญาคันคากได้ขึ้นครองเมือง จึงคิดอิจฉาไม่พอใจ ได้วางแผนไม่ให้
ฝนตกลงมายังโลกมนุษย์นานถึง 7 ปี ทำให้สิ่งมีชีวิตเดือดร้อนกันไปทั่ว พญาคันคากจึงคิดหาทางไป
เมืองแถนได้ไปตามพวก ครุฑ นาค ปลวก มาก่อภูเขาเพื่อทำทางไปพบกับพระยาแถน การสู้รบเป็นไป
อย่างดุเดือด ต่างคนต่างก็มีคาถาอาคม จนในที่สุดพระยาแถนแพ้พญาคันคาก พญาคันคากจึงสั่งให้
พระยาแถนยอมให้นาคมาเล่นน้ำ ฝนจะได้ตกลงมาบนพื้นดังเดิมแล้วเอาข้าวทิพย์เม็ดเท่ามะพร้าวไป
ปลูกให้เมืองมนุษย์ เสร็จแล้วเลิกทัพกลับเมืองชมพู เมืองนั้นจึงบริบูรณ์ตั้งแต่ นั้นมา

ต่อมาชาวเมืองชมพูพากันเกียจคร้าน มิได้ทำยุ่งางไว้คอยรับข้าวทิพย์ เอาแต่มีดพร้าฟัน
เม็ดข้าว เม็ดข้าวจึงเล็กลง ดังที่เห็นในทุกวันนี้

พระคุณของบิดามารดา (แทนน้านมแม่)

24

อักษรธรรม 1 ผูก วัดมณีนิมมาราม ต.ลือ อ.พนา จ.อุบลราชธานี

กล่าวถึงพระคุณของบิดามารดา ตั้งแต่ลูกเกิดมาจนกระทั่งเติบโตว่า การเลี้ยงดูลูกนั้น ลำบากยากเข็ญเพียงไร ยามลูกเจ็บป่วยบิดามารดา มีความทุกข์ใจเพียงไร และการเฝ้าอบรมบ่มนิสัยให้ลูกเป็นคนดี ตักเตือนลูกให้พ้นจากอบายทั้งหลาย บิดามารดามีคุณต่อลูกมากเพียงไรลูกควร จะตอบแทนคุณของบิดามารดาที่เลี้ยงดูเราจนเติบโต ลูกคนใดทำให้บิดามารดาทุกข์ใจ เมื่อตายไปจะต้องตกนรก ลูกที่ดีมีหน้าที่ปฏิบัติต่อบิดามารดา คือ เลี้ยงดูบิดามารดา ทำการงานช่วยบิดามารดา เป็นการแทนคุณบิดามารดา อาจจะรับราชการส่งเงินมาเลี้ยงดูท่าน หรือบวชในพระพุทธศาสนา เพื่อเอาบุญกุศลให้แก่บิดามารดา นอกจากนี้อาจจะตั้งตนอยู่ในคุณความดี รักษาชื่อเสียงวงศ์ตระกูลก็เป็นการแทนคุณท่าน

พื้นเมืองอุบล

25

อักษรธรรม 1 ผูก วัดบ้านหัวเรือ อ.เมือง จ.อุบลราชธานี

เป็นการเล่าประวัติของการอพยพกลุ่มพระวอพระตา มาจากเวียงจันทน์ถึงการก่อตั้งเมืองอุบล ในบริเวณที่เป็นจังหวัดอุบลราชธานี ปัจจุบันนี้

เชื้อสายของผู้คนที่อพยพมาก่อตั้งเมืองอุบลมาจากบ้านหินโงม ที่เวียงจันทน์ โดยมีพระตาเป็นหัวหน้า พระตาเป็นผู้มีอำนาจมากปกครองบริวารจำนวนหนึ่ง พระตามีลูกชาย 3 คน คือ ท้าววอ ท้าวคำผง ท้าวพรม กษัตริย์เวียงจันทน์ได้ตั้งท้าววอเป็นพระวอ เป็นนายกองคุมกองนอก เมื่อกษัตริย์เวียงจันทน์สวรรคต กษัตริย์องค์ใหม่ได้ข่มเหงลูกสาวของพระตา พระตาจึงพาไพร่พลอพยพหนีจากเวียงจันทน์ โดยมีไพร่พลเป็นครัวเรือนสามหมื่นเศษ และเป็นทหารอีกสี่พันคน โดยแบ่งเป็นสามกอง คือ

หลวงราชโกชนัย เป็นกองหน้า กำลังคนหมื่นเศษ

ท้าวนาม เป็นกองหลัง กำลังคนหมื่นเศษ

พระตา พระวอ เป็นกองกลาง และมีท้าวชม ท้าวสุน เป็นกองสอดแนม

เมื่อเดินทางได้ 1 เดือน ถึงหนองบัวลุ่มภู โดยกองของพระตาอยู่ที่ใกล้กับภูวง หลวงราชโกชนัย ตั้งอยู่ที่บ้านผ้าขาวพรรณาใกล้กับลำน้ำสงคราม ท้าวนามไปตั้งอยู่ที่ภูเวียง

กษัตริย์เวียงจันทน์ได้ยกทัพมาประมาณหมื่นคน มาปราบโดยให้เมืองแสนและเมืองจันทร์เป็นแม่ทัพ มาตั้งพักทัพที่บริเวณที่เป็นหนองคายในปัจจุบัน กองสอดแนมฝ่ายพระตารายงานให้พระตาทราบ ดังนั้นทัพเวียงจันทน์จึงถูกข่มใจมิดอย่างยับเยิน เวียงจันทน์เสียทหารประมาณ 5,000 คน ฝ่ายพระตาได้อาวุธ ช้าง ม้า ทรัพย์สินเป็นอันมาก

ในวันเสาร์ขึ้น 6 ค่ำ เดือน 5 ทัพเวียงจันทน์ได้ยกมาตีที่หนองบัวลุ่มภู แต่ก็พ่ายแพ้กลับไป พระวอชนช้างฆ่าอุปราชเวียงจันทน์ตาย พระตาได้ตั้งบ้านเมืองที่หนองบัวลุ่มภู 7 ปี

ต่อมา กษัตริย์เวียงจันทน์ได้ขอความร่วมมือไปยังเมืองเชียงใหม่ขอกองทัพมาช่วยปราบพระตา กษัตริย์เชียงใหม่ยกทัพมาช่วยรบ พระตาจึงพาบริวารมาตั้งที่เมืองร้อยเอ็ดในปัจจุบันรบกัน ตั้งแต่เดือนยี่ แรมแปดค่ำ วันจันทร์จนถึงเดือนสามวันเพ็ญจึงล่าถอย แต่สูญเสียผู้คนไม่มาก เพราะรบไปถอยไป จากบ้านหินโงม ร้อยเอ็ด พระตาและบริวารได้อพยพไปตั้งบ้านเรือน หลวงราชโกชนัยข้ามแม่น้ำมูลไปตั้งบ้านชื่อบ้านลำดอนใหญ่แขวงจำปาศักดิ์

พระตาเดินทางไปจากร้อยเอ็ดอีก 4 เดือน ถึงเมืองจำปาศักดิ์ เจ้าเมืองจำปาศักดิ์ ไม่อยากให้อยู่ด้วยเกรงจะเป็นการชักศึกเข้าบ้าน ได้มาตั้งอยู่ที่ใกล้แม่น้ำพอง คือบ้านดู่บ้านแก ตั้งอยู่บริเวณนี้อีก 10 ปี เจ้านามตั้งอยู่พรรณาผ้าขาวร้อยเอ็ด

กษัตริย์เวียงจันทน์ยกกองทัพเรือมีกำลังพลประมาณสองหมื่น รบกันตั้งแต่เดือน 4 ถึงเดือน 5 ข้างแรม รบอยู่ 2 เดือนก็ไม่แพ้ชนะแก่กัน พระวอขี่ม้าออกมารบอย่างกล้าหาญต่อสู้สังหารคนตายไปประมาณพันคน และพระวอขาดใจตายในที่รบเนื่องจากเหนื่อยบอบซ้ำจากการรบ ท้าวคำผง ท้าวทิดพรม ได้ช่วยกันและรักษาเมืองให้มั่นคงไว้ พระตาได้มีสารมาบอกทูลพระเจ้าตากสินแห่งกรุงธนบุรี พระเจ้าตากสินจึงส่งทัพมาช่วย รบกันตั้งแต่เดือน 4 ถึงเดือน 8 วันจันทร์ ขึ้น 12 ค่ำ ปีมะโรง กษัตริย์จำปาศักดิ์ออกมาอ่อนน้อมส่งส่วยต่อไทย

ท้าวคำผงได้เป็นแม่ทัพยกไปตีเวียงจันทน์ร่วมกับทัพไทย เวียงจันทน์ได้อ่อนน้อมส่งส่วยต่อไทย ต่อมาหลวงพระบาง ได้อ่อนน้อมต่อไทย ลาวทั้ง 4 กลุ่ม คือลาวในอีสาน เวียงจันทน์ หลวงพระบาง จำปาศักดิ์ได้ขึ้นต่อไทย ตั้งแต่นั้น

ทัพไทยได้นำเอา พระแก้วมรกต นางเขียวค่อมราชธิดาเวียงจันทน์กลับไทย พระตาได้สิ้นชีวิตเมื่ออายุได้ 78 ปี สอนให้ลูกหลานประพฤติปฏิบัติตนตามประเพณี และมีหลักการปกครองแทรกอยู่ด้วย และสั่งให้อาศัยอยู่ใกล้แม่น้ำมูล พระตาตายในวันศุกร์ เดือน 3 ขึ้น 13 ค่ำ และในเดือน 4 ขึ้น 11 ค่ำ ทำศพกลางทุ่งใหญ่ จัดตั้งวางศพบนเมรุเหล็กดัดลึงค์สมโภชศพ 7 วัน 7 คืน และก่อธาตุพระวอ พระตาไว้นอกเมือง

พื้นเวียง (พื้นเวียงจันทร์)

26

อักษรธรรม 5 ผูก วัดป่าแก้ว ต.โนนสมบูรณ์ อ.นาจะหลวย จ.อุบลราชธานี

นครเวียงจันทร์ มีกษัตริย์ชื่อพระอนุรุธราชเจ้า มีมเหสีฝ่ายขวาชื่อคำปอง มเหสีฝ่ายซ้ายชื่อคำจันทร์ มีพระธาดุพนมเป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวลาว

ต่อมาเกิดพายุแผ่นดินแยกและเกิดฟ้าผ่าพระธาดุพนมอันเป็นที่สักการบูชาพังพินาศอันเป็นลางร้ายของบ้านเมืองมาถึง

ยกบัตรเมืองโคราช ขออนุญาตราชสำนักสยามเพื่อขอปราบพวกราชที่ตอนโขง บ้านด่านเมื่อได้รับพระบรมราชานุญาต หลวงยกบัตรได้ออกมาขูดรีดชาวพื้นเมือง ยกทัพโจมตีชาวพื้นเมืองผู้คนล้มตายเป็นจำนวนมาก พระยาไกรเจ้าเมืองภูซันไม่ยอมอ่อนต่อเมืองโคราช ได้ร้องเรียนมายังราชสำนักสยาม ราชสำนักสยามได้ส่งคุณมหาอมาตย์ขึ้นไปไต่สวนความ เมื่อพบกับหลวงยกบัตรเมืองโคราช ก็ได้รับคำเพ็ดทูลและได้รับสินบน คุณมหาอมาตย์เดินทางกลับเพื่อไปรายงานต่อราชสำนักสยาม พระยาไกรได้ฟ้องร้องไปอีก คุณมหาอมาตย์ก็เดินทางไปอีกเช่นเคยยกบัตรจึงจัดเครื่องบรรณาการข้าทาสถวายราชสำนักด้วย หลวงยกบัตรได้รับแต่งตั้งเป็นพระยาพรหมภักดีและสัญญาว่าเจ้าเมืองโคราชถึงแก่กรรมแล้วจะให้พระยาพรหมภักดีขึ้นครองเมืองแทน

พระยาพรหมภักดีเป็นคนโปรดปรานของราชสำนักสยามได้กดขี่ขูดรีดชาวพื้นเมืองมากขึ้นในที่สุดชาวพื้นเมืองซึ่งมีชาวข่ารวมอยู่ด้วย มีหัวหน้าคือเจ้าหัวสา ตั้งตัวอยู่เขาเกิดโง้ง บ้านหนองบัวแขวงจำปาศักดิ์

มีพวกราชามากมายขึ้นมาเผาเมืองจำปาศักดิ์ เจ้าเมืองจำปาศักดิ์หนีไปหาพระยาพรหม

พระอนุรุธราช เจ้าเมืองเวียงจันทร์ออกมาปราบปรามและจับเจ้าหัวสาได้ เมื่อได้ทำการสอบสวนเจ้าหัวสา เจ้าหัวสาก็สารภาพว่าพระยาพรหมภักดีเป็นผู้ยุยง แต่พระยาพรหมปฏิเสธจากสาเหตุดังกล่าว ทำให้ทั้งสองขัดแย้งกันมากขึ้น

จากการสอบสวน แม้พระยาพรหมภักดีจะมีความผิด แต่ทรงเห็นว่ามีคุณต่อแผ่นดินก็ยกโทษให้ พระอนุรุธราชทูลขอให้ราชบุตรของพระองค์ ครองเมืองจำปาศักดิ์ ก็ทรงอนุญาต พระยาพรหมภักดีเห็นว่า พระอนุรุธราชจะมีอำนาจขึ้นทุกวัน พวกลาวจะกลับไปยังเวียงจันทร์หมด ทางแก้คือจะต้องจตเลกพวกลาวเสียก่อน ทางราชสำนักสยามเห็นชอบจึงโปรดให้หมื่นภักดี หมื่นพิทักษ์ไปเป็นแม่กองสักเลกพวกลาวที่กาฬสินธุ์ ละคร เหมราชบุรี บึงมุกอุบลฯ เมื่อเจ้าเมืองโคราชถึงแก่อสัญกรรม พระยาพรหมภักดีได้ทรงโปรดเกล้าฯ ให้ขึ้นเป็นเจ้าเมืองแทน

พระยาพรหมภักดีทำความเดือดร้อนให้กับพวกลาวและข่ามากขึ้นทุกวัน พระอนุรุธราชเจ้าเมืองเวียงจันทร์ได้ยกทัพมาเพื่อจับนายกองสักเลก และเจ้าเมืองที่กดขี่ราษฎรฆ่าเสีย และหมายจะ

ลัมอานาของพระยาพรหมภักดีด้วย ในที่สุดทัพเวียงจันทน์ก็เดินทัพเข้าเมืองโคราช กรรมการเมืองยอมอ่อนน้อม ทัพเวียงจันทน์ก็ยกผู้คนไว้ที่ค่ายมูลเค็ง (ทุ่งส้มริต) อีกส่วนหนึ่งก็ออกไล่ตัวพระยาพรหมภักดีโดยมีพระยาไกรเป็นหัวหน้า

พระยาพรหมภักดีปลอมตัวเป็นไพร่ ลอบเข้ามาในค่ายมูลเค็ง พระยาพรหมภักดีหวังจะหยุดยั้งการกวาดต้อนผู้คนของทัพเวียงจันทน์ให้เป็นไปอย่างช้าๆ และได้รวบรวมคนเมือง กาฬสินธุ์ ละคร แปะ (บุรีรัมย์) ปัก (ปักธงชัย) ร้อยเอ็ด ในขณะที่ค่ายมูลเค็งก่อความไม่สงบได้ฆ่าพวกทหารเวียงจันทน์ตายเกือบหมด เจ้าเมืองเวียงจันทน์ได้ทราบข่าวก็พิโรธมากจึงจัดให้ถอยทัพ รีบยกไพร่พลกลับเวียงจันทน์

ความทราบถึงราชสำนักสยาม ทางกรุงเทพฯ ทราบเพียงว่าเจ้าอนุวงศ์เวียงจันทน์เป็นกบฏ จึงโปรดให้พระยามุนินทร์เจ้าเมืองลือเดช (เจ้าพระยาบดินทรเดชา สิงห์ สิงหเสนี) เมื่อทัพทางกรุงเทพขึ้นไป ทัพลาวพ่ายแพ้ยับเยิน เจ้าเมืองเวียงจันทน์หนีไปถึงแกว(ญวน) แต่ในที่สุดพระองค์ถูกทัพไทยจับได้ และถูกส่งตัวไปยังกรุงเทพฯ ในที่สุดถึงแก่อสัญกรรมที่สุพรรณบุรี

สังข์ศิลป์ชัย

27

ต้นฉบับปวิรรตเป็นอักษรไทย โดยนายปรีชา พิณทอง โรงพิมพ์ศิริธรรม

ที่เมืองปัญจาล มีกษัตริย์พระองค์หนึ่ง ทรงพระนามว่าท้าวสุคราฐ มีมเหสีนามว่านางจันทา และมีน้องสาวร่วมมารดาอยู่คนหนึ่งนามว่า นางสุนันทา ท้าวสุคราฐรักน้องสาวมาก จึงไม่ยอมยกให้เป็นชายาเจ้าเมืองต่าง ๆ และยังไม่มียุคคนที่เหมาะสมคู่ควรกัน

ท้าวสุคราฐเป็นกษัตริย์ครองเมืองอินราช มีเชื้อสายยักษ์ คิดอยากมีมเหสีไว้แนบข้าง จึงไปทูลถามเรื่องเนื้อคู่กับพระสุวันราชบนสวรรค์ ว่าเนื้อคู่ของตนคือนางสุนันทา แต่พระสุวันราชได้เตือนว่า อย่าไปยุ่งกับนางสุนันทา นางจะนำความเดือดร้อนมาให้ภายหลัง

กล่าวถึงนางสุนันทาเดินเที่ยวในอุทยาน ท้าวสุคราฐได้ลักพานางสุนันทาไปยังปราสาทของ และอยู่ด้วยกันจนมีราชธิดาหนึ่งคน ชื่อ สีดาจันทร์

ต่อมาท้าวสุคราฐได้มอบบ้านเมืองให้นางจันทาดูแลแทน แล้วออกบวชเดินป่าติดตามหาน้องสาวไปจนถึงเมืองจำปานคร ทราบว่าท้าวสุคราฐเป็นผู้ลักพาน้องสาวไป และได้พบลูกสาวทั้ง 7 ของเศรษฐีนั้นทะ จึงเดินทางกลับบ้านเมืองปัญจาล เพื่อลาสิกขาบทและไปสู่ขอลูกสาวทั้ง 7 นำมาอยู่เมืองปัญจาล ท้าวสุคราฐคิดอยากมีโอรสที่มีบุญญาธิการ เพื่อติดตามหานางสุนันทากลับมา ถ้าโอรสองค์ใดตามได้พระองค์จะยกราชสมบัติให้ นางทั้ง 8 จึงตั้งจิตอธิษฐานขอลูกชายผู้มีบุญญาธิการมาเกิด พระอินทร์ได้ประทานเทพลงมาเกิดในท้องนางปทุมมา และจันทา โหรหลวงได้ทำนายว่า ลูกของนางจันทาและปทุมมาเป็นผู้มีบุญ จากคำทำนายของโหร ได้ทำให้มเหสีทั้งหกเกิดความอิจฉาริษยาต่างก็ไปติดสินบนโหร โหรจึงกลับคำทำนายใหม่ว่าโอรสของนางจันทาและปทุมมาเป็นคนไม่ดี มาเกิด แต่ลูกของนางทั้ง 6 เป็นผู้มีบุญมาเกิด ต่อมาลูกนางปทุมมากำเนิดมาเป็นโอรสน้อยน่ารักถือศรดาบและสังข์ออกมาด้วย ลูกนางจันทาเป็นราชสีห์มีวงงาสวยงาม ส่วนมเหสีอีก 6 คน ได้โอรสทุกคน ท้าวสุคราฐจึงคิดกำจัดโอรสด้วยการล่อแพ นางทั้งสองไม่ยอม จึงพาลูกหนีออกจากเมืองไป พระอินทร์สั่งให้พระวิษณุกรรมเนรมิตปรางค์แก้วให้นางทั้งสองได้เลี้ยงดูโอรส คือ สินไชและสีโห (แปลงว่าร่างเป็นราชสีห์ได้)

ต่อมาเมื่อลูกนางทั้งหกโตเป็นหนุ่ม ท้าวสุคราฐได้ใช้ให้โอรสทั้งหกไปตามหานางสุนันทา แต่โอรสขอไปเรียนวิชาก่อน โอรสทั้งหกได้เดินทางมาถึงปราสาทแก้ว ได้ถามทราบว่าเป็นพี่น้องกันจึงหลอกสินไชให้แผลงศรไปที่ฐานพระนคร เพื่อถวายเป็นคัมภีดา และจะกราบทูลบิดาว่าสินไชเป็นผู้มีฤทธิ์ เมื่อโอรสทั้งหกเดินทางกลับถึงเมืองปัญจาล ก็ได้วาดอ้างว่าการแผลงศรนั้นเป็นฤทธิ์ของพวกตนที่ได้เรียนมา ท้าวสุคราฐก็ชื่นชมความสามารถของโอรสทั้งหกมาก แล้วสั่งให้ออกหานางสุนันทา โอรสทั้งหกจึงเดินทางไปหาสินไชและบอกว่า พระบิดาสั่งให้สินไชและสีโหไปตามหานางสุนันทา ทั้งหมดจึงรีบออกเดินทาง ระหว่างเดินทางได้ต่อสู้กับงูและฆ่างูตาย เดินทางจนถึงห้วยน้ำใหญ่ สินไชจึง

บอกให้สีโห่หับหกลือรสอยู่ที่ฝั่งน้ำ ส่วนตนเองข้ามแม่น้ำไปจนถึงเขามหาวงศ์และเขาล้าน ซึ่งสูงมาก จนพระอินทร์ต้องมาพาข้าม ต่อสู้กับยักษ์วรุณและฆ่ายักษ์วรุณตาย แล้วเดินทางข้ามแม่น้ำใหญ่อีก หลายสาย ปราบช้างเผือก ปราบยักษ์ ปราบวิหยาธรร จนมาถึงเมืองยักษ์ของท้าวกุมภกันท์

กล่าวถึงยักษ์กุมภกันท์ครบกกำหนดต้องเดินทางไปป่า เพื่อหาอาหารและตรวจตราความเรียบร้อยภายนอกเวียงวัง นางสมุนทานึกสังหรณ์ใจ จึงขอร้องไม่ให้ท้าวกุมภกันท์ออกไป แต่ท้าวไม่เชื่อสินไซจึงเข้าไปหานางสมุนทา แสดงตนให้รู้ว่าเป็นหลาน จะมาตามนางกลับนครปัญจาล นางรู้สึกดีใจแต่ขณะเดียวกันนางก็รักและไม่อยากจากกุมภกันท์ไป สินไซจึงบังคับให้นางออกเดินทางไปถึงเขาล้าน พักที่ถ้ำแอ่น สินไซขังนางสมุนทาไว้ในถ้ำ แล้วย้อนกลับไปเมืองอินราชเพื่อฆ่ายักษ์กุมภกันท์ จึงเกิดการต่อสู้อย่างชุลมุน โดยมีสีโหมช่วย ในที่สุดท้าวกุมภกันท์ก็ถูกฆ่าตาย แล้วสินไซและสีโห่ก็เดินทางไปรับนางสีดาจันทร์ที่เมืองนาค เกิดการสู้รบกันขึ้น ท้าววรุณนาคยอมแพ้ และยอมยกนางสีดาจันทร์ให้ เจ็ดวันก็เดินทางมาถึงฝั่งน้ำที่หกลือรสอยู่ สินไซเล่าเรื่องให้โอรสทั้งหกคนฟังอย่างละเอียด แล้วเดินทางกลับเมืองปัญจาล ระหว่างทางเดินมาถึงห้วยแห่งหนึ่ง มีน้ำไหลมารวมกันถึงห้าสาย มีเหวลึกและหินระเกะระกะเต็มไปหมด โอรสทั้งหกคิดกำจัดสินไซ จึงผลักสินไซตกเหว พระอินทร์มาชุบชีวิตให้สินไซ แล้วหกลือรสก็กลับมาบอกนางสมุนทา และนางสีดาจันทร์ว่าสินไซตกเหวตาย เมื่อเดินทางมาถึงเมือง โอรสทั้งหกเล่าเหตุการณ์ต่าง ๆ ให้ท้าวสุคราฐฟังเพื่อเอาความดีใส่ตนหมดทุกอย่าง ภายหลังนางสมุนทาจึงเล่าความจริงให้ท้าวสุคราฐฟัง ท้าวสุคราฐจึงสั่งให้จับโอรสทั้งหก พร้อมมารดา รวมทั้งโอรและหมอท่าเสนต์ แล้วออกตามหาสินไซได้พบกับสินไซที่เมืองอินทปัตถ์ ท้าวสุคราฐยอมรับผิดที่ขับลูกเมียออกจากเมือง และยกเมืองปัญจาลให้ปกครองอย่างมีความสุขสืบต่อไป

อักษรธรรม 4 ผูก วัดบ้านแดงหม้อ ต.แดงหม้อ อ.เขื่องใน จ.อุบลราชธานี

ยังมีนครเบ็ญจาล (เบ็ญจาน) มีกษัตริย์ชื่อ ท้าวอาทิตราช พระโอรสได้จุติในครรภ์พระเทวีของ พระองค์ เมื่อประสูติแล้วทรงพระนามว่า สีทน เมื่อประสูติมา มีธนูอาวุธประจำพระองค์พระองค์ติดมาด้วย แสดงถึงความเป็นผู้มีบุญบารมี

มีนายพรานคนหนึ่งไปล่าสัตว์ที่ป่าหินพานต์ ไปช่วยกิตตินาคราชให้พ้นจากการคุกคามของยักษ์ นายพรานไปพบนางกนิรี ชื่อ มโนราห์ และพี่ของนางรวม 7 คน มาเล่นน้ำในสระริมเขาไกรลาส นายพรานจึงยืมเอาบ่วงบาตจากพระยานาคที่ตนช่วยชีวิตไว้ แล้วนำนางไปถวายท้าวสีทน ท้าวสีทนยกนางไว้ในตำแหน่งมเหสี

ต่อมามีโจรมารุกรานนอกเมือง ท้าวสีทนจึงลางนางมโนราห์ไปปราบโจร ท้าวอาทิตราชได้ทรงพระสุบินว่า ใส่ได้ไหลออกจากท้องจึงให้หมอโหรมาทนายดู หมอโหรทนายว่าจะต้องเอาเนื้อนางมโนราห์เช่นผีบ้านเมือง นางจึงทำอุบายขอปีกหางจะรำให้ดู แล้วนางก็บินหนีไปยังเขาไกรลาสเมืองภูเงิน

ท้าวสีทนไปปราบโจร 3 เดือนก็สำเร็จ กลับมาไม่พบมโนราห์จึงออกตามหา ท้าวสีทนไปตามหานางด้วยความยากลำบาก ไปพบพระฤาษีที่นางมโนราห์ฝากแหวนไว้ พระฤาษีชี้ทางไปและแนะนำเช่นการกินผลไม้ให้กินตามนก จะพบเส้นทางยากลำบาก ให้ปราบด้วยมะนาวเสกต่อมาพบยักษ์สูงเจ็ดชั่วลำตาล ให้ใช้ปืนยิง และข้ามแม่น้ำที่มีงูจงอาง งูเหลือม งูทำทวน เป็นแม่น้ำที่มีพิษ พ้นจากตรงนั้นจะต้องเกาะหลังนกอินทรีไปจนกว่านกอินทรีจะพาบินไปถึงป่าหิมพานต์ของนาง ในที่สุดท้าวสีทนก็ได้พบกับนางมโนราห์ดังปรารถนา

สุพรมโมกขาหมา 9 หาง

29

อักษรธรรม 9 ผูก วัดโขงเจียมปรางคาวาส ต.นาแว อ.เขมราฐ จ.อุบลราชธานี

พระโพธิสัตว์เสวยชาติเป็นคนยากจน พ่อแม่เป็นคนขอทานต้องกำพร้าแม่ตั้งแต่เล็กๆ พ่อได้เลี้ยงดูสุพรมโมกขาพร้อมด้วยสุนัขที่มีหางเก้าหางซึ่งเกิดพร้อมกัน (สหชาติ) ก่อนตายพ่อของสุพรมโมกขาได้สั่งว่า ถ้าพ่อตายลงให้เอาซากศพของพ่อไปไว้ที่ปลายนา เมื่อพ่อตายลงสุพรมโมกขาก็ปฏิบัติตามคำสั่งของพ่อเป็นอย่างดี ด้วยอานุภาพของความดีที่ส่งผลในไร่นาจึงออกงามอย่างผิดปกติ และพระอินทร์ได้ส่งนางไขฟ้าให้ลงมาอยู่ในกะโหลกศพ และคอยดูแลบ้านเรือนข้าวปลาอาหารเวลาสุพรมโมกขาไม่อยู่ อยู่ต่อมานางไขฟ้าถูกจับได้จึงอยู่กินแบบสามีภรรยา กิตติศัพท์ความงามของนางไขฟ้าเลื่องลือไปถึงเจ้าเมืองตตะระนครเจ้าเมืองมีใจพาลและมักมากในกามตันทนหาจึงใคร่จะได้นางไขฟ้ามาเป็นภรรยา ดังนั้นจึงทำพนันกับสุพรมโมกขาในการต่างๆ มี ชนไก่, ชนวัว, ชนช้าง เป็นต้น แต่ก็แพ้สุพรมโมกขาทุกครั้งจึงบังคับให้สุพรมโมกขาไปเอาดอกบัวที่เมืองบาดาลของพญานาคสุพรมโมกขาจึงไปตามคำแนะนำของนางไขฟ้า ผ่านเมืองพญามดงาม พญายักษ์แล้วจึงถึงเมืองบาดาลได้ดอกบัวมาพร้อมทั้งลูกสาวของพญาทั้งสามเมืองนั้นด้วย เมื่อเอาไปถวายเจ้าเมืองแล้วเจ้าเมืองยังอยากได้นางไขฟ้าอยู่จึงหาวิธีใหม่ คือให้คนทำกลองขึ้นแล้วเอาเสนาอำมาตย์ผู้ฉลาดเข้าไปอยู่ในนั้นแล้วเอาไปฝากไว้ที่บ้านของสุพรมโมกขา เพื่อจะสืบดูว่าอะไรเป็นของต้องห้าม (ชะล่า) ของสุพรมโมกขาเมื่อรู้แล้วจึงเอากลองกลับมา แล้วทำอาหารสี่อย่าง คือ ไข่, ไข่มดงาม, เนื้องู และเนื้อหัวใจยักษ์ แล้วบังคับให้สุพรมโมกขากิน เมื่อสุพรมโมกขากินแล้วภรรยาทั้งสี่คนเกิดโรคพยาธิเพราะเป็นของต้องห้าม (ชะล่า) จึงพากันหนีกลับเมืองของตน นางไขฟ้าก็ออกเดินป่าไปโดยสังเวชความไว้กับสุนัขเก้าหางนั้นพร้อมแหวนวงหนึ่ง พอสุพรมโมกขากลับมาถึงบ้านทราบเรื่องราวทั้งหมดจึงออกติดตามหานางไขฟ้า โดยมีสุนัขเก้าหางเป็นเพื่อนไปถึงแม่น้ำใหญ่แห่งหนึ่ง พากันว่ายน้ำข้ามโดยสุนัขให้สุพรมโมกขาจับหางจนกระทั่งหางทั้งเก้ามันขาดหมด พอถึงฝั่งแม่น้ำสุนัขก็ตายพอดี สุพรมโมกขาเดินทางต่อไปจนพบนางไขฟ้าที่เมืองอุทุมมมัททวะดี อยู่ที่นี่นานพอควรแล้วกลับมายังเมืองตตะระนคร พร้อมด้วยเสนาอำมาตย์ที่เจ้าเมืองอุทุมมมัททวะดีแต่งตั้งให้ แต่พอไปถึงเจ้าเมืองตตะระนครทราบเรื่องจึงยกทัพจะมาปราบเกิดรบกัน เจ้าเมืองตตะระนครตาย ชาวเมืองจึงยกสุพรมโมกขาให้เป็นเจ้าเมือง สุพรมโมกขาปกครองเมืองอย่างสงบสุข ต่อมาจึงพร้อมกับอำมาตย์สี่คนปลอมเป็นพ่อค้าออกเที่ยวสั่งสอนไปตามเมืองต่างๆ มีเมือง เกตุมะวดี, หงสาวดี, หันตะนคร, คันทิยารัฐ, วิเทหราช เป็นต้น เพื่อให้เจ้าเมืองและประชาชนชาวเมืองตั้งอยู่ในหลักศีลธรรมอันดีงาม แล้วสุพรมโมกขาก็กลับมาปกครองเมืองตตะระนครต่อมาจนสิ้นอายุลง

สุริวงศ์

30

อักษรธรรม 1 ผูก วัดบ้านท่าไทร ต.ท่าไทร อ.เขื่องใน จ.อุบลราชธานี

ท้าวพรหมหัตถ์และนางพิมพาภักษัตริย์แห่งนครเป็งจาน ออกประพาสป่าเพื่อล่าสัตว์ ท้าวพรหมหัตถ์ออกติดตามกวางทอง ซึ่งยักษ์แม่หม้ายแปลงมาล่อให้นางพิมพาติดใจ นางจึงขอร้องให้ท้าวพรหมหัตถ์จับกวางมาให้ เมื่อตามไปกวางทองจึงกลายร่างเป็นหญิงสาวทำให้ท้าวพรหมหัตถ์หลงใหลจนรับมาเป็นมเหสีอีกองค์ นางยักษ์เพ็ดทูลใส่ร้ายนางพิมพา จนท้าวพรหมหัตถ์สั่งให้นางนางและโอรสคือ ท้าวสุริวงศ์ ไปประหารชีวิต บังเอิญพระอินทร์ลงมาช่วยได้ นางพิมพาและสุริวงศ์จึงต้องพลัดพรากจากบ้านเมืองไปอยู่ในป่า ขณะที่สองแม่ลูกนอนอยู่ในป่า ยักษ์ทศกัณฐ์ที่เป็นพ่อหม้ายเดินทางผ่านมาพบเกิดรักใคร่กับนางพิมพา จึงคิดจะลักพานางไปเป็นมเหสี จึงอุ้มนางหนีจากลูกไปไว้ในเมืองยักษ์ แต่ทศกัณฐ์ก็เข้าใจนางไม่ได้ เพราะพระอินทร์บันดาลให้ร้อนกายร้อนใจ

สุริวงศ์ตื่นนอนขึ้นมาไม่พบแม่จึงออกติดตามไปเรื่อยๆ จนถึงอาศรมพระฤาษี ได้ร่ำเรียนวิชาอาคมจนจบ และได้ลูกสาวบุญธรรมของพระฤาษี คือนางแก้วไขสร (หรือนางไกรสร) เป็นภรรยาแล้ว จึงออกติดตามหามารดาต่อ ได้รับกับยักษ์และเชื้อพระวงศ์ของยักษ์จนชนะแล้วพามารดากลับคืนสู่เมืองเป็งจาน จับได้นางยักษ์แปลงให้กลับคืนเมืองไป ขณะเดียวกันกับพระฤาษีป่วย ท้าวสุริวงศ์พานางแก้วไขสร ไปเยี่ยม ได้กินรี เป็นภรรยาเพิ่มอีกคนหนึ่ง แต่ต้องพลัดพรากจากนางแก้วไขสร นางแก้วไขสร ต้องเดินป่าแปลงเพศเป็นพราหมณ์และได้รับความสะเทือนใจมาก เมื่อพบท้าวสุริวงศ์ แล้วท้าวสุริวงศ์สั่งให้ประหารชีวิตตน เพราะกำลังหลงรักใหม่อยู่ เดือดร้อนถึงพระอินทร์ต้องมาลักเอาศพของนางแก้วไขสร หนีไปแล้วชุบให้คืนมา แล้วเข้าเมืองเป็งจาน สุดท้ายทุกคนก็อยู่กันอย่างมีความสุข

เสียวสวาสดี

31

อักษรธรรม จำนวน 20 ผูก วัดบ้านทุ่ง ต.แดงหม้อ อ.เขื่องใน จ.อุบลราชธานี

เสียวสวาสดี (บางเล่มว่า เสียวสวาด) เป็นวรรณกรรมคำสอนที่มีเนื้อเรื่องแทรกเป็นนิทาน สลับกับคำสอนตลอดทั้งเรื่อง

มีกฏมพิชราผู้หนึ่งมีบุตร 2 คน ชื่อ ศรีเชลียว และเสียวสวาสดี ต่อมาพ่อถึงแก่ความตาย ก่อนจะตายได้สั่งสอนลูกให้มีความโอบอ้อมอารีต่อผู้อื่น , อย่าเกียจคร้าน หมั่นหาความรู้, อย่าคบ คนโลเล ,ให้เชื่อฟังคำพ่อแม่ แล้วยกตัวอย่างนกกระแตบเด้าที่ไม่ฟังคำสั่งสอนของพ่อแม่เลยจะถูกเหยี่ยวรังจับได้ เมื่อเอาตัวรอดด้วยอุบาย ก็ได้ปฏิบัติตามคำสอนของพ่อแม่ เหยี่ยวรังเลยตกถูกดินตาย นกกระแตบเด้าเลยรอดตัวมาได้ แต่คำสอนบิดามารดายังไม่เทียบเท่าคำสอนของพระพุทธเจ้า ซึ่งมีคำสอนว่า ความชั่วสามประการ คือ

1. เพื่อนไม่ออกปากวานตนไปช่วย
2. เพื่อนไม่ถามตนบอกหนึ่ง
3. ไม่มีใครชมตนกลับยกย่องตนเองหนึ่ง

ผู้เป็นนักปราชญ์ย่อมไม่หวั่นไหวในโลกธรรม 8 คือ

1. มีลาภ
2. เสื่อมลาภ
3. มียศ
4. เสื่อมยศ
5. ทุกข์
6. สุข
7. สรรเสริญ
8. นินทา

นักปราชญ์ย่อมไม่อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่เลว เพราะสิ่งแวดล้อมกำหนด คนควรอยู่ในที่ที่เป็นมงคล และมีนิทานเรื่องช้างหลายที่โจรเลี้ยง มีความประพฤติเลว และต่อมาบัณฑิตเอาไปเลี้ยง มีความประพฤติดี เช่นเดียวกับเรื่อง ดาบสเอานกแขกเต้าไปเลี้ยงกับโจรเอาไปเลี้ยง มีนิสัยไม่เหมือนกัน พุดจาไม่เหมือนกัน

เมื่อสั่งเสียเสร็จแล้ว กฏมพิชิตายไป หลังจากที่ถูกปลงศพบิดาแล้ว ทั้งสองคนก็ปฏิบัติตาม คำสั่งสอนของบิดาด้วยดี

วันหนึ่งมีพ่อค้าสำเภาจากเมืองจำปาไปจอดพักอยู่ เสียวสวาสดีจึงได้ขอโดยสารไปกับนายสำเภาด้วย ระหว่างทางที่ไป เสียวสวาสดีถามว่าแกนี้มีหินไหม เมื่อไปถึงหมู่บ้านเสียวสวาสดีถามว่าหมู่บ้านนี้มีคนไหม เมื่อไปถึงป่าไม้ เสียวสวาสดีถามว่ามีต้นไม้ไหม นายสำเภาไม่เข้าใจความหมายของเสียวสวาสดี จึงคิดว่าเสียวสวาสดีเป็นคนบ้าบอไม่เต็มเต็งแน่ๆ แต่ใจหนึ่งก็อยากได้เสียวสวาสดีเป็นเชย เมื่อไปถึงบ้านจึงนำความไปเล่าให้นางศรีไฉไลลูกสาวฟัง นางศรีไฉไลจึงเฉลยปัญหาว่า

เมื่อถึงแกแล้วถามว่าที่นี่มีหินไหม หมายความว่า มีหินอื่นๆ ที่มีค่ากว่าหินอื่นไหม

เมื่อถึงป่าถามว่ามีต้นไม้หรือไม่ หมายความว่า ไม้อื่นๆ มีมากกว่าจริงแต่ไม้ที่มีค่า เช่น ไม้จันทร์หอม ไม้กฤษณา มีหรือไม่

เมื่อถึงหมู่บ้านถ้าว่ามีคนหรือไม่หมายความว่า ในบ้านมีนักปราชญ์หรือไม่

นายสำเภาทราบว่ายเสียวสวาสดีเป็นคนมีปัญญาจึงยกนางศรีไฉไลให้เสียวสวาสดี

จะกล่าวถึงเจ้าเมืองจำปา ได้จัดให้คนเฝ้าเวรยาม ใครหลับก็จับลงโทษประหารเสีย และรีบเอาทรัพย์สิน นายสำเภาเกรงจะมีภัยมาถึงตนจึงมอบทรัพย์สมบัติให้ลูกสาวลูกเชยแล้วเตรียมตัวหนี แล้วเล่าเรื่องกรรมเวรที่มาสนองตอบกัน เช่น ในสมัยหนึ่งว่าตัวหนึ่งชีวิตชนพระองค์หนึ่ง ถึงแก่กรรมภาพ สาเหตุเนื่องมาจากชาติปางก่อน พระองค์นี้เกิดเป็นลูกเศรษฐีได้หญิงโสเภณีเป็นคู่นอนเมื่อได้หลับนอนกับนางแล้วนางเสีย เมื่อนางตายไปจึงไปเกิดเป็นวัว แล้วได้มาผูกเวรกันในชาตินี้เช่นเดียวกับพระโมคคัลลานะถูกใจตีตาย เพราะชาติก่อนได้ตีมารดาตัวเอง ดังนั้นเรื่องกรรมสนองจึงเป็นเรื่องจริง

เสียวสวาสดีได้เข้าไปหาเจ้าของเมือง และเล่าเรื่องเป็นทำนองสอนถึงความไม่น่าไว้ใจในธรรมชาติของมนุษย์เป็นนิทาน และบอกข้อเท็จจริงที่ประชาชนเดือดร้อนให้พระราชาทราบ และเล่านิทานเรื่องความโหดร้ายของพระราชาผู้เหวา นิทานเรื่องเล่ห์เหลี่ยมของคน และนิทานเรื่องการตัดสินคดีความที่เป็นธรรมและไม่เป็นธรรม เจ้าเมืองได้ตั้งให้เสียวสวาสดีเป็นบัณฑิต และได้สั่งสอนชาวเมือง มีคำสอนเกี่ยวกับผู้ปกครองที่ดี ผู้ปกครองที่เลว โครงสร้างสำคัญอันเป็นองค์ประกอบของเมือง นิทานของเสียวสวาสดีล้วนเป็นนิทานคำสอน ประกอบธรรมะยังมีรายละเอียดอีกมาก

ฮีด 12 คอง 14 (ฮีดบ้านคองเมือง)

32

อักษรธรรม 1 ผูก วัดหนองบัว ต.ท่าหลวง อ.ตระการพิษผล จ.อุบลราชธานี

ที่เมืองโพธิญาณนคร มีความเดือดร้อนเนื่องจากความเจ็บไข้ และยากจน เพิ่มมากขึ้น เศรษฐีคนหนึ่งจึงหาเหตุว่าเป็นเพราะอะไรบ้านเมืองจึงเดือดร้อน เช่นนี้ พระเถระชั้นผู้ใหญ่ของเมือง จึงแจ้งว่า เนื่องมาจากคนละทิ้งพระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า บ้านเมืองจึงเดือดร้อนจนวายเป็น เพื่อแก้ไขปัญหาคความเดือดร้อนและความเสื่อมโทรมที่เกิดขึ้น โดยกำหนดแนวทางปฏิบัติแก่ พระภิกษุ สามเณร พราหมณ์ แม่ชี ตาผ้าขาว พระยา เสนาอำมาตย์ บัณฑิต พ่อค้าคนบดี ชาวบ้าน ทั่วไป เมื่อปฏิบัติธรรมบ้านเมืองจะสุกใสรุ่งเรือง ศิลที่คนต้องปฏิบัติคือ ศิล 5 และศิลป 8 และปฏิบัติ ตามฮีด 12 คอง 14

ฮีด 12 คือ ประเพณีทางศาสนาทั้ง 12 เดือน ได้แก่

เดือน 5 บุญสงกรานต์ ถือว่าเป็นวันขึ้นปีใหม่ ให้เอาดอกไม้ธูปเทียน ไปวัด เลี้ยงภัตตาหาร พระสงฆ์ ฟังเทศน์ มีบายศรีสู่ขวัญ เอาน้ำหอมผสมขมิ้นรดสงฆ์แก่ผู้เฒ่าผู้แก่ ผู้ที่เคารพนับถือ

เดือน 6 บุญบั้งไฟ ทำพิธีสงฆ์บั้งไฟไปขอฝนจากพญาแถน เป็นการทำบุญเลี้ยงพระก่อนหน้า การทำนา แห่บั้งไฟเป็นการรื่นเริงสนุกสนาน

เดือน 7 บุญข้าสะ เป็นการทำบุญเพื่อล้างสิ่งชั่วร้าย เช่น ฆิบ้านเรือน หลัคเมืองเพื่อ ความเป็นสิริมงคลของปี นิมนต์พระสงฆ์มาสวดมนต์เย็นและตอนเช้ามีการเลี้ยงพระ ประพรมน้ำ พระพุทธรณ์ ทำความสะอาดบ้าน เช่น ฆิประจำหมู่บ้าน ฆิยุ่ตายาย ฆิไร่นา ฆิหลัคเมือง

เดือน 8 บุญเข้าพรรษา เอาข้าวตอกดอกไม้ ขี้ผึ้ง ธูปเทียนไปรวมกันที่วัด ฟังเทศน์ อุณณหัสสวัชย และปัญญาบารมี หล่อเทียนพรรษากวายเป็นวัด ถวายปัจจัย เช่น ข้าวสาร อาหาร แห้ง น้ำมันแก่พระเพื่อใช้ในพรรษา

เดือน 9 บุญข้าวประดับดิน เลี้ยงภัตตาหารสงฆ์ ทำบั้งสกุลส่งบุญไปให้ผู้ตาย ฟังสวดพาทูง อาหารเช่นฆิไปวางตามพื้นดิน ตามป่า เพื่อฆิไม่มีญาติจะได้กิน

เดือน 10 บุญข้าวสาก เป็นการถวายสลากภัตแก่สงฆ์ พระเถระรูปใดจับสลากได้ของผูใด ผู้นั้นถวายสิ่งของแก่พระสงฆ์ และเอาอาหารสำหรับเปรตไปแขวนไว้ตามต้นไม้ ถวายผ้าอาบน้

เดือน 11 บุญออกพรรษา ถวายภัตตาหารสงฆ์ มีพิธีถวายปราสาทผึ้ง ไหลเรือไฟ ดักบาตรเทโว

เดือน 12 บุญกฐิน ถือว่าเป็นบุญที่ให้กุศลแรง ถวายผ้ากฐิน

เดือนอ้าย บุญเข้ากรรม เลี้ยงพระ เนื่องในพิธีที่สงฆ์ผู้ต้องอาบัติสังฆาทิเสส มาขอแสดง อาบัติของตนแก่ที่ประชุมสงฆ์

เดือนยี่ บุญคูณลาน เป็นบุญหลังการเก็บเกี่ยว เพื่อความเป็นสิริมงคล โดยการประพรมน้ำพุทธมนต์ยังฉางลานข้าว ทำขวัญข้าว เก็บพินไว้ใช้

เดือนสาม บุญข้าวจี ถวายอาหารพระที่วัด ฟังเทศน์ ฟังธรรมมีการนำข้าวจีไปถวายพระด้วย

เดือนสี่ บุญพระเวส เป็นการเลี้ยงพระและฟังเทศน์มหาชาติ มีกิจกรรมที่สำคัญ คือ แห่กัณฑ์หลอน แห่ข้าวพันก้อน เทศน์มาลัยหมื่น มาลัยแสน อ่านสังกาสเทศน์มหาชาติ

* คอง 14 คือ ประเพณีของชาวบ้าน เป็นวัฒนธรรมและกฎ กติกาของชุมชน หรือวิถีชีวิตของคนในสังคมนั้นๆ เป็นการปฏิบัติให้ถูกต้องตามมารยาทในสังคม เช่น ปลูกบ้านต้องวางสายสิญจ์ก่อนขึ้นบ้านต้องล้างเท้า ก่อนนอนให้ล้างมือ วันพระวันโกนต้องมีดอกไม้ธูปเทียนไปตมมาก่อนแล้ว เตาไฟ ประตุ บันได ถือว่าสิ่งเหล่านี้มีเทวดาคุ้มครอง วันพระต้องไปฟังเทศน์ ทำบุญ การตักบาตรต้องไม่ให้พระมารอนาน อย่าถูกต้องพระ หรือบาตร อย่าอุ้มเด็ก หรือถืออาวุธ ถือร่ม ถือรองเท้า เวลาตักบาตร พบพระนั่งลงยกมือไหว้ อย่าเอาอาหารเหลือกินตักบาตร อย่าเหยียบเงาพระ อย่าเสพกามคุณในวันพระ วันโกน วันเข้าพรรษา ฯลฯ

สภาพปัญหาของหนังสือโบราณจังหวัดอุบลราชธานี

ปัญหา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการรวบรวมข้อมูล เอกสารโบราณจากวัดต่าง ๆ ในจังหวัดอุบลราชธานี ในแง่ของแหล่งสารสนเทศและนำบางเรื่องมาจัดทำสาระสังเขป เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับผู้ประสงค์จะค้นคว้าต่อไป

ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามสำรวจรายชื่อโบราณ ไปยังวัดต่าง ๆ ภายในจังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 1,085 วัด ได้รับคืนมา 149 วัด คิดเป็น 13.75 % ซึ่งนับว่าน้อย และโดยการออกสำรวจ ข้อมูลภาคสนามเฉพาะวัดมหานิกายในอำเภอต่าง ๆ โดยสุ่มตัวอย่างเลือกสำรวจวัดที่มีประวัติเก่าแก่ วัดใหญ่ ๆ วัดเจ้าคณะตำบล และเจ้าคณะอำเภอที่น่าจะเป็นแหล่งใหญ่ที่รวบรวมโบราณมากกว่าวัดเล็ก ๆ

จะเห็นได้ว่าแบบสอบถามได้รับคืนมาน้อย จึงน่าจะมีสาเหตุจากปัจจัยต่างๆ และสามารถสรุปเป็นประเด็นปัญหาได้ 5 ประเด็น คือ

1. การคมนาคมไม่สะดวก วัดส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในหมู่บ้าน การส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์จึงอาจทำได้ไม่ทั่วถึง แบบสอบถามอาจจะไปค้างอยู่ตามไปรษณีย์ตำบล หรือถึงแม้ทางวัดจะได้รับแบบสอบถาม แต่ความห่างไกลจากตัวอำเภอ ทำให้การตอบรับทางไปรษณีย์ทำได้ไม่สะดวก
2. พระยังไม่เห็นความสำคัญของแบบสอบถาม และส่วนหนึ่งพระที่รับไว้ไม่เข้าใจว่าโครงการสำรวจนี้ทำเพื่ออะไร อันเป็นปัญหาด้านการติดต่อประสานงานที่ไม่เข้าใจกันและอีกประการที่สำคัญ การตอบแบบสอบถามมิได้ตอบมาทั้งหมดตามความเป็นจริง เพราะการรื้อโบราณเป็นตุ้ๆ เพื่อตอบแบบสอบถามเป็นการระแยะและเสียเวลาพอสมควร เนื่องจากบางวัดมีโบราณจำนวนมาก การกรอกจึงกรอกตามที่ได้บ้าง ข้อมูลที่ได้จึงไม่ครบถ้วนเป็นความจริงทุกวัด
3. พระในวัดส่วนมากไม่สามารถอ่านอักษรธรรมได้ โดยเฉพาะพระที่บวชรุ่นหลัง ๆ พระส่วนน้อยที่อ่านได้ ค่อนข้างเป็นพระสูงอายุสายตาไม่ค่อยดี จากคำบอกเล่าจากพระที่สูงอายุว่าในสมัยเมื่อประมาณ 40-50 ปี ที่ผ่านมาพระ เณรที่เข้าไปบวชตามวัดต่าง ๆ จะได้รับการฝึกหัดอ่าน เขียน อักษรธรรม ดังนั้นพระ เณร จึงสามารถอ่านอักษรธรรมได้ แต่ในปัจจุบันไม่ได้มีการถ่ายทอด และเรียนอักษรธรรมในวัด เนื่องจากการศึกษาในปัจจุบันเรียนอักษรไทย ความนิยม และความจำเป็นจึงลดลง พระ เณร จึงไม่สนใจจะเรียนรู้อักษรธรรมอีกต่อไป

4. การดูแลรักษาสืบเนื่องจากที่ พระ เณร ส่วนมากอ่านอักษรธรรมไม่ได้ หนังสือโบราณจึงไม่ได้รับการดูแลรักษา ถูกปล่อยปละละเลยจนเกิดความเสียหาย ฝุ่น พัง ไปตามกาลเวลา ถูกทำลายจากสภาพแวดล้อม ความชื้น น้ำฝน และถูกทำลายจากสัตว์ หนู ปลวก แมลง แดกผูกกระจัดกระจาย ในที่สุดก็ถูกเผาทำลายไปเป็นจำนวนมากนับว่าเป็นการสูญเสีย มรดกตกทอดอันล้ำค่าทางสังคม ที่ไม่น่าจะเป็น แต่ก็เป็นไปแล้ว
5. ความนิยม ในงานบุญต่าง ๆ พระส่วนมากนิยมใช้หนังสือโบราณอักษรภาษาไทยปัจจุบันแทน หนังสือโบราณอักษรธรรม ไทยน้อย จึงไม่ถูกนำมาใช้ ยังมีพระส่วนน้อยที่ใช้หนังสือโบราณอักษรธรรมเทศน์อยู่ในปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะ

1. ควรเร่งรีบทำการบิรารรตหนังสือโบราณที่ยังอยู่ในสภาพสมบูรณ์ เนื้อหาครบถ้วน ก่อนที่โบราณจะผุพังไปมากกว่านี้ และประการสำคัญ ผู้ที่มีความสามารถอ่าน จาร หนังสือโบราณได้ส่วนมากเป็นผู้มีอายุ ตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ถ้าหากบุคคลเหล่านี้ล้มหายตายจากไป จะไม่สามารถใช้ประโยชน์จากหนังสือโบราณได้
2. วรรณกรรมเรื่องใดที่มีสภาพเก่า แต่ยังมีเนื้อหาครบถ้วนสมบูรณ์ ควรจะนำมาคัดลอก จัดทำขึ้นใหม่ เพื่อชดเชยผู้ที่เสียหายไป
3. ควรมีหลักสูตรการเรียนการสอน อักษรธรรมในสถาบันการศึกษาของสงฆ์ อาจจัดทำเป็นหลักสูตรแทรกในการเรียนการสอนของนักศึกษา และส่งเสริมให้พระได้ให้หนังสือโบราณมาเทศน์ในงานบุญพิธีต่างๆ ให้มากขึ้น
4. หน่วยงานที่ทำหน้าที่ดูแลวัดต่าง ๆ หรือสถาบันการศึกษาของสงฆ์ ควรจัดการฝึกอบรมให้ความรู้สำหรับพระในการดูแล รักษา หนังสือโบราณ โบราณสถานทุกที่มีอยู่ในวัดอย่างถูกวิธี
5. ควรมีการส่งเสริมและสนับสนุน ทั้งด้านงบประมาณและกำลังใจให้พระที่ท่านได้ใช้อย่างสม่ำเสมอ และเก็บรักษาหนังสือโบราณใช้อย่างดี ได้มีกำลังใจที่จะทำต่อไป

ภาคผนวก

ชื่อโครงการ : การศึกษา รวบรวมและจัดสร้างฐานข้อมูลหนังสือโบราณจังหวัดอุบลราชธานี

ลักษณะของโครงการ : เป็นโครงการอนุรักษ์ ส่งเสริม เผยแพร่และพัฒนาศาสนา และ ศิลปวัฒนธรรม ในลักษณะสำรวจและวิจัยเพื่อรวบรวมข้อมูล

หัวหน้าโครงการ : นางอรทัย เลียงจินดาถาวร บรรณารักษ์ 6 งานข้อมูลท้องถิ่น ฝ่ายหอสมุด สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

ผู้ร่วมโครงการ :

1. นายสวิง บุญเจิม

สมาคมส่งเสริมและอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมอีสาน

2. นายลำดวน สุขพันธุ์

หัวหน้าหอจดหมายเหตุแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติฯ อุบลราชธานี

หลักการและเหตุผล :

อุบลราชธานีเป็นจังหวัดด้านตะวันออกสุดทางภาคอีสาน ครอบคลุมด้วยที่ราบและแม่น้ำสำคัญสายหลักของอีสานถึง 3 สาย ได้แก่ แม่น้ำชี แม่น้ำมูล แม่น้ำโขง ลำน้ำเหล่านี้ได้ยังความอุดมสมบูรณ์และชุ่มชื้นแก่แผ่นดิน ทำให้เกิดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์พืช และสัตว์มาแต่ครั้งบรรพกาล นอกจากความสำคัญทางด้านภูมิศาสตร์แล้ว อุบลราชธานียังมีความสำคัญทางด้านประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมอุบลราชธานี มีความยิ่งใหญ่ในฐานะเมืองลูกพี่ของเมืองแถบอีสาน เป็นศูนย์กลางการศึกษา จิตกรรม สถาปัตยกรรม ศาสนาและการเมืองในภูมิภาคนี้ นับเป็นดินแดนแห่งภูมิปัญญาอีสาน เป็นแหล่งการศึกษามูลกัจจายน์แบบโบราณและการศึกษาภาษาไทย สำหรับข้อมูลที่เป็นเอกสารเกี่ยวกับอุบลราชธานีนั้น เริ่มปรากฏชัดเจนเป็นเอกสารสมัยปลายกรุงธนบุรี - รัตนโกสินทร์ตอนต้น อุบลราชธานี มีความสำคัญในด้านต่างๆ มาโดยลำดับและเป็นที่รู้จักในนาม "เมืองนักปราชญ์"

เอกสารเกี่ยวกับอุบลราชธานีส่วนใหญ่นั้นจารึกลงบนใบลาน โดยใช้อักษรธรรม อักษรไทยน้อย หรืออักษรขอม จัดเก็บกระจัดกระจายอยู่ตามวัดและสถานที่ต่างๆ ซึ่งปัจจุบันมีน้อยคนที่สามารถอ่านออก ดังนั้นการศึกษา รวบรวมเนื้อหาจากหนังสือโบราณจังหวัดอุบลราชธานี จะสะท้อนความคิดความเห็น กระบวนการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม ที่สามารถใช้ศึกษาค้นคว้าได้ทั้งระดับ เพื่อเป็นการปูพื้นฐานความรู้ ความเข้าใจทั่วไปเกี่ยวกับจังหวัดอุบลราชธานีและสามารถใช้ค้นคว้าในระดับวิเคราะห์เจาะลึกในบางเรื่องได้

งานข้อมูลท้องถิ่น ฝ่ายหอสมุด สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ในฐานะเป็นแหล่งบริการทางวิชาการของสถาบันอุดมศึกษาที่ได้รับจัดตั้งขึ้น ในจังหวัดอุบลราชธานี ได้ตระหนักและเห็นถึงความจำเป็นที่รวบรวมและสงวนรักษามรดกทางวัฒนธรรมอันทรงคุณค่านี้ไว้ เพื่ออนุชนรุ่นหลังจะได้ศึกษาค้นคว้า จึงคิดจะจัดสร้างฐานข้อมูลหนังสือโบราณจังหวัดอุบลราชธานีขึ้น เพื่ออำนวยความสะดวกแก่อาจารย์ นักศึกษา นักวิจัย และบุคคลทั่วไปทั้งภายในและต่างประเทศให้สามารถศึกษา ค้นคว้า วิจัย ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ :

1. เพื่อส่งเสริม และสนับสนุนการเรียนการสอน การวิจัย ในมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี และผู้สนใจทั่วไป
2. เพื่อสร้างฐานข้อมูลหนังสือโบราณ จังหวัดอุบลราชธานี โดยรวบรวมเนื้อหา ให้อยู่ในแหล่งเดียวกัน ด้วยภาษาปัจจุบัน
3. เพื่อเป็นการอนุรักษ์ประเพณี วัฒนธรรมท้องถิ่นจังหวัดอุบลราชธานีให้คงอยู่ตลอดไป
4. เพื่อเผยแพร่ข้อมูล ประเพณี วัฒนธรรมของจังหวัดอุบลราชธานีได้อย่างกว้างขวาง
5. เพื่ออำนวยความสะดวกให้ผู้สนใจสามารถเข้าถึงข้อมูลได้อย่างสะดวก รวดเร็ว

ระยะเวลาการดำเนินโครงการ : 1 ปี

สถานที่ดำเนินการ : จังหวัดอุบลราชธานี

วิธีการดำเนินการ :

1. สืบค้นแหล่งข้อมูล หนังสือโบราณจังหวัดอุบลราชธานี
2. ศึกษาและรวบรวมเนื้อหาหนังสือโบราณจังหวัดอุบลราชธานี โดยรวบรวมแหล่งข้อมูล รายละเอียดทางบรรณานุกรม สารสังเขปของหนังสือ
3. จัดทำฐานข้อมูลหนังสือโบราณจังหวัดอุบลราชธานี เผยแพร่ด้วยระบบคอมพิวเตอร์

ผลที่คาดว่าจะได้รับ :

1. สามารถส่งเสริม และสนับสนุนการเรียน การสอน การวิจัยให้แก่อาจารย์ นักศึกษา ในมหาวิทยาลัยอุบลราชธานีและผู้สนใจทั่วไป
2. สร้างฐานข้อมูลหนังสือโบราณจังหวัดอุบลราชธานี ให้อยู่ในแหล่งเดียวกัน ด้วยภาษาปัจจุบันที่ทุกคนสามารถอ่านออก เข้าใจได้

3. ได้อนุรักษ์ประเพณี วัฒนธรรมท้องถิ่นจังหวัดอุบลราชธานี ให้คงอยู่ตลอดไป
4. ได้เผยแพร่ข้อมูล ประเพณี วัฒนธรรมของจังหวัดอุบลราชธานีได้อย่างกว้างขวาง
5. ได้อำนวยความสะดวกให้ผู้สนใจหรือผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถเข้าถึงข้อมูลได้อย่างสะดวก รวดเร็ว

ประมาณการค่าใช้จ่าย :

1. ค่าตอบแทนเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงานนอกเวลา	
100 บาท/วัน x 5 คน x 30 วัน	15,000 บาท
200 บาท/วัน x 5 คน x 30 วัน	30,000 บาท
2. ค่าเบี้ยเลี้ยง 5 คน (อัตราวัน/คน x 90 x 5 x 60 วัน)	27,000 บาท
ค่าที่พัก 5 คน (อัตราวัน/คน 800 x 2 ห้อง x 10 วัน)	16,000 บาท
3. ค่าจ้างเหมาสำรวจแหล่งข้อมูล	5,000 บาท
4. ค่าจ้างเหมารถเพื่อรวบรวมข้อมูล	10,000 บาท
5. ค่าจ้างเหมาอ่านและแปลข้อมูล	20,000 บาท
6. ค่าจ้างเหมาพิมพ์ และจัดทำรูปเล่ม	10,000 บาท
8. ค่าถ่ายเอกสาร	5,000 บาท
9. ค่าวัสดุสิ่งพิมพ์และโฆษณาและเผยแพร่	5,000 บาท
10. ค่าวัสดุสำนักงาน	2,000 บาท
ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง	5,000 บาท
รวมค่าใช้จ่ายทั้งสิ้น	150,000 บาท

หมายเหตุ ค่าใช้จ่ายขอตัวเฉลี่ยทุกรายการ

(นางอรทัย เลียงจินดาถาวร)

หัวหน้าโครงการ

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ ฝ่ายหอสมุด สำนักวิทยบริการ โทร. 8004-5

ที่ ทม 2106.4/854

วันที่ 8 มีนาคม 2544

เรื่อง ขออนุมัติแต่งตั้งคณะที่ปรึกษาและคณะทำงานโครงการศึกษา รวบรวม และจัดสร้างฐานข้อมูลหนังสือโบราณจังหวัดอุบลราชธานี

เรียน ผู้อำนวยการสำนักวิทยบริการ

ตามที่ งานข้อมูลท้องถิ่น ฝ่ายหอสมุด สำนักวิทยบริการ ได้รับอนุมัติเงินงบประมาณประจำปี 2543 ให้ดำเนินการโครงการศึกษา รวบรวมและจัดสร้างฐานข้อมูลหนังสือโบราณจังหวัดอุบลราชธานี ความแจ้งแล้วนั้น เพื่อให้ดำเนินงานโครงการเป็นไปด้วยความเรียบร้อยจึงใคร่ขออนุมัติแต่งตั้งคณะที่ปรึกษาและคณะทำงาน ตามรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. นายโสรัจ นามอ่อน	ที่ปรึกษาโครงการ
2. นายมนัส สุขสาย	ที่ปรึกษาโครงการ
3. นางคณินนิตย์ จันทบุตร	ที่ปรึกษาโครงการ
4. นายจักรกฤษณ์ อุทโธ	ที่ปรึกษาโครงการ
5. นางอรทัย เลียงจินดาถาวร	หัวหน้าโครงการ
6. นายสวิง บุญเจิม	ผู้ร่วมโครงการ
7. นายลำดวน สุขพันธุ์	ผู้ร่วมโครงการ
8. นางสาวนุจรินทร์ ภูธา	ผู้ร่วมโครงการ
9. นางสาวชุษณา นราจันทร์	ผู้ร่วมโครงการ
10. นางสาวชนิษฐา ทุมมากรณ์	ผู้ร่วมโครงการ
11. นางจรีวรรณ สายสมาน	เจ้าหน้าที่การเงิน
12. นางวิยะดา อนุสรวนิช	เจ้าหน้าที่พัสดุ

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณา

(นางอรทัย เลียงจินดาถาวร)

หัวหน้าโครงการ

อรทัย เลียงจินดาถาวร
โสรัจ นามอ่อน

ที่ สป.0001/ว.386

สำนักงานเจ้าคณะจังหวัดอุบลราชธานี

วัดมหาวนาราม ถนนหลวง อบ.34000

ธันวาคม 2543

เรื่อง สำรວหนังสือโบราณ

เรียน

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสำรວหนังสือโบราณ จำนวน 1 ชุด

ด้วยมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี โดยงานข้อมูลท้องถิ่น ฝ่ายหอสมุด สำนักวิทยบริการ มีโครงการที่จะทำการศึกษา รวบรวม และจัดสร้างฐานข้อมูลหนังสือโบราณที่อยู่ในวัดต่าง ๆ ในเขตจังหวัดอุบลราชธานี เพื่อประโยชน์ในการศึกษา ค้นคว้า และรักษามรดกทางวัฒนธรรมไว้ให้คนรุ่นหลังสามารถศึกษาความเป็นมาของท้องถิ่นได้ จึงขอความร่วมมือมายังคณะสงฆ์จังหวัด เพื่อประสานมายังเจ้าอาวาสในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดอุบลราชธานี เพื่อทำการสำรວหนังสือโบราณทุกประเภท ที่มีอยู่ในวัดของท่าน ตามแบบสำรວที่แนบมาพร้อมนี้ เสร็จแล้วให้ส่งคืนมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ภายในวันที่ 19 กุมภาพันธ์ เพื่อจะรวบรวมข้อมูลและดำเนินการต่อไป ฉะนั้น จึงเรียนมาเพื่อทราบและดำเนินการต่อไป

เรียนมาด้วยความนับถือ

(พระราชกิตติรังษี)

เจ้าคณะจังหวัดอุบลราชธานี

ฝ่ายการศึกษา

สำนักงานเจ้าคณะจังหวัดอุบลราชธานี

โทร.244639,240100

ดรรชนี

ดรชรชนีชื่อเรื่องย่อ

กาฬเกษ	หน้า	(01)	181
กำพรำผิ์น้อย	หน้า	(02)	182
ไก่อั่วหอมฮู(กำพรำไก่อั่ว)	หน้า	(03)	183
ขุนทึงขุนเทือง	หน้า	(04)	184
ขูลุนางอัว	หน้า	(05)	186
จำปาสีตัน	หน้า	(06)	187
เซตพน	หน้า	(07)	188
เชียงเมียง	หน้า	(08)	189
ทรายฟองหนองคำแสน	หน้า	(09)	191
ท้าวกำกาดำ (ท้าวกินรี)	หน้า	(10)	192
ท้าวคันธนาม (คัชนาม)	หน้า	(11)	193
ท้าวปาจิตต์กับนางอรพิมพ์	หน้า	(12)	195
ท้าวผาแดง - นางไอ่	หน้า	(13)	196
ท้าวว้าวทอง (อุ้นหล้าว้าวทอง)	หน้า	(14)	198
ท้าวสิงห์กาโลกระต่ายคำ	หน้า	(15)	199
ท้าวโลวัจ	หน้า	(16)	200
ท้าวหงส์หิน	หน้า	(17)	201
ท้าวมหาหุຍ	หน้า	(18)	203
นกกระจอก	หน้า	(19)	204
นางแดงอ่อน	หน้า	(20)	205
นางผมหอม	หน้า	(21)	206
ปลาแดงปลาสมอ (ท้าวบุสบา)	หน้า	(22)	207
พญาคันคาก	หน้า	(23)	209
พระคุณของบิดามารดา (แทนน้านแม่)	หน้า	(24)	210
พื้นเมืองอุบล	หน้า	(25)	211
พื้นเวียง (พื้นเวียงจันทร์)	หน้า	(26)	213
สังขศิลป์ชัย	หน้า	(27)	215

บรรณานุกรม

1. ปิยะจักร์ ปิตะวรรณ. การสำรวจโบราณวัตถุในเขตจังหวัดภาคอีสาน.
อุบลราชธานี : ภาควิชาประวัติศาสตร์ วิทยาลัยครูอุบลราชธานี, 2528-30.
2. มุณี พันทวี. การปริวรรตหนังสือโบราณ. มหาสารคาม : สถาบันวิจัยศิลปะและวัฒนธรรมอีสาน
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, [2542].
3. สารานุกรมไทย ภาคอีสาน เล่ม 4,6. กรุงเทพฯ : มูลนิธิสารานุกรม วัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์,
2542.
4. วิทยาลัยครูมหาสารคาม. บัญชีสำรวจเอกสารโบราณ เล่มที่ 10. [มหาสารคาม] :
กลุ่มวิทยาลัยครูภาคตะวันออกเฉียงเหนือ วิทยาลัยครูมหาสารคาม, 2530.

ประวัติผู้เขียน

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ : อรทัย เลียงจินดาถาวร เกิดวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2509

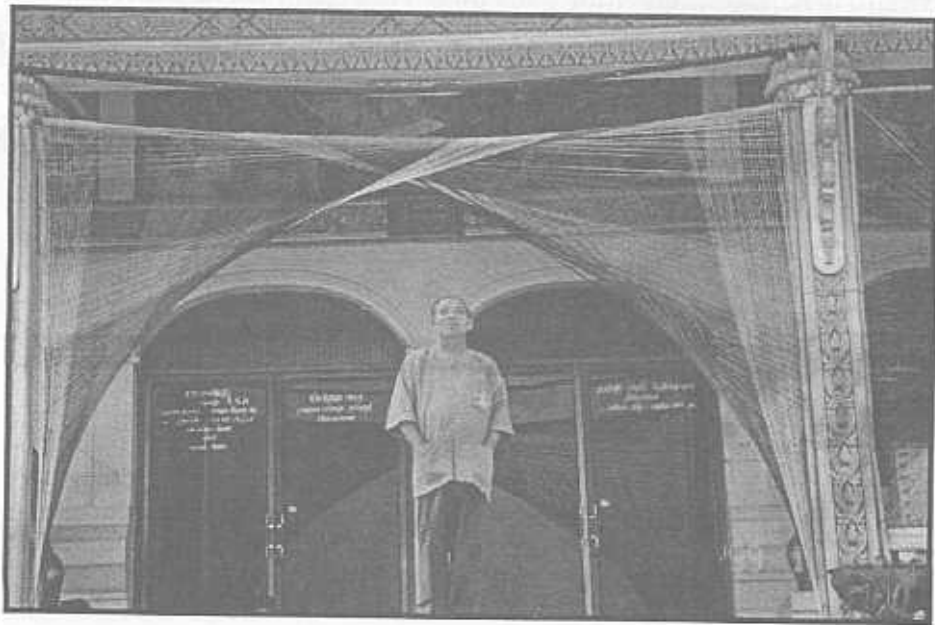
ตำแหน่ง : บรรณารักษ์ระดับ 6 งานข้อมูลท้องถิ่น ฝ่ายหอสมุด
สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

การศึกษา : ศิลปศาสตรบัณฑิต (บรรณารักษศาสตร์) มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ผลงาน

- 2539 : รายงานการวิจัย เรื่อง การศึกษาความสนใจในการอ่านและการใช้ห้องสมุดของนักศึกษามหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
- 2540 : รายงานการวิจัย เรื่อง การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการใช้ห้องสมุดกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษามหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ชั้นปีที่ 3
- 2543 : รายงานผลการดำเนินโครงการ โครงการจัดสร้างฐานข้อมูลสารสนเทศวัฒนธรรมท้องถิ่น
 - : รายงานผลการดำเนินโครงการ โครงการจัดสร้างฐานข้อมูลและเผยแพร่ประเพณีการดำรงชีวิตของชาวไทยอีสานบน Web Site
 - : รายงานผลการดำเนินงาน โครงการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ การใช้โปรแกรม CDS\ISIS สำหรับห้องสมุดโรงเรียน
 - : รายงานผลการดำเนินงาน โครงการจัดสร้างฐานข้อมูลเครือข่ายวัฒนธรรมท้องถิ่นอีสาน

ประวัติย่อ

กำเนิด นายไสรจ นามอ่อน เกิดวันที่ 5 พฤษภาคม พ.ศ.2474 ที่หมู่หนึ่ง อำเภอตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี ปัจจุบันอยู่บ้านเลขที่ 186/1 ถนนอุบลตระการ อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี โทร.045-311437 อาชีพข้าราชการบำนาญ และเป็นอาจารย์พิเศษ ที่มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี

การศึกษา เมื่ออายุ 10 ปี เรียนชั้นประถมศึกษา 14 ปี จบประถมศึกษาบริบูรณ์ที่โรงเรียน ประชาบาล ศาลาวัดจุฬามณี บ้านไหล่ทุ่ง ต.นกก้านเค็ด จากนั้นช่วยผู้ปกครองประกอบอาชีพทำนา อายุ 20 ปี อุปสมบทเลียงแก่นต์ทหาร ะยะนั้นประชากรยังกลัวทหารมาก ที่วัดบ้านเกิด พ.ศ.2494 เริ่มเรียน อักษรธรรมอีสาน พออ่านออกเขียนยังไม่ได้ เพราะประเพณีเรียนหนังสือธรรมอีสาน ให้เรียนอ่าน อย่างเดียว ยังไม่อนุญาตให้เรียนเขียน (จาร) ตัวธรรมก่อน ในปีนั้นย้ายไปเรียนแผนกนักธรรมที่ วัดศรีบุญญานิมิตร อำเภอพนม สบไธ่ได้นักธรรมเอก พ.ศ. 2497 ย้ายไปเรียนแผนกบาลีที่สำนักวัดมงคล ในบ้านเหล่าเสือโก้ก อำเภอเมืองอุบล สบไธ่เปรียญธรรม 4 ประโยค พ.ศ.2500 ย้ายไปที่สำนักวัดราชโอรส กรุงเทพฯ สบไธ่เปรียญธรรม 5 ประโยค และพักการศึกษาแผนนี้ไว้ พ.ศ.2502 เริ่มเรียนฝ่ายสามัญ สอบเทียบเตรียมอุดมศึกษา (ม.8) และวิชาชีพรู พ.ม.ได้ จึงเข้าเรียนระดับปริญญาตรี ที่สภาการศึกษามหามกุฏราชวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงฆ์ พ.ศ.2506 สำเร็จปริญญาตรี ศาสตราจารย์บัณฑิต (ศน.บ)

การงาน พ.ศ.2507 ออกฝึกสอนและรับจ้างงานพระศาสนาที่สำนักวัดทุ่งศรีเมือง อ.เมือง จังหวัด อุบลราชธานี สอนแผนกสามัญที่โรงเรียนอุบลวิทยากร วัดมณีวนาราม และโรงเรียนสมเด็จพระพุทธ วิทยาลัย และโรงเรียนนิโรจน์วิทยา

พ.ศ.2510 ไปศึกษาระดับปริญญาโท หมวดศาสนาปรัชญา สาขาวรรณคดี พระเวท Vedic Literature สำเร็จปริญญาโท M.A., พ.ศ.2512 กลับมาสอนงานพระศาสนา ที่สำนักเดิม จังหวัดอุบลราชธานี

